

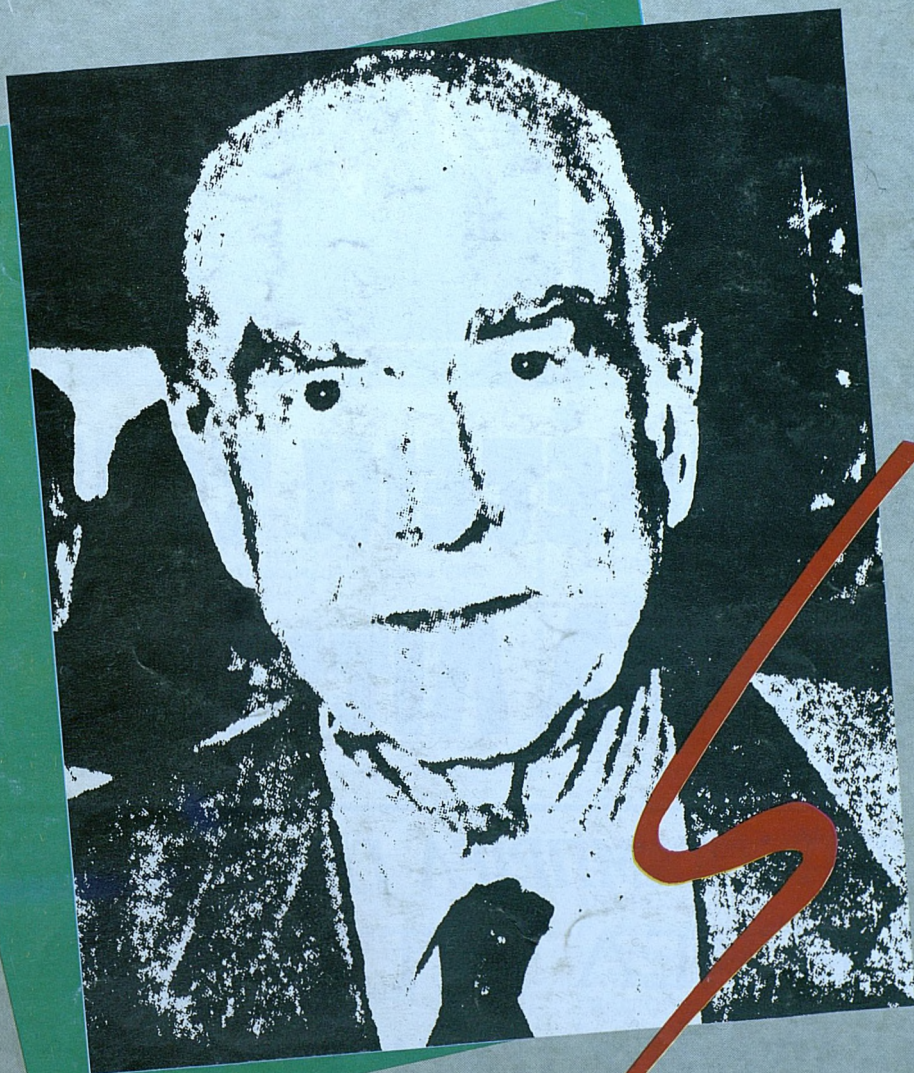
Παρασκευή 2 Ιουνίου - Πέμπτη 8 Ιουνίου 1989

αντί

Περίοδος Β'
Τεύχος 405
Δρχ. 150

15 και σήμερα...

Φ. ΤΟΜΠΡΑΣ
Μ. ΚΟΥΡΗΣ
Κ. ΤΣΙΜΑΣ
Γ. ΣΤΑΜΟΥΔΗΣ
Δ. ΔΙΒΑΝΟΣ
Σ. ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ
Γ. ΔΙΑΝΗΣ (δίδς)
Γ. ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Δ. ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ
Γ. ΡΑΥΤΟΠΟΥΛΟΣ
Θ. ΚΑΤΣΑΝΕΒΑΣ

ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΗΤΤΑΣ

Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες

Η Περιπέτεια του Μιγκέλ Λιττίν

*ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ
«ΜΙΓΚΕΛ ΛΙΤΤΙΝ»
ΠΟΥ ΕΚΑΨΕ Η ΧΟΥΝΤΑ ΤΗΣ ΧΙΛΗΣ*

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ

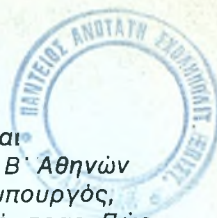
ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ
ΣΟΛΩΝΟΣ 94, ΑΘΗΝΑ 106 80 ΤΗΛ. 3600398-3610589

ΟΙ ΤΡΙΓΜΟΙ ΑΚΟΥΓΟΝΤΑΙ ΠΙΑ

Τ' ΑΣΤΕΡΙΑ έπαψαν να είναι ευνοϊκά για τον Α. Παπανδρέου και το κόμμα του. Το προεκλογικό θέατρο που έστηναν κατέρρευσε, συμπαρασύροντας και τους σκηνοθέτες. Μάταιοι οι κόποι για να παιχτεί το έργο της «κάθαρσης» με την αποπομπή Κουτσόγιωργα - Πέτσου: Οι υποψηφιότητες Τόμπρα-Κουρή, ανέδειξαν τα πραγματικά πρόσωπα πίσω από τις μάσκες. Οι προσπάθειες για «αριστερά ανοίγματα» μέσω Σεβερντνάντζε πήγαν χαμένες μετά τη με τόσο μειωτικό τρόπο για την κυβέρνηση, ματαίωση της επίσκεψής του. Αποτέλεσμα της δυσμενούς συγκυρίας ήταν οι εσωτερικές τριβές που έφτασαν στο πρωτοφανές για το ΠΑΣΟΚ σημείο να κατακρίνονται οι αποφάσεις του Ισόβιου Προέδρου 20 μόλις ημέρες πριν τις εκλογές.

ΥΠΑΡΧΟΥΝ όμως και πλήθος άλλα σημεία που δείχνουν πως το ΠΑΣΟΚ πήρε την κάτω βόλτα. Όταν ο κ. Καρέλης αρνείται να δεχθεί τη 10η θέση του Ευρωψηφοδελτίου ως μη εκλόγιμη, είναι φανερό ότι δεν πιστεύει πως το κόμμα του θα υπερβεί το 40% —γιατί με 40% οι δέκα θέσεις είναι εξασφαλισμένες. Οι Γ. Γεννηματάς και Δ. Τσοβόλας φοβούνται να

εκτεθούν στους νομούς που εκλέγονται και καταφεύγουν στην Α' και Β' Αθηνών. Στη Β' Αθηνών όμως, όπου είναι υποψήφιος και ο πρωθυπουργός, προστίθενται και οι «σίγουροι» Κουρής-Τόμπρας. Πώς να μην αγανακτήσουν όψιμα κατά του «τομπρισμού» οι ήδη βουλευτές της Β' Αθηνών Σ. Τζουμάκας και Ει. Λαμπράκη που βλέπουν να χάνουν την έδρα; Αργά θυμήθηκαν και οι βουλευτές Αχαΐας το «ήθος» του Σ. Κωστόπουλου για να τον κόψουν: εκεί που ευτύχησαν να απαλλαγούν από τον Κουτσόγιωργα, να τους προκύψει αιφνιδίως άλλος διεκδικητής; Για να κερδηθεί μια ακόμη έδρα στη Β' Πειραιώς εμφανίζεται ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου εκεί, με μετάθεση της κ. Μερκούρη στο Επικρατείας και κόψιμο του διαβόητου Γαργαλάκου. Ο Λιβανός δεν τολμά να εμφανιστεί στην Αιτωλοακαρνανία, ο Κατσάρος αποχωρεί από την Καρδίτσα, ο Παπαδονικολάκης εκτοπίζεται από το Ηράκλειο — για να εξασφαλιστούν οι έδρες άλλων ευνοουμένων. ΕΙΝΑΙ ίσως υπερβολή να μιλήσουμε για πανικό, αλλά ο φόβος για το χειρότερο είναι έκδηλος σε όλες αυτές τις κινήσεις. Μεγαλόσχημοι υπουργοί, κομπορρήμονες διοικητές Οργανισμών κάνουν ό,τι μπορούν για να διασωθούν με το βουλευτικό. Είτε για να γλυτώσουν τη φυλακή, είτε για να εξασφαλίσουν ένα μισθό και το πολιτικό τους μέλλον. Οι τριγμοί ακούγονται δυνατά: το ΠΑΣΟΚ καταρρέει.

αντι

**ΠΕΡΙ
ΕΧΟ
ΜΕΝΑ**

- Περίοδος Β'
- Χρόνος 16ος
- Τεύχος 405
- Παρασκευή 2 Ιουνίου 1989
- δρχ. 150

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**
 Δημοχάρους 60
 115 21 ΑΘΗΝΑ
 Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300

ΡΕΠΟΡΤΕΡ

Η λεηλασία της «Γραμμής» και η αμηχανία της Τράπεζας Κρήτης	28
ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΕΡΑΜΑΣ	
Κεραμίδα από τον Κεραμά	30
ΜΠΟΣΤ	
Άπιστευτα καί όμως αληθινά	32
ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΟΥΝΤΑΣ	
Κυπριακό: Πραγματικότητα και Προοπτικές	34
ΤΑΚΗΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	
Εθνική ανεξαρτησία και εθνικό χρέος (Β' Μέρος)	40
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΠΕΡΝΑΡΑΚΟΥ	
Ποιοι διαλέγουν πριν από μας για μας	48

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΕΠΤΑΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Η «αυταπάρνηση» και η αντιπαροχή	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	11
Δ. ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ	13
ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ	14
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ	38
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	44
Αρχιτεκτονική: Ράνια Κλουτσινιώτη, Bjorn Røe, Θέατρο: Δηώ Καγγελάρη, Εικαστικά: Λήδα Καζαντζάκη, Χ.Λ.	
ΒΙΒΛΙΟ	52
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	55

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Αφήστε τους αναποφάσιστους στην ησυχία τους	7
Β.Ζ.	
Η ομολογία της ήττας και το τέλος του ΠΑΣΟΚ	10
Μ. ΠΡΟΝΟΜΙΟΥΧΟΣ	
Μετεκλογική ηγεμονία και προεκλογική ισοπέδωση	12
Γ. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ	
Στην Ευρώπη μέσω Κυπ και Καβάλας	16
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ	
Το ένα πόδι της αυτοδυναμίας είναι αριστερό	18
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
ΚΚΕ εσ. Αν.-Αρ.: Ελπίζει για έναν...	20
Η «άλλη Αριστερά»	21
ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΧΙΖΑΣ	
Οικολόγοι και εκλογές	22
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Σβήνουν τα ίχνη της κλοπής	24

πολιτικό 7ημερο

Η «αυταπάρηση» και η αντιπαροχή

ΤΗΝ ΤΡΙΤΗ, δέκα χιλιάδες περίπου Κινέζοι φοιτητές έδιναν το παρών τους στα αποκαλυπτήρια του τεράστιου αγάλματος της «θεάς τη Δημοκρατίας». Και ολόκληρη η πλατεία Τιάν Αν Μεν αναρριγούσε από το σύνθημα: «Ελευθερία - Ο λαός δε νικιέται ποτέ!». Στη Μόσχα πάλι, ο Μιχαήλ Γκορμπατσόφ, μιλώντας, από το βήμα του Λαϊκού Κογκρέσσου, αποκάλυπτε, για πρώτη φορά, το πραγματικό ύψος των σοβιετικών αμυντικών δαπανών: Η χώρα μας, είπε, ξοδεύει για την άμυνά της πάνω από 118 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο. Και αυτό, όταν τα ράφια των καταστημάτων μας είναι άδεια από είδη πρώτης ανάγκης...

ΚΑΙ ΣΤΗΝ Ελλάδα; Στην Ελλάδα «το» θέμα, την περασμένη Τρίτη, ήταν η απόφαση του εντιμότητος κ. Θεοφάνη Τόμπρα να παραιτηθεί από την υποψηφιότητά του «μετά την συμπόρευση του Κώστα Λαλιώτη με τον αρχιποστάτη Μητσοτάκη και το ΚΚΕ!» (Με τη νέα κινεζική επανάσταση ή τη «νέα σελίδα της σοβιετικής ιστορίας» θα ασχολούμαστε τώρα;). «Το θέμα Τόμπρα» δέσποσε στα πρωτοσέλιδα ολόκληρου του ελληνικού Τύπου. Και όσοι εργάστηκαν για την απομάκρυνση του τραμπούκου από το ψηφιδέλιτο του ΠΑΣΟΚ, ανάπνευσαν! Επιτέλους —σκέφθηκαν— τώρα μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι ο αυριανοτομπρισμός δεν ταυτίζεται με τον παπανδρείσμό... Επιτέλους, τώρα μπορούμε να αποδείξουμε ότι, στην ηγεσία του ΠΑΣΟΚ υπάρχουν και ευαισθητοποιημένοι άνθρωποι!

ΑΛΛΑ ΠΕΡΙ «ευαισθησίας» (του Τόμπρα, βέβαια, και όχι των ενδοκομματικών αν-

τιπάλων του) μίλησαν και έγραψαν τα έντυπα του Ταύρου! «Η παραίτηση του Φάνη Τόμπρα —μας βεβαιώνει η πρωινή έκδοση της «Αυριανής»— αποτέλεσε ένα μάθημα δημοκρατικής ευσυνειδησίας και συνειδητής αυταπάρησης, που παρόμοιοι του... κλπ.». Και επειδή, κάποιοι κινήθηκαν στο παρασκήνιο για να «παρακαλέσουν» τον Τόμπρα να αποσύρει την υποψηφιότητά του —«διαφορετικά το ΠΑΣΟΚ θα πέσει στο 30%»...— ο «Δημ. Λόγος» σκέφθηκε πως έπρεπε να μας εξηγήσει μερικά πράγματα: «Μετά τις άνοδες δηλώσεις του Λαλιώτη και την επιστράτευση επίλεκτων στελεχών της φράξιας που έχει δημιουργήσει μέσα στους κόλπους της καθοδήγησης του Κινήματος, ο Τόμπρας και οι φίλοι του, δείχνοντας μια υψηλού επιπέδου πολιτική ευθύνη, σκέφθηκαν ότι τυχόν εμμονή του Φάνη στην υποψηφιότητά του έφερνε σε δύσκολη θέση τον πρόεδρο του κινήματος Ανδρέα Παπανδρέου, σε μια στιγμή, μάλιστα που ο πρωθυπουργός...».

Τα οικόπεδα του κ. υπουργού

Η «ΑΥΤΑΠΑΡΗΣΗ», η «δημοκρατική ευσυνειδησία», η «υψηλού επιπέδου πολιτική ευθύνη», κλπ., είναι έννοιες πολύ ωραίες, όταν γράφονται, και πολύ εύχρες, όταν εκφέρονται... Αλλά ο Τόμπρας είναι Τόμπρας, όπως η πέτρα είναι πέτρα. «Τι θα του δώσουμε, λοιπόν, ως αντιπαροχή»; Το ερώτημα απασχόλησε τους πλήθους φίλους του Τόμπρα όλους αυτούς που συνωθούνται στους διαδρόμους της «Αυριανής» ή του ραδιοσταθμού της, σε ένα ντελρίουμ πολιτικής «μαγκιάς» και χυδαιότητας.

ΤΗΝ «ΑΝΤΙΠΑΡΟΧΗ» ανέλαβε να εξαγγείλει, χωρίς ίχνος ντροπής ή αναστολής —λες και όλη η Ελλάδα είναι ένα οικόπεδο του ΠΑΣΟΚ— ο υπουργός Μεταφορών Γ. Χαλαάμπους: Ως εποπτεύων υπουργός, δήλωσε, δεν αποδέχομαι την παραίτηση του Θ. Τόμπρα από την θέση του γενικού διευθυντού του ΟΤΕ... Αυτό, στην απλοελληνική, θα πει: Ημείς, Χαλαάμπους Ιωάννης του Νικολάου, βουλευτής Αθηνών και υπουργός Μεταφορών, βάσει του άρθρου 17 του Συντάγματος περί προστασίας της ιδιοκτησίας, κλπ., εκχωρούμεν εις τον Τόμπραν Θεοφάνην, μετά την απαλλοτριώσιν οικοπέδου του (διάβαζε της υποψηφιότητάς του εις την εκλογική περιφέρειαν Β' Αθηνών), την θέσιν του γενικού διευθυντού του ΟΤΕ, κλπ.

Αλλά σε ποιον αιώνα ζούμε, αξιότιμε κ. Χαλαάμπους; Και σε ποια νομικά εγχειρίδια μάθατε ότι ένας υπόδικος του κοινού ποινικού μητρώου νομιμοποιείται να κατέχει θέση γενικού διευθυντή σε δημόσιο οργανισμό; Και επειδή, βεβαίως, η απόφαση δεν είναι δική σας, σας ερωτούμε: Πώς δεχθήκατε ένα τέτοιο αυτοξέυτελισμό; Πώς και γιατί δεν αντιδράσατε; Είσαθε υπουργός μιας υπεύθυνης κυβέρνησης ή αξιωματοχώρας κάποιας απόκρυφης στοάς που μαϊράζει θέσεις και τίτλους ανεξέλεγκτα;

ΔΕΝ ΧΩΡΕΙ αμφιβολία ότι η απόφαση του Α. Παπανδρέου να τοποθετήσει τους Τόμπρα και Κουρή στη λίστα των υποψηφίων βουλευτών του ΠΑΣΟΚ επιβεβαιώνει —όπως τονίζει ο Συνασπισμός— «την εξάρτησή του από τα κυκλώματα της σήψης και του εκχυδαϊσμού της πολιτικής μας ζωής». Δεν χωρεί, επίσης, αμφιβολία ότι η «παρακλήση» που διαβίβασε στον Τόμπρα, από τις Βρυξέλλες, να μην επιμένει στην υποψηφιότητά του, κλπ. (μετά τον σάλο που ξεσηκώθηκε στην κοινή γνώμη και μέσα στο ίδιο το ΠΑΣΟΚ), αποτελεί μια προσωπική ήττα του «μεγάλου αρχηγού», που χάνει τον έλεγχο των καταστάσεων και την ικανότητά του να προβλέπει αντιδράσεις ή παρενέργειες. Όλα αυτά όμως δεν αναιρούν τις προσωπικές ευθύνες του Ανδρέα Παπανδρέου, που παραμένει —και μετά την παραίτηση Τόμπρα— υπόλογος στην κοινή γνώμη για όλα όσα έπραξε και, προπαντός, για όλα όσα δεν έπραξε.

Η δεύτερη προσωπική ήττα

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ εβδομάδα που κύλησε, ο πρωθυπουργός έμελλε να υποστεί και μια δεύτερη (προσωπική) ήττα, από την ματαιώση της επίσκεψης Σεβερντνάντζε. Για τη ματαιώση αυτή, κανείς δεν επιχαιρεί, πολύ περισσότερο όταν η επίσκεψη αυτή είχε συνδεθεί με την ανάληψη σοβιετικής πρωτοβουλίας στο Κυπριακό. Τώρα, βέβαια, ο Α. Παπανδρέου και οι φιλικές του εφημερίδες προσπαθούν να φορτώσουν την «μη επίσκεψη» στους Σοβιετικούς, στον Φλωράκη, στον Κύρκο, σε όλους τους «αντεθνικούς» Έλληνες που αισθάνθηκαν την ανάγκη να προειδοποιήσουν την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ να μην εκμεταλλευθεί μικροκομματικά την επίσκεψη, να μη συνδέσει τα μεγάλα εθνικά θέματα με εσωτερικές σκοπιμότητες, τη ρητορεία, την ανευθυνότη-

Γραφτείτε συνδρομητές στο ΑΝΤΙ

τα, την κραυγή. Και η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ έκανε, ακριβώς, το αντίθετο!

Η «ΚΑΛΗ ΑΡΧΗ» έγινε με μια υβριστική ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ εναντίον του γραμματέα του Συνασπισμού Λεωνίδα Κύρκου, επειδή δήλωσε ότι ναι μεν εκτιμά τη σοβιετική πρωτοβουλία για το Κυπριακό, αλλά πιστεύει ότι η επιλογή της χρονικής στιγμής της επίσκεψης δεν ήταν η ορθότερη. Ο κ. Κύρκος —έλεγε η ανακοίνωση του ΠΑΣΟΚ— είναι ένας «αμήχανος άνθρωπος», που αδυνατεί να συλλάβει «τη δυναμική της πολυδιάστατης εξωτερικής πολιτικής του ΠΑΣΟΚ» —μιας πολιτικής που θαυμάζουν όλες οι φιλειρηνικές δυνάμεις του κόσμου... Ο κ. Κύρκος είναι ένας «αρνητής που χρησιμοποιεί απλώς μικροπολιτικά τεχνάσματα», κλπ. Μετά την ανακοίνωση του Γραφείου Τύπου του ΠΑΣΟΚ, την πάσα πήρε η «Εξόρμηση»: «ΝΙΕΤ ΣΤΟΝ ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟ» —ήταν ο ολοσέλιδος τίτλος της, σε μια προσπάθεια να αποδείξει ότι σύσσωμη η οικουμένη εκστασιάζεται από τους χειρισμούς και τη δημιουργική φαντασία του «Μεγάλου Αρχηγού» και μόνον οι «ανιστόρητοι» Αριστεροί του Συνασπισμού δεν μπορούν να το δουν! Όσο για τον ίδιο τον Σεβαντνάντζε, η «Εξόρμηση» τον ήθελε —και τον περιέγραφε— περίπου ως ψηφοφόρο του ΠΑΣΟΚ, κατά τον ίδιο τρόπο που έλεγε ότι οι Ζίβκωφ και Ορτέγκα ήλθαν εδώ για να διαμηνύσουν στον ελληνικό λαό ότι τέτοιος αρχηγός —όπως είναι ο Ανδρέας Παπανδρέου— είναι είδος δυσέυρετο και, συνεπώς, δεν πρέπει να ψηφίσουν Νέα Δημοκρατία ή Συνασπισμό ή οποιοδήποτε άλλο κόμμα, αλλά μόνον ΠΑΣΟΚ!

ΑΛΛΑ Η ΑΠΛΗ λογική λέει ότι οι Σοβιετικοί δεν ήταν διατεθειμένοι να εμπλακούν στις μικρές εκλογικές κουτοπονηριές της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ. Και όταν πείσθηκαν ότι πρόθεση της ηγεσίας αυτής ήταν να επαναλάβει το προηγούμενο Ζίβκωφ στην Αλεξανδρούπολη και Ορτέγκα στην Κω, ανέκρουσαν πρύμναν. Χρειάζονται, μήπως, και άλλα σχόλια;

Η συνάντηση με τον Τζ. Μπους

ΑΛΛΑ ΑΝ η μη έλευση εδώ του Σεβαντνάντζε χαρακτηρίζεται «προσωπική ήττα» του Α. Παπανδρέου, η συνάντηση του «Μεγάλου» με τον πρόεδρο Τζ. Μπους, στο περιθώριο της συνόδου του ΝΑΤΟ, στις Βρυξέλλες, περιγράφεται ως συνάντηση «ύψιστης πολιτικής σημασίας». Η συνάντηση κράτησε μόλις 12-14 λεπτά της ώρας. Παρά ταύτα, ο Α. Παπανδρέου, αν πιστέψουμε τον ίδιο, κατόρθωσε να αναπτύξει στον Μπους και το Κυπριακό, και το θέμα των βάσεων, μέσα σε ένα κλίμα «καλής θέλησης για την πορεία των ελληνοαμερικανικών σχέσεων».

«ΥΨΙΣΤΗΣ πολιτικής σημασίας», όμως, ήταν και η παρέμβαση του «Μεγάλου»

στη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ. Αυτή τη φορά, δεν διατυπώθηκαν επιφυλάξεις και δεν τέθηκαν «αστερίσκοι», από ελληνικής πλευράς, στην κοινή ανακοίνωση. (Κάποτε, ο Ανδρέας Παπανδρέου, αποκαλούνταν στις Βρυξέλλες: «Monsieur l'asterisque»...). Όμως, όπως εξήγησε ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου στους δημοσιογράφους, η μη διατύπωση επιφυλάξεων από ελληνικής πλευράς καθόλου δεν σημαίνει ότι τα πάμε καλά με το ΝΑΤΟ ή τα βρίσκουμε με το ΝΑΤΟ... «Ζήτησα —είπε— να μπει ολόκληρη η ομιλία μου στα επίσημα πρακτικά του ΝΑΤΟ, κάτι το οποίο είναι ισχυρότερο του αστερίσκου».

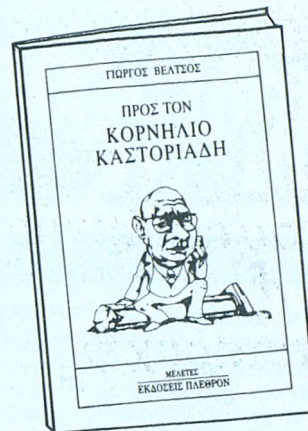
ΣΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ της ίδιας συνόδου πραγματοποιήθηκε και η συνάντηση Παπανδρέου - Οζάλ, η οποία, όπως ήταν φυσικό, δεν έφερε τίποτα καινούριο. Και ο Οζάλ —όπως και ο Μπους— περιμένουν την έκβαση των εκλογών της 18ης Ιουνίου για τα «παραϊτέρω»... Τα μόνα έτσι αξιοσημείωτα είναι τα όσα «διαμήνυσε» ο Οζάλ στον Α. Παπανδρέου σε σχέση με το Κυπριακό: Ότι η Άγκυρα προτείνει μια «νέα τετραμερή» με τη συμμετοχή της Ελλάδας, της Τουρκίας και των ηγετών των δυο κυπριακών κοινοτήτων. Ότι η Άγκυρα αντιτίθεται σε οποιαδήποτε αίτηση της Κύπρου για πλήρη ένταξη στην ΕΟΚ και ότι αν υποβληθεί, τότε θα διακοπεί ο διακοινοτικός διάλογος. (Ο ίδιος ο Α. Παπανδρέου εξήγησε, αργότερα, ότι η Άγκυρα δεν θα είχε αντίρρηση στην ένταξη αυτή, αρκεί η σχετική αίτηση να υποβληθεί μετά την επίλυση του Κυπριακού...). Στις προτάσεις αυτές του Οζάλ —προφανώς στο «πνεύμα του Νταβός»...— ο Έλληνας πρωθυπουργός έδωσε τις δικές του απαντήσεις: Ότι δεν δέχεται νέα τετραμερή. Ότι δεν σχολιάζει τη δήλωση Οζάλ για Κύπρο και ΕΟΚ. «Είναι δικό του θέμα —δήλωσε στους δημοσιογράφους— και δεν το εσχολιάσα. Ήταν πληροφορία την οποία έχουμε ήδη μεταδώσει στον υπουργό Εξωτερικών της Κύπρου κ. Ιακώβου». Ότι...

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, τις συναντήσεις Παπανδρέου με Οζάλ ή Μπους ή Γκονζάλες «εσκίαζε» η αναμέτρηση της 18ης Ιουνίου. Ποιος είπε ότι οι ξένοι δεν παρακολουθούν τα συμβαίνοντα στην χώρα του Πέτσου, του Τόμπρα και των αδελφών Κουρή; Ποιος είπε ότι δεν ξέρουν τι είδους «κλίμα» δημιουργήσε το ΠΑΣΟΚ στην ύπαιθρο; «Η κάτωθι υπογεγραμμένη... κάτοικος Καλαμπάκας, δηλώνω ότι αποκηρύσσω τον γιό μου... γιατί, όπως δήλωσε, στις εκλογές της 18ης Ιουνίου, θα ψηφίσει Συνασπισμό της Αριστεράς, ενώ ανήκουμε στο ΠΑΣΟΚ». (Από την εφημερίδα «Τρικαλινά Νέα»). Ο Ανδρέας Παπανδρέου επέστρεψε από τις Βρυξέλλες με άδειες αποσκευές. Ξέρει και αυτός ότι η δική του «συνεισφορά» τελείωσε. Και ότι ήδη μπήκαμε στην μετα-ΠΑΣΟΚ εποχή.

ΑΝΤΗΝΩΡ

Έκδόσεις Πλέθρον

Σειρά: ΜΕΛΕΤΕΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΣΟΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΚΟΡΝΗΛΙΟ ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗ

Βιβλιοπωλείο-Εκδόσεις:
Μασσαλίας 20Α, 106 80 Αθήνα
τηλ.: 36.41.260 - 36.45.057

ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΗΣ ΤΖΟΚΟΝΤΑΣ

Ένας υποψήφιος δήμαρχος πεθαίνει σε μια δεξίωση. Ο θάνατος είναι τυχαίος ή πρόκειται για έγκλημα; Ένας δημοσιογράφος ερευνά την υπόθεση.

ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ

Π.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.

Σόλωνος 94

ημερο δηκτης

ΤΕΤΑΡΤΗ 24.5 - ΤΡΙΤΗ 30.5

ΤΕΤΑΡΤΗ, 24.5.89

Πέντε ώρες απεργία πείνας έκανε ο **Μ. Γλέζος** και του παραχωρήθηκαν 90 λεπτά παρουσίας στην τηλεόραση. Λίγο να συνέχιζε ακόμη θα γινόταν **Γενικός Διευθυντής** της ΕΡΤ.

Μετά τον κ. **Μένιο**, η σειρά του **Πέτσου** να βρεθεί στον «πάγκο» για ανάπαυση. Έτσι, θα έχει κι αυτός τον καιρό να προετοιμαστεί ψυχολογικά για ν' αντιμετωπίσει τον **Κορυδαλλό**.

Κατά τα άλλα η ΚΕ του ΠΑΣΟΚ εξουσιοδότησε τον **Α. Παπανδρέου** να συμπληρώσει τα ψηφοδέλτια με πρόσωπα που δεν ενέχονται στα κοσκιτικά, δεν έχουν προκαλέσει το κοινό αίσθημα, δεν είναι φίλοι ή συγγενείς της πρωθυπουργικής οικογενείας. Αν τηρηθούν όλα αυτά, θα μείνουν λευκά τα ψηφοδέλτια...

Οι φοιτητές βρίσκονται πάντα στη θέση τους στην Πλατεία **Τιέν Αν Μεν**. Άγνωστο είναι ποια μέλη του Πολιτικού Γραφείου του ΚΚΚ παραμένουν στη θέση τους.

ΠΕΜΠΤΗ, 25.5.89

Επικαλούμενος μετάφραση του **Μπρεχτ**, τα έκανε ρημαδιό ο **ΕΛΑ**, βάζοντας μπόμπες στο υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας και στο **ΙΚΑ Θεσσαλονίκης**. Η «17Ν» όμως κρατά πάντα τα πρωτεία, διότι χρησιμοποίησε τον **Μπαλζάκ** από το πρωτότυπο.

Όμως, στην **Καντήλα** του **Ξηρομέρου**, ο δυναμίτης έσκασε στα χέρια δυο νεαρών που έφτιαχναν βόμβα. Πρόκειται προφανώς για ερασιτέχνες που δεν έχουν διαβάσει ούτε **Μπαλζάκ**, ούτε **Μπρεχτ**.

Κατόπιν απαιτήσεως του **Γ. Παπανδρέου Β'** ο **Σωτ. Κωστόπουλος** αναγκάζεται να παραιτηθεί από υποψήφιος στην **Αχαΐα**. Καύμενε **Σωτηράκη**, μόνο για τις βρωμοδουλειές σε χρειάζεται η φαμίλια...

Άνευ αντιπάλου ο **Μ. Γκορμπασόφ** εξελέγη Πρόεδρος της **Σοβιετίας**. Έτσι, βγαίνω κι εγώ.

Για να μην έχετε μεγάλη ιδέα για τον εαυτό σας, σας πληροφορώ ότι επί της γης υπάρχουν περισσότερα από 5

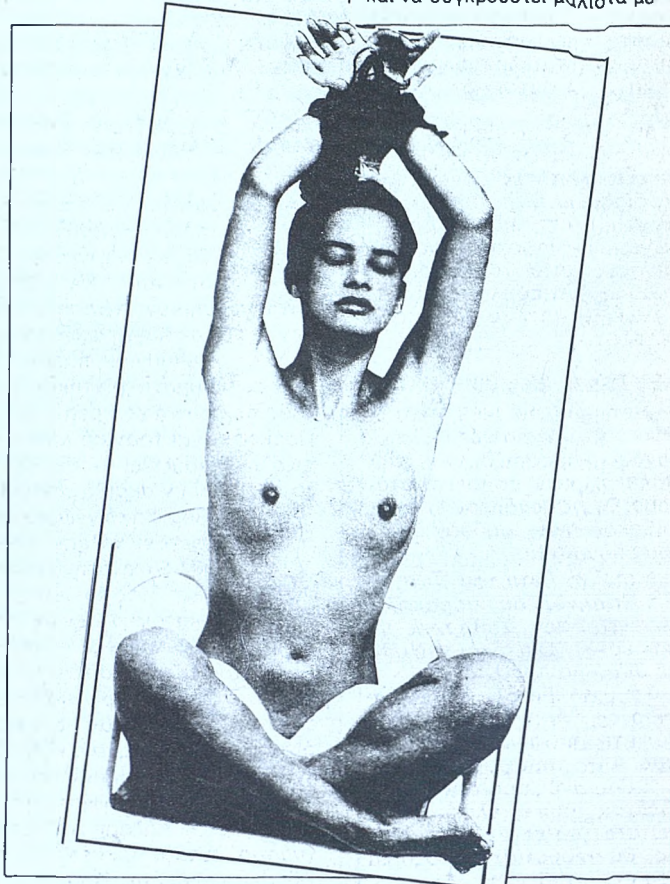
δix άνθρωποι. Σκεφτείτε πόσα εκατομμύρια είναι καλύτεροί σας...

Συνεργασία **ΝΔ - ΠΑΣΟΚ** προβλέπει ο κ. **Αρσένης**, συνεργασία **ΚΚΕ - ΠΑΣΟΚ** οσμίζεται ο κ. **Τρίτσης**. Θα τους αποτρελάνουν τους **Κεφαλονίτες**.

πό και κανέναν σπεργοσπάστης κνίτης.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 27.5.89

Πελάτες και μανάβηδες είναι αναστατωμένοι στη **λαϊκή αγορά της Καλλιδρομίου**. Πού ξανακούστηκε να εμφανιστεί **φάλαйна** στο λιμάνι των **Πατρών** και να συγκρουστεί μάλιστα με

Όσοι ισχυριστούν ότι τον χώρο που καταλαμβάνει η φωτογραφία αυτής της «πόας της ουτοπίας» θα ήταν προτιμότερο να τον έχει καλύψει ο **ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ** με τις σαχλαμάρες του, είναι ψεύτες.

21 κόμματα δήλωσαν μέχρι σήμερα συμμετοχή στις εκλογές. Βιαστείτε, η προθεσμία τελειώνει στις **31 Μαΐου**.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 27.5.89

«**Λάθος στιγμή**» η επίσκεψη **Σεβερντάτζε**, δήλωσε ο **Λ. Κύρκος**. Και σε λάθος χώρα. Ήτοι, εκτός τόπου και χρόνου οι **Σοβιετικοί**.

Σας είχα προειδοποιήσει να πουλήσετε. Έπεσε 2,5 δρχ. το **δολάριο**.

Προσοχή στα **ανέκδοτα** σας: 31 **Αλβανοί** τουρίστες κυκλοφορούν ανάμεσά μας.

Λες και δεν το ξέραμε: με επιστολή του ο **Γ. Κοσκωτάς** δηλώνει ότι «**μπος**» ήταν ο **Α. Παπανδρέου**.

Παιδότοπο εγκαίνιασε ο **Συνασπισμός** στα κεντρικά του γραφεία, στην **Ομόνοια**. Τελευταία, απελπισμένη, προσπάθεια μήπως και περάσει α-

φερυμπότ; Κακός ο καιρός —λέτε να κερδίσει το **ΠΑΣΟΚ**;

Κόπηκε ο **Μπ. Γιέλιαν** από το **Ανώτατο Σοβιέτ της Σοβιετίας**, γιατί αυτός είχε αντιπάλους. Έτσι, ίσως έχανα κι εγώ.

Στις **Βρυξέλλες** ο **Α. Παπανδρέου** για τη Σύνοδο Κορυφής του **ΝΑΤΟ**. Στη **Λάρισα** ο **Κ. Μητσοτάκης** για προεκλογική συγκέντρωση. Κι εγώ πάω στις **Πάτρες** να ιδώ τη **φάλαйна**.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 28.5.89

Για να είναι ο **Τόμπρας** κι ο **Κουρής** φιλαράκια, θα 'ταν μαζί στη **Β' Αθηνών**. Ο **Μπρι-διμύρης** κι ο **Μαυράκης** που έχουν **αλληλομηνυθεί** ότι έκλεψαν τη **ΔΕΗ**, χωρίστηκαν και κοσμούν το **Επικρατείας** και το **Ευρωψηφοδέλτιο** του **ΠΑΣΟΚ**. **Σολομώντειες** λύσεις.

Ήθελε να παραιτηθεί ο **Με-**

Όλα ανάποδα στο ΠΑΣΟΚ. Αποκαθήλωσαν τον **Τόμπρα** πριν οι πιστοί του τον «**σταυρώσουν**».

γάλος αλλά τον εμπόδισε η κ. **Δήμητρα** αποκαλύπτει ο εξάδελφος Γ. **Λιάνης** στην «Ελευθεροτυπία». Γιατί, Δήμητρα, γιατί μας το έκανες αυτό;

Χαμός στις **Βρυξέλλες**. Οι σύμμαχοι του ΝΑΤΟ διαφωνούν με την επίσκεψη του υπουργού Εξωτερικών της Σοβιετίας **Σεβερκλν**. Και στην Πάτρα, η φάλαινα έχει χαθεί κι αυτή. Εμφανίστηκε στη **Ραφήνα**, με αποτέλεσμα να προσaráξει το φερυμπότ «**Κάρυστος**».

Απότομοι από τις ιντριγκες των κομματικών γραφείων οι **Κινέζοι φοιτητές** συνεχίζουν να διαδηλώνουν στο **Πεκίνο**. Αλλά και στη **Μόσχα** διαδηλώνουν οι υποστηρικτές του **Γιέλτσιν** κατά του αποκλεισμού του. **Διαδηλώνετε, διαδηλώνετε: κάτι θα μείνει στο τέλος**.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 29.5.89

Σαν σήμερα, το **1453**, σκοτώθηκε ο **Κωνσταντίνος Παλαιολόγος** υπερασπιζόμενος την **Πόλη**, χωρίς ν' αφήσει απογόνους. Οι **Παπανδρέου** επωφελήθηκαν και ίδρυσαν δική τους **δυναστεία**.

Μετά το βέτο του ΝΑΤΟ, ο **Α. Παπανδρέου** παρακαλεί ευγενικά τον **Σεβερκλν** να μην έρθει. Όπερ και εγένετο με διάφορα προσχήματα.

Το μισό **Εκτελεστικό Γραφείο** του ΠΑΣΟΚ ξεσπαθώνει κατά τις υποψηφιότητας **Τόμπρας**. Αυτό τους μάρανε;

Σιβηριανός παρητήθη και ο **Γιέλτσιν** μπήκε τελικά στο **Ανώτατο Σοβιέτ**. Σε αντάλλαγμα, θα τερματιστεί η εξορία του παραιτηθέντος.

ΤΡΙΤΗ, 30.5.89

Λόγω της γενικής κατακραυγής ο **Τόμπρας** παραιτείται από υποψηφίος. Σε αντάλλαγμα, θα του επιτραπεί να συνεχίσει να διευθύνει τον ΟΤΕ από τον **Κορυδαλλό**.

Παραίτεται όμως από το **ευρωψηφοδέλτιο** του ΠΑΣΟΚ και ο παραιτηθείς από τη δημαρχία Ηρακλείου κ. **Καρέλης**. Αν με είχαν βάλει στη 10η και **μη εκλόγιμη** θέση, κι εγώ θα είχα παραιτηθεί.

Επί 10 ολόκληρα λεπτά ζητούσε συγγνώμη από τον **Μπουσ** ο **Α. Παπανδρέου** για το λάθος του να καλέσει τον **Σεβερκλν** στην Αθήνα.

Αποκλειστικό: Μην πιστεύετε το ΠΑΣΟΚ που διαδίδει ότι οι **εκλογές** θα γίνουν στις **18 Ιούνη**. Στις **18 Ιουνίου** θα γίνουν, ό,τι κι αν κάνουν.

**Ο ΑΛΛΟΣ ΜΙΣΟΣ
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ**

ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΟΥΣ

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΥΣ ΑΝΑΠΟΦΑΣΙΣΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΗΣΥΧΙΑ ΤΟΥΣ

Σύμφωνα με τις σφυγμομετρήσεις, μέχρι την προηγούμενη εβδομάδα ποσοστό 20%-25% των ψηφοφόρων ήσαν ακόμη αναποφάσιμοι. Δηλαδή, 1.500.000 ενήλικες και κατά τεκμήριον σώφρονες συμπολίτες μας δεν έχουν ακόμη αποφασίσει ποίους θα επιλέξουν στις 18 Ιουνίου, πίσω από το παραβάν. Κι όλα τα κόμματα ρίχτηκαν με τα μούτρα να τους πείσουν πως πρέπει να τα προτιμήσουν. Πρόκειται για τραγικό λάθος που πρέπει αμέσως να διορθωθεί —όσοι δεν το πράξουν, θα το πληρώσουν ακριβά στις 18 Ιουνίου.

Διότι καθοριστικό γνώρισμα του αναποφάσιμου είναι ότι **δεν θέλει ν' αποφασίσει**. Αν ήθελε, είχε κάθε δυνατότητα μέχρι τώρα να το κάνει. Και όμως, ούτε το σκάνδαλο Κοσκωτά τον έπεισε να καταψηφίσει το ΠΑΣΟΚ, ούτε η παρουσία της κ. **Λιάνης** στο πλευρό του **Α. Παπανδρέου** τον έπεισε να το υπερψηφίσει. Και ακόμη, ούτε οι χουντικοί φιλελεύθεροι, του κ. **Μητσοτάκη** τον έπεισαν να καταψηφίσει τη ΝΔ, ούτε οι ιερεμιάδες της κ. **Μ. Μητσοτάκη** κατά της αποποινικοποίησης της μοιχείας τον έπεισαν να την υπερψηφίσει. Τέλος, ούτε η απόσυρση του κ. **Λάζαρη** τον έσπρωξαν στο **Συνασπισμό**, ούτε η προσέλευση του κ. **Πρωτοπαπά** τον απώθησαν. Πρόκειται δηλαδή για άτομα για τα οποία η αναποφασιστικότητα αποτελεί πεποίθηση, ριζωμένη συνήθεια. Επομένως, κάθε προσπάθεια που γίνεται για να τους αναγκάσει ν' αποφασίσουν, τους προσβάλλει βαθύτατα και τους απομακρύνει, αντί να τους φέρει κοντύτερα σ' αυτούς που προσπαθούν.

Με άλλα λόγια, μόνο τα κόμματα και οι πολιτευόμενοι που αδαφορούν ή τους αναποφάσιστους και τους αφήνουν ήσυχους στις πεποιθήσεις τους μπορούν τελικά να τους κερδίσουν. Αν μάλιστα δείξουν ότι τους γράφουν στα παλιά τους παπούτσια, αν τους περιφρονήσουν, οι πιθανότητες να τους πάρουν μαζί τους αυξάνονται.

Φαίνεται πως μόνο κάποιοι μέσα στο ΠΑΣΟΚ έχουν κατανοήσει αυτόν τον απλό, αλλά θεμελιώδη, κανόνα προεκλογικής τακτικής. Υποβάλλουν τους αναποφάσιστους σε πραγματικό σκωτσέζικο ντους: έρχεται ο **Σεβερντνάντζε**, ματαιώνεται η επίσκεψη **Σεβερντνάντζε**. Κόβεται ο **Κουτσόγιωργας** για τα 300 εκατομμύρια, μπαίνει ο **Μαυράκης** με τα 500 εκατομμύρια. Υποψήφιος ο **Τόμπρας**, παραιτείται ο **Τόμπρας**. Κόβεται ο **Κωστόπουλος** από την **Αχαΐα**, εμφανίζεται στο **Ευρωψηφοδέλτιο**, παραιτείται ο **Καρέλης** από το **Ευρωψηφοδέλτιο**.

Καταργείται ο **Διακογιάννης** από την τηλεόραση, βρίσκεται ο **Κουρής** υποψήφιος στη Β' Αθηνών. Αλληλοκατηγορούνται για κλοπή χρημάτων της ΔΕΗ ο **Μπιρδιδιμής** κι ο **Μαυράκης** ο πρώτος πάει στο **Επικρατείας**, ο δεύτερος στην **Ευρωβουλή**. Διαπιστώνουμε από τα παραπάνω πως όχι μόνο η προεκλογική τακτική του ΠΑΣΟΚ κάνει τους αναποφάσιστους ακόμα πιο αναποφάσιστους να το ψηφίσουν, αλλά προβάλλει και το ίδιο ως **πρότυπο αναποφασιστικότητας** κι επομένως δημιουργεί τις προϋποθέσεις ώστε οι αναποφάσιμοι να ταυτιστούν μαζί του, άρα εντέλει ν' αποφασίσουν να το ψηφίσουν.

Όμως οι στρατηγέτες του ΠΑΣΟΚ, όπως στραβά κατάλαβαν τα περί σοσιαλισμού, μαρξισμού, κοινωνικοποιήσεων, κτλ., έτσι και σ' αυτή την περίπτωση κινδυνεύουν να τα κάβουν θάλασσα. Διότι, πρώτον, το ΠΑΣΟΚ είναι τόσο επιτηδευμένα αναποφάσιμο ώστε ίσως τελικά οι αναποφάσιμοι καταλάβουν ότι το κάνει για να τους πείσει, οπότε, προσβεβλημένοι θα του φύγουν και, βουρ, θα τρέξουν όλοι να ψηφίσουν **Συνασπισμό** —να γελάσει κι εμάς λιγάκι το χεϊλάκι μας. Δεύτερο, μπορεί, παροξύνοντας συνεχώς την αναποφασιστικότητά τους, τα διλήμματα, τις αντιφάσεις τους, να τους οδηγήσει στη σχιζοφρένεια, να τους τρελάνει δηλαδή —οπότε θα γελάσει το χεϊλάκι της κ. **Μαρίκας Μητσοτάκη**. Τρίτο, και σπουδαιότερο, το ΠΑΣΟΚ κινδυνεύει με το αλαλούμ που καλλιεργεί, να μετατρέψει τους ήδη πεισμένους οπαδούς του σε αναποφάσιστους και μάλιστα, της πρώτης κατηγορίας, που θα ψηφίσουν **Συνασπισμό**, έτσι, για να ευφρανθεί λιγάκι η καρδιά μας.

Συνοψίζοντας, ο χρυσός κανόνας που πρέπει να τηρούν οι πολιτευόμενοι ως άτομα ή ως κόμματα είναι: **αφήστε τους αναποφάσιστους στην ησυχία τους**. Αφήστε τους να ωριμάσουν μέσα στην αβεβαιότητά τους, να ζήσουν τις αντιφάσεις τους και τα διλήμματά τους. Έτσι, θα πέσουν σαν ώριμα φρούτα μέσα στις κάλπες για να σαπίσουν: για να ενισχύσουν όχι το υποκριτικά αντιφατικό ΠΑΣΟΚ —όλοι ξέρουν ότι ο μονολιθικός παπανδρεϊσμός εκεί βασιλεύει: ούτε την «πειστική» μέχρι απελπισίας και φόβου ΝΔ. Αλλά τον μόνο αυθεντικώς αναποφάσιμο και εγγενώς διλημματικό σχηματισμό — που εγγυάται ότι θα τον αντιμετωπίζουν με αναποφάσιμοι για χρόνια ακόμη.

Δημήτρης Ψυχογιός

αντι θεσεις

NATOS που ξανάρχεται

Το εγκάρδιο κλίμα που επεκράτησε στη συνάντηση Παπανδρέου - Οζάλ στις Βρυξέλλες και το μηδενικό αποτέλεσμα της δεν μας εξέπληξε. Το είχαμε προβλέψει στο προηγούμενο τεύχος μας. Όσοι περίμεναν κάποιες θεαματικές ενέργειες ή πυροτεχνήματα που θα επηρέαζαν το εκλογικό αποτέλεσμα εννοείται ότι απογοητεύτηκαν σφόδρα. Ο θαυματοποιός Παπανδρέου δεν έχει άλλους λαγούς στο καπέλο του. Η προσωπική χημεία με τον Οζάλ δεν απέφερε τίποτα το καινούργιο πέραν της αμοιβαίας αβρότητας και της κατάργησης των επωνύμων, μια και ο Οζάλ μας είπε ότι απευθύνονταν τώρα ο ένας στον άλλον με το «Ανδρέας» και το «Τουργκούτ».

Μάθαμε όμως από τον Οζάλ ότι έγινε συζήτηση για τετραμερή διάσκεψη για το κυπριακό (Ελλάδα-Τουρκία και οι δυο «κοινότητες» της Κύπρου) όπως επίσης ότι η Άγκυρα αντιδρά στην ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα πριν λυθεί το κυπριακό. Κι εκείνος ούτε καν το σχολίασε. «Είναι δικό του θέμα» (δηλαδή του Τουργκούτ), είπε προς τους δημοσιογράφους. «Δικό του» θέμα;

Δεν έπρεπε να του πει ότι η Κυπριακή Δημοκρατία είναι ανεξάρτητο κράτος με διεθνή νομική οντότητα; Δεν έπρεπε να του πει ότι ο νέος αυτός όρος αποτελεί απαράδεκτο εκβιασμό και ισοδυναμεί με παντελή έλλειψη καλής θέλησης της τουρκικής πλευράς να προχωρήσουν και να καταλήξουν οι συνομιλίες που διεξάγονται στην Κύπρο σε δίκαιη και διαρκή λύση; Αλλά είναι καιρός τώρα που ο κ. Παπανδρέου έβαλε το θέμα «στο ράφι». Με μια τέτοια στάση της ελληνικής πλευράς πώς να μην γράφουν οι TIMES του Λονδίνου σε κύριο άρθρο τους ότι για την «ασφάλεια» των Τουρκοκυπρίων είναι αναγκαία η παραμονή τουρκικών στρατευμάτων στα κατεχόμενα!

Αναμένεται απάντηση από τη διαλυμένη κυβέρνηση και τις διαλυμένες κρατικές υπηρεσίες μας στο εξωτερικό. Αλλά μην ανησυχείτε. Ο Ανδρέας μας γυρίζει από τις Βρυξέλλες Νατοϊκότερος του ΝΑΤΟ, το οποίο μετά από εργώδεις προσπάθειες μιας θετικής ρυμούλκησης επιτέλους στις θέσεις του. Έτσι, όλα τα προβλήματα βαίνουν καλώς προς τη λύση τους.

Ελεύθερη η ραδιοφωνία

Απόπειρα εξαγοράς του «Καναλιού 15» κατάγγειλε πριν από λίγες ημέρες ο διευθυντής σύμβουλος και πρόεδρος του σταθμού κ. Ρούσσος Κούνδουρος. Σύμφωνα με τον ίδιο «μέτοχοι του σταθμού προσπάθησαν πρόσφατα να στρέψουν τον ανεξάρτητο σταθμό προς άλλες κατευθύνσεις και όταν απέτυχαν προσπάθησαν να πουλήσουν τις μετοχές τους σε επιχειρηματία που δρα περιέργως στο χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης».

Η καταγγελία είναι σοβαρή, επειδή αφορά τις τύχες και το μέλλον της Ελεύθερης Ραδιοφωνίας. Σύμφωνα με τις πληροφορίες του ΑΝΤΙ οι μέτοχοι που κατάγγειλε ο διευθυντής του «Καναλιού» ελέγχουν το 55% των μετοχών του σταθμού. Οι ίδιες πληροφορίες αναφέρουν ότι τις μετοχές, που εξασφαλίζουν τον έλεγχο της πλειοψηφίας του ΔΣ, θέλησε να τις αγοράσει γνωστός επιχειρηματίας που εισήλθε πρόσφατα στο χώρο των ΜΜΕ.

Αλλά το προεδρικό διάταγμα με το οποίο επιτράπη η λειτουργία ιδιωτικών σταθμών καθορίζει ότι μόνο το 49% των μετοχών μπορεί να μεταβιβασθεί, για να παραμένει η πλειοψηφία τους στον έλεγχο εκείνου στο όνομα του οποίου εκδόθηκε αρχικά η άδεια λειτουργίας. Για να ξεπεραστεί ο περιορισμός αυτός, ακολουθείται η διαδικασία της «κρυφής εταιρείας», η οποία έχει ήδη δοκιμασθεί με επιτυχία στην περίπτωση άλλου ιδιωτικού σταθμού.

Δεν γνωρίζουμε ποια θα είναι τελικά η τύχη του «Καναλιού 15», μιας τιμίας μέχρι σήμερα προσπάθειας στο χώρο της Ελεύθερης Ραδιοφωνίας, παρ' όλη τη χαμηλή του ακροαματικότητα. Όπως και να το κάνουμε, ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος και ως γνωστόν πάντα «το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό». Η ανεξαρτησία του «Καναλιού 15» πρέπει να διασφαλιστεί και η περίπτωση του δεν πρέπει να αποτελέσει προηγούμενο. Ήδη ακούγεται ως υποψήφιος προς αγοράν από τον ίδιο επιχειρηματία και ο σταθμός «Γκρούβυ». Στόχος η απόκτηση του ελέγχου ορισμένων σταθμών που εκπέμπουν σε διπλάνες συχνότητες ώστε να προσφέρεται στους διαφημιστές χρόνος κατά μήκος της ίδιας μπάντας οπότε τα κέρδη θα είναι ασφαλώς μεγάλα.

Βέβαια το πρόβλημα που θέτουν οι καταγγελίες του «Καναλιού 15» δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί σήμερα. Είναι όμως βέβαιο ότι η νέα Βουλή πρέπει να αλλάξει το νομικό καθεστώς της ιδιωτικής ραδιοφωνίας για να εξασφαλίσει το μέλλον της και να προστατεύσει τους ακροατές και τους ανεξάρτητους δημιουργούς της.

Και το «κλοφέν» είναι εδώ

Η απαλλαγή κατά πλειοψηφία (3-2), λόγω αμβολιών, του συνταγματάρχη Εμ. Καρπαθάκη από το Διαρκές Στρατοδικείο για την παράνομη απόρριψη της επικίνδυνης τοξικής ουσίας «Κλοφέν» στο νταμάρι του Διονύσου, εκτός από το ότι δημιουργεί νομικό προηγούμενο για τους καταστροφείς του περιβάλλοντος, δείχνει και την ανεπάρκεια του νόμου για την προστασία του. Με το ισχύον νομικό καθεστώς ούτε προληπτική πολιτική υπάρχει, ούτε τιμωρούνται, αλλά μάλλον θα αθώνονται, όσοι θελημένα ή «αθέλητα» καταστρέφουν ή ρυπαίνουν το περιβάλλον.

Όταν σε μια υπόθεση όπως το «κλοφέν» δεν μπορούν να λειτουργήσουν στοιχειώδεις προληπτικοί μηχανισμοί, ούτε βρίσκει κανείς καμία ενοχή στο δράστη της παράνομης πράξης τότε τι συμβαίνει ή τι θα συμβεί σε άλλες περιπτώσεις μικρότερης σημασίας;

Όταν ενταφιάζουν το θάνατο και δεν λειτουργεί κανένα μέτρο πρόληψης με αποτέλεσμα να κινδυνεύουν να μολυνθούν τα υπόγεια νερά από τοξικά απόβλητα, αλλά και ολόκληρη περιοχή, και το γεγονός περνάει σαν απλό πταίσμα τότε τι θα συμβεί σε άλλες περιπτώσεις; Και ποιοι θα ευθύνονται αν η ρύπανση προχωρήσει και έχουμε δυσσάρεστες επιπτώσεις αργότερα; Ποιο Διαρκές Στρατοδικείο τότε θα αναλάβει να βρει ενόχους για να τους τιμωρήσει; Και αρκεί μόνον η έμπρακτη διαμαρτυρία του εκπροσώπου της «Νέας Οικολογίας» για να συνειδητοποιήσουμε ότι η καταστροφή του περιβάλλοντος δεν μπορεί να είναι υπόθεση λόγων;

«Οι θέσεις του Μαΐου...»

Στο προηγούμενο τεύχος σημειώνουμε ότι θα πρέπει να περιμένουμε φυσιολογικά τη συνέχιση ή την εξέλιξη του διαλόγου της «17N» με τον καθηγητή Β. Φίλια. Πράγματι η «17N» μετά το άρθρο ανταπάντησης του Β. Φίλια στο «Έθνος» (22 Μαΐου) επανήλθε με νέα προκήρυξη στις 31 Μαΐου στην ίδια εφημερίδα.

Το καινούργιο στοιχείο στη νέα της προκήρυξη, εκτός από την «αλλαγή του ύψους» σε σχέση με το διάλογο, είναι η διατύπωση «θέσεων» για την «επαναστατική προοπτική και τον κοινοβουλευτισμό» καθώς και οι εκτιμήσεις ότι «είναι η πρώτη φορά στη μεταπολίτευση που παρουσιάζεται το φαινόμενο μιας μαζικής πολιτικής στάσης ενάντια στο καθεστώς και τους θεσμούς του που εκφράζεται σήμερα στις «εκλογές» με το άκυρο, το

λευκό, την αποχή» και ότι «είναι η πρώτη φορά που γίνεται ορατή στον ορίζοντα η δυνατότητα για μια άλλη Αριστερά, μια μαζική και φερέγγυα Αριστερά πάλης και αγώνα και όχι στήριξης του καθεστώτος».

Αυτές οι εκτιμήσεις, αν συνδυαστούν με τις «θέσεις» της «17N» περί προετοιμασίας για την προοπτική μιας «μειζονος κοινωνικής κρίσης επαναστατικού χαρακτήρα» όπως ο Μάης του '68 στη Γαλλία ή το '68-'69 στην Ιταλία και τον «άλλον κοινοβουλευτισμό» όχι της ληστείας, της σήψης και της διαφθοράς» καθώς και με την έκκλησή της στους αγωνιστές της Αριστεράς, δίνουν την εντύπωση ότι η «17N» επιχειρεί να «στήσει» το δικό της «κόμμα-χώρο» στις εκλογές που θα υποστηρίξει τη γραμμή του άκυρου-λευκού-αποχή.

Γι' αυτό το λόγο επιμένει στην απλοϊκή κριτική της στο Συνασπισμό και στο ρεφορμισμό ΚΚΕ-ΕΑΡ (δεν επαναλαμβάνει τώρα περί κλεφτών του ΠΑΣΟΚ και αρχικλεφτών της ΝΔ αλλά απατεώνες της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ), χαρακτηρίζει «πολιτικό λάθος» τη συμμετοχή όλων των κομμάτων και οργανώσεων της Αριστεράς στις εκλογές και απαντά σε άρθρο του «Ποντικιού» ξεκαθαρίζοντας ότι δεν πάει

να εισπράξει όλα τα άκυρα-λευκά-αποχή στις εκλογές.

Αν οι ενδείξεις αυτές για το «κόμμα-χώρο» είναι σωστές δεν μπορεί παρά να περιμένουμε την πολιτική συνέχεια της «γραμμής» της «17N» για τις εκλογές. Θα έχει σίγουρα ενδιαφέρον γιατί ο ρεφορμισμός δεν είναι μόνο «κακός», αλλά και «καλός», «άλλος» δηλαδή, «ανεξάρτητα αν εμείς κάθε άλλο παρά τον υποστηρίζουμε».

Το ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα

Είναι γνωστό ότι μετά τον ξαφνικό θάνατο του Σάκη Καράγιωργα φίλοι, συνεργάτες και συναγωνιστές του ανέλαβαν την πρωτοβουλία να συστήσουν το «Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα» σε αναγνώριση της προσφοράς του στην επιστήμη και τη δημοκρατία.

Το Ίδρυμα μέχρι να ολοκληρωθεί η σχετική νομοθετική διαδικασία, μετά τις γνωστές περιπέτειες —τώρα ελπίζουμε να υπάρξει ένα θετικό τέλος— λειτουργεί με τη μορφή αστικής εταιρείας μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα με την επωνυμία «Ίνστιτούτο Δημόσιας Οικονομικής

Σάκης Καράγιωργας». Σκοπός του Ίνστιτούτου είναι η διεπιστημονική έρευνα θεμάτων που αφορούν στην οικονομική, πολιτική και κοινωνική διάσταση του κράτους στους σύγχρονους κοινωνικούς σχηματισμούς.

Το Ίνστιτούτο διοικείται από 7 μέλη Δ.Σ. που τα μέλη του εκλέγονται με περιορισμένη θητεία. Το Ίνστιτούτο προκειμένου να πραγματοποιήσει τους στόχους του έχει ανοίξει λογαριασμό ταμειυτηρίου την Τράπεζα Αττικής, Ομήρου 23 Αθήνα, με αριθμό 27324959.

ΜΗΝ ΞΕΧΝΑΤΕ — ΜΕΧΡΙ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ — ΤΟ «ΑΝΤΙ» ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ

Κοντός ψαλμός αλληλουσία. Δεκαπέντε μόλις μέρες μας χωρίζουν από την 18η Ιουνίου. Οι λίστες είναι έτοιμες, οι υποψήφιοι «στόλισαν» τα εκλογικά τους κέντρα, ετοίμασαν τις πλαστικές σημαίες, οργανώνουν «βεγγέρες» συλλογής ψήφων, μας βομβαρδίζουν με τα βιογραφικά τους με φωτογραφίες που κρύβουν χρόνια και ρυτίδες...

Τελική έφοδος λοιπόν για την κάλπη και φυσικά τελικές προετοιμασίες για τις μεγάλες συγκεντρώσεις εντυπωσιασμού στην πλατεία Συντάγματος. Όλοι θα τη γεμίσουν; μην ανησυχείτε...

Το «ΑΝΤΙ» όπως σας είχαμε υποσχεθεί, διατηρεί την παράδοση. Στην προεκλογική περίοδο έγινε εβδομαδιαίο και κάθε Παρασκευή βρίσκεται στα περίπτερα. Μην το ξεχάσετε.

Δυο Παρασκευές ακόμη, 9 και 16 Ιουνίου και φθάσαμε στη μεγάλη Κυριακή. Να ψηφίσετε με το «ΑΝΤΙ» στο χέρι είναι δύσκολο. Μην ξεχάσετε όμως να το διαβάσετε και μετά ρίχτε το ψηφοδέλτιο και τον εκλεκτό σας «δαγκωτό» στην κάλπη. Κι αν δεν βρίσκετε το «ΑΝΤΙ» στα περίπτερα ειδοποιείστε μας στα τηλέφωνα 72.32.713 και 72.48.240.

Η ΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΗΤΤΑΣ

«**Η** ζημιά είναι ανεπανόρθωτη και δεν διορθώνεται με τίποτα», έλεγαν χτες στελέχη του ΠΑΣΟΚ εκτιμώντας τα αποτελέσματα της «παράστασης Τόμπρα» στο εκλογικό σώμα. Λογική η εκτίμησή τους. Η τοποθέτηση του φασιστοειδούς στις εκλογικές λίστες του ΠΑΣΟΚ και η άτακτη υποχώρηση του Ανδρέα Παπανδρέου μπροστά στη δημόσια κατακραυγή που προκάλεσε η επιλογή του αυτή, αποδεικνύει τα αδιέξοδα και τη δεινή θέση στην οποία έχει περιέλθει δυο εβδομάδες μόνο πριν από τις κρίσιμες, όχι μόνο για το πολιτικό, αλλά και το προσωπικό του μέλλον, εκλογές της 18ης Ιουνίου.

Όσα ακολούθησαν την ανακοίνωση της υποψηφιότητας Τόμπρα δεν έχουν καμιά σχέση με τον Ανδρέα Παπανδρέου και το ΠΑΣΟΚ που γνωρίσαμε τα τελευταία επτά χρόνια. Ο πανίσχυρος κάποτε «πρωθυπουργός της Αλλαγής» αποδείχθηκε ένας άβουλος πολιτικός της σειράς, που υιοθετεί κάθε φορά την άποψη αυτού που του μιλά τελευταίος και υποχωρεί άτακτα όταν δεν βρίσκει συμμάχους; ή αυλοκόλακες πρόθυμους να τον υποστηρίξουν.

Διαπίστωση πρώτη. Ο Ανδρέας Παπανδρέου επέλεξε τον Τόμπρα για υποψήφιο βουλευτή, επειδή ο «τομπρισμός» και ο «αυριανισμός» είναι η τελευταία γραμμή άμυνας που του απέμεινε. Ο εσμός του κιτρινισμού, του φασισμού και της χυδαιότητας (η λέξη «λαϊκισμός» είναι πολύ επιεικής χαρακτηρισμός) είναι το μοναδικό όπλο που απέμεινε στον Ανδρέα Παπανδρέου για να αποφύγει μια συντριπτική πολιτική ήττα και τα επακόλουθά της, τη δίωξη για όσα διέπραξε τα τελευταία χρόνια.

Διαπίστωση δεύτερη. Αν ο φυσικός και ηθικός αυτουργός των σκανδάλων πίστευε ότι θα κερδίσει τις εκλογές δεν θα αποτολμούσε ποτέ να προκαλέσει το κοινό αίσθημα και τις αντιδράσεις σύσσωμου του πολιτικού κόσμου με το διορισμό του φασιστοειδούς στις εκλογικές λίστες. Επειδή, στην απίθανη περίπτωση νίκης του ΠΑΣΟΚ, η δίωξη του Τόμπρα δεν θα συνεχιστεί και ο «κορίος» δεν θα εξαναγκαστεί σε αποκαλύψεις. Η υποψηφιότητα Τόμπρα αποτελεί λοιπόν μια απερίφραστη ομολογία ήττας του Ανδρέα Παπανδρέου και μια δημόσια παραδοχή ότι το μόνο που τον ενδιαφέρει τώρα είναι να διασφαλίσει τα νώτα του, εξασφαλίζοντας το μέλλον των «ανθρώπων» του, για να μην υποχρεωθούν να μιλήσουν.

Διαπίστωση τρίτη. Η σοβαρή απειλή εναντίον ολόκληρης της ηγετικής ομάδας που προκάλεσε η υποψηφιότητα Τόμπρα απέδειξε πόσο σαθρό είναι το εναπομείναν οικοδόμημα του ΠΑΣΟΚ.

Αποθώωση της ιντρίγκας: Ο Ανδρέας Παπανδρέου παραχωρεί στους «εκτελεστικούς» το ρόλο των «Ροβεσπιέρων» και τους επιτρέπει να διώξουν τον Πέτσο και τον Κουτσόγιωργα. Ταυτόχρονα τους αφήνει να πιστεύουν ότι θα τον «κληρονομήσουν» και δίνει το «πράσινο φως» για τη διαδοχή και τη «μεταανδρείκή εποχή». Οι «εκτελεστικοί» θριαμβολογούν, διατυπώνουν προς κάθε κατεύθυνση ότι «πέτυχαν» την κάθαρση και ότι θα διώξουν και τον Τόμπρα. Την άλλη ημέρα αποδείχθηκε πόσο αφελείς, αλλά και πόσο καιροσκόποι είναι.

Γνωρίζοντας ότι έχασε οριστικά το πολιτικό παιχνίδι, ο Ανδρέας Παπανδρέου κτίζει με την «Αυριανή», τους «λαϊκιστές» και τους «τραμπούκους» ένα τείχος προστασίας του από τις μετεκλογικές εξελίξεις, το οποίο λειτουργεί ήδη ως αντίπαλο δέος προς τους «κομματικούς». Το μόνο που θα καταφέρει είναι να διασπάσει το ΠΑΣΟΚ σε δυο ομάδες. Οι τελευταίες βολές του κ. Λαλιώτη προς τον κ. Γεννηματά, ο οποίος δεν είπε λέξη

κατά του Τόμπρα, επιβεβαιώνουν την εκτίμηση αυτή και προδιαγράφουν, ίσως, το μελλοντικό πολιτικό φάσμα. Μένει να δούμε τι θα κάνει ο κ. Κώστας Σημίτης και αυτοί που τον υποστηρίζουν ως «δελφίνο». Δεν σκέφτεται ότι μπορεί, κι αυτός μαζί με τους άλλους, να μείνουν χωρίς κόμμα και οπαδούς;

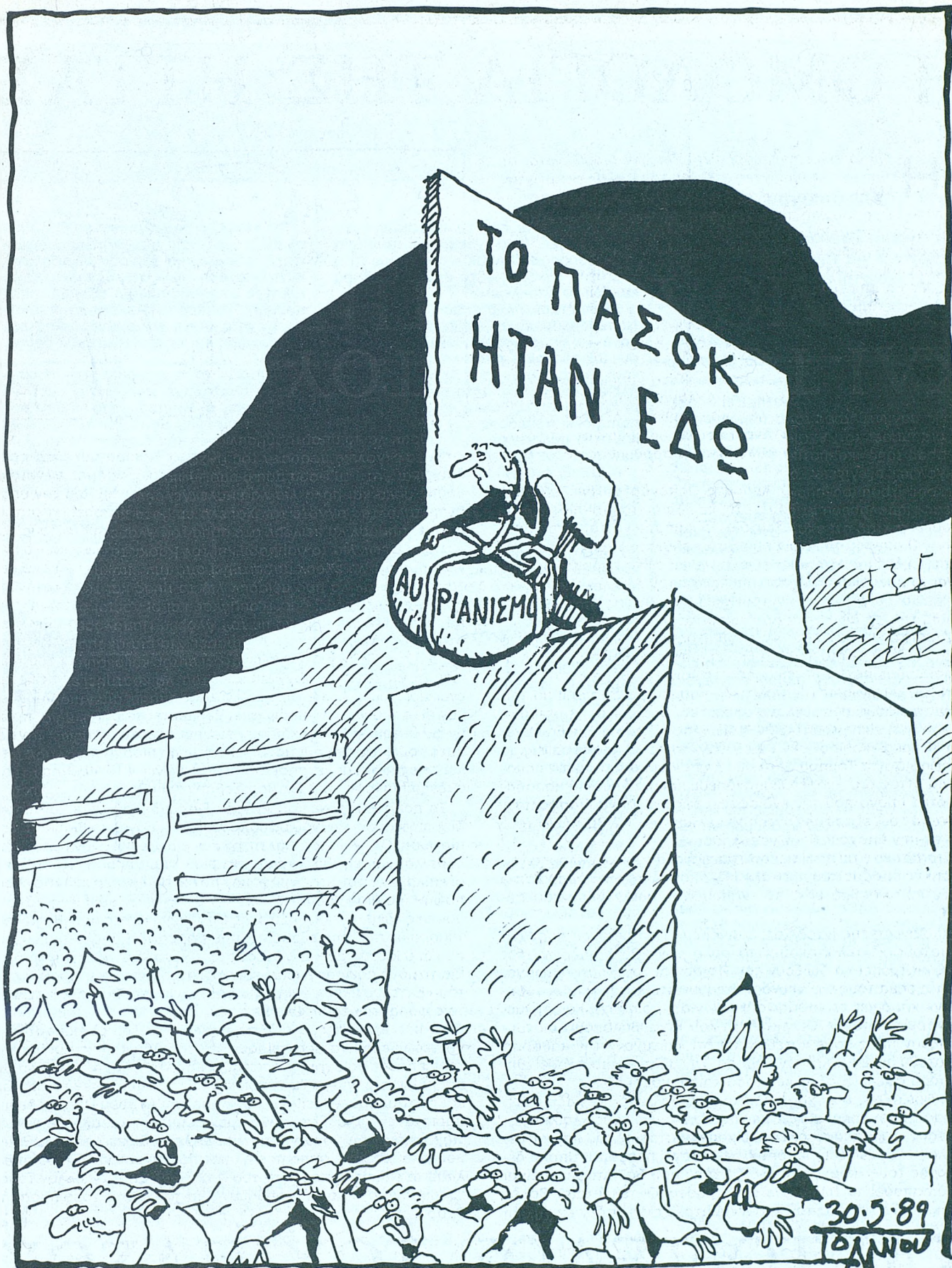
Σήμερα όλοι ακονίζουν τα μαχαίρια εναντίον όλων και το ΠΑΣΟΚ, δυο μόνο εβδομάδες προ των εκλογών μοιάζει να διαλύεται στα εξών συνετέθη. Ο αδιαμφισβήτητος αρχηγός κατάντησε ένας θλιβερός πολιτικάντης που άγεται και φέρεται με την παραμικρή μεταστροφή της κατάστασης, τα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου ακονίζουν τα μαχαίρια το ένα εναντίον του άλλου, ο κ. Γεννηματάς αγωνίζεται να πάρει τη θέση του Μένιου ως επικεφαλής των «αυριανιστών», η «Αυριανή» επιτίθεται εναντίον του κ. Λαλιώτη, ο τελευταίος αποτολμά να ψελλίσει έναν δικό του «λόγο», υποψήφιοι βουλευτές παραιτούνται, πρώην φίλοι του Ανδρέα εκδίδουν τα αποκαλυπτικά απομνημονεύματά τους, η πιστή σύμμαχος μέχρι τώρα Μόσχα παίρνει τις τελευταίες σφυγμομετρήσεις και ματαιώνει την προγραμματισμένη επίσκεψη του Έντβαρ Σεβερντνάντζε.

Το πολιτικό τέλος του Ανδρέα Παπανδρέου είναι κοντά και διακρίνεται δια γυμνού οφθαλμού. Μένει μόνο μια θλιβερή διαπίστωση. Ο κ. Κώστας Λαλιώτης δεν έπεισε κανέναν με την πολυσέλιδη και εξώδικη «διαμαρτυρία» του. Είναι επιεικέστερες οι επικρίσεις που καταγράφηκαν αυτές τις ημέρες εναντίον του πρώην «παιδιού θαύματος» και τον θέλουν, ως συνήθως, «άτολμο» έως «δειλό». Ο κ. Λαλιώτης είναι μόνον ένας συνηθισμένος «αμοραλιστής» της εξουσίας, που προσπαθεί απελπισμένος όσο και ο Μαικήνας και φωτοδότης του, να κρατηθεί επάνω της. Για το μόνο που μας έπεισε είναι ότι αυτός και οι σύντροφοί του του «Εκτελεστικού» έχουν μοιράσει, για μια ακόμα και τελευταία φορά, την τράπουλα με τον Ανδρέα Παπανδρέου.

Αν ο κ. Λαλιώτης, ο κ. Τζουμάκας και οι λοιποί διαμαρτυρηθέντες ήθελαν να μας πείσουν για το ήθος και τις προθέσεις τους έπρεπε να έχουν παραιτηθεί από την εποχή των πρώτων αποκαλύψεων για το Λούβαρη και τον Κοσκωτά. Δεν το έκαναν και προτίμησαν να μείνουν στο άρμα του Ανδρέα Παπανδρέου, παριστάνοντας άλλοτε τον χαμένο επιβάτη και άλλοτε τον ηνίοχο, μόνο και μόνο για να επανεκλεγούν και να διασωθούν πολιτικά. Αυτή τη φορά που η υποψηφιότητα του Τόμπρα απείλησε τα εκλογικά ποσοστά του ΠΑΣΟΚ και άρα το μέλλον τους, τόλμησαν να «διαμαρτυρηθούν». Για τον εαυτό τους προσπάθησαν.

B Z

ΚΑΙ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

30.5.89

ΙΩΑΝΝΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΗ ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΙΣΟΠΕΔΩΣΗ

του Μ. Προνομιούχου

Δυο είναι οι βασικές εκδοχές, που υπάρχουν για την τελευταία (και όχι έσχατη) εσωκομματική αναταραχή του ΠΑΣΟΚ, με επίκεντρο τον Θ. Τόμπρα και τον αυριανό υποψήφιο τον αδελφό του Γιώργου «τον καλοκάγαθο Μάκη».

Η ΠΡΩΤΗ εκδοχή υποστηρίζει —όχι άδικα από πλευράς δημόσιων εντυπώσεων— ότι ο Ανδρέας Παπανδρέου χαρακτηρίζεται από αδυναμία να παρέμβει στις διενέξεις των φατριών του ΠΑΣΟΚ, παίζει το ρόλο του «τροχονόμου» και αποφασίζει με την ίδια ευκολία με την οποία υποχωρεί στη συνέχεια.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ εκδοχή υποστηρίζει ακριβώς τα αντίθετα. Βασίζεται σε έγκυρες πληροφορίες από την Εκάλη πάνω στις μύχιες σκέψεις και την προσωπική στρατηγική του Α. Παπανδρέου. Σύμφωνα με αυτή —και θα το αποδείξουν οι εξελίξεις— ο Α. Παπανδρέου έχει περάσει τις τελευταίες ημέρες από την απαίτηση της συνενοχής για τις επιλογές του στη φάση της «αξίωσης για πλήρη υποταγή». Αυτή την αξίωση την επέβαλε με τις επιλογές των «αυριανιστών», τις οποίες συζήτησε αναλυτικά με τον εκδότη της «Αυριανής» **Γιώργο Κουρή** σε δυο συναντήσεις τους στην Εκάλη και όχι με τα μέλη του Εκτελεστικού Γραφείου, που τον είχαν εξουσιοδοτήσει «εν λευκώ». Μάλιστα σύμφωνα με πληροφορίες του «ΑΝΤΙ» ο Α. Παπανδρέου ήταν πρόθυμος να τοποθετήσει στην Β' Πειραιώς τον **...Μιχάλη Γαργαλάκο** (του οποίου είναι τακτικός ακροατής) αλλά η υποψηφιότητα εμποδίστηκε από την άρνηση του ίδιου του... Γαργαλάκου (τέως συζύγου της κ. **Ρούλας Βλαχοπούλου**). Ο τελευταίος θεώρησε ότι μειώθηκε με τα σχόλια που έγιναν σε βάρος του στην Κεντρική Επιτροπή.

ΣΥΜΦΩΝΑ λοιπόν, με τη δεύτερη εκδοχή ο Α. Παπανδρέου, που δεν δέχθηκε καμιά προσωπική κριτική για την επιλογή του Θ. Τόμπρα, από τον **Κ. Λαλιώτη**, τον **Στ. Τζουμάκα**, τον **Παντ. Οικονόμου** και άλλους «κομματικούς» έχει χαράξει μια ενδιαφέρουσα προσωπική στρατηγική προεκλογική και μετεκλογική.

Μια στρατηγική, η οποία έχει ως κύριο χαρακτηριστικό την ηγεμονική του παρουσία στο χώρο του ΠΑΣΟΚ, ακόμα και εάν το Κίνημα καταλήξει «κόμμα-σφραγίδα» σαν την ΕΔΗΚ του Ι. Ζιγδή και την ΕΔΑ του Μ. Γλέζου.

ΣΤΙΣ συζητήσεις του στην Εκάλη, με κυρίαρχους σε τόνους «μαχητικότητας» την **Δήμητρα Λιάνη**, ο Ανδρέας Παπανδρέου δεν κρύβει τη σθεναρή απόφασή του να παραμείνει στην ενεργό πολι-

τική, ακόμα και εάν το ΠΑΣΟΚ ηττηθεί στις εκλογές. Ένα ενδεχόμενο το οποίο ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ —άσχετα με το τι λέει στις εξέδρες— το συζητά σοβαρά και δεν το αποκλείει.

ΣΕ ΜΙΑ τέτοια περίπτωση, λοιπόν, ο Α. Παπανδρέου είναι αποφασισμένος όχι μόνο να μη φύγει στο εξωτερικό ή να βλεπν να τα εγκαταλείπει πριν φτάσουμε στις εκλογές), αλλά να συνεχίσει να παραμένει πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, ακόμα και στην περίπτωση κυβερνητικής αδυναμίας της ΝΔ.

ΠΙΣΤΕΥΕΙ ότι ακόμα και σε μια τέτοια περίπτωση θα υπάρξει στους επόμενους 8-10 μήνες, έως δηλαδή τις αρχές του 1990, αφενός η αποκάλυψη της πολιτικής της Δεξιάς και αφ' ετέρου το διλημματικό-ενωτικό «προσκλητήριο των προοδευτικών-δημοκρατικών δυνάμεων» υπό την ηγεσία του στις νέες εκλογές. Νέες εκλογές, που θα γίνουν μετά την αδυναμία της Βουλής να εκλέξει με 180 ψήφους, νέο Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

ΔΕΝ ΕΧΕΙ σημασία εάν ο Α. Παπανδρέου με τους υπολογισμούς του αυτού παραγνώνει μια σειρά σημαντικούς παράγοντες, όπως λ.χ. σύντομες νέες εκλογές από τον Κ. Μητσotάκη με νέο εκλογικό σύστημα αλλά σημασία έχει το γεγονός ότι ενεργεί και σχεδιάζει με βάση ανάλογες συλλογιστικές. Άλλωστε ποιος μπορεί να παρουσιάσει την Εκάλη ως υπόδειγμα πολιτικού ορθολογισμού τους τελευταίους μήνες;

ΜΕ ΒΑΣΗ λοιπόν τη στρατηγική της προσωπικής μετεκλογικής ηγεμονίας (η ιδιότητα του ηττημένου, εξηγεί ο Α. Παπανδρέου στους συνομιλητές του, θα αντικατασταθεί από διακηρύξεις για τη στάση του «στη λειτουργία της Δημοκρατίας και τη μάχημη πολιτική, από όποια θέση») ο Α. Παπανδρέου έχει καθορίσει την προεκλογική του προσωπική τακτική.

ΑΥΤΗ χαρακτηρίζεται από δυο κύρια γνωρίσματα. Το ένα είναι η προσπάθειά του να δημιουργήσει πιστό μαχητικό πυρήνα και μηχανισμό, έξω από τον επίσημο κομματικό μηχανισμό, που να λειτουργεί και «ως δημόσια ομάδα πίεσης». Το ρόλο αυτό δεν του τον εξασφάλιζε παρά μόνο το συγκρότημα της «Αυριανής» και οι πιστοί δοκιμασμένοι θεράποντες κάθε είδους όχι μόνο όπως ο **Τσοχατζόπουλος** και ο **Χρ. Μουτσής** (γιατί σχεδόν για όλους τους άλλους ηγετικούς κομματικούς υπάρχουν, πλέον, ερωτηματικά στην Εκάλη) αλλά και νεόκοποι του ψηφοδελτίου, από τον **Γ. Μπριδιμίρη** και τον «**θείο Γιώργο**» έως τον «**εξάδελφο Γιώργο**» και τον «**Μάκη Κουρή**».

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ χαρακτηριστικό της προσωπικής τακτικής του Α. Παπανδρέου στην προεκλογική περίοδο είναι η απόλυτη υποταγή όλων στις θελήσεις και επιλογές του. Ακόμα και η εξέλιξη της υπόθεσης Τόμπρα αποτέλεσε στην πραγματικότητα πιστή εφαρμογή αυτού του αυταρχικού και πατερναλιστικού δόγματός.

ΜΠΡΟΣΤΑ στην απρόβλεπτη εσωκομματική αναταραχή βρέθηκε η λύση να παραιτηθεί ο Τόμπρας από υποψήφιος (με μια επιστολή υποτακτικού) αλλά να παραμείνει γενικός διευθυντής του ΟΤΕ παρ' ότι υπόδικος. Την εντολή εκτέλεσε προθυμότητα ο κατά τα άλλα «αριστερός» υπουργός Συγκοινωνιών, που ακούει στο όνομα **Χαραλάμπους**.

Η ΑΞΙΩΣΗ του Τόμπρα να διαγραφεί και ο **Κ. Λαλιώτης** από υποψήφιος βουλευτής Επικρατείας δεν έγινε δεκτή, γιατί θα δημιουργούσε —όπως του εξήγησαν μεσολαβητές του Ταύρου— «μεγαλύτερο πρόβλημα στο ΠΑΣΟΚ και σε σένα». Ο Ανδρέας Παπανδρέου κατόρθωσε με την όλη εξέλιξη της υπόθεσης Τόμπρα —όπως και στην περίπτωση **Μένιου**, **Πέτσου** και **Γ. Παπαδημητρίου**— όχι μόνο να μη φορτωθεί προσωπικά κανένα βάρος, αλλά και να διεκδικεί την αξίωση ότι ικανοποίησε και τις δυο πλευρές. Τομπριστές και αντιτομπριστές. Και μάλιστα χωρίς να δώσει την παραμικρή εξήγηση —γιατί κανένας δεν του τη ζήτησε ως πιστοί οπαδοί της εξεγομικεύσης των προβλημάτων και του «ελάσσονος κακού»— και γιατί επέλεξε τον Θ. Τόμπρα και γιατί αποδέχθηκε την παραιτήσή του.

ΕΠΙΠΛΕΟΝ, η παραιτήση, μετά ανταλλαγμάτων του Θ. Τόμπρα φαίνεται να λειτούργησε εκτονωτικά και να καθυσάχασε όλες τις αντιρρήσεις των «πατεντάτων κομματικών». Ξανά ο Α. Παπανδρέου μπήκε στο απυρόβλητο, αφού έκανε επίδειξη της προσωπικής του επιρροής και δύναμης —απόδειξη και τα διατεταγμένα μέσω **Κωστόπουλου** και **Μαρούδα** σχόλια κατά της ιδιωτικής ζωής του Κ. Λαλιώτη και κατά άλλων «διαφωρευτών»— εξασφαλίζοντας να παραμείνουν ασχολίαστες και ακέραιες όλες οι άλλες επιλογές του. Από τον Κουρή και τον Ακριβάκη έως τους συγγενείς της Δ. Λιάνη.

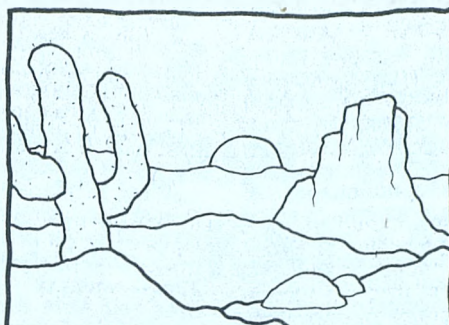
ΕΤΣΙ, εάν δει κανείς όλες τις μεθοδεύσεις, τις υποχωρήσεις και τους συμβιβασμούς των δήθεν «αιρετικών κομματικών» από την πρώτη ειδική συνεδρίαση της Κεντρικής Επιτροπής έως προχθές θα διαπιστώσει πόσο ο Α. Παπανδρέου έχει εξασφαλίσει την ποθούμενη υποταγή και συνενοχή των δήθεν «εντίμων» και «καθαρολόγων» του ΠΑΣΟΚ είτε ομιλούν, είτε σιωπούν.

Για «χλωμά πρόσωπα» μόνο

του Δημήτρη Χαντζόπουλου

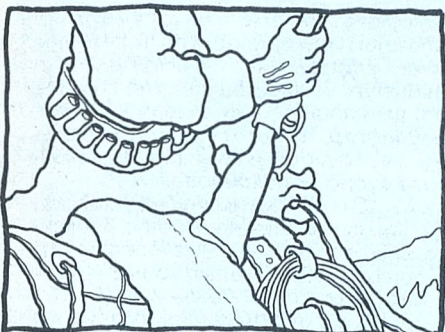
ΠΡΙΝ ΧΡΟΝΙΑ ΕΦΥΓΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΜΑΣ
ΑΚΟΛΟΥΘΩΝΤΑΣ ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΗΣ ΔΥΣΗΣ.

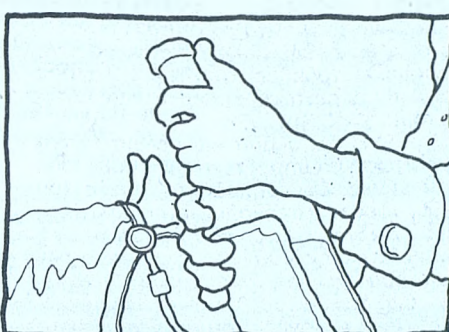
ΤΡΑΒΟΥΣΕ ΔΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΜΟΝΟ ΔΥΤΙΚΑ
ΜΕΧΡΙ ΠΟΥ ΜΑΣ ΞΑΝΑΡΘΕ ΑΠ' ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ.

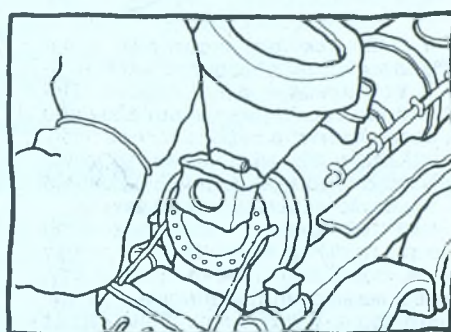
ΤΟ '81 ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΟ ΣΑΛΟΥΝ
ΚΙ ΑΝΑΝΕΩΝΕΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΑΙΟ ΤΟ '85.

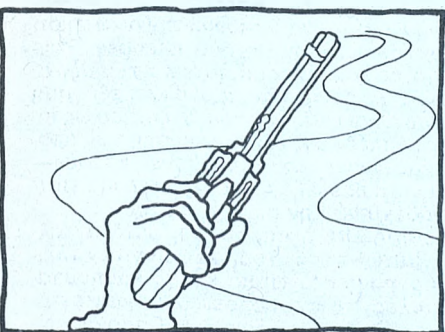
ΟΤΑΝ ΚΑΤΑΛΑΒΑΜΕ ΟΤΙ ΗΤΑΝ ΚΙ ΑΥΤΟΣ
ΕΝΑΣ ΚΟΙΝΟΣ ΝΤΕΣΠΕΡΑΝΤΟ ΗΤΑΝ ΑΡΓΑ.

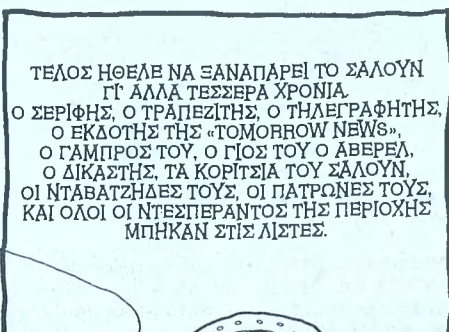
ΚΙ ΟΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΝΟΘΕΥΑΝ ΤΟ ΟΥ'Ι ΣΚΙ
ΑΛΛΑ ΤΟΤΕ ΟΜΩΣ ΔΕΝ ΞΕΡΑΜΕ ΑΠΟ ΟΥ'Ι ΣΚΙ.

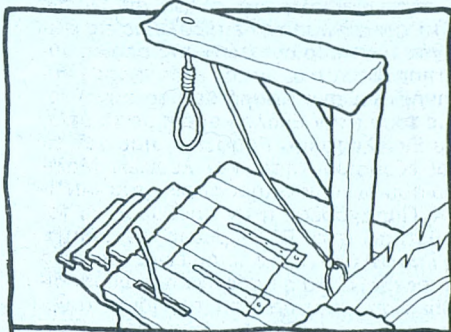
ΕΚΛΕΒΕ ΚΑΡΑΒΑΝΙΑ, ΧΡΥΣΑΦΙ, ΠΟΥΛΑΓΕ ΟΠΛΑ
ΣΤΙΣ ΣΥΜΜΟΡΙΕΣ, ΕΞΕΤΡΟΧΙΑΖΕ ΤΡΑΙΝΑ...

...ΕΚΛΕΒΕ ΣΤΑ ΧΑΡΤΙΑ, ΠΟΥΛΑΓΕ «ΝΕΡΟ ΠΟΥ
ΚΑΙΕΙ» ΣΤΟΥΣ ΙΝΔΙΑΝΟΥΣ, ΟΛΑ ΤΑ 'ΚΑΝΕ.

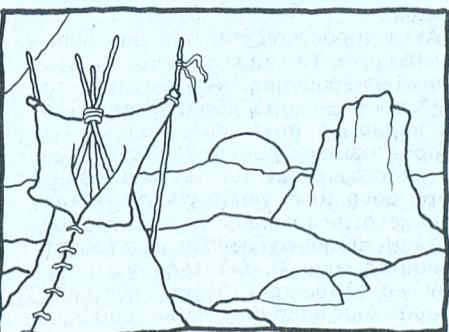
ΤΕΛΟΣ ΗΘΕΛΕ ΝΑ ΞΑΝΑΠΑΡΕΙ ΤΟ ΣΑΛΟΥΝ
Γ' ΑΛΛΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΧΡΟΝΙΑ,
Ο ΣΕΡΙΦΗΣ, Ο ΤΡΑΠΕΖΙΤΗΣ, Ο ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΤΗΣ,
Ο ΕΚΔΟΤΗΣ ΤΗΣ «TOMORROW NEWS»,
Ο ΓΑΜΠΡΟΣ ΤΟΥ, Ο ΓΙΟΣ ΤΟΥ Ο ΑΒΕΡΕΛ,
Ο ΔΙΚΑΣΤΗΣ, ΤΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΤΟΥ ΣΑΛΟΥΝ,
ΟΙ ΝΤΑΒΑΤΖΗΔΕΣ ΤΟΥΣ, ΟΙ ΠΑΤΡΩΝΕΣ ΤΟΥΣ,
ΚΑΙ ΟΛΟΙ ΟΙ ΝΤΕΣΠΕΡΑΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
ΜΠΗΚΑΝ ΣΤΙΣ ΛΙΣΤΕΣ.

ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΔΙΩΘΟΥΜΕ ΤΑ ΤΣΑΚΑΛΙΑ,
ΜΕ ΠΙΣΣΑ ΚΑΙ ΠΟΥΠΟΥΛΑ, ΑΛΛΑ ΠΩΣ;

ΟΤΑΝ ΑΚΟΥΣΑΜΕ ΟΤΙ ΟΙ ΑΠΑΤΣΙ ΜΕ ΤΟΥΣ
ΣΙΟΥ ΚΑΠΝΙΖΑΝ ΤΗΝ ΠΙΠΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ...

...ΣΚΕΦΤΗΚΑΜΕ ΟΤΙ ΙΣΩΣ ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ
ΔΩΣΟΥΜΕ ΟΠΛΑ ΣΤΟΥΣ ΙΝΔΙΑΝΟΥΣ.

ΜΠΟΡΕΙ ΟΙ ΚΟΚΚΙΝΟΜΟΥΡΗΔΕΣ
ΝΑ ΔΙΝΑΝ ΜΙΑ ΛΥΣΗ, ΠΟΙΟΣ ΞΕΡΕΙ;

□□□**ΣΥΝΑΙΝΕΤΙΚΑ.** Τελικά η πρόβλεψη του Τύπου ότι στην τελευταία συζήτηση της Βουλής για τα σκάνδαλα στο υπουργείο Άμυνας επικράτησαν «συναινετικές διαδικασίες» αποδείχθηκε σωστή. Όπως και στην περίπτωση Κοσκωτά, τα σκάνδαλα του Ανδρέα Παπανδρέου στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων πέρασαν, μαζί με το Λούβαρη και τον Καμπάνη, στις δεύτερες σελίδες των εφημερίδων, υποβαθμίστηκαν στα τελευταία χειρόγραφα των προεκλογικών ομιλιών και ξεχάστηκαν στο συρτάρι της ανακρίτριας κ. Μπιτζούνη. Πολύ ακριβιά πληρώθηκε αυτό το «50 συν ένα» του εκλογικού νομοσχεδίου. Αλλά ίσως να υπάρξουν «αντισταθμιστικές πληρωμές» της γαλλικής δεξιάς προς τη ΝΔ, αφού η τελευταία δεσμεύτηκε να μην πιέσει πολύ τον κ. Παπανδρέου και θέσει έτσι σε κίνδυνο το μέλλον της «Ντασώ».

□□□**ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ Ι.** Πρώτη εκκρεμότητα της κάθαρσης στις προμήθειες των Ενόπλων Δυνάμεων το θέμα της τιμής των «Μιράζ». Πέρασαν μήνες από την παραίτηση του κ. Στάθη Γιώτα από τη θέση του αναπληρωτή υπουργού Άμυνας αρμόδιου για τις προμήθειες και δεν έγινε ακόμα γνωστό ποια ήταν —αν υπήρξε— η απάντηση του Γάλλου υπουργού Άμυνας κ. Σεβενεμάν, στην τελευταία επιστολή που του έστειλε ο κ. Γιώτας. Ο σημερινός πρώτος υποψήφιος του Συνασπισμού στο ψηφοδέλτιο Επικρατείας ρωτούνε τότε τον κ. Σεβενεμάν να του πει «ποιες ήταν οι τιμές προσφοράς των Μιράζ στην Ελβετία και ποιες οι τιμές πώλησης στην Ιορδανία». Ως γνωστόν σε δημοσιεύματα του ΑΝΤΙ και του άλλου Τύπου έχει αποδειχθεί ότι η Ελλάδα αγόρασε τα Μιράζ σε τιμές υπερδιπλάσιες από όσο πουλήθηκαν αλλού. Ερωτάται λοιπόν ο υπουργός Άμυνας κ. Χαραλαμπίδης. Υπάρχει

ή όχι απάντηση του κ. Σεβενεμάν;

□□□**ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΙΙ.** Δεύτερη εκκρεμότητα στο πολυπαθο υπουργείο Άμυνας η υπόθεση των ιταλικών πιστολιών «Μπερέττα» που εισήγαγε παράνομα στην Ελλάδα η ΠΥΡΚΑΛ για να επανεξαγει παράνομα πάλι στη ρατσιστική Νότια Αφρική. Τι αποφάνθηκε ο κ. Χαραλαμπίδης; Ήταν νόμιμη η εισαγωγή και η επανεξαγωγή, ή παράνομη και με μοναδικό σκοπό την αποκόμιση και εξαγωγή μίζας σε γνωστή τράπεζα της Ελβετίας; Αλλά, αν ήταν νόμιμη, τότε γιατί τα πιστόλια παραμένουν ακόμα στα «αζήτητα» του τελωνείου ενώ η μίζα έχει ήδη εισπραχθεί;

□□□**ΕΚΚΡΕΜΟΤΗΤΑ ΙΙΙ.** Τέλος με το σκάνδαλο ΕΒΟ - Καμπάνη τι γίνεται; Θα μπορούσε μήπως η ανακρίτρια κ. Μπιτζούνη να ενημερώσει τον Τύπο για την πορεία του έργου της για τη διαλεύκανση της υπόθεσης; Άραγε, ποια στοιχεία περί της ενοχής του κ. Καμπάνη και του υψηλού προστάτη του Ανδρέα Παπανδρέου αναζητούνται ακόμα, όταν έχει αποδειχθεί πέραν κάθε αμφισβήτησης, με ντοκουμέντα και μαρτυρικές καταθέσεις, ότι η Ελληνική Βιομηχανία Όπλων λειτούργησε με μοναδικό γνώμονα την εισπραχή προμηθειών από το Καστρί και άλλους «ημέτερους»; Μήπως θα έπρεπε και στην περίπτωση αυτή να αναζητηθεί η συνδρομή των ελβετικών δικαστικών αρχών για να ανοίξουν λογαριασμοί, οι «απόρρητοι» αριθμοί των οποίων έχουν αποκαλυφθεί από το ΑΝΤΙ και το ΕΘΝΟΣ πριν από πολλούς μήνες;

□□□**ΑΣΥΛΙΕΣ.** Δεν πήραμε ακόμα καμιά διάψευση, ούτε καν μια απάντηση, για τα άρθρα σε προηγούμενα τεύχη που αποκαλύπτουν τις δόσοληψίες Τσάτσων-Παπανδρέου-Λούβαρη-Σιδέρη κλπ. Μόνο κάποια μονόστηλα στις εφημερίδες περί «επανεξέτασης του φακέλου ΑΓΕΤ» άφησαν να εννοηθεί ότι τα ρεπορτάζ απασχόλησαν και τις δικαστικές αρχές... Μάθαμε στο μεταξύ ότι ο κ. Μάνος Καφετζόπουλος, εκ των διαμεσολαβητών, μαζί με τον κ. Λούβαρη για τη χρηματοδότηση του ΠΑΣΟΚ από τους Τσάτσους, απασχολείται κι αυτός στους κ. Αρφάνη-Χιώνη, τους οποίους βοήθησε, ως πρεσβευτής στη Λιβύη, να αναλάβουν τα μεγάλα έργα στη χώρα του Καντάφι. Μάθαμε επίσης ότι και ο κ.

Καφετζόπουλος, όπως και ο κ. Κουτσόγιωργας, ο κ. Κουλούρης, ο κ. Σκουλαρίκης και άλλοι διαθέτει βίλα στον οικισμό της Σαρωνίδας που έκτισε η ΕΔΟΚ-ΕΤΕΡ που «παρέδωσε» στους κ. Αρφάνη-Χιώνη τη συνέχιση των έργων της Λιβύης. Έχει πλέον καμιά σημασία να τα μάθουμε όλα;

□□□**ΜΕΤΑΤΑΞΕΙΣ** υπαλλήλων της ΕΥΠ (πρώην ΚΥΠ) στη Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών και μάλιστα στον ευαίσθητο κλάδο ΠΕ2-Τύπου, καταγγέλλουν αναγνώστες του ΑΝΤΙ. Και τη χαρακτηρίζουν, δικαίως, «εθνικά και πολιτικά επιζήμια». Αλλά προς τι τόση ευαισθησία; Εδώ ο προϊστάμενος της ΕΥΠ κ. Τζίμας μετακόμισε από τις υποκλοπές και τις παρακολουθήσεις των αντιπάλων του Ανδρέα στα ψηφοδέλτια του ΠΑΣΟΚ, στη Γενική Γραμματεία Τύπου θα «κολλήσουν»; Πώς θα έχει πληροφορίες στο μέλλον ο Ανδρέας;

□□□**ΑΚΥΡΩΣΕΙΣ.** Η οδύσσεια των ακυρωτικών μηχανημάτων για τα εισιτήρια και η ανικανότητα του Οργανισμού Αστικών Συγκοινωνιών να συμμαζέψει απώλειες εισιτηρίων της τάξης του 1,5 δισ. ετησίως συνεχίζεται. Ύστερα από μαραθώνιες παρασηνιακές ενέργειες και σύννεφο προνομίων, ο σχετικός διαγωνισμός κατακυρώθηκε σε κάποια εταιρεία ΕΛΚΑΜ που όπως λέγεται είχε «γερό δόντι» μέσα και έξω από τον ΟΑΣ. Αλλά επειδή δεν είχε και την απαραίτητη υποδομή συνεβλήθη για την εκτέλεση του έργου με την Ελληνική Βιομηχανία Όπλων. Τώρα τι σχέση έχει η αμαρτωλή ΕΒΟ, με κατασκευές ακυρωτικών μηχανημάτων, αυτό είναι άλλο θέμα. Άπαξ και στήνεται προσοδοφόρα κομπίνα όλα γίνονται. Αποτέλεσμα, η ΕΒΟ ακύρωσε την παραγγελία 5.000 ακυρωτικών μηχανημάτων, επειδή ο νέος πρόεδρος της ανακάλυψε ότι ο προφυλακισμένος κ. Καμπάνης συμφώνησε με την ΕΛΚΑΜ να προσθέσει την απαιτούμενη «εγχώρια αξία» αντί 70.000 δρχ. μόν το τεμάχιο, ενώ το κόστος ήταν στην πραγματικότητα τριπλάσιο. Την ίδια στιγμή ο πρόεδρος του ΟΑΣ κ. Μπλέσιος δήλωνε στην «Αυριανή» ότι «όλα προχωρούν κανονικά» και η ΕΒΟ κατασκευάζει τα μηχανήματα, ενώ όσα ακυρωτικά εμφανίστηκαν προεκλογικά στο κοινό έχουν εισαχθεί εκ του εξωτερικού κι αυτά με δεκάμηνη καθυστέρηση παρά τις προβλεπόμενες ποινικές ρήτρες. Όπως

φαίνεται και η υπόθεση αυτή θα φτάσει στα δικαστήρια.

□□□**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ.** Η ευχή απευθύνθηκε στον εμφανιζόμενο από τις στήλες της Ελευθεροτυπίας ως «φοιτητής της Φιλολογίας», αλλά από ετών τον πανεπιστημιακό δασκαλο στην Πάντειο Θανάση Διαμαντόπουλο. Ο Θ.Δ. από τότε που αποφάσισε να γίνει νέος Πολύβιος του Μητσοτάκη και άρχισαν τα παζάρια «βάλε σελίδες - βγάλε σελίδες», απώλεσε την ταυτότητά του και προσπαθεί να την επανακτήσει κατεβαίνοντας από την έδρα στα θρανία!

□□□**ΚΑΛΑ ΣΤΕΦΑΝΑ.** Η επόμενη εβδομάδα ίσως θα κυριαρχείται από την προετοιμασία του «γάμου του αιώνα». (Κατά το «αγορά του αιώνα», «σκάνδαλο του αιώνα» κλπ.). Αν όλα πάνε καλά με κουμπάρο τον Σωκράτη Κόκκαλη της Intracom και της «Γκουανταλαχάρα», ο Ανδρέας Π. και η Δήμητρα Λ. θα παντρευτούν στην κρύπτη της Αγίας Φιλοθέης. Για να επιβεβαιωθεί και το ρηθέν από τη στήλη αυτή προέτους: «Θα την παντρευτώ έστω και αν πρόκειται να χάσω τις εκλογές». Και θα ζήσουν αυτοί καλά και μεις καλύτερα...

□□□**ΜΕΤΑΛΛΑΓΕΣ.** Για το φίλο του κ. Πάνου Βακάλη και μεσάζοντα για τις πωλήσεις όπλων, μέσω της Τράπεζας Κρήτης, προς το Ιράν, Χουσεΐν Νατζίμπι, ή «Μπιτζάν», έχουμε ξαναγράψει. Αλλά «ξεχάστηκε» κι αυτός στη δίνη του προεκλογικού αγώνα, που αίφνης «πολιτικοποιήθηκε». Για κάθε ενδιαφερόμενο, πολιτικό ή δικαστικό, τον εντοπίσαμε τελευταία στην Κρήτη, όπου η εταιρεία του ΑΤΛΑΣ Α.Ε. κατασκευάζει μια μεγάλη οδική αρτηρία. Άλλες πληροφορίες αναφέρουν ότι η ΑΤΛΑΣ ανέλαβε και την κατασκευή εργατικών κατοικιών στην Κηφισιά, παρά τις καταγγελίες των κατοίκων της περιοχής ότι η σύμβαση είναι «χαριστική» και αποσκοπεί όχι στη στέγαση προλεταρίων, αλλά διαφόρων προνομίων. Στα πλαίσια της μεταλλαγής των πάντων, οι εργατικές κατοικίες γίνονται «μεζονέτες». Εμείς διερωτώμεθα απλώς μήπως η αυξημένη επιχειρηματική δραστηριότητα και ασυλία του κ. Νατζίμπι συνδέεται με την αλλαγή πορείας πλεύσης του κ. Βακάλη.

ΟΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΒΙΒΛΙΑ

ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

ΧΑΡΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΑΚΟΠΕΣ

Άννα Μερκούρη

Χαρούμενες διακοπές για τα παιδιά της προσχολικής ηλικίας

Ρένα Καρθαίου
- Κατ. Πασσά

Χαρούμενες διακοπές (ένα βιβλίο για κάθε τάξη του δημοτικού — Στο βιβλίο της ΣΤ' συνεργάστηκε ο Θ. Δήμος)

ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ

Αγγελική Βαρελλά

Καλοκαιρινά (ένα βιβλίο για κάθε τάξη του δημοτικού)

ΜΠΛΟΚ ΔΙΑΚΟΠΩΝ—ΤΑΞΙΔΙΩΝ

Παιχνίδια στις διακοπές 1,2

Παιχνίδια στο ταξίδι 1,2

ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ

Ντιμίτερ Ινκίοφ

Ο μικρός κυνηγός, Η Μυρτώ και ο λήσταρχος Καραμπούμ — Σειρά Κλάρα (4 βιβλία)

Καλλιόπη Σφαέλλου

Για τον πατέρα

Ρενέ Γκιγιό

Ο κύριος των ελεφάντων

Λότη Πέτροβιτς-
Ανδρουτσοπούλου

Σπίτι για πέντε — Ο μικρός αδελφός — Στο τσιμεντένιο δάσος — Ιστορίες με τους δώδεκα μήνες

Ανδρέας Αγγελάκης

Μια αλεπού στην πλατεία Βάθης — Το τελευταίο φάντασμα

Έριχ Καϊσνερ

Ο Αντώνης και η Κουκιδίτσα — Ο Αιμίλιος και οι ντέτεκτιβ

Μισέλ Τουρνιέ

Ο Παρασκευάς ή η πρωτόγονη ζωή

Ζωρζ Σαρή

Τα Χέγια — Το τρακ

Λίτσα Ψαραύτη

Το διπλό ταξίδι

Γαλάτεια Γρηγοριάδου-
Σουρέλη

Παιχνίδι χωρίς κανόνες — Πριν από το τέρμα

Μαρία Γκρίπε

Λόελλα, η κόρη του Μπαμπά Μπέρτα

Κυκλοφορούν και άλλοι τριάντα τίτλοι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΨΗΦΙΔΕΣ

**ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΡΓΥΡΙΟΥ · ΓΙΩΡΓΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ · ΣΤΡΑΤΗΣ ΤΣΙΡΚΑΣ ·
ΝΤΙΝΟΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ**
Επτά κείμενα για το Νίκο Καββαδία.
Συναγωγή άρθρων για τον ποιητή Νίκο
Καββαδία.

ΔΑΝΙΗΛ Ι. ΙΑΚΩΒ
Η αρχαιογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη.
Συστηματική καταγραφή των αρχαιοελλη-
νικών πηγών του Οδυσσέα Ελύτη.

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ». Μια σπουδή στον ερωτικό Σε-
φέρη.
Προσπάθεια αποκρυπτογράφησης της ε-
ρωτικής ποιητικής του Γ. Σεφέρη, μέσα α-
πό την προσέγγιση του ποιήματος «Α-
ριάδνη».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Εἰς τὴν οδὸν τῶν Φιλελλήνων» του
Α. Εμπειρίκου.
Ανάγνωση φιλολογική και κριτική του ποι-
ήματος και διερεύνηση των μορφών αφη-
γησης.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης και πνευμα-
τική ζωή.
Συναγωγή κειμένων για το Αριστοτέλειο
Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΛΛΙΟΡΗΣ
Ο γλωσσικός αφελληνισμός.
Πέραν του μισοξενισμού και της υποτε-
λείας.
Εξέταση του θέματος της συστηματικής
χρήσης ξένων λέξεων, οι οποίες παραμέ-
νουν έξω από τη μορφολογία της ελληνι-
κής γλώσσας.

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ
«Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλ. Παπαδια-
μάντη
Υφολογική προσέγγιση του διηγήματος
«Ο έρωτας στα χιόνια».

ΑΝΤΕΙΑ ΦΡΑΝΤΖΗ
Ούτως ή άλλως: Αναγνωστάκης, Εγγονό-
πουλος, Καχτίσης, Χατζής.
Τέσσερις μεταπολεμικοί συγγραφείς, δυο
ποιητές και δυο πεζογράφοι επιλεγμένοι
παραδειγματικά αλλά και παρουσιασμέ-
νοι με υποδειγματικά διαφοροποιημένες
μεθοδεύσεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21 τηλ.: 7249300

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ ΜΕΣΣ

Αν δεν γνωρίζετε ότι ο
δρόμος προς την Ενωμένη
Ευρώπη περνάει μέσα από την
διευθέτηση των τοπικών
αντιπαραθέσεων και την
ικανοποίηση των φιλοδοξιών,
που αναφύονται στον Ταύρο,
την Καβάλα, τα Γιάννενα κλπ.
οφείλεται να εξετάσετε τα
Ευρωψηφοδέλτια του ΠΑΣΟΚ
και της ΝΔ και θα το
διαπιστώσετε.

ΘΑ ΔΕΙΤΕ για παράδειγμα ότι τη στιγ-
μή που τα δυο μεγάλα κόμματα
διαγκωνίζονται για το ποιο θα μας
«πρωτοπάει» στην «Ευρώπη του '92» και
ομνύουν στο «όραμα» της Ευρωπαϊκής Ε-
νοποίησης, αποφασίζουν τα ίδια να ανα-
θέσουν την δύναμη εκπροσώπησης τους
στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε πρόσω-
πα, τα οποία δεν έχουν καμιά σχέση με
το συγκεκριμένο αντικείμενο και «φιλο-
ξενούνται» στα ευρωψηφοδέλτια εν είδει
αντιπαροχής για την «καλή συμπεριφο-
ρά» τους προς το κόμμα και τον αρχηγό.
Αλλά ας μιλήσουμε πιο συγκεκριμένα, ε-
ξετάζοντας αναλυτικά τη σύνθεση των
δυο Ευρωψηφοδελτίων.

Στη Νέα Δημοκρατία

ΓΙΑ ΤΟ Ευρωψηφοδέλτιο της ΝΔ μπο-
ρούν να γίνουν οι ακόλουθες παρατηρή-
σεις:

● Ο επικεφαλής του κ. **Γιάγκος Πεσμα-
ζόγλου** και οι έξι από τους οκτώ εν ενερ-
γεία ευρωβουλευτές που διατηρήθηκαν
στη θέση τους (δεν θέλησε να μετάσχει
εκ νέου ο κ. **Ι. Τζούνης**, ενώ με απόφαση
του κ. Μητσοτάκη μετακινήθηκε στην ε-
κλογική περιφέρεια Έβρου ως υποψή-
φιος ο κ. **Α. Γεροντόπουλος**) καταγρά-
φονται ασφαλώς στη θετική του πλευρά.

ΕΙΝΑΙ κοινώς παραδεκτό ότι η Ευρω-
ομάδα της ΝΔ είχε και υψηλό επίπεδο
και αποδείχθηκε παραγωγική τόσο στο
Κοινοβούλιο και τις επιτροπές και υποε-
πιτροπές του, όσο και στους κόλπους
της πολιτικής ομάδας στην οποία έχει εν-
ταχθεί η ΝΔ (Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα).

ΩΣΤΟΣΟ, φαίνεται ότι ο τρόπος με τον
οποίο τοποθετήθηκαν εκ νέου στη λίστα
έχει δημιουργήσει έντονες δυσαρέ-
σκεις.

ΚΑΙ ΤΟΥΤΟ, γιατί, σύμφωνα με υπάρ-
χουσες πληροφορίες, οι κ. **Λαμπρίας**,
Χριστοδούλου, **Αναστασόπουλος** και
Σταύρου θεωρούν ότι δεν έπρεπε να

προηγηθούν η κυρία **Μαριέττα Γιαν-
νάκου-Κουτσίκου** και ο κ. **Παύλος Σαρ-
λής**, που τοποθετήθηκαν, αντιστοίχως,
στην δεύτερη και τρίτη θέση.

ΒΕΒΑΙΩΣ η κ. **Γιαννάκου** είχε διακριθεί
και αυτή κατά τη θητεία της στο Ευρωκοι-
νοβούλιο, ενώ —όπως λένε αυτοί που
ξέρουν— ο άνδρας της, που είναι επιχει-
ρηματίας ιατρικών ειδών, έχει καταβάλει
γενναία οικονομική ενίσχυση στη ΝΔ.

Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ του κ. **Παύλου Σαρλή** εί-
ναι διαφορετική. Είναι βουλευτής του
Πειραιά, ο οποίος όμως είχε τελευταίως
πολύ κακές σχέσεις με τους συναδέλ-
φους του κ. **Ανδριανόπουλο** και **Παπαπο-
λίτη**. Σε αυτό το δεδομένο προσετέθη και
η πρόθεση του κ. Μητσοτάκη να βοηθή-
σει —όσο είναι δυνατόν— την εκλογή
του πρώην κεντρώου βουλευτή, που υ-
πήρξε και ιδρυτικό μέλος του ΠΑΣΟΚ, κ.
Στ. Μπίρη.

ΕΤΣΙ ο κ. Σαρλής πήρε μετάθεση για το
Ευρωψηφοδέλτιο και τοποθετήθηκε, στη

ΚΥΠ ΚΑΙ ΚΑΒΑΛΑΣ

του Γ. Ευρωπαϊκού

σειρά, επάνω από τους ήδη Ευρωβουλευτές.

● Θετική κρίνεται και η επιλογή του πρεσβευτή κ. **Ευ. Λαγάκου**, που τοποθετήθηκε στην 9η θέση. Ο κ. Λαγάκος ήταν έως τώρα διευθυντής του διπλωματικού γραφείου του προέδρου της ΝΔ.

● Τα προβλήματα που συνθέτουν την εικόνα για την οποία μιλήσαμε στην αρχή, αρχίζουν από την ένατη θέση και μετά. Γιατί, αν εξαιρέσει κανείς πολύ λίγες περιπτώσεις, στο Ευρωψηφοδέλτιο περιλαμβάνονται κυρίως, δυσαρεστημένοι υποψήφιοι πολιτευτές από όλη την Ελλάδα, οι οποίοι δεν μπήκαν στους τοπικούς συνδυασμούς. Και θεωρήθηκε σκόπιμο, για να αποφευχθούν περαιτέρω «φασαρίες» (βλ. περίπτωση του κ. **Αχ. Καραγκιοζόπουλου** στην Καβάλα) να τοποθετηθούν σε «τιμητική» θέση στο ψηφοδέλτιο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, που μετετράπη σε «θάλαμο αποσυμπίεσης κροτούντων αερίων»!...

Έχουμε και λέμε λοιπόν:

● Ο κ. **Φ. Πιέρρος**, οικονομολόγος, μπήκε σε εκλόγιμη θέση λόγω της εύνοιας του κ. **Αθαν. Κανελλόπουλου**, ο οποίος —όπως λέγεται— ήθελε να «εισπράξει» την τοπική επιρροή που διαθέτει στην Ηλεία ο πατέρας του κ. Πιέρρου.

● Ο κ. **Μεν. Χατζηγεωργίου** που τοποθετήθηκε σε εκλόγιμη θέση, μπορεί να μην έχει καμιά σχέση με το αντικείμενο του Ευρωβουλευτή, αλλά έχει διατελέσει βουλευτής και πρόεδρος του «Ηρακλή» Θεσ/νίκης και είναι τώρα μέλος του προεδρείου των κομματικών οργανώσεων της ΝΔ στη συμπρωτεύουσα.

● Ο κ. **Γ. Ζαββός** είναι ο άγνωστος του Ευρωψηφοδελτίου, τον οποίο ουδείς γνώριζε στη ΝΔ, πριν συμπεριληφθεί στη λίστα. Μια μικρή έρευνα του «ΑΝΤΙ» έ-

δειξε ότι πρόκειται για μόνιμο υπάλληλο της ΕΟΚ, του οποίου η οικογένεια διατηρεί φιλικές σχέσεις με την οικογένεια Μητσοτάκη.

● Ο κ. **Σ. Παπαευστρατίου** είναι πρώην Ευρωβουλευτής, σχετικός με το αντικείμενο, ο οποίος όμως είναι σε μη εκλόγιμη θέση.

● Ο κ. **Γ. Βλαχόπουλος** είναι πρώην βουλευτής, ο οποίος δεν συμπεριελήφθη στο εθνικό ψηφοδέλτιο και τοποθετήθηκε «τιμητικά» στην Ευρω-λίστα.

ΓΙΑ ΤΟΝ ίδιο λόγο ανακηρύχθηκαν σε υποψήφιους Ευρωβουλευτές και οι κ.κ.: **Π. Παπαλάμπρου** (δεν μπήκε στο ψηφοδέλτιο Βοιωτίας), **Αχ. Καραγκιοζόπουλος** (εκτός του ψηφοδελτίου Καβάλας, με θερμούς αμύμονες οπαδούς που απείλησαν με επεισόδια), **Ν. Κωστάκης** («κόπηκε» από την Αιτωλοακαρνανία), **Κ. Χαραλαμπίδης** («Μητσοτακικός» που «κόπηκε» από το ψηφοδέλτιο Ιωαννίνων προς χάρη του κ. **Γιάννη Αβέρωφ**) και **Κ. Χατζής** (έμεινε εκτός του ψηφοδελτίου Αιτωλοακαρνανίας, αν και προσωπικός φίλος του κ. Μητσοτάκη).

ΣΤΟ ΠΑΣΟΚ

ΑΝΑΛΟΓΟ πνεύμα σκοπιμότητας επεκράτησε και στην κατάρτιση του Ευρωψηφοδελτίου του ΠΑΣΟΚ. Εδώ, αν εξαιρέσει κανείς τους εν ενεργεία Ευρωβουλευτές (**Ρωμαίος, Παπουτσης, Αυγερινός**, τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. **Παν. Ρουμελιώτη** και άλλους όπως ο καθηγητής και τ. πρεσβευτής στη Ρώμη κ. **Χρ. Στρεμένος** και η τ. Ευρωβουλευτής κ. **Π. Νικολάου**, οι υπόλοιποι πόρρω απέχουν από το αντικείμενο του Ευρωβουλευτή. Πιο αναλυτικά:

● Ο κ. **Δ. Λιβανός** μπήκε πέμπτος ως «αντιπαροχή» για τα όσα —φιλοτίμως—

έπραξε υπέρ του ΠΑΣΟΚ.

● Ο κ. **Δ. Παγορόπουλος** γιατί διεμαρτύρετο ότι δεν πρόκειται να βγει εφ' όσον αντί να κυνηγάει το σταυρό τον ανάγκαζαν να «μαγειρεύει» στην εξεταστική Επιτροπή της Βουλής για το σκάνδαλο Κοσκωτά.

● Ο κ. **Κ. Τσίμας** (όχι, δεν θα παρακολουθεί τους άλλους Ευρωβουλευτές, όπως φαντάζεστε...) συμπεριελήφθη λόγω του «προτέρου εντίμου βίου» στην Πασοκική ΚΥΠ. Κραυγαλέα περίπτωση στήριξης των θεσμικών λειτουργιών του Ευρωκοινοβουλίου, από το ΠΑΣΟΚ.

● Ο κ. **Γ. Σταμούλης**, «εκλεκτός» των αδελφών Κουρή. «Άσπονδοι» φίλοι του επιμένουν ότι δεν γνωρίζει ούτε μια ξένη γλώσσα. Μπήκε με προσωπική παρέμβαση του κ. **Γιώργου Κουρή** στον πρωθυπουργό. Στο ρόλο που παίζει ο Γ. Σταμούλης αναφερόμαστε σε άλλες σελίδες.

● Ο κ. **Σωτ. Κωστόπουλος** αντί για «Μένιος στη θέση του Μένιου» βρέθηκε (θεωρητικά) υποψήφιος για το Στρασβούργο. Να που τα «26 χρόνια» στη δημοσιογραφία εκτιμήθηκαν!

● Ο κ. **Μαν. Καρέλης** υπέγραψε τα χαρτιά της υποψηφιότητας και στη συνέχεια μετάνιωσε. Αλλά η Χαριλάου Τρικούπη με το «έτσι θέλω» κατέθεσε την υποψηφιότητά του, που τον τοποθετεί —βεβαίως— σε μη εκλόγιμη θέση.

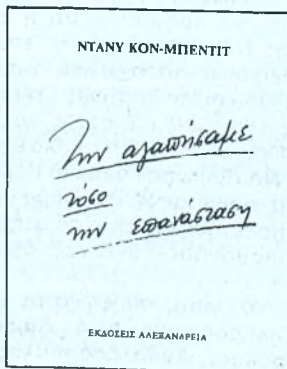
● Ο κ. **Γ. Ραυτόπουλος** γνωστός και μη εξαιρετέος (για περισσότερες πληροφορίες τηλεφωνήσατε κ. Στ. Τζουμάκαν).

● Ο κ. **Δ. Μαυράκης**, γνωστός από το «δωράκι» των 500 εκ. της ΔΕΗ, που έλαβε «τιμητική θέση» στο ψηφοδέλτιο απεσύρθη με δήλωσή του λόγω του ασυμβίβαστου της υποψηφιότητας με την ιδιότητα του πανεπιστημιακού δασκάλου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ

Σολωμού 58 - Τηλ. 36.06.305

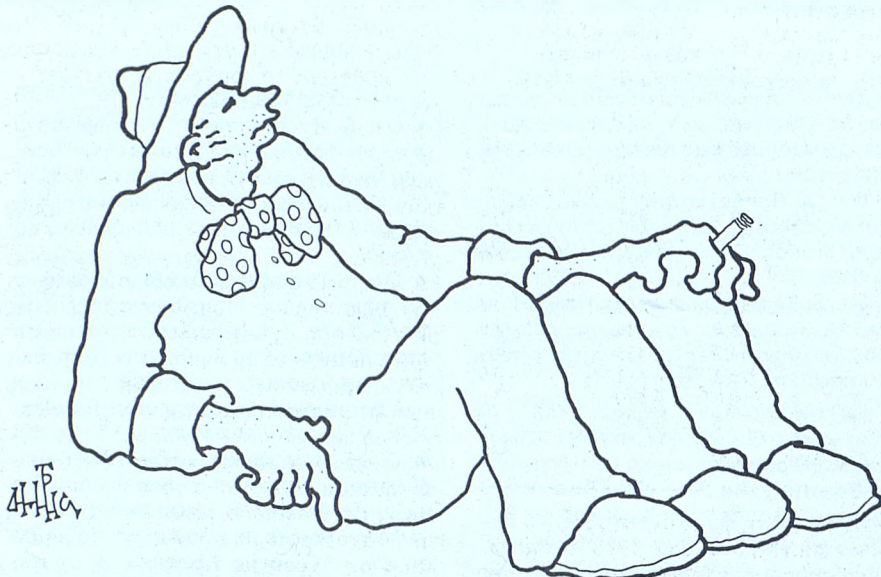
Για δυο χρόνια ο Ντάνυ Κον-Μπεντίτ ταξίδευε από το Παρίσι, στη Νέα Υόρκη, από το Άμστερνταμ στο Ρίο κι από τη Φραγκφούρτη, στη Χώρα των Βάσκων. Έψαχνε παντού την «πολιτική του οικογένεια», τους συντρόφους του από τα κινήματα αμφισβήτησης που στη δεκαετία του '60 και αργότερα συντάραξαν τον κόσμο: τους Γίπυς, τους Μαύρους Πάνθηρες, το κίνημα για την απελευθέρωση των γυναικών, την επαναστατική αριστερά, το αντάρτικο της Λατινικής Αμερικής, τις Ερυθρές Ταξιαρ-

χίες... Το βιβλίο καταγράφει αυτές τις συναντήσεις (όπως και η σχετική τηλεοπτική σειρά που προβλήθηκε το 1987 στην Ελλάδα).

Στην εφήμερη όσο και αξεπέραστη επικαιρότητα των είκοσι χρόνων από τον Μάη του '68, οι αγωνιστές και πρωταγωνιστές αυτής της γενιάς ξαναπαίρνουν το λόγο και διαγράφουν τις παράλληλες ή αποκλίνουσες τροχιές τους: από τα πολιτικά και κοινωνικά κινήματα μέχρι τον ένοπλο αγώνα κι από την παρανομία ως την ενσωμάτωση.

ΤΟ ΕΝΑ ΠΟΔΙ ΤΗΣ ΑΥΤΟΔΥΝΑΜΙΑΣ ΕΙ

Διάχυτη είναι πλέον στη «Νέα Δημοκρατία» η πεποίθηση ότι στις εκλογές της 18ης Ιουνίου θα κερδίσουν την πολυπόθητη κοινοβουλευτική αυτοδυναμία. Βέβαια «θα είναι μια οριακή κοινοβουλευτική αυτοδυναμία», όπως έλεγε αυτές τις ημέρες στο ΑΝΤΙ κορυφαίος παράγοντας του κόμματος «θα είναι πάντως αυτοδυναμία».

Εκτός της εκλογικής λίστας του ΠΑΣΟΚ με τα ονόματα των Κουρή και συντροφίας, η οποία κατέστησε μέσα σε ένα απόγευμα απαισιόδοξους και τους πλέον ένθερμους οπαδούς του Ανδρέα Παπανδρέου, η αισιοδοξία της ΝΔ θεμελιώνεται και στα αποτελέσματα σειράς απορρητων δημοσκοπήσεων που πραγματοποίησε τις τελευταίες ημέρες για λογαριασμό της η εταιρεία PROGNOSIS.

Η τελευταία από τις δημοσκοπήσεις έγινε στην 7η Διοικητική Περιφέρεια (Αχαΐα, Ηλία και Αιτωλοακαρνανία) και δίνει στη «Νέα Δημοκρατία» το προβάδισμα, με μια διαφορά της τάξης του 13%. Αναλυτικότερα η δημοσκόπηση δίνει συνολικά και στους τρεις νομούς, το 44,66% των ψήφων στη ΝΔ (το 1985 πήρε το 39,66%), στο ΠΑΣΟΚ το 31,62% (49,62%) και στο Συνασπισμό ένα 10% (το 1985 είχαν πάρει, το ΚΚΕ 8,44% και το ΚΚΕ εσ. 1,2%). Ένα ποσοστό 12% των ερωτηθέντων κατατάχθηκε στους «αναποφάσιστους».

Σύμφωνα με τους εκλογικούς επιτελείς του κ. Μητσotάκης τα ποσοστά αυτά δίνουν συνολικά 9-10 βουλευτές στο ΠΑΣΟΚ (το 1985 είχε εκλέξει 14), 13-14 στη Νέα Δημοκρατία (9) και έναν στο Συνασπισμό, ο οποίος ενδέχεται να εκλέξει ακόμα έναν από τη δεύτερη κατανομή. Αναλυτικότερα και ύστερα από προβολή

(projection) της ψήφου των αναποφάσιστων, στην Αχαΐα το ΠΑΣΟΚ θα εκλέξει 3-4 βουλευτές, η Νέα Δημοκρατία 4-5 και ο Συνασπισμός έναν, στην Αιτωλοακαρνανία το ΠΑΣΟΚ 3 και η Νέα Δημοκρατία 5, ενώ στην Ηλία τα δυο μεγάλα κόμματα θα εκλέξουν από τρεις εκπροσώπους.

Η δημοσκόπηση στη Δυτική Ελλάδα ήταν η τελευταία από όσες ανέλαβε να κάνει η εταιρεία PROGNOSIS για λογαριασμό της Νέας Δημοκρατίας. Σύμφωνα με την κυριακάτικη «Καθημερινή», «το πιο εντυπωσιακό αποτέλεσμα» των δημοσκοπήσεων υπήρξε στη Θεσσαλία, όπου, ύστερα από προβολή, πάντα, της ψήφου

των αναποφάσιστων η ΝΔ παίρνει το 45% (39,34%), το ΠΑΣΟΚ το 37% (44,65%) και ο Συνασπισμός το 17% (14,61%). Στην Κεντρική Μακεδονία (Ημαθία, Κιλκίς, Πέλλα, Πιερία, Χαλκιδική, Σέρρες, Α' και Β' Θεσσαλονίκης) οι απόρρητες δημοσκοπήσεις του κ. Μητσotάκης έδωσαν 36% στο ΠΑΣΟΚ (45%), 49-50% στη ΝΔ (44%) και 14% στο Συνασπισμό (9,7%).

Μιλώντας το περασμένο Σαββατοκύριακο στον Έβρο ο κ. Μητσotάκης, που πληροφορήθηκε από τηλεφώνου το αποτέλεσμα της τελευταίας απόρρητης σφυγμομέτρησης, θριαμβολόγησε και μίλησε για «ραγδαία μεταστροφή του εκλογικού σώματος» υπέρ του κόμματός του. Εξάλλου, στέλεχος της ΝΔ μας έλεγε ότι οι δημοσκοπήσεις, «επιβεβαιώνουν τα εκλογικά σενάρια που είχε εκπονήσει το κόμμα με υπολογιστή, και ιδιαίτερα η τελευταία στη Δυτική Ελλάδα οδηγεί στην εκτίμηση ότι η ΝΔ θα αποσπάσει την κοινοβουλευτική αυτοδυναμία με 154 βουλευτές».

«Η μεγάλη νύστα»

Αν και τα αποτελέσματα των απορρητων σφυγμομετρήσεων είναι αναμφισβήτητα ευνοϊκά για τη Νέα Δημοκρατία, πρέπει να παρατηρηθεί ότι δίνουν ένα οριακό — και ως εκ τούτου αμφισβητούμενο — ποσοστό αυτοδυναμίας της τάξης του 45-46% στο κόμμα του κ. Μητσotάκη, πράγμα που κατά τη γνώμη μας δεν δικαιολογεί ούτε την αισιοδοξία ούτε τους διθύραμβους της Ρηγίλης.

Για παράδειγμα, πόσο βέβαιος, μπορεί να είναι ο κ. Μητσotάκης ότι το μεγάλο «θήραμα» του, οι αναποφάσιστοι, θα ψηφίσουν έτσι που να του εξασφαλίσουν μια — απλώς — ικανή αυτοδυναμία, όπως προβλέπουν οι σφυγμομετρήσεις της PROGNOSIS; Είναι εξάλλου γεγονός ότι η αισιοδοξία των ηγετικών κύκλων της ΝΔ κυμαίνονταν σε χαμηλότερα επίπεδα την περασμένη εβδομάδα, πριν δηλαδή εκτεθούν ως υποψήφιοι οι κ. Τόμπρας και Κουρή, οπότε και... αγανάκτησαν οι αναποφάσιστοι. Η άλλη «ένεση» ήρθε μετά την ματαίωση της επίσκεψης του Σεβερντάτζε.

Τα ερωτήματα αυτά φαίνεται ότι απασχολούν σοβαρά το εκλογικό επιτελείο της ΝΔ, γι' αυτό και υπάρχουν διστάμενες απόψεις. Για παράδειγμα, ενώ η «Καθημερινή» εκτιμά ότι «εάν τα ποσοστά αυτά (Σ.Σ. της PROGNOSIS) είναι ανάλογα και στις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας, τότε η ΝΔ θα εξασφαλίσει ευρεία κοινοβουλευτική αυτοδυναμία, που θα υπερβεί ενδεχομένως τούς 160 βουλευ-

Παρά τα αισιόδοξα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων της κοινής γνώμης, η αυτοδυναμία της Νέας Δημοκρατίας δεν έχει ακόμα εξασφαλιστεί. Και όπως διατείνεται έμπειρος εκλογικός παράγοντάς της «μόνον ο Συνασπισμός της Αριστεράς μπορεί στις ημέρες που απομένουν να πάρει από το ΠΑΣΟΚ τις αμφισβητούμενες έδρες και να συμβάλει έτσι στην αποφασιστική ήττα του». Ίσως όμως η λύση να βρίσκεται στο παρελθόν.

ΠΑΙ ΑΡΙΣΤΕΡΟ

του Βασίλη Ζήση

τές), αρμόδια στελέχη της ΝΔ έλεγαν στο ΑΝΤΙ ότι αν όλα πάνε καλά «μπορούμε να εξασφαλίσουμε 154 έδρες».

Άλλα και έμπειρα στις εκλογικές μάχες στελέχη της ΝΔ, συμφωνούν με την άποψη ότι τόσο τα αποτελέσματα των δημοσκοπήσεων, όσο και η καλά οργανωμένη προεκλογική εκστρατεία του κόμματός τους δεν δίνουν ακόμα την εντύπωση ότι υπάρχει «ρεύμα» υπέρ του κ. Μητσοτάκη, ανάλογο τουλάχιστον με εκείνο που είχε το ΠΑΣΟΚ τον Οκτώβριο του 1981.

Αν και η ανυπαρξία ρεύματος θα μπορούσε να χρεωθεί κάλλιστα στις φωτογραφίες του κ. Μητσοτάκη, υποψήφιοι βουλευτές της ΝΔ την αποδίδουν «στην απογοήτευση και την κούραση που έσπειρε στο εκλογικό σώμα η παρατεταμένη προεκλογική περίοδος με τα σκάνδαλα, και κυρίως η διάψευση των ελπίδων και των οραμάτων που δημιούργησαν το ΠΑΣΟΚ». Σύμφωνα με τους ίδιους «ο κόσμος απογοητεύθηκε κι αυτό είναι ό,τι χειρότερο μπορούσε να συμβεί».

Είναι γεγονός ότι η προεκλογική περίοδος που ζούμε δεν είναι αυτή που περιμέναμε πριν από λίγους μήνες, όταν τα πρωτοσέλιδα των εφημερίδων φιλοξενούσαν αποκλειστικά τον κ. Κοσκωτά, τον κ. Λούβαρη και τον κ. Καμπάνη. Οι συγκεντρώσεις είναι στημένες σύμφωνα με τις παραγγελίες των τηλεσκοπθετών, οι κορώνες ενθουσιάζουν μόνο τις κάμερες, το πάθος των ακροατών θυμίζει ανέραστες γεροντοκόρες (ο ερωτισμός του «μεγάλου» δεν εμπνέει ούτε τους οπαδούς του) ο παλμός είναι πλαστικός, τα χαμόγελα στις αφίσες είναι παγωμένα. Ούτε μια... συμπλοκή της προκοπής δεν σημειώθηκε ακόμα. Το «Μεγάλο Φαγοπότι» του κ. Ανδρέα Παπανδρέου και της παρέας του το διαδέχθηκε η «Μεγάλη Νύστα» του εκλογικού σώματος. Ίσως να μην έχουν άδικο εκείνοι που υποστηρίζουν ότι «ο Ανδρέας μας έστειλε όλους στα σπίτια μας».

Άλλες, περισσότερο ορθολογικές, απόψεις διατείνονται ότι η παρατεταμένη σκανδαλολογία δεν κατόρθωσε να διασπάσει «το κεντροαριστερό μπλοκ ψηφοφόρων, που ενισχυμένο από τις ψήφους των εαμογενών έδωσε δυο τετραετίες στο ΠΑΣΟΚ». Αυτό το μπλοκ ψηφοφόρων, «έχει ξεφτίσει, αλλά δεν έχει σπάσει» παραδέχεται κορυφαίο στέλεχος της ΝΔ, σύμφωνα με το οποίο «η κινητήρια δύναμη» του ΠΑΣΟΚ σήμερα δεν είναι ο Ανδρέας Παπανδρέου ή το Εκτελεστικό Γραφείο, αλλά «ένας σκληρός πυρήνας πρασινοφρουρών που είτε για λόγους συμφέροντος, είτε για λόγους ε-

γωισμού (Σ.Σ. βλέπε πράσινα και μπλε καφενεία) δεν θέλει να ακούει για σκάνδαλα».

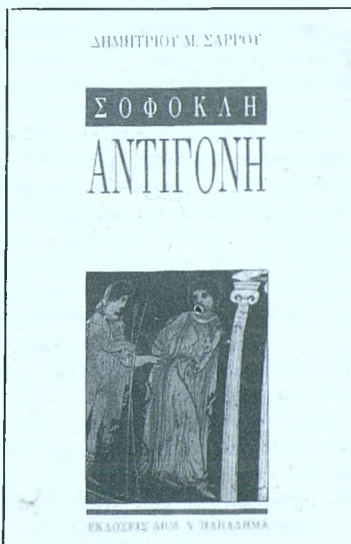
Ο μοναδικός που αντιλαμβάνεται τη νοοτροπία αυτών των σκληροπυρηνικών και επικοινωνεί μαζί τους είναι ο Ανδρέας Παπανδρέου γι' αυτό και η τακτική του εξαντλείται στην «ποδοσφαιροποίηση» του προεκλογικού αγώνα. «Εμείς είμαστε αντιδεδειγμένοι, δεν μπορούμε να αλλάξουμε» είναι το βασικό προεκλογικό επιχείρημα του «σκληρού πυρήνα», κατά το «εγώ Ολυμπιακός γεννήθηκα, Ολυμπιακός θα πεθάνω». Μπροστά στην κοσμογονική αντίληψη παρόμοιων συνθημάτων τι σημασία έχει αν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις, αν όχι αποδείξεις, ότι εκλεβε ο πρόεδρος του συλλόγου, και ποιος νοιάζεται αν ο αντιπρόεδρος εξεδιώχθη ως κοινός απατεώνας;

Το συμπέρασμα; «Πολύ λίγα πράγματα μπορούν να γίνουν στις ημέρες που απομένουν για να σπάσει αυτός ο σκληρός πυρήνας και να ηττηθεί αποφασιστικά το ΠΑΣΟΚ» παραδέχεται έμπειρος συνεργάτης του κ. Μητσοτάκη, σύμφωνα με τον οποίο μοναδικός στόχος της προεκλογικής εκστρατείας του κόμματός τους στις ημέρες που απομένουν μέχρι της 18η Ιουνίου θα είναι οι αναποφάσιστοι. Ο ίδιος εναποθέτει πλέον τις ελπίδες του στην Αριστερά και την άνοδο του Συνασπισμού, ο οποίος μπορεί «καλύτερα από εμάς να κερδίσει από το ΠΑΣΟΚ τις αμφισβητούμενες έδρες». Αυτό το τελευταίο δεν το παίρνει σοβαρά υπόψη του ο κ. Χαρίλαος Φλωράκης.

Πάλι ο κ. Κ. Καραμανλής

Η ανήμπορη αυτοδυναμία της ΝΔ έφερε ξανά στο προσκήνιο τον πρώην πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνο Καραμανλή και επαναδραστηριοποίησε τους σεναριογράφους που τον θέλουν μοναδικό και αποκλειστικό πρωταγωνιστή τους. Σύμφωνα λοιπόν με ένα από τα τελευταία σενάρια, στην περίπτωση που η ΝΔ δεν εξασφαλίζει την πολυπόθητη αυτοδυναμία, «η τέταρτη εντολή» θα ανατεθεί στον κ. Καραμανλή. Με τον τρόπο αυτό, διατείνονται οι σεναριογράφοι, «θα υπάρξει η δυνατότητα αποσκιρτήσεων και από το ΠΑΣΟΚ και από το Συνασπισμό, για να σχηματιστεί πλειοψηφία, ικανή να οδηγήσει στο σχηματισμό ισχυρής κυβέρνησης». Σημειώνουμε ότι τελευταία ο κ. Λεωνίδας Κύρκος μίλησε και «για τέταρτη εντολή». Φαντάζεστε όμως τον κ. Καραμανλή να οδεύει προς τον Χρ. Σαρτζετάκη για να πάρει την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης; Τέτοια φωτογραφία μην περιμένετε...

Νέες Εκδόσεις

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΗΜ. Ν. ΠΑΠΑΔΗΜΑ
Ιπποκράτους 8
τηλ. 36.27.318

ΚΚΕ Εσ.-Αν.Αρ. ΕΛΠΙΖΕΙ ΓΙΑ ΕΝΑΝ...

Το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. επιμένοντας στην αναγκαιότητα της ανανέωσης και τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος —στόχους που θεωρεί ότι «προδόθηκαν» με την απόφαση του ενιαίου ΚΚΕ εσ. να δημιουργηθεί η ΕΑΡ, αφού η τελευταία, σύμφωνα με το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. οδηγείται μετά την συνεργασία της με το ΚΚΕ στην ενσωμάτωσή της στο ΚΚΕ— ανακοίνωσε συνδυασμούς για όλες τις εκλογικές περιφέρειες. Στόχος η εκλογή ενός τουλάχιστον βουλευτή, ο οποίος είναι δύσκολος να επιτευχθεί. Προϋπόθεση γι' αυτό είναι να συγκεντρώσει πάνω από 20-22.000 ψήφους στην περιφέρεια Αττικής και να ξεπεράσει τις 40.000 σε όλες τις περιφέρειες.

Το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. προβάλλει, στη σημερινή συγκυρία, ως κύριο σύνθημά του ότι η ψήφος σε αυτό «μένει στην Αριστερά» υπονοώντας ότι το ίδιο σε αντίθεση με το Συνασπισμό δεν θα στηρίξει μετεκλογικά μια κυβέρνηση συνεργασίας με το ΠΑΣΟΚ, ούτε θα στηρίξει σενάρια εξαγνισμού του σημερινού ή του αυριανού ΠΑΣΟΚ. Το ΚΚΕ εσ.-Α.Α. ασκεί κριτική στο Συνασπισμό λέγοντας ότι μετατρέπεται ή κινδυνεύει να μετατραπεί σε «κολυμβήθρα του Σιλβάμ» για το ΠΑΣΟΚ, αφού το αναγνωρίζει ως «προνομιακό του σύμμαχο», παρ' όλο που το καταγγέλλει ως υπόλογο και πολιτικά υπεύθυνο για το μεγαλύτερο σκάνδαλο της πολιτικής ιστορίας του τόπου.

Με αυστηρή κριτική λοιπόν απέναντι στο Συνασπισμό αλλά και το ΠΑΣΟΚ και φυσικά τη ΝΔ, το ΚΚΕ εσ.-Α.Α. προβάλλει ταυτόχρονα τον εαυτό του ως το κόμμα που συγκεντρώνει «λίγους, αλλά στρατευμένους σε μεγάλες ιδέες, αριστερούς επιμένοντας ότι η προοπτική της ανανέωσης του κομμουνιστικού κινήματος και της Αριστεράς και ο αγώνας για την επικαιρότητα του σοσιαλισμού περνάει αναγκαστικά από την πολιτική ύπαρξη και διατήρηση του οργανωμένου φορέα, που θα ανατρέψει τους υπάρχοντες συσχετισμούς στο χώρο της Αριστεράς, προς όφελος των ιδεών της ανανέωσης της Αριστεράς και του σοσιαλισμού.

Η διατήρηση του ενιαίου ΚΚΕ εσ., πιστεύουν τα στελέχη του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ., θα επέτρεπε να δοθεί αυτός ο αγώνας με καλύτερους όρους στη σημερινή συγκυρία, και τονίζουν ότι δεν ήταν ο «κομμουνιστικός χαρακτήρας» του ενιαίου ΚΚΕ εσ. που το εμπόδιζε από το 1968 μέχρι τις τελευταίες εκλογές να σπάσει το φράγμα των χαμηλών εκλογικών ποσο-

Με κύριο σύνθημα «Η ψήφος που μένει στην Αριστερά είναι στο ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ.», το κόμμα που δημιουργήθηκε με την αποχώρηση μιας τάσης (γνωστής ως «τάση Μπανιά») από το ενιαίο ΚΚΕ εσ. στη διάρκεια των διαδικασιών ίδρυσης της ΕΑΡ, διεκδικεί σε αυτές τις εκλογές την κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση.

Εγχείρημα δύσκολο, αλλά όχι ακατόρθωτο με τα δεδομένα του ισχύοντος εκλογικού νόμου.

στών ή να ανατρέψει τους συσχετισμούς που δημιουργήθηκαν μετά τη μεταπολίτευση στο χώρο της κομμουνιστικής Αριστεράς.

«Διαψεύστηκαν» —γράφει χαρακτηριστικά την περασμένη Κυριακή η «Εποχή», εβδομαδιαία εφημερίδα που εκφράζει απόψεις του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ., αναγγέλλοντας τους συνδυασμούς— «εκείνοι που κατασκεύασαν την ΕΑΡ» (αναφερόμενη στο χαρακτηρισμό «γκρου-

πούσκουλο» και «ομαδούλα») «διαψεύδοντας και τον κόσμο της ανανέωσης που τους ακολούθησε».

«Σήμερα», συνεχίζει, «για να βουλευτοποιηθούν κατέφυγαν στο "Συνασπισμό" και η υπόσχεση που έδωσαν να φτιάξουν την άλλη Αριστερά, χάθηκε. Οι κομμουνιστές της ανανέωσης όχι. Είναι παρόντες στη μάχη του σοσιαλισμού, παντού, σ' όλη τη χώρα, σ' όλα τα μέτωπα. Και θα συνεχίσουν».

Το πώς όμως θα συνεχίσουν, αν το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. δεν κατορθώσει να εκλέξει βουλευτική έδρα στην Αθήνα είναι κάτι που ούτε οι ίδιοι διευκρινίζουν, ούτε βέβαια θίγεται προς το παρόν.

Το κύριο δυναμικό που στηρίζει το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. προέρχεται από το τμήμα του ενιαίου ΚΚΕ εσ. που αποχώρησε με την ίδρυση της ΕΑΡ. Το αποτελούν εκτός από τα γνωστά στελέχη (Γ. Μπανιάς, Ν. Βούτσας, Β. Κωτούλας, Ν. Μπίστης, Αλ. Φλαμπουράρης, Ελένη Πορτάλιου, Ν. Καϊμάκης) μια σειρά οργανωτικών στελεχών του ενιαίου ΚΚΕ εσ., στελέχη του «Ρήγα Φεραίου» καθώς και στελέχη από ανένταχτους που προέρχονται από τη συντακτική ομάδα του περιοδικού Ο ΠΟΛΙΤΗΣ που συνδημιούργησαν το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. (Αγ. Ελεφάντης, Στ. Λιβαδάς, Μ. Μοδινός, Γ. Κάρας, Δ. Παπαδημητρώπουλος) αλλά και άλλες ομάδες ανένταχτων αριστερών.

Το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. δεν μπόρεσε στο «Συνασπισμό» αν και είχαν γίνει ορισμένες συζητήσεις στο παρελθόν, ούτε συνεργάζεται με ομάδες της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς αν και είχαν προχωρήσει, πάλι στο παρελθόν, ορισμένες συζητήσεις και είχαν γίνει κάποιες κοινές εκδηλώσεις. Έχει συγκροτήσει ψηφοδέλτια πανελλαδικά, χωρίς συνεργαζόμενους, με φιλοδοξία βέβαια να μετρήσει σε όλη τη χώρα τις δυνάμεις του και φυσικά να εκλέξει έναν βουλευτή, και για τους πλέον αισιόδοξους γιατί όχι και δυο στην Α' και Β' Αθηνών.

Βέβαια, είναι δύσκολο να προβλέψει κανείς αν οι δυνάμεις που ακολούθησαν την «τάση Μπανιά» εξακολουθούν και τώρα να υποστηρίζουν στο σύνολό τους το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. ή έχουν διαρρεύσει στο μεταξύ διάστημα, όπως επίσης είναι και δύσκολο να υπολογίσει κανείς διαφορές από άλλους χώρους της Αριστεράς που θα ψηφίσουν τώρα το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. διαφωνώντας με το Συνασπισμό όπως ισχυρίζονται στελέχη του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. για να επιτευχθεί ένας αισιόδοξος στόχος.

Η «ΑΛΛΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ»

Εκείνο πάντως που έχει κατορθώσει, προς το παρόν, το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. είναι να «απλωθεί πανελλαδικά» συγκροτώντας παντού ψηφοδέλτια, στα οποία μάλιστα, σε σύγκριση με τα άλλα κόμματα, είναι ισχυρή η παρουσία των γυναικών-υποψηφίων.

Από τις μέχρι τώρα λίστες των κομμάτων η παρουσία γυναικών στο ψηφοδέλτιο του ΚΚΕ εσ.-Αν.Αρ. στις περιφέρειες Α', Β' Αθηνών, Α' και Β' Πειραιά και στο υπόλοιπο Αττικής φθάνει το 50% ενώ στους υπόλοιπους συνδυασμούς προσεγγίζει το 30%. Τα αντίστοιχα ποσοστά στο ΠΑΣΟΚ είναι περίπου 6% σε όλη την επικράτεια, στη ΝΔ το ίδιο ενώ στο «Συνασπισμό» πλησιάζει το 20%.

Ένας από τους εκλογικούς στόχους του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. είναι να εκφράσει σε εκλογικό επίπεδο το «ρεύμα κριτικής προς το Συνασπισμό». Οι αριστεροί εκείνοι που βλέπουν ότι η συνεργασία ΕΑΡ-ΚΚΕ οδηγεί την πρώτη «στην αγκαλιά του ΚΚΕ» και την Αριστερά δια μέσου του Συνασπισμού «στην αγκαλιά του ΠΑΣΟΚ» μετά τις εκλογές, ισχυρίζονται στελέχη του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ., μπορούν να εκφραστούν εκλογικά, υπέρ του ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. Ταυτόχρονα οι ίδιοι εκτιμούν ότι μια μετεκλογική συνεργασία ΠΑΣΟΚ-Αριστεράς ή μια πιθανή εκλογική αποτυχία του Συνασπισμού θέτει από την αρχή μια σειρά προβλήματα στην Αριστερά και συνεπώς ανοίγει δρόμους παρέμβασης για την ανασύνθεση και ανανέωση της Αριστεράς υπό την προϋπόθεση βέβαια ότι το ίδιο το ΚΚΕ εσ. θα έχει εξασφαλίσει το μίνιμουμ ποσοστό που θα του επιτρέψει να καταλάβει και από μια έδρα στο κοινοβούλιο.

Το κατά πόσο αυτές οι εκτιμήσεις και προβλέψεις θα επαληθευθούν ή όχι ή θα συμβεί το χειρότερο να μη μπορέσει δηλαδή το ΚΚΕ εσ.-Αν. Αρ. να συγκεντρώσει ένα ελάχιστο ποσοστό στις εκλογές, όπως ισχυρίζονται ορισμένοι, εξαιτίας και του χαρακτήρα της εκλογικής αναμέτρησης, είναι δύσκολο να προβλεφθεί.

Πάντως θα «μετρηθούν» οι δυνάμεις του εκλογικού σώματος για πρώτη φορά και αυτό μετά την ίδρυση της ΕΑΡ και τη δημιουργία του Συνασπισμού έχει ενδιαφέρον όχι τόσο για τους κεντρικούς εκλογικούς συσχετισμούς, όσο για τις διαδικασίες και διεργασίες στο χώρο της Αριστεράς. Ανεξάρτητα έτσι από την καταγραφή του ως «μικρού κόμματος» παραμένει μια πολιτική δύναμη της Αριστεράς που η πορεία της έχει σημασία για τις απόψεις, τις ιδέες και τους συσχετισμούς στο χώρο της Αριστεράς είτε τους σημερινούς, είτε αυτούς που θα προκύψουν μετά τις εκλογές και τις διεργασίες που θα γίνουν.

Γιάννης Φλώρος

Ένα νέο σχήμα η «Εναλλακτική Αντικαπιταλιστική Συσπείρωση» (Ε.Α.Σ.) αποτέλεσμά συζητήσεων στο χώρο της «άλλης Αριστεράς» επιχειρεί να εκφράσει σε αυτές τις εκλογές, χωρίς να είναι το μόνο, ένα ευρύτερο δυναμικό και να «καταγράψει» εκλογικά μια διάσπαρτη πολιτική πρακτική που γνωρίσαμε τα τελευταία χρόνια σε διάφορους κοινωνικούς χώρους.

Στην ΕΑΣ συμμετέχουν στελέχη ομάδων και κινήσεων από το χώρο της «άλλης Αριστεράς», πρώην στελέχη του φοιτητικού κινήματος, η «Κ.Ο. Μαχητής» καθώς και η Εναλλακτική Κίνηση Οικολόγων η οποία κατεβαίνει στις Ευρωεκλογές αυτόνομη (Οικολόγοι-Εναλλακτικοί) και υποστηρίζεται από την ΕΑΣ.

Με τη γραμμή της συμμετοχής στις εκλογές διαφωνούν άλλες κινήσεις και ομάδες όπως π.χ. η πολιτική ομάδα γύρω από το περιοδικό «Ρήξη» η ομάδα «Ασυνέχεια» που αποτελούν και τους βασικούς υποστηρικτές του άκρου στις εκλογές, σε αυτό το χώρο.

Η ΕΑΣ επιχειρεί από την πλευρά της ένα εγχείρημα συντονισμού της δράσης και σύγκλισης ρευμάτων σε αυτό το χώρο με στόχο την αναβάθμιση της παρέμβασης των κινήσεων της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Από αυτή την άποψη έχει ενδιαφέρον να δούμε το κατά πόσο θα μπορέσει να κεφαλαιοποιήσει τις μέχρι τώρα εμπειρίες αυτού του χώρου για να μπορέσει πιθανόν στη συνέχεια να λειτουργήσει και με άλλες μορφές παρέμβασης.

Κυρίως η ΕΑΣ και με την εκλογική παρουσία της στοχεύει στο να αποτελέσει το στοιχειώδη πολιτικό κορμό που τον θεωρεί απαραίτητο για τη συνέχιση του εγχειρήματος της σύγκλισης - ανασύνθεσης αυτού του χώρου μετεκλογικά. Πρωτογενές «υλικό» και συνιστώσες για τη σύγκλιση θεωρεί τις κοινωνικές πρωτοπορίες που αναδείχθηκαν μέσα από τους εκτός ελέγχου κοινωνικούς αγώνες στους νεολαιιστικούς - εργασιακούς και σπουδαστικούς χώρους, κινήσεις και κινήματα (αντιαυταρχικό-οικολογικό, γυναικείο, για το στρατό κλπ.) πολιτικές ομάδες και κινήσεις του χώρου πέραν της Συμπαρατάξης της Αριστεράς.

Βεβαίως με αυτές τις απόψεις διαφωνούν άλλες ομάδες και κινήσεις που μιλούν είτε για μια ανασύνθεση που να αφορά κοινωνικούς και πολιτικούς χώρους και όχι απλά την Αριστερά προχωρώντας πέρα από αυτή, είτε για τη δημιουργία ενός «αντιρεύματος με στόχο

την ακύρωση της καπιταλιστικής αναδιάρθρωσης εν όψει του 1992».

Εκτός από την ΕΑΣ υπάρχουν και οι εναπομείναντες πολιτικές οργανώσεις από τα «μαρξιστικά-λενινιστικά» κόμματα.

Σε αυτές τις εκλογές κατεβάζουν συνδυασμούς το ΕΚΚΕ, το ΚΚΕ μ.λ. σε ολόκληρη την επικράτεια και το μ.λ. ΚΚΕ. Ο «ιστορικός» χώρος των μ.λ. κομμουνιστικών κομμάτων που γνώρισε τη μεγαλύτερη άνθισή του στην πρώτη μεταπολιτευτική περίοδο 1974-1981, ενώ στη συνέχεια μέσα από σειρά διαδοχικών διασπάσεων και συγκρούσεων συρρικνώθηκε, δεν φαίνεται να έχει μεγαλύτερες φιλοδοξίες από την καταγραφή και την υπενθύμιση της «ιστορικής» του παρουσίας, ελπίζοντας φυσικά ότι θα διαμορφώσει καλύτερες συνθήκες για μετεκλογική παρέμβαση.

Υπάρχουν επίσης κινήσεις και ομάδες που σε αυτές τις εκλογές υποστηρίζουν το Συνασπισμό της Αριστεράς. Όπως και μια μερίδα στελεχών που μαζί με την κίνηση των συνδικαλιστών που είχαν φύγει από το ΠΑΣΟΚ (Γ. Μπακιρτζής, Γ. Παπαμιχαήλ κ.ά.) συμμετέχουν στην «Άμεση Δημοκρατία» του Μανώλη Γλέζου.

Οι εκλογές δεν είναι λοιπόν «πονοκέφαλος» μόνο για τους «μεγάλους» αλλά και τους «μικρούς». Στην ανοιχτή θάλασσα της κάλπης και των ψήφων και τα μικρά κόμματα της Αριστεράς, κινήσεις και οργανώσεις κολυμπούν και αυτά με τη δική τους βάρκα και τις δικές τους μεγάλες ή μικρές ελπίδες.

Books and comics from USA

at very cheap prices

Fiction and non-fiction books

We have thousand titles of books: Novels, scientific books (computer, economy, psychology, biology, history, geography etc.).

Movie classics, rare art books and magazines for collectors.

Rare Comics (Marvel, DC etc.).

ΦΙΛΟΛΑΟΥ 151, ΤΗΛ. 7015292
ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙΚΟΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

Ακόμη αυτό το ψηφοδέλτιο συμπεριέλαβε εν αγνοία τους άτομα της Εναλλακτικής Αντικαπιταλιστικής Συσπείρωσης», (ΕΑΣ), τα οποία έσπευσαν με ανακοίνωσή τους να αποποιηθούν την «τιμή» και να στηρίξουν την υποψηφιότητά τους στα πλαίσια του τελευταίου συνδυασμού...

Οι «Οικολόγοι - Εναλλακτικοί» προήλθαν από τη διάλυση της «Οικολογικής Εναλλακτικής Ένωσης Πολιτών» (ΟΕΕΠ) που είχε σχηματισθεί το φθινόπωρο του 1988 με προοπτική τη συμμετοχή στις εκλογές. Σε γενικές γραμμές οι αντιδράσεις του χώρου απέναντι σε αυτό το σχηματισμό υπήρξαν αρνητικές. Καμιά απολύτως οικολογική ομάδα δεν πείσθηκε συνολικά, ή κατά πλειοψηφία για την ανάγκη ενός εκλογικού εγχειρήματος, και το επιχείρημα το οποίο κατά κόρο αξιοποιήθηκε ήταν η προτεραιότητα του κοινωνικού κινήματος βάσης έναντι της εκλογικής παρέμβασης. Η εκλογοφοβία και αγοραφοβία αυτής της άποψης προκάλεσε σημαντικές αντιρρήσεις, που όμως δεν άρκεσαν να κάμψουν την αδράνεια του χώρου.

Η ιδρυτική συνέλευση της ΟΕΕΠ πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα ανάμεσα στις 2 και 4 Δεκέμβρη, όμως το πλήθος των ατόμων (περίπου 250 «διερχόμενοι», με συζητήσεις σε «μέγιστο ακροατήριο» των 50 ατόμων) αλλά και η ποιότητα των διαδικασιών δεν εμπέδωσαν την αίσθηση μιας δυναμικής με πανελλαδική εμβέλεια και αποτελεσματικότητα. Η υπόθεση παραπέμφθηκε για επανεξέταση σε μια ακόμα συνέλευση, στη Θεσσαλονίκη στις 4-5 Μάρτη, όπου και εκεί τα μεγέθη και οι διαδικασίες υπήρξαν ακόμη φτωχότερα. Παρ' όλα αυτά η ΟΕΕΠ πήρε απόφαση για τις εκλογές και προχώρησε σε μια σειρά εκδηλώσεις για την πόλη, τον Αχελώο, το κυνήγι και άλλα θέματα.

Η αποχώρηση κάποιων ατόμων από την ΟΕΕΠ και η προσχώρησή τους στην ΕΑΣ (Μπαφαλούκος, Δικαιάκος κλπ.), η επανάκαμψη ορισμένων από την ΕΑΣ στην ΟΕΕΠ (Ε. Κοκαλιάδου), η αδρανοποίηση κάποιων άλλων ή η σχετική αποστασιοποίησή τους από τις διαδικασίες (Τσιπήρας, Σπανόπουλος, Οικονομόπουλος, Σγούρος κλπ.), τέλος η προσχώρηση κάποιων στο Συνασπισμό (Φ. Νικολόπουλος, Ν. Σούφης), αποτέλεσαν χαρακτηριστικές μορφές μιας κινητικότητας που λειτούργησε παράγοντας πολύ ελάχιστες συγκλίσεις.

Διεδικώντας το χρίσμα του αποκλει-

Οι πολύμηνες διαδικασίες για τη συμμετοχή των οικολόγων στις εκλογές οδήγησαν σε μάλλον πενιχρά αποτελέσματα. Τελικά το ψηφοδέλτιο των «Οικολόγων - Εναλλακτικών», που συγκροτήθηκε ύστερα από τριήμερο φόρουμ στις 21 Μαΐου, είναι ένα ψηφοδέλτιο περιορισμένης «αντιπροσωπευτικότητας».

του Γιάννη Σχιζα

στικού εκπροσώπου της πολιτικής οικολογίας οι υποστηρικτές του εκλογικού εγχειρήματος μετακάλεσαν ξένες προσωπικότητες όπως ο Γερμανός βουλευτής Σβάλμπα Χοθ, ο συνεργάτης του Μάρρεϊ Μπούχτσιν, Ντάλιελ Χόντορκοφ κλπ. Ανάμεσα στους ίδιους κύκλους ακόμη συζητήθηκε το θέμα μιας ξένης επιχορήγησης, που σε κάποια περίοδο αναφέρθηκε ότι ανερχόταν σε 8,5 εκατ. δρχ. και είχε προέλευση την ομάδα των Γερμανών Πρασίνων.

Το διάδοχο σχήμα των «Οικολόγων - Εναλλακτικών», που προέκυψε στη θέση της ΟΕΕΠ, δεν είναι σε θέση να διαλύσει το κλίμα που δημιουργήθηκε στην προηγούμενη περίοδο: κλίμα υπερφίαλου μικρομεγαλισμού ορισμένων - που έβλεπαν παράλληλη κάθοδο σε εθνικές εκλογές και ευρωεκλογές από τον κλασικό «μη διευρυμένο» οικολογικό χώρο. Αλλά και κλίμα έντονης «κτητικότητας» κάποιων απέναντι στις οικολογικές ιδέες καθώς και κλίμα έντονης μισαλλοδοξίας, που εμπόδισε τη σύγκλιση με δυνάμεις του πρώην «αριστεριστικού» χώρου, παρ' όλον ότι υπήρχε ακόμη και κατά γράμμα συμφωνία με αρκετές προτάσεις και θέσεις!

Όμως οι «Οικολόγοι - Εναλλακτικοί» δεν παύουν να αποτελούν ένα ουσιαστικό πολιτικό εγχείρημα, μη χαρακτηριζό-

μενο από στοιχεία Αρμάνδου Δελλαπατρίδη, Μάρικας Παλαιστή ή Ολυμπιακής Δημοκρατίας!

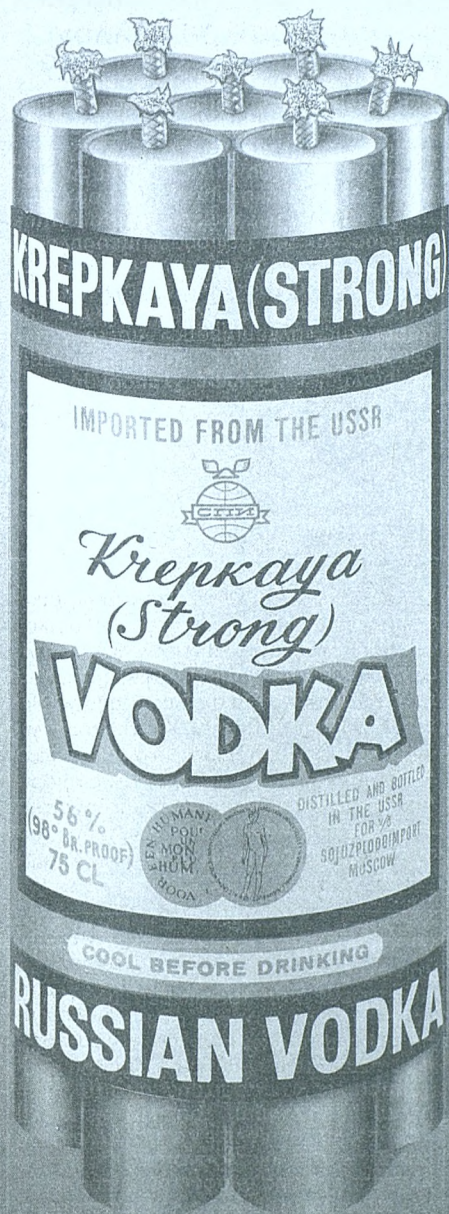
- Οι ΟΕ δεν είναι οι «Ελεύθεροι» του Β. Λεβέντη, γνωστού του «χώρου», ο οποίος ύστερα από ευδόκιμη τοιχογραφική υπηρεσία προσήλθε στις τάξεις της ΝΔ.

- Οι ΟΕ δεν είναι οι πολιτικά αφελείς χορτοφάγοι του «Κινήματος Πολιτικής Αναγέννησης» του Παπανικόλα, που κατέρχονται σε ξεχωριστό ψηφοδέλτιο.

- Οι ΟΕ δεν είναι του ίδιου επιπέδου και της ίδιας αξιοπιστίας με το ΔΟΚΕ (Δημοκρατικό Οικολογικό Κόμμα) του Δ. Βεργή, διαπρέψαντος κατά το παρελθόν σε ποικίλες φωτογραφικές πόζες παρά το πλευρό προσωπικοτήτων (Βίλυ Μπραντ, Πέτρα Κέλυ κλπ.), με μηδαμινή συνεισφορά σε αγώνες και κινητοποιήσεις, που πρόσφατα αποφάσισε σύμπραξη με την «άμεση Δημοκρατία» του «προέδρου» της (όπως λέμε: ο αρχηγός των αναρχικών...) Μ. Γλέζου.

Οι ΟΕ δεν είναι όλα αυτά, όμως δεν μπορούν να τρέφουν μεγάλες ελπίδες και δεν μπορούν να περιμένουν ιδιαίτερη προβολή της οικολογικής τους ιδιαιτερότητας, δεδομένης της γενικότερης κατάστασης. Οριακές δυνάμεις του χώρου όπως το ΚΚΕ εσ.-Α.Α., η ΡΗΞΗ, η ΕΑΣ με έντονα ανοίγματα στα θέματα ποιότητας ζωής και προστασίας περιβάλλοντος, κάνουν δυσδιάκριτη τη χάραξη διαχωριστικών γραμμών. Ενώ ο Συνασπισμός διοργανώνει εκδηλώσεις με ποδήλατα, ενώ το τμήμα Οικολογίας της ΕΑΡ ασκεί κριτική με βάση καθαρά οικολογικές θέσεις στο Συνασπισμό, ενώ μια άλλη παραδοσιακή περιβαλλοντική ομάδα όπως η ΕΠΟΙΖΩ προσχωρεί στο παραπάνω σχήμα, τα πράγματα φαίνονται αρκετά δύσκολα για τους ένθερμους, πλην όμως στερούμενους τακτικής, υποστηρικτές της πολιτικής οικολογίας.

Τελευταίο αλλά όχι ασήμαντο στοιχείο της κατάστασης, η «Νέα Οικολογία» —περιοδικό και πόλος έλξης του χώρου— τηρεί γενικά φιλική στάση απέναντι στο Συνασπισμό, χωρίς να έχει προσχωρήσει σε αυτόν. Έχοντας δεχθεί αναρίθμητες υπόγειες και υπέργειες επιθέσεις, η Ν.Ο. και η «Οικολογική Συνεργασία» παρέμειναν στα γνωστά οικολογικά έργα (σεμινάρια - δασοπροστασία κλπ.). Το μέλλον θα δείξει αν το υβρίδιο οικολογίας και πολιτικής μπορεί να προχωρήσει πάνω στις ίδιες βάσεις και με τους ίδιους ανθρώπους. □

* Πιείτε τη ... αλλά η ευθύνη δική σας

ΣΒΥΝΟΥΝ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ

Το ρεπορτάζ αυτό έχει ολοκληρωθεί τρεις μέρες πριν από τη «συνταρακτική» αποκάλυψη της «Αυριανής» και χωρίς να διακινδυνεύει την πρόβλεψη του περιεχομένου της. Παρακινδυνευμένη η πρόβλεψη για μια απρόβλεπτη ιστορία. Η εφημερίδα των Κουρήδων θα έχει ήδη κυκλοφορήσει όταν εσείς διαβάζετε αυτές τις σελίδες.

Έτσι κι αλλιώς τα στοιχεία είναι διασταυρωμένα. Καίγεται μήπως το τελευταίο χαρτί του Ανδρέα και αποκαλύπτεται η συμπαιγνία με το Μητσotάκη; Η ιστορία που θα παρακολουθήσετε αφορά μια άλλη φάση του σκανδάλου Κοσκωτά: Την προσπάθεια συγκάλυψής του με την παραπληροφόρηση.

Το ρεπορτάζ αυτό περιγράφει αν μη τι άλλο, τον τρόπο που λειτουργεί η «πολιτική» σήμερα και τις αλληλέγγυες σχέσεις Τύπου, χρήματος και εξουσίας. Για τους φιλαναγνώστες συνιστούμε να παρακολουθήσουν αυτά τα γεγονότα σε σχέση και με το ρεπορτάζ που αφορά τη ΓΡΑΜΜΗ και την Τράπεζα Κρήτης που δημοσιεύεται σε άλλες σελίδες.

Το Σεξ μας τελειώσει

Οι πληροφορίες που κυκλοφορούσαν στα δημοσιογραφικά γραφεία ανέφεραν ότι πρόκειται να πέσει το παραβάν που κρύβει την ερωτική δραστηριότητα του αρχηγού της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Αναφέρθηκε μετ' επιτάσεως το όνομα μιας δημοσιογράφου της κλαδικής της ΝΔ αλλά ρίχτηκαν την τελευταία στιγμή και άλλα ονόματα: Πρόκειται για μια ηθοποιό πρόκειται για μια πολιτευόμενη κ.ο.κ. Το πιθανότερο είναι ότι θα δούμε πολλές «σταρ». Νύξεις έκανε από καιρό η «Αυριανή» και αυτό στάθηκε αφορμή για να στείλει ο κ. Μητσotάκης μήνυμα στην Μιμή ότι την κρατά με πολλά χαρτιά. Ταχυδρόμος προς την κυρία της Εκάλης επελέγει ένας πολύ στενός φίλος της. Φαίνεται ότι η απειλή έπιασε προς στιγμήν και ο Κουρής ανέκρουσε πρύμναν αφού εφοδιάστηκε με «χαρτιά» για να κάμει και άλλη «τρομερή αποκάλυψη».

Το ότι τελικώς επελέγη το σεξ για να χτυπηθεί ο Κ. Μητσotάκης είναι λάθος όπλο. «Είναι τόσο ανέραστος ο Ψηλός που κανείς δεν μπορεί να τον φανταστεί να ψιθυρίζει σε μια κοπέλα: Χρυσή μου, σ' αγαπώ», έτσι σχολίαζε φίλος του φυσιογνομιστής. Και αποτελεί ομολογία γύμνιας αφού δεν διαθέτει άλλα πολιτικά όπλα το Συγκρότημα Εκάλης - Ταύρου. Πέραν της γενικής εξαπλώσης του εκχυδαϊσμού...

«Το υπόδειγμα»

«Υπόδειγμα ελευθεροτυπίας» είχε χαρακτηρίσει ο πρωθυπουργός την «Αυριανή» στη φάση της «ρήξης» με τον Καραμανλή το '85, όταν επεκαλέσθη και χρησιμοποίησε την Κουριάδα για να ισχυρισθεί ότι υπήρξε προσπάθεια εξαγοράς βουλευτών προκειμένου να μην εκλεγεί πρόεδρος της Δημοκρατίας ο κ. Χρ. Σαρτζετάκης. Κανείς δεν θυμάται πια ότι μια αόριστη καταγγελία για εξαγορά — που «ομολόγησε» ο ίδιος ο παρ' ολίγον παθών, βουλευτής Μαγνησίας Παππάς — αποτέλεσε τον κορμό της τελευταίας πρωθυπουργικής ομιλίας στη Βουλή που εξέπνεε το '85 αλλά και στη συνέντευξη

του Ρεπόρτερ

Σεξ και Χρήμα για την Πολιτική; Η σχέση της πολιτικής με το Σεξ και το Χρήμα απασχολούσε τον συνάδελφο που πριν λίγες ημέρες άκουσε στο «Ράδιο-Αυριανή» και στη συνέχεια διάβασε στην επίσημη του Ταύρου μια «συνταρακτική» αναγγελία που ανέφερε: «Τα ψέματα τελειώνουν, η πρώτη του Ιούνη φτάνει. Οι λασπολόγοι και οι συκοφάντες της αντιπολίτευσης μόλις διαβάσουν τη νέα αποκάλυψή μας θα βουλώσουν το βρομόστομά τους». Βεβαίως το Σεξ, το Χρήμα και η Πολιτική συνυπάρχουν όχι μόνο στα καλά αστυνομικά αλλά και στην Ελλάδα του Ανδρέα.

ΚΛΟΠΗΣ

Τύπου που έδωσε τις ημέρες εκείνες ο Ανδρέας Παπανδρέου στο Ζάππειο.

Οι πληροφορίες του περιοδικού λένε πως ο τελευταίος «άσος» του Α. Παπανδρέου είναι ότι διαφήμιζε ένα μήνα τώρα η «Αυριανή»:

«Περιμένετε την πρώτη του Ιούνη!».

Αν τελικώς οι προβλέψεις την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές είναι σωστές, τότε η «αποκάλυψη» δεν αφορά το *χρήμα* αλλά το *σεξ*. Η άλλη όμως «αποκάλυψη» —η πολιτική— κρατείται: Και αφορά σε μια ύστατη προσπάθεια για τη συκώτιση περί το σκάνδαλο Κοσκωτά. Έτσι κι αλλιώς, τζ'όπλο» αυτό έχει από καιρό επισημωθεί και έχει καλά προετοιμαστεί. Και αν δεν σερβιριστεί την «πρώτη του Ιούνη», θα σερβιριστεί μιαν άλλη στιγμή: Το σκάνδαλο Κοσκωτά απειλεί πολλούς και κάθε στιγμή είναι επίκαιρη ώστε οι άμεσα ενεχόμενοι να επιδιώξουν τη συκώτισή του.

Η «αποκάλυψη», θα ριχτεί στον αέρα, οι μέρες τρέχουν, η επαλήθευση θα αργεί. Τρέχα - γύρευε ως την ημέρα των εκλογών. Ποιος θυμάται σήμερα τον Παππά, ποιος θα θυμάται σε πέντε μήνες την νέα παραπληροφόρηση της «Αυριανής».

Πολλοί ενεχόμενοι, πολλοί στόχοι

Όσα αναφέρονται στη συνέχεια είναι προεισαγωγικά για να κατανοηθούν οι ενέργειες και οι στόχοι των ενεχομένων στην υπόθεση:

● **Κοσκωτάς.** Ο απατεώνας Κοσκωτάς, προκειμένου να αποφύγει τη δίωξη για σωρεία αξιόποινων πράξεων (υπεξαίρεση, συναλλαγματικές παραβάσεις, δωροδοκία, πλαστογραφία, ψευδείς δηλώσεις, απιστία κλπ.) επιδιώκει με κάθε μέσο το χαρακτηρισμό της υπόθεσής του ως «πολιτικής». Αυτή είναι η γραμμή της υπεράσπισης που διάλεξαν οι συνήγοροι του τόσο στην Αμερική (**Λίπμαν**) όσο και στην Ελλάδα (**Αλ. Λυκουρέζος**). Είναι χαρακτηριστικό ότι όσα αποκάλυψε κατά καιρούς ο Κοσκωτάς και η γυναίκα του Κάθυ αφορούσαν την *πολιτική πτυχή* της υπόθεσης και ποτέ τις οικονομικές ατασθαλίες και τα άλλα, ποινικού χαρακτήρα, ανομήματά του. Έτσι, ενώ ο Κοσκωτάς έχει αναφερθεί ευθέως στην πραγματική ή φανταστική ανάμιξη πολιτικών προσώπων *ποτέ* δεν έχει επιτεθεί στην Τράπεζα Ελλάδος, τον Επίτροπο ή τον κ. Δ. Χαλικιά.

● **Παπανδρέου και συντροφιά.** Η παρέα της Εκκλησίας και του ΠΑΣΟΚ αποσιωπούν την πολιτική πτυχή, εμμένουν στην ποινι-

Η κάθαρση πρέπει να εξασφαλιστεί

ΠΡΟΤΑΣΗ

Αποκαλύπτουμε και αναλύουμε στις στήλες αυτού του τεύχους τις μεθοδεύσεις για τη συγκάλυψη του σκανδάλου Κοσκωτά και των άλλων σκανδάλων της επταετίας του ΠΑΣΟΚ. Δύο μόνο εβδομάδες από το άνοιγμα της κάλπης τόν τονό δεν τον δίνουν, όπως θα περίμενε κανείς, οι αποκαλύψεις και οι καταγγελίες των ανομιών του Ανδρέα Παπανδρέου και της ομάδας του. Το σκάνδαλο Κοσκωτά πέρασε, σιγά-σιγά στις μέσες σελίδες των εφημερίδων, ο Λούβαρης ξεχάστηκε και η προεκλογική εκστρατεία «πολιτικοποιήθηκε». Όχι επειδή οι κ. Μητσοτάκης και Παπανδρέου ανακάλυψαν αίφνης τον πολιτικό λόγο, αλλά επειδή προηγήθηκαν κάποιες συνεννοήσεις και συναινέσεις για τη συγκάλυψη των σκανδάλων, προς αμοιβαίο όφελος. Ο κ. Α. Παπανδρέου απασχολείται μόνο με το πώς θα αποφύγει την προσωπική δίωξη και ο κ. Μητσοτάκης ενδιαφέρεται, φυσικά, μόνο για την εξουσία. Η κάθαρση κινδυνεύει να περιπλακεί στις διατάξεις του κανονισμού της Βουλής και των συνταγματικών διατάξεων και να ματαιωθεί τελικά.

Μπροστά σε αυτόν τον κίνδυνο, όλοι τίθενται ενώπιον των ευθυνών τους. Όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης πρέπει σήμερα να δεσμευθούν, ρητά και σαφώς, ότι πρωταρχικό μέλημα της νέας Βουλής θα είναι η κάθαρση. Και αν μεν η «Νέα Δημοκρατία» κατακτήσει, όπως η ίδια πιστεύει ακράδαντα, την αυτοδύναμη κοινοβουλευτική πλειοψηφία, τότε μένει να δούμε κατά πόσο ο κ. Μητσοτάκης θα είναι διατεθειμένος να αποδώσει ευθύνες σε «υπουργούς και πρωθυπουργούς». Και πάντως πρέπει από τώρα να αποσαφηνίσει πλήρως τη θέση του.

Αν όμως, όπως αντικειμενικά προβλέπεται, κανένα κόμμα δεν συγκεντρώσει αυτοδύναμη πλειοψηφία, τότε το ΑΝΤΙ έχει να καταθέσει την εξής πρόταση:

Τα κόμματα που θα κληθούν να στηρίξουν μια κυβέρνηση συνεργασίας θα πρέπει εκ των προτέρων να αναλάβουν, με κοινή πολιτική συμφωνία, τη δεσμευση ότι θα συμβάλουν, στο πλαίσιο της συνταγματικής νομιμότητας στην ποινική δίωξη των υπευθύνων υπουργών.

Το ΑΝΤΙ θεωρεί ότι η δεσμευση αυτή είναι σήμερα περισσότερο από ποτέ επιτακτική, επειδή, σύμφωνα με βάσιμες εκτιμήσεις, ενδέχεται η Βουλή που θα εκλεγεί στις 18 Ιουνίου —εφόσον δεν συγκληθεί σε τακτική Σύνοδο ή εφόσον θα διαλυθεί σύντομα και πρόωπα— να μην μπορέσει είτε να κινήσει τη διαδικασία της κάθαρσης, είτε να την ολοκληρώσει.

Για το λόγο αυτό πρέπει από τώρα να αναζητηθούν με ευρηματικότητα, διαφάνεια και αξιοπιστία οι οριακές εκείνες λύσεις που θα αποτρέψουν τη ματαίωση της ποινικής δίωξης και κατ'επέκταση θα διευκολύνουν τον καταλογισμό των πολιτικών ευθυνών. Θεωρούμε ότι το έδαφος είναι κατάλληλο για την έγκαιρη ανάληψη μιας παρόμοιας πρωτοβουλίας.

Το σκάνδαλο Κοσκωτά δεν αποτελεί μια συνηθισμένη περίπτωση διαρπαγής του δημοσίου χρήματος για προσωπικό όφελος. Ούτε και η υπόθεση Λούβαρη αποτελεί μια συνηθισμένη και γνωστή από το παρελθόν περίπτωση «μίζας» από δημόσιες προμήθειες. Ο τόπος δεν θα εξυγιανθεί μόνο με μια πολιτική ήττα του Ανδρέα Παπανδρέου, ούτε φυσικά με τη νίκη της «Νέας Δημοκρατίας». Η κάθαρση πρέπει να γίνει, επειδή μόνον έτσι μπορεί να αποκατασταθεί ο διαρρηγμένος κοινωνικός ιστός. Διαφορετικά τα φαινόμενα του «αυριανοτομπρισμού» και της λοβιτούρας θα επιβραβευσθούν, θα επιβιώσουν και θα μας απειλούν και μετεκλογικά.

Το ΑΝΤΙ αναλαμβάνοντας τη σχετική πρωτοβουλία, θα καλέσει εκπροσώπους κομμάτων σε ραδιοφωνική συνέντευξη την ερχόμενη Δευτέρα 5 Ιουνίου στην εκπομπή του «ΔΙΑΥΛΟΥ 10» το βράδυ, ώρα 11 ως τις 1 μετά τα μεσάνυχτα. Η εκπομπή αυτή γίνεται με τη συνεργασία του «ΔΙΑΥΛΟΥ 10» που ευγενικά παραχώρησε για το σκοπό αυτό την μπάντα του στα 92,8 FM.

κή πλευρά της υπόθεσης και τονίζουν —κάθε φορά που τους δίνεται η ευκαιρία— τις πραγματικές ή υποθετικές ευθύνες της Τράπεζας Ελλάδος και ειδικά των κ. Χαλικιά και Παπαγεωργίου αλλά επίσης και των εκάστοτε επιτρόπων (Παπαδάτου ή Καμάρα).

● Είναι πολύ πιθανόν μια από τις «βόμβες-αποκαλύψεις» να στρέφεται ακριβώς εναντίον των Επιτρόπων της Τράπεζας Κρήτης —αδιακρίτως ζώντων ή τεθνεότων. Ο μακαρίτης **Παπαδάτος** θα αποτελέσει —σύμφωνα με πληροφορίες μας— επίσης έναν άλλο στόχο του παρακράτους και της «Αυριανής».

● **Κ. Μητσοτάκης.** Ο αρχηγός της ΝΔ ενδιαφέρεται, πρωτίστως για την εξουσία και ουδόλως για την κάθαρση του δημόσιου βίου. Τα χτυπήματά του είναι χτυπήματα ελεύθερου σκοπευτή και κατά καιρούς επιλέγει Κοσκωτά ή Παπανδρέου, τονίζει τον ποινικό χαρακτήρα ή τις πολιτικές ευθύνες και εγκαταλείπει τότε τον ένα στόχο και τότε τον άλλον κατά το δοκούν.

Ο κ. Μητσοτάκης δεν έχει αυτοσκοπό την κάθαρση από το σκάνδαλο. Αν η έρευνα επεκταθεί, θα καταλήξει κάποια στιγμή στο γαμπρό του, τη λαμπρή δημοσιογράφο της παράταξης του κ. **Ελ. Βλάχου** και κυρίως τον κ. **Γ. Παλαιοκρασσά** που μπαινόβγαίνει μέρα - παρά μέρα στην Τράπεζα Κρήτης και είχε στενές δοσοληψίες με τον «δρα».

Ο κ. Μητσοτάκης θέλει να κτυπήσει τον «στόχο Κοσκωτά» μέχρι του σημείου που δεν θα ενοχληθεί και ο ίδιος. Και εδώ αρχίζουν οι συμβιβασμοί με τον Ανδρέα.

Πού έγιναν συμβιβασμοί;

Οι μεγάλοι συμβιβασμοί ανάμεσα στα δυο κόμματα έγιναν στην πτυχή της υποθέσης που αφορά το εμπόριο και το λαθρεμπόριο των όπλων. Έχουν κατά καιρούς γραφεί τόσα στο περιοδικό αυτό, που δεν χρειάζεται να επιμεινουμε σήμερα περισσότερο. Αξίζει όμως να σημειώσουμε ότι είναι αυτό το σκάνδαλο που έχει εντελώς ξεχαστεί από τους μονομάχους: Αμοibaίο το συμφέρον.

Για το σκάνδαλο Κοσκωτά έχουν γίνει ρυθμίσεις μεταξύ των «ιστορικών αντιπάλων» που καθιστούν αυτή τη στιγμή προβληματική την «εις βάθος» διερεύνησή του. Καμιά δίκη δεν είναι προβλεπτή, καμιά παραπομπή των πραγματικών και μεγάλων ενόχων δεν είναι ορατή.

● Το ΑΝΤΙ συμβουλευθηκε πολλούς νομικούς και το συμπέρασμα που προέκυψε είναι σχεδόν αδιέξοδο. Για το λόγο αυτό και προτείνει από τις στήλες του να αυτοδεσμευθούν από τώρα και πριν τις εκλογές τα κόμματα ότι θα επιδιώξουν την αποκάλυψη και παραπομπή σε δίκη

όλων των ενόχων. Η πρόκληση και η πρόσκληση υπάρχει. Αν ενδιαφέρονται για την κάθαρση ας απαντήσουν καταφατικά.

Όταν ο κ. Μητσοτάκης ζήτησε το απότομο κλείσιμο της Βουλής και το ΠΑΣΟΚ το δέχτηκε ασμένως, φάνηκε ότι είχαν πολλά προσυμφωνηθεί. Έχει ήδη γραφτεί αλλά νεώτερες πληροφορίες μας επιβεβαιώνουν:

● Ο κ. Παπανδρέου παραχώρησε το

Γ. Σταμούλης - ένας αυριανιστής της Ευρωβουλής

Σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις ο χουντικού παρελθόντος δικηγόρος της «Αυριανής» κ. **Γιάννης Σταμούλης** αναδεικνύεται σε αιχμή του δόρατος της πασοκικής «αντεπιθέσης» για το σκάνδαλο Κοσκωτά. Μιλώντας προχτές Τετάρτη στο ραδιοφωνικό σταθμό ΑΝΤΕΝΑ επιτέθηκε εναντίον του Επιτρόπου κ. **Καμάρα** και τον θεώρησε υπεύθυνο επειδή «το ποσόν του ενός δισεκατομμυρίου πενήντα εκατομμυρίων δραχμών με το οποίο ο Κοσκωτάς ισχυρίστηκε ότι κάλυψε την αύξηση του κεφαλαίου της Τράπεζας Κεντρικής Ελλάδος πληρώθηκε το Σεπτέμβριο του 1986 με χρήματα της Τράπεζας της Ελλάδος». Ο κ. Σταμούλης ισχυρίστηκε ακόμα ότι «η Τράπεζα της Ελλάδος καίτοι γνώριζε την παράνομη αυτή ενέργεια της έδωσε στη συνέχεια άδεια στον Κοσκωτά να εξαγάγει 7,5 εκ. δολάρια, για συνάλλαγμα που ποτέ δεν είχε φέρει στην Ελλάδα».

Ανθρακες ο θησαυρός του κ. Σταμούλη, αν και το μένος του εναντίον του κ. Καμάρα μπορεί εύκολα να εξηγηθεί. Το υποτιθέμενο «σκάνδαλο» που αποκάλυψε από τον ΑΝΤΕΝΑ αποτελεί στην πραγματικότητα επανάληψη όσων είχε ανακοινώσει παλαιότερα σε συνέντευξη Τύπου του ΕΘΝΟΥΣ, χωρίς να αποδειχθεί τίποτα στη συνέχεια.

Έχει όμως «αποδειχθεί» και περί αυτού δεν υπάρχει καμιά αμφιβολία ότι ο κ. Σταμούλης μεταπήδησε πολύ εύκολα από το διορισμένο από τη χούντα διοικητικό συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Θήβας σε συνήγορο της «Αυριανής», του γνωστού «πράσινου» διδύμου Αρφάνης-Χιόνης, του συμπατριώτη του κ. Ακριβάκη και του γνωστού στους αναγνώστες του ΑΝΤΙ εμπόρου όπλων κ. Λιακουνάκου της ΑΧΧΟΝ. Όπως πάει ο κ. Σταμούλης θα αναδειχθεί σε συνήγορο όλων των σκανδαλοποιών του ΠΑΣΟΚ. Στο μεταξύ έγινε και πάλι γνωστός με τη μεσολάβησή του στο Θεοφάνη Τόμπρα για να παραιτηθεί από την υποψηφιότητά του. Η τοποθέτηση του Σταμούλη στην ευρωλίστα του ΠΑΣΟΚ, αποτελεί ανταμοιβή των υπηρεσιών που προσέφερε και προσφέρει προσόντα του όχι βέβαια η γλωσσομάθειά του αλλά η στενή σχέση του με την «Αυριανή».

«συν 1» στον κ. Μητσοτάκη με τον όρο να μην αναζητηθούν ευθύνες από τον ίδιο, το περιβάλλον του αλλά και τον Μένιο. Αν ο τελευταίος ζοριστεί μπορεί και να μιλήσει και τότε «θα τιναχτεί στον αέρα το πολίτευμα».

Με τη συνδιαλλαγή αυτή και ο κ. Μητσοτάκης θα εξασφάλιζε την εξουσία —όπως φαίνεται τώρα πια καθαρά— και ο κ. Παπανδρέου το απυρόβλητο.

Το απότομο και «ανεξήγητο» κλείσιμο της Βουλής επισφράγισε τη συμφωνία γιατί δημιουργεί έναν κυκεώνα νομικών και πολιτικών εμπλοκών που η υπόθεση «φάκελος Κύπρου» θα φαντάζει σε λίγους μήνες σαν ένα απλό παιχνιδάκι.

Οι πρωταγωνιστές μοιάζουν να εφησυχάζουν. Και οι δευτεραγωνιστές ηρέμησαν. Ο κ. Γ. Παλαιοκρασσάς αρμενίζει στο Αιγαίο, ο Γ. Πέτσος αδειάζει το μαρούτι από τις βόμβες του και μαζί με τον Μένιο περιμένει τις νέες εκλογές. Ο «μπαρμπα-Μένιος» άρχισε κιόλας να μετρά το «πεντάμηνο μετά από το οποίο θα επανεκλεγεί βουλευτής» και θα έχει κηρυχθεί αθώς με την παραγραφή των αδικημάτων του.

Ο Ανδρέας έχει κρατήσει τις άμυνές του. Είναι βέβαια σαφές και τόσο δαιδαλώδες οι διάδρομοι των χαρακωμάτων του που ίσως στο τέλος να χαθεί μέσα σε αυτούς. Η συνηγορία του Γιωργάκη, η ανάμιξη της Μαργαρίτας, τα «χαρτιά» του Κοσκωτά «είναι εδώ και περιμένουν». Εξάλλου το υλικό που συγκέντρωσαν ήδη, οι ανακριτικές αρχές, φαίνεται ότι είναι το χειρότερο που θα περίμενε το ΠΑΣΟΚ. Οι μίζες έχουν αποδειχθεί και αυτές είναι που οδηγούν τους διοικητές των ΔΕΚΟ στον Κορυδαλλό. Και τι μετά από αυτούς;

Μαγείρεμα ντοκουμέντων

Το τελευταίο ντοκουμέντο Κοσκωτά που είδε το φως της δημοσιότητας είναι η δημοσίευση χειρογράφων του όπου καταμαρτυρεί τον Ανδρέα Παπανδρέου σαν τον Ελληνο-αμερικάνο «μπόση» του. Στα σημειώματα αυτά ο «δρ» αναδεικνύεται ως «πολιτικός αναλυτής» και θέτει ερωτήματα που πολύ λογικά είχε θέσει πριν από αυτόν, ο Τύπος. Ο «δρ» από αυτόπτης μάρτυς περιπίπτει στην κατηγορία του μάρτυρα κρίσεων. Και πολιτικολογεί.

Λίγες μέρες πριν, είχε και πάλι εμφανιστεί και πολιτικολογήσει: Μίλησε για τα «κόκκινα δολάρια» μέσα από τις στήλες των εντύπων του Ταύρου —αλλά και κάποιες μνείες μέσω της «Καθημερινής» της περασμένης Κυριακής.

Πριν 25 ημέρες ακριβώς, ο δημοσιογράφος **Πωλ Αναστάζι**, ανταποκριτής της «Ουάσινγκτον Ποστ» και γνωστός ε-

ναντίον του «Έθνους», εκδότης περιοδικού που ασχολείται με την σοβιετική διείσδυση στην Ελλάδα και κοντολογίς χαρακτηρισμένος από πολλούς σαν πράκτορας της CIA, πήρε γνωστό δικηγόρο της Αθήνας και άρχισε να ρωτά στοιχεία για «κάποιον Μπακάλη, προσοχή όχι Βακάλη». Αφού μετά από δυο μέρες πληροφορήθηκε ότι «υπάρχει κάποιος Βασιλής Μπακάλης που κινείται μεταξύ ξενοδοχείων της Γενεύης και του Ιντερκοντινένταλ της Μόσχας», ο Πωλ Αναστάζι συνέχισε τις έρευνές του.

Ο Πωλ Αναστάζι ήταν κάποτε ένας πολύ καλός φίλος της «Γραμμής» και το ΕΝΑ στις αρχές του 1988 του είχε αφιερώσει πολυσέλιδα σαλόνια. Ήταν η αντιμίσθια του για τον πόλεμο εναντίον του «Έθνους».

Ενώ όμως ο δημοσιογράφος Αναστάζι έκανε έρευνα για τον Βασίλη Μπακάλη δεν έγραψε λέξη γι' αυτό στην εφημερίδα του. Την περασμένη όμως Κυριακή είδε το φως της δημοσιότητας εκείνο το σιβιλλικό και ανυπόγραφο σημείωμα στην «Καθημερινή» που έμελλε σε δυο μέρες να γίνει το πρωτοσέλιδο των εντύπων του Κουρή. Αφού οι δικηγόροι του Κοσκωτά δεν κέρδισαν πολλά από την «Καθημερινή» προχώρησαν προς τις ατραπούς του Ταύρου.

Έτσι με τη συνεργασία Κοσκωτά και του φημολογούμενου ως πράκτορα της CIA Αναστάζι, παρήχθη κείμενο που υπηρετεί την υπερασπιστική γραμμή Κοσκωτά («πολιτικό αδίκημα») αλλά και την γραμμή των Κουρή-Ανδρέα: «Ο Κοσκωτάς τους τάζει όλους και πρώτα απ' όλους εσάς κομμούνια».

Το «κόλπο Βακάλη» X 2

Από τις ίδιες πηγές —αμερικανικές όπως πληροφορούμαστε— προμηθεύτηκε ο Ανδρέας τον τελευταίο «άσσο» του. Έχει προγραμματισθεί για την «πρώτη του Ιούνη» —αν είναι σωστές οι εκτιμήσεις μας— ή για λίγο μετά. Πρόκειται για μια σειρά από φωτοτυπίες τραπεζικών εγγράφων που «αποδεικνύουν» ότι ο Κοσκωτάς έχει καταθέσεις στο εξωτερικό ύψους 10 δις περίπου.

Γιατί όμως 10 δις; Μήπως γίνεται μνεία πρώτη φορά γι' αυτό;

Πριν λίγο καιρό το φιλοκυβερνητικό «Ποντίκι» κάτι είχε πληροφορηθεί και είχε κατάλληλα προετοιμάσει το έδαφος: Με αφορμή το «υπόμνημα Βακάλη», όπου ο στενός συνεργάτης του Κοσκωτά διατύπωνε —αρκετά όψιμα— την άποψη ότι ο απατεώνας Κοσκωτάς «δεν είχε δώσει δραχμή στο ΠΑΣΟΚ» αλλά έκλεβε για δικό του λογαριασμό, το «Ποντίκι» άφηνε να εννοηθεί ότι θα υπάρχει και συνέχεια. Θα προκύψουν και νέα στοιχεία, έλεγε, που θα αποδεικνύουν ότι ο Κοσκωτάς εί-

χε κλέψει και φυγαδεύσει στο εξωτερικό τα χρήματα της Τράπεζας: ούτε γάτα (για το Ποντίκι) ούτε ζημιά (για το ΠΑΣΟΚ).

Την Κυριακή 28/5 ο επιτροπος κ. Γ. Καμάρας δήλωνε στην Σεμίνα Διγενή στο «Έθνος»:

«Από τα 35 δις, τα 25 ξέρουμε ποιοι τα πήραν. Δεν αποκλείω τα άλλα 10 να εμφανιστούν προεκλογικά σαν καταθέσεις του Κοσκωτά στο εξωτερικό».

Φτάσαμε στο «μυστικό όπλο» του Ανδρέα. Που είναι μια επανάληψη του «κόλπου Βακάλη» επί το συστηματικότερο. Αυτή τη φορά δεν μιλά ο επαίσιχυντος «δρ», ούτε ο κατάπτυστος αντιπρόεδρος του. Τώρα μιλούν οι τραπεζικές φωτοτυπίες.

Πώς όμως σκαρώθηκε αυτό το στοι-

Η κασέτα «παίζεται»

Έγκυρες πληροφορίες του ΑΝΤΙ αναφέρουν ότι Κοσκωτάς-Ανδρέας δεν μπορούν να βρουν ρυθμίσεις που να καλύπτουν και να εξασφαλίζουν και τους δυο. Έτσι λοιπόν είναι πολύ πιθανόν να ακούσουμε σε λίγες μέρες τους δυο πρωταγωνιστές του σκανδάλου να συνομιλούν σε κάποιο ραδιοσταθμό. Το περιεχόμενο της συνομιλίας αυτής είχε πριν από μερικούς μήνες μεταγραφεί στην «Απογευματινή».

Υπάρχει λοιπόν η κασέτα —ακούστηκε «κάπου» στην Αθήνα— και παζαρεύεται η μετάδοσή της.

Συντονιστείτε προσεχώς. Εκτός και αν στο μεταξύ έχουν συντονιστεί ο Ανδρέας με τον «δόκτορα».

χείο; Με τη μέθοδο και τους ανθρώπους που δούλεψαν για τα «κόκκινα δολάρια» και το «κόλπο Βακάλη».

«Συμμορία των τεσσάρων»

Ας μας συγχωρέσουν οι αναγνώστες μας για την υιοθέτηση του σλόγκαν Πάγκαλου - Κουρή. Αυτή τη φορά οι «4» είναι:

Ο δικηγόρος Σκλατηνιώτης, ο υπουργός Δικαιοσύνης Σκουλαρίκης και οι «επικεφαλής» της Εξεταστικής Επιτροπής Παγορόπουλος και Κατσιμπάρδης.

Ο κ. Σκλατηνιώτης (δηλώνει «καταπράσινος») προσελήφθη πρόσφατα από τον Βακάλη σαν συνήγορος μετά την απομπή του προηγούμενου δικηγόρου του κ. Γαλεάδη. Ο κ. Σκλατηνιώτης έχει το προσόν να είναι και συντοπίτης του κ. Παγορόπουλου και φίλος του κ. Σκουλαρίκη. Ε! ο κ. Κατσιμπάρδης είναι έξυπνος ιντριγκαδόρος και χρήσιμος για την περίπτωση. Οι «4» αυτοί, μεθόδευσαν το υπόμνημα Βακάλη. Όταν όμως διαπίστωσαν ότι τα 3 δις που «βρίσκονται στην Discount Bank» της Γενεύης δεν αρκούν για να καλύψουν το ποσό που λείπει αδι-

καιολόγητα από τα ταμεία της Τράπεζας Κρήτης, τότε σήκωσαν τα χέρια ψηλά. Προσπάθησαν πάντως καλά και όλη αυτή η μεθόδευση ήταν μια καλή εξυπηρέτηση που μπορούσαν «να πουλήσουν στον Ανδρέα».

Ο Βακάλης, λαλίστατος στον Κορυδαλό, αποκάλυψε —άθελά του ίσως— μιαν άλλη φάση, τη νεώτερη, τής σχεδίου. Αφηγήθηκε ότι «κάποιοι πράκτορες της CIA έχουν δώσει χαρτιά στον Ανδρέα ότι ο Κοσκωτάς έχει στο λογαριασμό του 50 εκατ. δολάρια στο εξωτερικό και φαίνεται ότι βρήκαν χαρτιά για άλλα 16 εκατ. δολάρια που έχουν πάει σε ανθρώπους της ΝΔ».

Το ελλείπον ποσόν συμπληρώθηκε. Άρα το ΠΑΣΟΚ...

Ο Μητσοτάκης συναινεί

Η ιστορία αυτή και η όλη μεθόδευση κοινοποιήθηκε πριν λίγες μέρες στον αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης από άνθρωπο που γνωρίζει καλά τα τεκταινόμενα μέσω «εμπιστού» φίλου του. Και με την προειδοποίηση «ότι πρέπει επιτέλους να αποκαλυφθεί η όλη πλεκτάνη». Η απάντηση του κ. Μητσοτάκη έφτασε σε δυο μέρες μέσω του ίδιου προσώπου και ήταν απροσδόκητη:

«Αν είναι δυνατόν, ο κύριος πρόεδρος παρακαλεί να μην βγει η υπόθεση αυτή».

Γιατί λοιπόν δεν θέλει ο «κύριος πρόεδρος» της ΝΔ να μην βγει αυτή η ιστορία; Για τον ίδιο λόγο που δήλωνε στις αρχές αυτής της εβδομάδας ότι «ο Ανδρέας φέρει τις πολιτικές ευθύνες του σκανδάλου Κοσκωτά». Ο κ. Μητσοτάκης σιγοντάρει τον Ανδρέα που δήλωσε «δεν καταλάβαμε ότι ο Κοσκωτάς ήταν απατεώνας». Ο κ. Μητσοτάκης τελικά συμφώνησε να μην ερευνηθούν και οι ποινικές ευθύνες του Ανδρέα και των «συν αυτών». Και μεθόδευσε να κλείσει πρόωρα η Βουλή, να αιωρείται άχρηστο το έργο και η εντολή της Εξεταστικής Επιτροπής. Όσα θα ακολουθήσουν στην επόμενη Βουλή θα είναι ένας τραγέλαφος που θα σφραγίσει το τέλος του μεγάλου σκανδάλου. Θα πληρώσουν κάποιοι μικροί —που θα λάβουν άλλα ανταλλάγματα και θα ψάχνουμε να βρούμε τον «πολιτικό πρόσφυγα» Κοσκωτά, κάπου στην Αμερική.

Αναγνώσματα θα απολαύσουμε πολλά, πορίσματα που να παραπέμπουν τους πραγματικούς ενόχους στο σκαμνί, είναι πολύ αμφίβολο αν θα διαβάσουμε.

Γι' αυτό η πρόταση του ΑΝΤΙ να αναλάβουν από τώρα όλα τα κόμματα τη δέσμευση ότι πολιτικοί άνδρες ή απλοί πολίτες ενεχόμενοι στο σκάνδαλο θα παραπεμφθούν σε δίκη, αποκτά αυτή τη στιγμή καίρια σημασία. Τουλάχιστον για κείνους που πιστεύουν ακόμα ότι με το κουκούλωμα δεν αποφεύγεται η δυσσομία.

Η ΛΕΗΛΑΣΙΑ ΤΗΣ «ΓΡΑΜΜΗΣ» ΚΑΙ Η ΑΜΗ

Αγώνας δρόμου διεξάγεται για τη λεηλασία της «ΓΡΑΜΜΗΣ». Φαίνεται να έχουν σχηματιστεί δυο όμιλοι αρπαγέων των περιουσιακών στοιχείων της μεγαλεπίβολης εκδοτικής εταιρείας του απατεώνα Κοσκωτά: αυτοί που επιδιώκουν να βγάλουν στο σφυρί την εταιρεία, —εν όλω ή εν μέρει— κι αυτοί που караδοκούν για να την αρπάξουν. Η συμπαιγνία και συνεννόηση των δύο ομάδων για το ξεπούλημα της εταιρείας είναι δεδομένη και οι ενδιαφερόμενοι λειτουργούν μέσα από συγκοινωνούντα δοχεία.

Ενώ ο προσωρινός Επίτροπος της Τράπεζας Κρήτης κ. Γιάννης Καμάρας αναζητεί τα κλοπιμαία του μεγαλοαπατεώνα Κοσκωτά και προσπαθεί να βρει τα χαμένα δισεκατομμύρια, τα κοράκια πετούν πάνω από την Παλλήνη και επιδιώκουν να βάλουν στο χέρι τη «Γραμμή» με τις τεράστιες εκδοτικές δυνατότητες που προσφέρει. Οι επιδιώξεις όλων αυτών συγκλίνουν σε έναν και μοναδικό στόχο: να λεηλατήσουν τα περιουσιακά στοιχεία της «Γραμμής», να διαμοιραστούν και να βάλουν κλήρο στα εναπομείναντα ιμάτια της.

Λεηλασία και εγκατάλειψη

Τυπικά η Τράπεζα Κρήτης δεν έχει καμιά σχέση με τη «Γραμμή» πέρα από ένα δάνειο 900 εκ. δρχ. που «νομότυπα» ο Κοσκωτάς —ως τραπεζίτης— παραχώρησε στον Κοσκωτά ως εκδότη. Για το δάνειο αυτό, υπάρχει μια προσημείωση χωρίς αξία αφού καμιά εικοσαριά πιστωτές προηγούνται της Τράπεζας.

Από την πρώτη στιγμή εγκατάστασης του επιτρόπου έσκασαν μύτη τα προβλή-

ματα. Ποιος θα διοικούσε την εκδοτική εταιρεία από τη στιγμή που ο υπόλογος ιδιοκτήτης το έσκασε στο εξωτερικό; Μαζεύτηκαν όπως —όπως οι διάφοροι δημοσιογράφοι που μέχρι στιγμής υπηρετούσαν τον ανανεωτή της εκδοτικής και τραπεζικής δραστηριότητας, αποτέλεσαν ένα συμβούλιο και με τη μεσολάβηση της Μιμής έγιναν δεκτοί στον «Αστέρα» για να εισπράξουν την πρωθυπουργική ηθική στήριξη και ευλογία. Το πρακτικό μέρος όμως έπεφτε στην Τράπεζα Κρήτης —ή καλύτερα την Τράπεζα Ελλάδος που εκαλείτο να αιμοδοτήσει τις καταρρέουσες επιχειρήσεις Κοσκωτά.

Σε 13 δις ανέβαζε ο «δρ» την αξία των επενδύσεων στην Παλλήνη — ποσό που κρίνεται μάλλον υπερβολικό. Γύρω στα 3 δις είχε οικειοποιηθεί ο Κοσκωτάς με υπερτιμολογήσεις αφού η πραγματική αξία κυμαίνεται στα 10 δις περίπου.

Ενώ άρχιζε η λεηλασία και η εγκατάλειψη, έκλειναν διαδοχικά περιοδικά και εφημερίδες, έπεφταν πάνω οι πιστωτές, ο μόνος λόγος που συντηρούσε τη «Γραμμή» ήταν η αποτροπή των απολύσεων. Λίγο αργότερα μερικοί σκέφτηκαν ότι υπάρχουν και κάποια αξιοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία. Η διαχείριση όμως απουσίαζε.

Αλλά οι διάφορες απόπειρες για την αξιοποίηση των εγκαταστάσεων δεν εξέλιπαν. Είναι γνωστές οι παρεμβάσεις Αλαφούζου, Λαμπράκη, Λεσιέρ, Ζερίτη κλπ. για να καταλήξουμε στον «πράσινο» Μοάτσο που δια της οδού του «ΕΝΑ», προσφέρει και την εκτύπωση της ΕΞΟΡΜΗΣΗΣ στο ΠΑΣΟΚ.

Έχουμε αναφερθεί σε όλα αυτά, δίνουμε σήμερα νέα στοιχεία. Αλλά το πιο περιεργό παιχνίδι παίζεται αλλού.

Παναγόπουλος σε Λάτση μέσω Παλλήνης

Η «Γραμμή» βγαίνει τις ημέρες αυτές στο σφυρί από την ΕΤΕΒΑ με την οποία ο Κοσκωτάς είχε συνάψει δάνειο ύψους 1,2 δις δραχμών τον Μάιο του 1988 και η οποία είχε εγγράψει πρώτη υποθήκη. Διευθύνων Σύμβουλος της ΕΤΕΒΑ είναι ο κ. Βαρελάς ενώ στο Διοικητικό Συμβούλιό της συμμετέχει ο διοικητής της Εθνικής Τράπεζας κ. Στ. Παναγόπουλος με υποδιοικήτη τον κ. Γεωργουτσάκο. Οι ανωτέρω μαζί με τον κ. Φλώρο, αποτελούν την τετραμελή Εκτελεστική Επιτροπή, που ενέκρινε τη χορήγηση του περιεργού δανείου χωρίς να ρωτήσει το Διοικητικό Συμβούλιο, πράγμα που αντίκειται στις διαδικασίες της Τράπεζας.

Σκόπευε λοιπόν η ΕΤΕΒΑ να βγάλει σε πλειστηριασμό τη «ΓΡΑΜΜΗ» διεκδικώ-

ντας ποσό 1 δις. 700 εκ. δρχ. (κεφάλαιον τόκοι) με εκτίμηση της εταιρείας ύψους 6,5 δις. δρχ. και με τιμή εκκίνησης 3 δις. 250 εκ. δρχ. Λογάριαζαν όμως χωρίς τον ξενοδόχο. Ο δικηγόρος της Γραμμής κ. Φιλ. Δαμόφλης και ο επίτροπος κ. Γ. Καμάρας για να κατοχυρώσουν τα συμφέροντα της εταιρείας, προέβησαν σε νέα αξιολόγηση αναθέτοντας την πραγματογνωμοσύνη σε ξένες εταιρείες προκειμένου να ασφαλίσουν τη «ΓΡΑΜΜΗ». Οι εκτιμήσεις των ξένων εταιρειών συνεπείσαν στο ποσό των 11 δις. δρχ.

Επακολούθησαν προσφυγές σε αρμόδιο δικαστήριο το οποίο μετά από παρεμβάσεις της ΕΤΕΒΑ εξέδωσε απόφαση για

εκτίμηση της αξίας στα 9 δις. δρχ. Ο κ. Παναγόπουλος ξεκινάει και πάλι τον πλειστηριασμό με νέα τιμή εκκίνησης 5,5 δις. δρχ. Ο πλειστηριασμός ορίζεται για τις 7 Ιουνίου. Και το μεγάλο ερώτημα είναι γιατί αυτή η πρεμούρα;

Γιατί σπεύδει στον πλειστηριασμό όταν ετοιμάζεται ο κ. Στ. Παναγόπουλος στις 19 Ιουνίου να αποχωρήσει από την Τράπεζα και να μεταπηδήσει στις επιχειρήσεις του Λάτση;

Ο δικηγόρος της «ΓΡΑΜΜΗΣ» κ. Φ. Δαμόφλης έκανε νέα ένσταση —στις 29 Μαΐου— για να ανατρέψει την ημερομηνία του πλειστηριασμού και να τη μεταθέσει για αργότερα;

Ποιος Έλληνας επιχειρηματίας διαθέτει τέτοια μυθώδη ποσά για την αγορά της «ΓΡΑΜΜΗΣ»; Ή μήπως η τιμή εκκίνησης ορίστηκε τόσο χαμηλή ώστε να πέσει στα χέρια η(υ)μετέρων; Μήπως ενδιαφέρεται ο κ. Λάτσης; Και γιατί θα ζημιω-

**Κυκλοφόρησε
ο 25ος και 26ος τόμος
του ANTI**

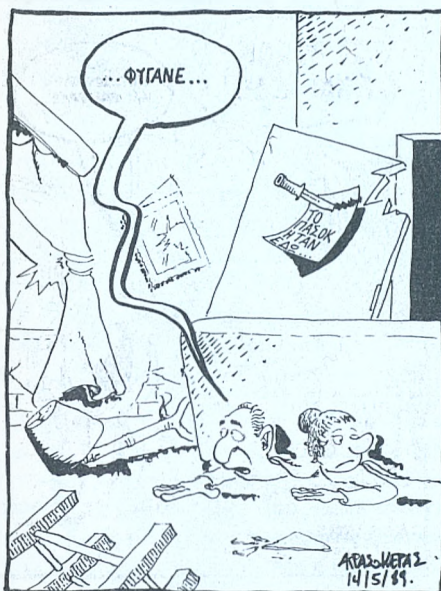
ΧΑΝΙΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΡΗΤΗΣ

του Ρεπόρτερ

θούν έτσι η ΓΡΑΜΜΗ και η Τράπεζα Κρήτης δηλαδή οι καταθέτες και φορολογούμενοι;

Χωρίς «γραμμή»

Κι αυτά σε μια περίοδο όπου καταβάλλονται προσπάθειες να ρυθμιστούν οι εκκρεμότητες της «ΓΡΑΜΜΗΣ». Ο στόλος των αυτοκινήτων του Κοσκωτά έχει βέβαια ήδη εκποιηθεί, ό,τι δηλαδή απέμεινε στα δυστυχή τροχοφόρα των οποίων το εσωτερικό υπέστη επιδρομή κανιβαλών που κατασπάραξαν τα μαγνητοκασετόφωνα και τα άλλα αξεσουάρ. Τα μηχανήματα έχουν εκμισθωθεί καθώς και οι τίτλοι των εκδόσεων (ΚΑΙ, ΕΝΑ κλπ.) αφού

έκλεισε η εφημερίδα «24 Ώρες» και πουλήθηκε η «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στον κ. Αλαφούζο. Το προσωπικό των «24Ω» που μισθοδοτείται κανονικά από τότε που έκλεισε η εφημερίδα —περίπου 120 άτομα— συμφωνήθηκε να πληρωθεί και το μήνα Μάιο και να αποζημιωθεί με συνολικό κόστος 60 εκ. δρχ. Θα απομείνει ένας σκελετός προσωπικού 10-15 ατόμων (λογιστήριο, φύλακες, κλπ.) για να μπορεί να λειτουργεί η εταιρεία.

Ποιοι λοιπόν θέλουν τη διάλυση της «ΓΡΑΜΜΗΣ». Δεν θα μπορούσε άραγε να βρεθεί μια λύση ώστε η «ΓΡΑΜΜΗ» να περιέλθει στην απόλυτη —και νομότυπα εξασφαλισμένη— δικαιοδοσία της Τράπεζας Κρήτης αφού πρώτα ξεπληρώσει η ίδια τα χρέη της «ΓΡΑΜΜΗΣ» στους χαρτέμπορους και τους άλλους πιστωτές της εταιρείας που προβαίνουν σε αναγκαστικές κατασχέσεις.

Δεν θα μπορούσαν να εκποιηθούν για

παράδειγμα τα δυο ταχυπιεστήρια που είναι κατάλληλα για εκτύπωση εφημερίδας παντός σχήματος και για τα οποία μάλιστα πολλοί ερίζουν; Ή μήπως κι εδώ υπάρχει κάποια παρασκηνακή συμπαίγνια μεταξύ πιστωτών και μελλοντικών αγοραστών και πάλι για να εξανεμιστεί ένα σημαντικό περιουσιακό στοιχείο που θα εξασφάλιζε η Τράπεζα Κρήτης;

Μέσα σε αυτές τις ιντριγκες για τη λεηλασία της «ΓΡΑΜΜΗΣ» φαντάζει πεισματική και ανεξήγητη η δημόσια αντιπαράθεση της «Ελευθεροτυπίας» με τον Επίτροπο Καμάρα. Η «Ελευθεροτυπία» υποστηρίζει ότι η ζημιά της Τράπεζας είναι περίπου 70 δισ. δρχ.

Διαφορετικοί οι υπολογισμοί του κ. Γ. Καμάρα προκύπτουν, από έναν προσωρινό ισολογισμό χρήσεως του 1988. Σύμφωνα με αυτόν:

- Η διαχειριστική ζημιά που προέκυψε μετά τον έλεγχο των σκόπιμα λανθασμένων στοιχείων κατά το χρόνο διαχείρισης από Κοσκωτά είναι 3,914 δις.

- Τα κλεμμένα λεφτά («παράνομες διαρροές» επί το κομψότερο) από την Τράπεζα συγκεφαλαιώνονται στο ποσό των 32,8 δις. Από αυτά έχουν διοχετευθεί στη «Γραμμή» περίπου 13 δις, ενώ για ποδοσφαιριστές και παράγοντες δόθηκαν γύρω στα 4 δις, με τα «πάμπερς» πέταξαν περίπου 4,5-5 δις και άλλο 1,6 δις επίσης δεν ανευρίσκεται πουθενά.

- Αν λοιπόν προσθέσουμε στα 32,8 τα 3,9 της διαχειριστικής ζημιάς, τα μέχρι τώρα χαμένα λεφτά είναι του ύψους των 36,7 δις. Από αυτά πάλι τα ανατιολόγητα («πάμπερς» κλπ.) υπολογίζονται στα 7,5 έως 10 δις. Τα υπόλοιπα 26 ίσως κάποτε συλλεγούν. Και εδώ η συμβολή της «Γραμμής» —σαν διάσωση περιουσιακού στοιχείου— είναι σημαντική.

Τι λέει ο επίτροπος;

Ο επίτροπος υπήρξε σαφής και κατηγορηματικός. Σε συνέντευξή του στο ΕΘΝΟΣ της περασμένης Κυριακής (28/5) λέει ότι του λείπουν 35 δισ. δρχ. ποσό που αναφέρεται σε αυτές τις παράνομες διαρροές και συμπεριλαμβάνει επίσης το πραγματικό διαχειριστικό έλλειμμα της Τράπεζας για το 1988 ύψους 4 δισ. δρχ. περίπου (3,9 δις για την ακρίβεια). Από το ποσό αυτό συνεχίζει, «12-13 δις. διετεθήσαν από τον Κοσκωτά στη «ΓΡΑΜΜΗ», 4 δις. σε αθλητικά σωματεία και ποδοσφαιριστές 3 με 4 δις. σε διάφορους επώνυμους όπως τον κ. Αποστολόπουλο του Ιατρικού Κέντρου, το Ρουμπάτη, και το Λιάνη, τον Κακουλίδη, το Χάρρυ Κλυν και ΣΙΑ και κάπου 4 δις. διοχετεύθηκαν μέσω των γνωστών χαρτοκιβωτίων πάμ-

περς. Λείπουν δηλαδή κάπου 10 δισ. δρχ. που ο προορισμός τους παραμένει ανεξήγητος μια και δεν υπάρχουν τραπεζικά έγγραφα ή άλλες αποδείξεις».

Ο Επίτροπος όμως λέει και κάτι άλλο. Ότι η Τράπεζα Κρήτης είναι η καλύτερα οργανωμένη Τράπεζα της Ελλάδας. Αν έκλεινε, το κόστος θα ήταν τεράστιο. Το Δημόσιο θα έπρεπε να πληρώσει 100 δισ. δρχ. στους διάφορους καταθέτες. (Άλλοι υπολογισμοί ανεβάζουν το ποσό αυτό στα 60 δισ.).

Ο κ. Καμάρας είναι σίγουρος ότι με σωστές ενέργειες μπορεί να πάρει πίσω το ήμισυ του ποσού των 35 δισ. δρχ. του ελλείμματος. Επομένως απομένει απώλεια της τάξης των 15-20 δισ. δρχ. που ο ίδιος πιστεύει ότι είναι εύκολο να αποσβεστεί σε 5-6 χρόνια, εάν η Τράπεζα επανακτήσει το παλιό της status.

Άλλωστε, χρεωκοπία της Τράπεζας θα δημιουργούσε βαρύτατο κλονισμό στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και θα υπονόμει σοβαρότατα την αξιοπιστία του στο εξωτερικό.

Τελικά αποδεικνύεται ότι η διαπλοκή των προβλημάτων «Τράπεζας Κρήτης» και «Γραμμής» είναι τόσο σύνθετη που χρειάζεται σωφροσύνη, πολιτική συναινεση και άδολους χειρισμούς για να τελεσφορήσει οποιαδήποτε λύση. Και κάτι άλλο:

Όσο προχωρεί η διερεύνηση όχι μόνο του ίδιου του σκανδάλου αλλά και όσων επακολούθησαν —είτε για προσπάθεια συγκάλυψης πρόκειται, είτε για αναζήτηση σωστών λύσεων— οι ευθύνες της πολιτικής εξουσίας που «διαχειρίστηκε τον Κοσκωτά» εμφανίζονται όλο και μεγαλύτερες. Γι' αυτό και πρέπει να λογοδοτήσει.

ΔΙΑΡΚΕΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ
ΤΩΝ ΛΑΩΝ
ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ
Η γενοκτονία των Αρμενίων
11 x 18 εκ. - 472 σελ. - 1.000 δρχ.

ΝΕΛΣΟΝ ΜΑΝΤΕΛΑ
ΤΟ ΑΠΑΡΤΧΑΪΝΤ
11 x 18 εκ. - 128 σελ. - 400 δρχ.
ΜΙΧΑΛΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ
ΕΘΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ
11 x 18 εκ. - 208 σελ. - 500 δρχ.

Εκδόσεις Ηρόδοτος
Μαυρομυχήλη 7 - GR 106 79 Αθήνα
Τηλ. (01) 36.30.903

ΚΕΡΑΜΙΔΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΕΡΑΜΑ

Το απόρρητο ημερολόγιο στο Καστρί

Μια νέα μαρτυρία ήρθε να προστεθεί αυτές τις ημέρες στα όσα έχουν ήδη καταγραφεί για το βίο και την πολιτεία του Ανδρέα Παπανδρέου. Την καταθέτει ο Αστυνόμος ε.ε. κ. Βασίλης Κεραμάς, τ. αρχηγός της προσωπικής ασφάλειας του Ανδρέα Παπανδρέου και στενός φίλος του. Η μαρτυρία εκδόθηκε σε βιβλίο από τις εκδόσεις «Παπαζήση» με τον τίτλο «Το Απόρρητο Ημερολόγιο στο Καστρί». Αξίζει τον κόπο να διαβαστεί το βιβλίο του κ. Κεραμά. Όχι μόνο γιατί ο συγγραφέας φωτίζει αρκετά «την πιο αμφιλεγόμενη προσωπικότητα που παρουσιάστηκε στο πολιτικό προσκήνιο της Ελλάδας». Αλλά και επειδή το βιβλίο είναι καλογραμμένο χωρίς υπερβολές, ενδιαφέρον και γλαφυρό και αντανakλά την προσωπικότητα και την αγωνία του κ. Κεραμά. Δημοσιεύουμε σήμερα μερικά αποσπάσματα από το βιβλίο που αναφέρονται σε γεγονότα που περιγράφουν το χαρακτήρα του Ανδρέα Παπανδρέου.

ΚΑΣΤΡΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Οι άνθρωποι που αποτελούν το στενό κύκλο του Α. Παπανδρέου και πρωταγωνιστούν στις πολιτικές του επιλογές, ζουν σε μια ατμόσφαιρα ανταγωνιστικής συνύπαρξης, και φροντίζουν, χάριν της εξουσίας, να διατηρούν τις μεταξύ τους λεπτές ισορροπίες. Πίσω από τον πρωθυπουργικό περίγυρο στοιχίζονται τα οργανωμένα συμφέροντα. Πολιτικοί παράγοντες και εκπρόσωποι οικονομικών ομίλων δρουν τον τρόπο να προσεταιριστούν ανθρώπους του πρωθυπουργού για να προωθούν όσο καλύτερα μπορούν τις δουλειές τους. Το Καστρί από τον πρώτο χρόνο της εξουσίας είχε πάψει να είναι το σύμβολο των δημοκρατικών αγώνων και είχε υποστεί τη σημαία της εθνικής ανεξαρτησίας.

Δεν άργησα να συνειδητοποιήσω, ότι αυτός ο πολυσυζητημένος εχθρός του κατεστημένου και τώρα πρωθυπουργός των δυνάμεων της Αλλαγής συνδιαλεγόταν για τον σχηματισμό «της πρώτης σοσιαλιστικής κυβέρνησης», σε αγαστή σύμπτωση με την αυλή του. Ο πίνακας των υπουργών καταρτίζεται με ανθρώπους ανεπαρκείς. Γράφουν και σβήνουν ονόματα με ανευθυνότητα και προχειρότητα που με είχε καταπλήξει. Υποψήφιος δεν μπαίνει στη λίστα των υπουργών, επειδή δεν δρέθηκε στο σπίτι του, όταν του έγινε το κρίσιμο τηλεφώνημα από το Καστρί. Η ευκαιρία χάθηκε από μια παράξενη ειρωνεία της τύχης, που ευνόησε όμως κάποιον άλλον. Στο γραφείο και στους διαδρόμους έζησα τη μίση των ονομάτων για την προώθηση φίλων και ημετέρων.

Γιατί άραγε άρεσε στον πρωθυπουργό να υποθαμνίζει, να αναθαμνίζει, να ταπεινώνει και να διώχνει από την κυβέρνηση κορυφαίους συνεργάτες του, όπως σ' εκείνο το δωδέκατο ανασχηματισμό της 5 Φλεβάρη 1987; Η μισή απάντηση στο ερώτημα ανάγεται στη σφαίρα της λογικής του παράλογου, που χαρακτηρίζει ολόκληρη τη ζωή του, και η άλλη μισή στις έμμονες φοβίες του, που πυροδοτούσε κακόβουλα αλλά έντεχνα η «αυλή» του, ότι δήθεν κινδύνευε η θέση του από ορισμένους συνεργάτες του. Μένιος, Γεννηματάς, Λαλιώτης, Αρσένης, δεν ξέφυγαν από τα πυρά του ιδιαίτερου περιβάλλοντος στο Καστρί, ότι δήθεν απεργάζονταν διαρκώς συνωμοσίες για την ανατροπή του πρωθυπουργού. Κι αυτός έτεινε πάντα «ευήκοον ους». Κάποτε, πριν εμφανιστούμε στη σκάλα του αεροπλάνου στο Ελληνικό κι ενώ κοιτάζαμε από τα παράθυρα, του ειπώθηκε σε μια υπολογισμένη δόση «μαύρου χιούμορ», ότι στην ομάδα υποδοχής του διακρίνεται και ο πρωθυπουργός, δηλ. ο Μένιος Κουτσόγιωργας. Μιαν άλλη φορά στον «Αστέρα» της Αλεξανδρούπολης, στις εκλογές του 1985, έγινε πελιωνός, όταν άκουσε ότι ο Μένιος αποθεώθηκε σε ομιλία του σε πόλη της Μακεδονίας. Χρειάστηκε να σπεύσω αργότερα να του εξηγήσω, ότι η είδηση ήταν ανακριδής για να διασκεδάσω τη στενοχώρια και τις ανησυχίες του.

Οι συνθήκες πάντως κάτω από τις οποίες οι άνδρες ασφαλείας πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους, κάθε άλλο παρά ανθρώπινες ήταν. Ο Α. Παπανδρέου δεν έδειχνε να νοιάζεται όταν οι φρουροί του υπερέβαιναν και αυτά τα όρια της ανθρώπινης αντοχής για να τον φυλάνε. Χαρακτηριστική είναι η εξής περίπτωση με τον μέχρι τον Μάιο του 1988 οδηγό του Δημήτρη Νικολέ. Ένα μεσημέρι του 1987, ο πρωθυπουργός γευμάτισε στο Καστρί με τον Γιάννη Ρουμπάτη. Γύρω στις 4.15, μόλις είχε τελειώσει το γεύμα, αναζήτησε τον προσωπικό του οδηγό Δ. Νικολέ, για να μεταφέρει τον Ρουμπάτη στο σπίτι του με το αλεξίσφαιρο πρωθυπουργικό αυτοκίνητο. Ήταν κάτι το ασυνήθιστο να θέλει να χρησιμοποιηθεί η επίσημη θωρακισμένη μερσεντές του για κάποιον άλλο. Όταν τον πληροφόρησαν ότι ο οδηγός του είχε πάει στο σπίτι του για να φάει, τον πήρε στο τηλέφωνο για να του ζητήσει εξηγήσεις για την απουσία του. Το τηλέφωνο σήκωσε η σύζυγος του Νικολέ, που φώναξε τον άνδρα της ότι τον ζητούσε ο πρωθυπουργός.

- Πού είσαι κ. Νικολέ;
- Κύριε Πρόεδρε, στο σπίτι μου είμαι.
- Γιατί έφυγες; Πού ξέρεις αν ο πρωθυπουργός χρειαστεί κάποια έκτακτη μετακίνηση;
- Κύριε Πρόεδρε, ήρθα στο σπίτι μου να φάω. Αυτό συν-

ηθίζεται από την ημέρα που ήρθα στο Καστρί. Όταν τρώτε στο Καστρί, πηγαίνουμε για φαγητό στο σπίτι και ξαναεπιστρέφουμε.

— Δεν μπορούσες να φας λίγο ψωμάκι; Έπρεπε να πας σπίτι σου;

— Κύριε Πρόεδρε, δεν μου είπε κάποιος υπεύθυνος να μείνω στο Καστρί...

— Νικολέ, είσαι παλιάνθρωπος, και θα δούμε αν θα είσαι στο εξής οδηγός μου.

Ο οδηγός δεν απάντησε και ο πρωθυπουργός έκλεισε το τηλέφωνο. Τελικά ο Δημήτρης Νικολές διώχθηκε από το Καστρί, γιατί, όπως του εκμυστηρεύτηκε ο Μιχάλης Ζιάγκας, δεν τον ήθελε η Δήμητρα Λιάνη.

.....

Για το βοηθητικό προσωπικό στο Καστρί η κατάσταση δεν ήταν ιδιαίτερα ευχάριστη. Κεντρική φιγούρα η συμπαθέστατη Ελβίρα Κόνδυλα - Δάλα, προσωπική και μοναδική μαγείρισσα της πρωθυπουργικής οικογένειας πριν από τη δικτατορία. Κομψή, λιγομίλητη και εργατική, είναι το ιερό πρόσωπο στην οικογένεια. Παρ' όλ' αυτά, ο Α. Παπανδρέου της είχε στερήσει για έντεκα τουλάχιστον χρόνια το δικαίωμα της ασφάλισης. Δεν της πλήρωνε ποτέ αυτά τα χρόνια τα ένσημα ασφάλισης του ΙΚΑ. Είχαμε συζητήσει αρκετές φορές με την Ελβίρα το πρόβλημά της και μου είχε εκφράσει το παράπονό της: «Όλοι θα πάρουν κάποια σύνταξη, εκτός από μένα, μολονότι εργάζομαι στο σπίτι του πρωθυπουργού». Της υποσχέθηκα μάλιστα, ότι θα πω κάτι στον πρωθυπουργό να τακτοποιήσει το θέμα της. Αλλά «φωνή δώντας εν τη ερήμω». Η άρνηση του πρωθυπουργού εκφράζεται με την αναδλητικότητα. Τελικά ενέδωσε στις πιέσεις και τη διόρισε, τον Δεκέμβριο του 1985, σαν καθαρίστρια στην Εθνική Τράπεζα, χωρίς όμως να δουλεύει. Παρέμεινε μαγείρισσα στο Καστρί, αλλά η Μαργαρίτα της αφαιρέσε από το μισθό που της έδινε, τα λεφτά που έπαιρνε από την Εθνική. Όταν όμως ο μισθός της από την Τράπεζα έφτασε το ποσό των 40.000 δρχ. που έπαιρνε κάθε μήνα από το Καστρί, η Μαργαρίτα σταμάτησε ξαφνικά να την πληρώνει. Το γεγονός αυτό εξόργισε την Ελβίρα, που διαπληκτίστηκε μια μέρα έντονα με την Αλίκη Τσαπάρη, γραμματέα της συζύγου του πρωθυπουργού. Απέληξε μάλιστα να παραιτηθεί για τις ισχνές αποδοχές της. Χωρίς ασφάλιση δούλευαν στο Καστρί και άλλες τρεις οικιακές βοηθοί, η Τούλα Μάγκου, η Τασία Κωστοπούλου και η Αρετή Μουμπτζή.

Μια άλλη εσωτερική οικιακή βοηθός, η Ζαχαρούλα Κερμέζη, που έμεινε σχεδόν δώδεκα χρόνια στο Καστρί και πήρε σύνταξη ως ασθενής στις αρχές του 1987, στάθηκε πιο τυχερή. Με τη σθεναρή επιμονή της αποσπούσε, με δυσκολία βέβαια, τη μηνιαία καταβολή των ενσήμων του ΙΚΑ (10.200 δρχ.). Κάποτε μάλιστα είχε μια συγκινητική αντιπαράθεση με τη Μαργαρίτα, στην προσπάθειά της να τη μεταπείσει, ότι δεν της είχε καταβάλει δύο δόσεις των ενσήμων. Η Μαργαρίτα υποστήριζε ότι είχε πληρώσει. Στην ιστορία αυτή είχε το μερίδιό του κι ο πρωθυπουργός. Ένα βράδυ είπε στη Ζαχαρούλα, ότι δεν είναι ειλικρινής, γιατί ενώ είχε διοριστεί στο «Κέτερινγκ» της Ολυμπιακής, συνέχιζε να παίρνει το μισθό της από το Καστρί, που ήταν σαράντα χιλιάδες. Η Ζαχα-

ρούλα αρνήθηκε επίμονα την κατηγορία, κι αυτό προβληματίσε τον πρωθυπουργό, που της είπε ότι θα εξακριβώσει την αλήθεια. «Είχες δικιο Ζαχαρούλα. Η πληροφορία δεν αφορούσε εμένα», της είπε την άλλη μέρα. Αλλά η ψυχή της φτωχής Ζαχαρούλας είχε γίνει χιλια κομμάτια από την απρόσμενη στάση του πρωθυπουργού.

ΜΕΛΑΜΨΕΣ ΧΟΡΕΥΤΡΙΕΣ... ΘΑΤΣΕΡ ΚΑΙ

Ο Άνδρέας Παπανδρέου έχει μια περίεργη ανήλψη για τη ζωή. Του αρέσουν οι διασκεδάσεις και η καλοπέραση και δεν είναι από τους ανθρώπους που το κρινίζουν. Το καθημερινό πρόγραμμα εργασίας στο Καστρί καταρτίζεται κυρίως με βάση τις προσωπικές του επιθυμίες. Οι κρατικές υποθέσεις και το πολιτικό καθήκον έρχονται κατά κανόνα σε δεύτερη μοίρα. Δεν είναι καθόλου υπερβολή, ότι στις απαραίτητες συναντήσεις του με ξένες προσωπικότητες, εξαναγκάζοταν πολλές φορές για να ανταποκριθεί. Τον Νοέμβριο του 1983 είχα άλλη μια φορά την ευκαιρία για να διαπιστώσω του λόγου το αληθές, όταν βρεθήκαμε για διήμερη επίσκεψη στο Λονδίνο. Ο Πρωθυπουργός την Παρασκευή, 4 Νοεμβρίου, στις 11.00 το πρωί, είχε συνομιλίες με τη Θάτσερ και στη μία το μεσημέρι γεύμα εργασίας. Στις 4.00 το απόγευμα έδωσε συνέντευξη στους δημοσιογράφους, στο ξενοδοχείο «Inn on the Park» όπου διαμέναμε και αποσύρθηκε στο διαμέρισμά του για ύπνο μιας ώρας. Στις 6.30 δέχτηκε σε φιλική επίσκεψη τον αρχηγό του Εργατικού Κόμματος Νιλ Κίννοκ και στις 7.30 τον δεξιώθηκε στο σπίτι του ο Έλληνας πρέσβης. Μετά γυρίσαμε στο ξενοδοχείο και το βράδυ πήγαμε να διασκεδάσουμε στο Κυπριακό κέντρο «Γκρισιαν Τάβερν». Από νωρίς το απόγευμα μου είχε εκφράσει τη ζωνηρή του επιθυμία «να δρούμε κάποιο καλό ελληνικό κέντρο με μουσική για το βράδυ», σαν να ήταν το γλέντι το κύριο πρόβλημα που τον απασχολούσε στο Λονδίνο. Στο κέντρο μείναμε πέντε περίπου ώρες, μέχρι τις 3.30 ξημερώματα του Σαββάτου και στην κυριολεξία γελοιοποιήσαμε και καταρακάσαμε την ανθρώπινη λογική. Ο αμίμητος γραμματέας του Μιχάλης Ζιάγκας πέταξε σε μια στιγμή το σακάκι του στην πίστα και συνεπαρμένος από τη γοητεία μιας μελαμψής καλλονής από τη Μέση Ανατολή, χόρεψε μαζί της μ' ένα ποτήρι κρασί στο κεφάλι. Ο Ευρωδουλευτής Α. Λαγάκος υποδαύλιζε το κέφι του, ότι δήθεν «είναι η κόρη του Χαϊλέ Σελασιέ» και ο Μιχάλης τα έδωσε όλα. Παρ' ολίγο μάλιστα να 'ρθούμε στα χέρια με μια συντροφιά Αράβων, που ενοχλήθηκαν από τα χτυποκάρδια του Ζιάγκα και να εξευτελιστούμε διεθνώς. Δόθηκαν έγκαιρα όμως οι απαραίτητες εξηγήσεις στο όνομα βέβαια της Ελληνοαραβικής φιλίας και ο κίνδυνος αποσοδήθηκε. Ο Πρωθυπουργός σε κατάσταση ευθυμίας και υπό το κράτος μεγάλης οινοποσίας χειροκρότησε τον Ζιάγκα και ύστερα εισέπραξε με τη σειρά του επευφημίες και χειροκροτήματα, ακόμα και από τους άνδρες της ασφάλειάς του, όταν χόρεψε γοητευμένος από τα ερωτικά τραγούδια της Μαίρης Γιώτη. «Εγώ εσένα αγαπώ», του τραγουδούσε πάνω από το κεφάλι του και σε λίγο την κάλεσε στο τραπέζι του, όχι μόνο για λόγους αδρότητας. Αλλά εκείνη τη βραδιά ο χρόνος στάθηκε ενάντιος στα σχέδιά του και έτσι περιορίστηκε στο να της δώσει το τηλέφωνό του για να τα πουν κάποια φορά στην Αθήνα.

Φθηνά τήν γλυτώνουμε μέχρι στιγμής. 'Ο κήριος Τόμπρας είνε ιπποψήφιος μόνον διά βουλευτής. 'Η φήμη πού έκηκλοφόρησεν ότι προορίζετε διά Πρόεδρος Δημοκρατίας, κρίνετε άβάσιμος. 'Εάν προορίζαιτο διά Πρόεδρο, ο Πρόεδρος της Γαλίας κ. Μυτεράν θά τόν εκάλη εις Παρισίους διά νά τόν παρουσιάση εις τούς Γάλους ως άγωνιστήν της Δημοκρατίας κέ παράδημα επαναστάτου της Βασιλίας. Κέ θά ήτο διεθνώς ο πρώτος Πρόεδρος Δημοκρατίας εξελθών επί έγγυήσει ως ύποπτος φυγής πού θά έθεάτο δίδων παρών εκάστην 1ην κέ 15ην εκάστου μηνός εις τό πλισιέστερον άστυνομικόν τμήμα.

★ ★ ★

'Αλλά εκτός από τήν Γαλίαν, όπου θά λάβουν χώραν έορταστικά έκδηλώσεις κέ άναπαραστάσεις καθάρσεων τών έβγενών πού επρόδοσαν τό συνβόλεον μέ τόν Λαόν, φέτος συμπληρόνonte καί 500 χρόνια από τήν ανακάληψιν της 'Αμερικής. 'Εφτηχώς, κανένα κράτος μέχρι στιγμής, δέν έχει αναλάβη τήν έμπορεβματοποιήσιν άφτης της ανακάληψως. Κέ λέγω έφτηχώς, διά λόγους πού εξηγώ παρακάτω.

★ ★ ★

Πρό 500 περίπου έτών, ένας χαρισματικός ριψοκίνδηνος πλιάρχος ονόματη χριστόφωρος κολόνβος, άδιαφορών διά τās κακάς κερικάς συνθήκας, απεφάσισεν ένα άφτοδύναμον ταξίδι πρós τό άγνωστον. Τό ταξίδι επρομηνύετο επικερδές κέ ως εκ τούτου ήρχισεν άναβρασμός μέ πισώπλατα μαχαιρώματα εις τήν αποβάθραν μεταξή τών αστέγων κέ άνέργων ναφτικών. "Όλοι ήθελον νά εισέλθουν εις τό υπερήφανον πλοϊον πού ό θυρεός του μ' ένα καλπάζον άλογον ριγέ εκυμάτιζεν εις τόν άέρα προκαλών ρίγη συγκινήσεος κέ όλοι όρκίζοντο εις τόν πλοίαρχον ότι θά ύπηρετήσουν πιστά, όνειρεβόμενοι νά επιστρέψουν μέ φορτία χρυσού, έξοτικούς παπαγάλους κέ άλλα είδη λαφραγογίας.

'Ο πλιάρχος είχε κάνη μίαν λίσταν διά ένα έφπρεπές πλήρωμα, ώστε νά μήν ύπεισέλθουν εις τό σκάφος άνθρωποι του σκοινιού κέ του παλουκιού. Κυρίως τόν ένδιέφερε νά έχουν ήθος. 'Ητο πολύ σχολαστικός εις τήν κατάρτισιν του τσούρμου κέ μόνον ανθρώπους μέ καλές σηστάσεις προσελάμβανε. Ναφτιλόμενοι πούδέν ήσαν επαρκώς σκληραγωγημένοι εις τās φηλακάς κέ συνεπώς ακατάλληλοι διά τās θυέλας κέ τρικημίας πού

θά άντιμετοπίζοντο καθ' όδόν, δέν είχαν θέσιν εις τό άτρόμητον πλϊον, άσχέτως εάν ναφτικοί κύκλοι κέ πολλά σοβαρά έφοπλιστικά γραφία έλεγαν ότι τό καράβη μέ τέτιαν σύνθεσιν πάει γιά φούντο.

'Ο Κολόνβος, ώσάν νά μήν του έφθαναν όλα άφτά κέ δίδων μάχην μέ έπισφαλή ύγείαν άποκρούων καθημερινώς τās έφόδους του ύποκόσμου πού ήθελον μίαν θέσιν εις τό κατάστρωμα, είχεν κέ πολάς δημοκλίας μέ τās παρεμβάσεις της Αύλης κέ τών διαφόρων έβγενών πού ό καθείς ήθελε ό δικός του πλαστογράφος ή διωκόμενος διά κακούργημα νά προσληφθή εις τό εξερεβνητικόν σκάφος. 'Ητο τόση καί ή πίεσις τών κλεπτών καί άπατεόνων, πού ό Σιδηρούς πλοίαρχος διά νά τούς έξυπηρετήση όλους, άλλους έριπτεν εις τήν θάλασαν διά δημιουργίαν νέων κενών θέσεων κέ εις άλλους, διά νά τούς κατεβνάση, έδιδεν ύποσχέσεις ότι ή πρόσληψίς των δέον νά θεωρηται βεβέα, έξέβρων ως άνθρωπος της πιάσας ότι εάν κρατήση τήν ύπόσχεσιν του οι θαλασόλυκοι δέν θά τόν έσέβοντο. 'Επιπροσθέτος είχαν κέ τό βάσανον της άηλογραφίας. "Ενας νεαρός έβγενής Μαρκήσιος, πληροφορηθείς εκέρως από Ζακύνθιον περιφερόμενον ναυλομεσίτην ότη ή φορτική αίτησις προσλήψεώς του εις τό σκάφος έστω κέ ως μούτσου άπερίφλητη παταγωδός λόγον άπροβλέπτων τρικλοποδιών, εις μίαν έξαρσιν άφτοθυσίας κέ έβαισθησίας, έγραψεν ένα έβγενικόν γράμα πρós τόν πλοίαρχον, πού άκόμη κέ άνθρωποι μέ πέτρινοι καρδγία πού τό έδιάβασαν, ήτο άδύνατον νά συγκρατήσουν τά δάκρια των.

Τό γράμα έλεγεν: "Σεβαστέ μου κήριε πλιάρχε. Έξέβρω ότη δίνετε τιτάνειον άγónα διά νά μέ προσλάβετε κέ τούτο πιθανόν νά φθείρη τήν ήγίαν σας. 'Αλλά διά νά σās διεφκολήνω, παρετούμαι οικιοθελός. 'Υποβάλω τήν παρέτησίν μου χάριν της πατρίδος πού τόσον λυσοδός βάλετε μέ τώχον νά σās πληξη κέ δεχθήτε τήν παρέτησίν μου πού είνε άμετάκλητος μέ ταφτόχρονον έκφρασιν των θερμότερων μου έφχών διά τό ταξίδι σας εις τό όπιον σās συντροφέβει ή άφροκρέμα της Ναφτιλίας. Πάντοτε δοϋλος σας. 'Υπογραφή σωτήρειος, ναφτόπερς."

★ ★ ★

'Η απάντησις του πλιάρχου, ήτο έξ Ισου έβγενής κέ άνταξία Δουκός.

'Αγαπητέ Μαρκήσειε, μέ άνεπανάλη-

πτον συγκίνησιν έλαβον τήν έβγενήν έπιστολήν σας τήν ώραν ακριβώς πού ύπέγραφα τόν διορισμόν σας εις μίαν τιμικήν θέσιν του πλοίου. 'Αφού ή παρέτησίς είνε δεδομένη, είμε ύποχρεωμένος νά τήν σεβασθώ. Γνωρίζο τόν χαρακτήρα σας κέ είμε βέβεος ότι θά ματεοπονήσο εις τήν προσπάθειάν μου νά σās μεταπίσο. Σās ύπόσχομε όμος εις τό προσεχές ταξίδι, εάν δέν καταποντισθώ άφτανδρος μέ τό σύνολον των άξιοτίμων καί καταξιωμένων ναφτικών πού έχω τήν τιμήν νά συναγαλάζομε, ή θέσις του λιπαντού - θέσις τήν όποιαν επί τόσα έτη έτιμήσατε — θά είνε ιδική σας.

Διατελό ήμέτερος, χριστόφορος κολόνβος, έφεβρέτης της 'Αμερικής.

Μέ άφτάς τās άηλογραφίας, ήτο φησικόν νά καθηστερεί κέ ή αναχώρησις του πλίου, μέ άποτέλεσμα νά άνησηχήση ό βασιλέφς της 'Ισπανίας κέ νά πάρη τόν κολόνβον εις τό τηλέφωνον διά νά μάθη τί γίνεται.

— Χριστόφορε, διατή δέν άναχορείς δι' 'Αμερικήν; Μήν μου πής ότη μετενόησες κέ δέν θέλεις νά τήν άνακαλήψης, είπεν ό Βασιλέφς.

— Όχι, μεγαλιότατε, μόλις συμπληρώσω δύο θέσεις κενάς πού φυλάτω ως κόρην όφθαλμού, θά σαλπάρω.

Θέλεις νά σοϋ στείλω δύο ύπόπτους δικούς μου διά νά σέ διεφκολύνω;

— Όχι, έχω τούς δικούς μου. 'Ο ένας, από στιγμή εις στιγμήν άποψηλακίζετε. 'Ο άλλος πρós τό παρόν είνε έλέφθερος.

— Όρέα τότε, καλό ταξίδι, είπεν ό Βασιλέφς.

ΟΜΩΣ ΑΛΗΘΙΝΑ

— Έφχαριστό μεγαλιότητα, είπεν ο Κολόνβος.

★ ★ ★

Ἀνέφερα λεπτομερὸς ὅλο ἀφτό τό παρασκηνίον τῆς ἱστορικῆς ἀναχορήσεως, γιά νά ρίψω μίαν ἐπωφελῆ οἰκονομικήν ἰδέαν.

Ἀπό τήν ἀναπαράστασιν τῆς Γαλικῆς ἐπαναστάσεως, ἡ Γαλία θά εἰσπράξη τεράστια ποσά συναλλάγματος ἐκ τῆς προσελέφσεως τουρίστων. Διατῇ δέν κάνουμε κι' ἐμεῖς μίαν ἀναπαράστασιν τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Κολόμβου — πρὶν προλάβουν ἄλλα κράτη — ὥστε μέ τό συνάλαγμα πού θά εἰσρέψῃ νά κλείσωμεν ὀρισμένα ἐπείγοντα ἐλείματα, ἀφοῦ ἀφτήν τήν στιγμὴν διαθέτομεν τοὺς καταλήλους ἀνθρώπους διὰ μίαν πλήρη κέ σχολαστικὴν ἀναπαράστασιν; Τί μᾶς λείπουν; Οἱ κλέπτει, οἱ ἀπατεῶνες, οἱ πλαστογράφοι, οἱ ὑποπτοὶ φυγῆς ἢ οἱ ἀνθρώποι τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ;

★ ★ ★

Δέν εἶνε νομίζο ἀποριπτέα ἡ πρότασίς μου κέ πρέπει νά τύχῃ τῆς δεούσης προσοχῆς. Διατῇ νά προηγεῖται πάντοτε ἡ Γαλία κι' ἐμεῖς νά μένομεν πάντοτε τελεφτέοι εἰς τὰς ἀναπαραστάσεις; Ἀκούω τελεφτέως διὰ ὑποτιμήσεις δραχμῆς, διὰ νέους φόρους ὑπεραξίας ἀκινήτων καθὼς κέ διὰ φορολογίας τῶν καταθέσεων, πού ὅλα ἀφτά μέ τρομάζουν κέ μέ ἀναγκάζουν νυχθημερόν νά σκέπτομε νέους τρόπους ἐξεβρέσεως πλουτοπαραγωγικῶν πόρων ὥστε νά ἐξέλθομεν τό ταχῆτερον ἀπὸ τήν οἰκονομικὴν κρίσιν. Τὴν ἀνωτέρω ἰδέαν ἐνεπνέφθη μίαν ἡμέραν πού εἰς τὴν ἐλεφθέραν ραδιοφωνίαν ἀκουσα ἕνα δραματικὸν ναφτικὸν τραγοῦδι πού ἔψαλεν ὁ κῆριος Καλογιάννης κέ ἔλεγεν «Ὅρτσα τὰ πανιά, στόν τρελό Δεληβοργιά, εἶνε τ' ἀμπάρια γεμάτα, παναθεμάτα, μ' ἄγρια θεριά».

Ἡ φρικιαστικὴ ἀφτὴ εἰκὼν τῶν κακοποιῶν στοιχιῶν πού εἶχον ἐπιπέση ὡς ἄγρια θεριά ἐπὶ πλοίου καὶ εἶχον καταλάβῃ τ' ἀμπάρια διὰ μελοντικὰς λεηλασίας δυστυχῶν ἰθαγενῶν, ἥτο ὁ σπινθὴρ τῆς μελέτης πού ἀνέπτυξα. Δέν ζητῶ ἀμοιβήν. Ἐργάζομαι μέ γνώμονα τό συμφέρον τοῦ ἔθνους.

★ ★ ★

Πολὰς φορές ἀκούμε νά λέγουν μέ ἀπορίαν:

«Μά πότε ἐπὶ τέλους θά ξυπνήσῃ ἀφτός ὁ Λαός;

Ἄς μὴν τὰ βάζομεν ὅμως μέ τόν Λαόν. Γνωστός ἀνθρώπος τῶν γραμμάτων, καλλιεργημένος, διανοούμενος καὶ θαυμάσιος συγγραφεὺς πού πολὰ τοῦ χρωστὰ τό θέατρον, ὅπως ἐξομολογήθῃ εἰς τόν «Ριζοσπάστην» ἔκανε 6½ χρόνια νά ξυπνήσῃ καὶ νά καταλάβῃ τί εἶναι τό ΠΑΣΟΚ. Καὶ διὰ νά μὴ φαντασθῇτε ὅτι διηγούμε κανέν Παραμῦθι χωρὶς ὄνομα, ἀναφέρω καὶ τό ὄνομα. Πρόκειται διὰ τόν φίλον Ἰάκωβον Καμπανέλην. Ὅταν λοιπόν ἕνας ὁλόκληρος Καμπανέλης κάνῃ τόσον χρόνον γιά νά διανύσῃ τὴν ἡλικίαν τῆς νύχτας τοῦ ΠΑΣΟΚ, διατὶ νά ἔχομεν τὴν ἀπέτησιν νά ξυπνήσουν ἀνθρώποι πού δέν διετέλεσαν καὶ Διεφθύντ' αἱ ραδιοφωνίας κτυπόντες ἀφτούς μέ τὰ 4 πόδια ἐνὸς τραπεζιοῦ.

Εἶνε πάντως περίεργον κέ συμπτωματικόν. Ὅλοι οἱ ὁπαδοὶ ἀφτοῦ τοῦ κόματος — ἀπὸ τοὺς διεφθηντάς τῶν ραδιοφώνων μέχρι τὸν προθυπουργόν — πάντοτε ἀργὰ καταλαβαίνουν ἀφτά πού γίνονται κάτω ἀπὸ τὰ μάτια τῶν. Διατὶ ἄλλαι παρατάξεις ξηπνοῦν νωρίτερα; Καὶ διατὶ τέλος ἀφτοὶ πού παραδέχθηκαν ὅτι ἀργὰ κατάλαβαν, ὅταν ξηπνοῦν συμβουλέβουν τοὺς ἄλλους νά ξυπνήσουν; Πᾶσα ἀπάντησις δεκτὴ.

★ ★ ★

Ἀντιγράφο ἀπὸ τὴν ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, τμῆμα συνεντέψεως πού ἔδωκε ἡ κ. Λιάνη στὴν «Οὐάσιγκτων Πόστ».

«Ἡ κ. Λιάνη, προφασίζεται ὅτι... δέν καταλαβένει γιὰτὶ ὅλη ἀφτὴ ἡ φασαρία γύρω ἀπὸ τὸν ἐρωτικὸν τῆς δεσμόν μέ τὸν παντρεμένο προθυπουργὸν τῆς χώρας καὶ ἐπικαλεῖται μάλιστα καὶ τὴν ἱστορίαν γιά νά ὑποστηρίξῃ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ πατέρας τοῦ Παπανδρέου, ὁ Γεώργιος, ἔζησε 19 χρόνια μέ τὴν ἡθοποιὸν Κυβέλην, καὶ δέν τοῦ ἀσκήθηκε κριτικὴ γι' αὐτό».

Στὴν προσπάθειά μου νά βοηθῇσώ τὴν κηρία Λιάνην, ἔχω νά πῶ τὰ ἑξῆς: Νομίζω ὅτι ἀσκεῖται κριτικὴ εἰς τὸν Ἀνδρέαν, ὅχι διὰ σὰς κ. Λιάνην, ἀλλὰ ἐπεδὴ συνοδὲβεσθε ἀπὸ τὴν κ. Κοτοπούλην πού δέν εἶναι ἡθοποιός. Ἡ Κυβέλην ἦτο ἡθοποιός. Μόλις πάρῃ δίπλωμα ἡθοποιοῦ ἡ κ. Κοτοπούλην κέ πάψῃ νά εἶναι κομπάρσα, πιστέβω ὅτι θά πάψῃ ἡ κριτικὴ κατὰ τοῦ Ἀνδρέα. Ἡμπορεῖ νά γίνῃ καὶ κάτι ἀκόμα πιοῦ ἁπλοῦ. Νά σπουδάσετε ἡθοποιός ἐσεῖς μέ τό ψευδόνυμον Κοτοπούλην καὶ μέχρι νά πάρετε τό δίπλωμά σας νά κριτικάρουν ἐκείνην ὡς Λιάνην. Ἄλλην λύσιν δέν βλέπω.

Βιβλιοπώλες

Ο
Περιπλανώμενος
του
Μίκα Βάλταρι
Θα διανέμεται
καὶ ἀπὸ:

1. ΠΑΤΑΡΙ
Χ. Τρικούπη 13
τηλ. 3602542

2. ΠΡΟΟΔΟΣ
Μεσολογγίου 5
τηλ. 3621001

3. ΣΤΑΜΟΥΛΗ - ΚΑΝΑΚΗ
Ζωοδόχου Πηγῆς 2
τηλ. 3623113

4. ΧΡΙΣΤΑΚΗ
Σόλωνος 77
τηλ. 3639336

Εκδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ
Μαυρομιχάλη 5, τηλ. 3623553

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟ

Εισαγωγή - Πρόσφατο παρελθόν

1 Η συμφωνία μεταξύ του προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας και του κ. Ντενκτάς του Αυγούστου του 1988, που συνήφθη υπό την καθοδήγηση του γεν. γραμματέα του ΟΗΕ, προέβλεπε επανέναρχη μετά από πολύμηνη διακοπή του διακοινοτικού διαλόγου για το Κυπριακό. Όριζε επίσης ότι οι συνομιλίες δεν θα διεξήγοντο επ' αόριστον, αλλά ότι θα έπρεπε να τερματισθούν την 1.6.1989. Έτσι ο Πρόεδρος Βασιλείου ενεπλάκη και αυτός στην παγίδα του μακρόσυρτου διακοινοτικού διαλόγου, που για 14 χρόνια τώρα, με διακοπές και επαναλήψεις, οδηγεί σταθερά σε επιδείνωση τις ελληνοκυπριακές θέσεις.

Η διαφορά του κ. Βασιλείου από τον προκατόχο του κ. Κυπριανού συνίσταται στο ότι αυτός επιζήτησε την έναρξη του διαλόγου. Και ενεπλάκη σε αυτόν με ενθουσιασμό παρά τους ενάντιους οίονους. Έδειχνε αισιοδοξία και πίστη ανεπιφύλακτη ως προς το αποτέλεσμα. Καθ' οδόν όμως ο κ. Βασιλείου συνάντησε και αυτός άκαμπτη την τουρκική αδιαλλαξία, με όλα τα επαχθέστατα επακόλουθα. Και αντί να επωφεληθεί των πολλών ευκαι-

ριών που του προσέφερε αφθόνως η ωμότητα του κ. Ντενκτάς και να δραπετεύσει από τον εγκλωβισμό στον ολέθριο διάλογο, ο κ. Βασιλείου επέμεινε σχεδόν με προσκοπικό πείσμα, να πορεύεται, ζημιώνοντας καθ' οδόν πάγια συμφέροντα του Ελληνισμού, στην Κύπρο και στην Ελλάδα.

Ήδη φθάσαμε στην τερματική ημερομηνία της 1ης Ιουνίου. Και βεβαίως ουδέν έχει επιτευχθεί. Πλησιάζουμε δηλαδή σε μια ακόμη κρίση, ίσως αποφασιστική για το μέλλον του Κυπριακού Ελληνισμού. Ακριβέστερο θα ήταν να πούμε ότι προσεγγίζουμε απλώς μια νέα έξαρση της κρίσης που ουσιαστικώς σωβεί από την ημέρα της εισβολής. Αξίζει κατά συνέπεια, μια συντομότητα αναδρομή στην ουσία των Κυπριακών εξελίξεων για να μπορέσουμε, με πληρέστερη γνώση, να κατανοήσουμε τη σημερινή πραγματικότητα, τις διαγραφόμενες προοπτικές και τις δυνατότητες χειρισμών.

2 Στις 30 Απριλίου 1982 ο υπογράφων, υπό την ιδιότητα του μονίμου αντιπροσώπου της Ελλάδος στα Η.Ε. και ενόψει της ελληνικής προεδρίας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων υπέ-

βαλε στον πρωθυπουργό κ. Παπανδρέου έκθεση για το Κυπριακό. Μεταξύ άλλων ανέφερε τα εξής:

«...οι διακοινοτικές συνομιλίες ήταν εξ υπαρχής καταδικασμένες. Και όχι μόνον αυτό. Έτσι που έγιναν τελικά, συνέβαλαν σε παγίωση των τουρκικών επιτευγμάτων, εξώθησαν τους Ελληνοκύπριους σε επιζήμιες παραχωρήσεις, προκάλεσαν «παροπλισμό» του φρονήματος των Ελληνοκυπρίων και απάθεια μιας ευρύτερης, διεθνούς, κοινής γνώμης. Ιδίως ήταν αδιανόητο ότι έγιναν συνταγματικές συνομιλίες. Γιατί το Σύνταγμα απλώς αναγνωρίζει διαμορφωμένες ήδη πραγματικότητες. Δεν τις διαμορφώνει, παρά μόνο ίσως δευτερευόντως και μετά από πολλά χρόνια λειτουργίας...».

Η εκτίμηση αυτή επιβεβαιώθηκε από τις έκτοτε εξελίξεις. Ο διακοινοτικός διάλογος κατ' ουδέν προώθησε τα ελληνικά συμφέροντα. Αντιθέτως, προκάλεσε τις ακόλουθες δυσμενέστερες συνέπειες. Δημιούργησε στην ελληνική κοινή γνώμη, αλλά και διεθνώς, επιβλαβέστερες ψευδαισθήσεις ως προς τη δυνατότητα εξεύρεσης λύσης από συμφώνου με την Τουρκία που να συνιστά βελτίωση του

status quo υπέρ των Ελλήνων. Προσέδωσε και προέβαλε διακοινοτική φυσιογνωμία στην Κυπριακή υπόθεση με αντίστοιχη υποβάθμιση του διεθνούς χαρακτήρα της. Και άφησε υπέρ των Τούρκων σοβαρότατα πολιτικά κεκτημένα. Το Κυπριακό ως τουρκική εισβολή και κατοχή κυριαρχου κράτους βαθμιαία ξεθώριασε. Είναι χαρακτηριστικό ότι για χρόνια τώρα η κυπριακή κυβέρνηση απέφυγε να προσφύγει στα Η.Ε. και να καταγγείλει τη συνεχιζόμενη από την Τουρκία παραβίαση της κυριαρχίας της. Ήλπιζε στο διάλογο, ή φοβόταν μήπως κατηγορηθεί για αδιαλλαξία. Δεν έμαθαν όμως ακόμη η ελλαδική και η κυπριακή ηγεσία ότι η εντύπωση της διαλλακτικότητας διαρκεί όσο και η υποχωρητικότητα. Όταν φθάσει η ελληνική πλευρά στο απροχώρητο και πει «όχι άλλο», τότε αναβιώνει αμέσως η μομφή της αδιαλλαξίας. Και τούτο γιατί οι ισχυροί δεν ενδιαφέρονται για το ποιος έχει δίκιο. Υπολογίζουν μόνο τη δύναμη. Και εκμεταλλεύονται την αδυναμία. Δηλαδή πιέζουν αυτόν που θα τους φανεί ότι είναι πιο εύκολο να τον κάμψουν.

Συνέβαλε επίσης ο διάλογος στον βαθμιαίο ψυχικό παροπλισμό των Ελλήνων, σε κάμψη της αγωνιστικότητάς τους. Άρχισαν σιγά-σιγά να εθίζονται στην ιδέα της πολιτικής ισοτιμίας της πλειοψηφίας του 80% και της μειοψηφίας του 20% του λαού της Κύπρου. Και όχι μόνο αυτό. Μερίδα του πληθυσμού φαίνεται ότι ήδη δειλά, συζητεί τη δήθεν ρεαλιστική αναγκαιότητα παραμονής στην Κύπρο κάποιου τουρκικού αποσπάσματος και μετά τη «λύση» του Κυπρια-

τσι, άλλωστε, οραματίστηκαν την κυπρο-συνειδησιακή ιδεολογία οι αγγλοσάξωνες εμπνευστές της.

Το πιο πρόσφατο δείγμα αυτής της «περισκεμμένης ενδοτικότητας» είναι άρθρο που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΣ», γνωστού δημοσιογράφου που πρόκειται στο ΑΚΕΛ και στον πρόεδρο Βασιλείου. Ο κύριος αυτός, ως «φωτισμένος πολίτης», κατ' αντίθεση προς τους «σκοταδιστές σωβινιστές», δέχεται την άποψη Ντενκτάς και μάλιστα επιχειρηματολογεί υπέρ αυτής. Υποστηρίζει δηλαδή, αντίθετα με κάθε νομικό δόγμα, ότι «τουρκοκυπριακό κράτος υπάρχει» και υπαινίσσεται ότι πρέπει να προσαρμόσουμε την πολιτική μας σε αυτήν την πραγματικότητα. Αλλά και ο πρόεδρος Βασιλείου, μόλις πριν λίγες μέρες, μιλώντας στο Ροταριανό Όμιλο Λευκωσίας σχεδόν ταύτισε την αγωνιστική διάθεση των Ελληνοκυπρίων με εξοβελισταίο σωβινισμό. Και διακήρυξε την ανάγκη ειρηνικής συμβίωσης με τους Τούρκους, φιλικών σχέσεων με την Τουρκία καθώς και άλλες παρόμοιες, αυτονόητες ωραιολογίες. Παρέλειψε όμως να υπενθυμίσει στους ακροατές του το τίμημα που ζητάει η Τουρκία για την προσφορά της «φιλίας» της. Απέφυγε δηλαδή να τους πει ότι η Τουρκία αξιώνει να κάνει την Κύπρο προτεκτοράτο της υπό την στρατηγική της εγγύηση. Αν αυτό συνέβαινε ποτέ τότε πολλοί από τους ιδεολόγους της επαναπροσέγγισης τουρκοκυπρίων και ελληνοκυπρίων θα διαπίστωναν πικρά τι αξίζει η φιλία της Τουρκίας. Όπως το αισθάνθηκαν οι Άραβες της Αλεξανδρέττας, οι Αρμένιοι, οι Κούρδοι, για να μην αναφέρω τις εκατοντάδες χιλιάδες Ελλήνων της Πόλης και της Μικράς Ασίας.

Άλλο δείγμα, πρόσφατο επίσης αγωνιστικότητας στη σειρά αυτή των «εξάρσεων εθνικού φρονήματος» της Κυπριακής ηγεσίας είναι η δήλωση του κ. Κληρίδη ότι δεν είναι λογικό να αναμένεται ότι όλοι οι πρόσφυγες θα παλιννοστήσουν. Ανάλογους διακριτικούς, αλλά διαφανείς, υπαινιγμούς είχε κάνει ο γεν. γραμματέας του ΑΚΕΛ όταν προ μηνών μας απεκάλυπτε ότι αυτός δεν έχει πρόθεση να επιστρέψει στο σπίτι του, στο κατεχόμενο Δίκωμο.

Όλα αυτά βεβαίως δεν είναι τυχαία. Αποτελούν προπαρασκευή εδάφους προς διευκόλυνση μείζονος συμβιβασμού που τεκνιάεται στα παρασκήνια της Γραμματείας των Ηνωμένων Εθνών αλλά και αλλού.

Το θλιβερό είναι ότι φθάσαμε στο σημείο να βρίσκονται στην δεινώς δοκιμαζόμενη Κύπρο πολίτες, ηγέτες, «νεοκύπριοι» και άλλοι ανάλογοι που τολμούν να διακηρύσσουν δημόσια όλα αυτά τα φοβερά και ανόσια. Αν, σε παλιότερους χρόνους, όταν λειτουργούσε ακόμη η εθνική αιδώς, το αποτολμούσε κανείς, του «κόβαν την καλημέρα». Η κοινωνία τον αποκέρυσσε. Και προκαλεί ακόμη μεγαλύτερη θλίψη ότι αυτή την κατάσταση την ανέχονται, ή και τη στηρίζουν, παλιοί αγωνιστές που διακινδύνευαν και τη ζωή τους στην εθνικοαπελευθερωτική εξέγερση του 1955-59.

Τα σημερινά δεδομένα

4 Ας δούμε πού ακριβώς βρίσκμαστε σήμερα. Από τον Αύγουστο του 1984 μέχρι το Μάρτιο του 1986 ο επιζήμιος διακοινοτικός διάλογος, που διεξήχθη υπό την καθοριστική δυστυχώς επίδραση πιέσεων και εκτιμήσεων εσωτερικής πολιτικής, οδήγησε στο πραγματικά άθλιο «Σχέδιο - πλαίσιο λύσης του Κυπριακού» που υπέβαλε στους ενδιαφερόμενους ο Γεν. Γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, τον Μάρτιο του 1986. Ευτυχώς ο Πρόεδρος Κυπριανού, με επιτυχία ελιγμό, γνωστό ως πολιτική της πρόταξης των «μειζόνων θεμάτων», το εξουδετέρωσε. Έτσι σε μεγάλο βαθμό εξιλεώθηκε για λανθασμένους ίσως χειρισμούς κατά την προηγηθείσα φάση του διακοινοτικού διαλόγου. Παρουσιάστηκε τότε μοναδική ευκαιρία τερματισμού της διαδικασίας αυτής και γενικότερα απεγκλωβισμού του Κυπριακού από τις Συμφωνίες Κορυφής των ετών 1977-78 που είχαν σημειωτέον συναφθεί υπό αυτονόητους όρους, που ποτέ όμως δεν τηρήσαν οι Τούρκοι. Ήταν πραγματική ευκαιρία για επαναπροσανατολισμό του Κυπριακού ώστε να προβληθεί ο διεθνής χαρακτήρας του, συνέπεια της συνεχιζόμενης τουρκικής κατοχής. Ακολούθησε, όμως, η εκλογική ήττα του κ. Κυπριανού και η ανάδειξη του κ. Βασιλείου, που ουσιαστικώς, παρά τις προεκλογικές διακηρύξεις, ήλθε στην εξουσία για να λύσει το Κυπριακό «οπωσδήποτε». Και ενέσκηψε και η πολιτική του Νταβός. Και ενεπλάκη, όπως ήδη ανέφερα, ο πρόεδρος Βασιλείου στη νέα και συνεχιζόμενη φάση του διακοινοτικού διαλόγου διαπρατώντας μέγιστο, ίσως μοιραίο σφάλμα. Όταν δηλαδή ο κ. Ντενκτάς, το Νοέμβριο του 1988, παρουσίασε —για πρώτη φορά τόσο συστηματικά και με τόσο κυνισμό— την τουρκική άποψη για ισότιμη συγκυριαρχία Τούρκων και Ελλήνων εφ' όλης της Κύπρου υπό την στρατιωτική εγγύηση της Τουρκίας, αντί να επωφεληθεί ο κ. Βασιλείου και να καταγγείλει την τουρκική αδιαλλαξία, παρέμεινε στο διάλογο και δέχθηκε να υποβάλει αντιπροτάσεις. Δέχθηκε με άλλα λόγια ότι οι αδιανόητες για κάθε Έλληνα τουρκικές θέσεις αποτελούσαν βάση για συζήτηση.

Είναι σκόπιμο να υπομνησθεί στο σημείο αυτό, έστω σε γενικότερες γραμμές λόγω του περιορισμένου χώρου, το πλέγμα των τουρκικών αξιώσεων:

- Πρόσφυγες δεν θα παλιννοστήσουν πριν από οποιαδήποτε συμφωνία και οι εκτερωθέντες εκκρεμότητες, λόγω της αναγκαστικής μετακίνησης πληθυσμών θα ρυθμισθούν με αποζημιώσεις («τα τριάκοντα αργύρια», σύμφωνα με παλαιότερες γνωστές εξαγγελίες του Προέδρου Ρέηγκαν, θα τα προμηθεύσουν οι Αμερικανοί...)

- Το νέο Σύνταγμα θα αναγνώριζε κατ' αρχήν το δικαίωμα εγκατάστασης όλων των κατοίκων σε οποιοδήποτε μέρος του νησιού, ελεύθερης διακίνησής τους και κτήσης ακινήτων περιουσιών. *Η αναγνώριση όπως προσφέρεται δια διακοσμητικούς λόγους, για το θεαθήναι. Γιατί η ε-*

ΟΠΤΙΚΕΣ

του Μιχάλη Δούντα

κού και κάποιων εποίκων για λόγους που παρουσιάζονται ως ανθρωπιστικοί. Και μερικοί δείχνουν να αποδέχονται ότι δεν είναι νοητό να αναμένεται ότι θα παλιννοστήσουν όλοι οι πρόσφυγες. Αυτά, και άλλα παρόμοια, φοβερά και ολέθρια.

Η ενδοτική διάθεση

3 Το πνεύμα του ενδοτισμού καλλιεργεί, για χρόνια τώρα συστηματικά, το ΑΚΕΛ, η ηγεσία του Συναγερμού, καθώς, και περιθωριακές ομάδες, γνωστές ως «νεοκύπριοι», που διαδίδουν την, εξωθεν εισηγημένη και πολιτικώς ύποπτη, ιδέα της σκοπιμότητας καλλιέργειας «κυπριακής συνειδήσης». Δηλαδή στην Κύπρο κατοικούν «Κύπριοι». Ούτε Έλληνες ούτε Τούρκοι. Και με τέτοια καμώματα νομίζουν ότι θα διευκολύνουν τη λύση. Παραγνωρίζουν όμως ότι ακόμη και αν βρισκόταν Έλληνες που, σε υπολογίσιμο αριθμό, θα ήταν έτοιμοι να αποδεχθούν τη νέα ιδεολογία, οι Τούρκοι ουδέποτε θα την υιοθετούσαν. Το αποτέλεσμα είναι ότι τα περί «κυπριακής συνειδήσης» λειτουργούν τελικώς κατά τρόπον υπονομευτικό του αγωνιστικού φρονήματος των Ελλήνων. Έ-

φαρμογή των δικαιωμάτων εγκατάστασης και κτήσης ιδιοκτησίας μετατίθεται για 18 χρόνια μετά την υπογραφή της Συμφωνίας, με κάποιο ενδεχόμενο σύντμησης της προθεσμίας στα 10 χρόνια... Πρόκειται δηλαδή για κλασικό παράδειγμα παραπομπής στις ελληνικές Καλένδες. Γιατί, έστω και αν φθάναμε στις προθεσμίες, ποιος θα αξίωνε την τήρησή τους, αφού η τουρκική Κοινότητα θα διέθετε βέτο σχετικά με τη λήψη παρόμοιων αποφάσεων;

- Με περιπλοκές, παγιδευτικές διατυπώσεις προβλέπεται ότι ο τουρκικός στρατός θα παραμείνει στην Κύπρο επί αόριστον, ως όργανο των εγγυήσεων της Άγκυρας. Αλλά και η αποχώρηση των όσων πρόκειται να αποχωρήσουν δεν θα ολοκληρωθεί πριν από τη σύσταση μεταβατικής, ή ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

- Θέμα εποίκων δεν φαίνεται να θίγεται. Είναι γνωστόν όμως ότι ο πρόεδρος Βασιλείου έχει συναινέσει στην παραμονή ενός αριθμού για ανθρωπιστικούς, όπως λέγεται, λόγους (γάμοι μεικτοί με Τουρκοκύπριους, απώτερη τουρκοκυπριακή καταγωγή).

- Οι Τούρκοι αξίωσαν να αναγνωρισθεί, έστω και για λίγα λεπτά, το «τουρκοκυπριακό κράτος», ώστε η οποιαδήποτε δικοινοτική συμφωνία να προσλάβει χαρακτηρισμό διακρατικό. Τούτο προς πανηγυρική αναγνώριση της ισοτιμίας των δυο κοινοτήτων. Σημειωτέον ότι κάτι τέτοιο είχε, πριν από χρόνια, τολμήσει να ψυθιρίσει ο τότε ειδικός αντιπρόσωπος του γ. γραμματέα κύριος Οσόριο. Ήταν όμως τέτοια η αντίδραση της ελληνικής ηγεσίας ώστε δεν σκέφθηκε να το ξαναπροτείνει.

Αυτά, και πιθανότατα και άλλα, χειρότερα, που δεν γνωρίζουμε, διαμείβονται κατά το διακοινοτικό διάλογο. Σύμφωνα με πληροφορίες, ανώτερο στέλεχος της Γραμματείας, με άμεση εμπλοκή στο Κυπριακό, έλεγε σε Έλληνα διπλωμάτη ότι θα ήταν ευτύχημα αν ο κ. Βασιλείου ήταν στις δημόσιες δηλώσεις του τόσον μετριοπαθής όσον είναι και κατά το διάλογο. Και ο κ. Ντενκτάς πριν από λίγες εβδομάδες διακήρυξε σε δηλώσεις του προς τον Τύπο ότι με τον κ. Βασιλείου θα μπορούσε ίσως να φθάσει σε συμφωνία, αν δεν υπήρχε η αντίδραση του κ. Κυπριανού.

Με αυτή την «εσοδεία» στις αποσκευές τους ο πρόεδρος Βασιλείου και ο κ. Ντενκτάς προεργάστηκαν την τελευταία επίσκεψή τους στη Ν. Υόρκη, όπου διαπιστώθηκε αδιέξοδο. Ωστόσο, επέστρεψαν και πάλι στην Λευκωσία για να κάνουν μια τελευταία απόπειρα συμβιβασμού. Αυτή τη φορά προστέθηκε στο σκηνικό ο κ. Φασέλ, ανώτερο στέλεχος της Γραμματείας. Αποστολή του να βοηθήσει τον κ. Καμιλλιόν στη σύνταξη σχεδίου λύσης, στο οποίο θα συνέπρατταν και οι ενδιαφερόμενοι. Το σχέδιο θα επαναφέρονταν ο κ. Βασιλείου και Ντενκτάς στον κ. Ντε Κουεγιάρ τον Ιούνιο προς περαιτέρω συζήτηση.

Τι κρύβουν όλα αυτά τα περίτεχνα; Ο κ. Ντε Κουεγιάρ με την ευλογία των μονίμων μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας

και ιδίως των Αμερικανών, Βρετανών και Σοβιετικών θα προετοιμάσει με διάφορες περιτέχνες διαδικασίες και θα παρουσιάσει σε ελληνοκύπριους και τουρκοκύπριους δικό του, στην ουσία, σχέδιο λύσης, που ασφαλώς θα είναι χειρότερο εκείνου του, Μαρτίου του 1986 υπό την έννοια ότι θα εμπεριέχει πολυσήμαντα ενισχυμένη αναγνώριση του πολιτικού status της Τουρκοκυπριακής Κοινότητας.

Και το ερώτημα που τίθεται είναι το εξής: Ο κ. Βασιλείου ισχυρίσθηκε ότι απέφυγε να απορρίψει το σχέδιο Ντενκτάς του Νοεμβρίου του 1988 γιατί δεν θέλησε να κατηγορηθεί ως αδιάλλακτος. Πώς τώρα θα τολμήσει να απορρίψει όχι τουρκικό σχέδιο, αλλά προτάσεις του γεν. γραμματέα, υποστηριζόμενου μάλιστα από τον Συμβούλιο Ασφαλείας; Μήπως απλώς οδηγείται σε αποδοχή του μείζονος συμβιβασμού δια της μεθόδου του σαλαμίου;

5 Ποια επιτέλους είναι η φιλοσοφία του κ. Βασιλείου έναντι του Κυπριακού προβλήματος. Δυο εκδοχές μπορούν να διατυπωθούν:

α. Κατά τη μία που υποστηρίζεται από διάφορες προσωπικότητες των Ελληνοκυπρίων αλλά και από μερίδα του ελληνοκυπριακού Τύπου, ο πρόεδρος Βασιλείου, πολιτικός άπειρος, με την αυτοπεποίθηση του επιτυχημένου επιχειρηματία, νόμιζε ότι θα λύσει το Κυπριακό όπως περίπου ένα πρόβλημα συνένωσης επιχειρήσεων. Κατ' αντίθεση με τον προκατόχο του θα 'εκανε όπως πίστευε, λογικές αποχωρήσεις στις οποίες λογικά θα ανταποκρίνονταν οι Τούρκοι. Και θα φθάνανε επιτέλους σε λύση που θα επέτρεπε στις δυο Κοινότητες να ζήσουν και να δημιουργήσουν μαζί. Ο κ. Βασιλείου όμως, σύμφωνα πάντα με αυτή την εκδοχή, έχει απογοητευθεί. Και δεν ξέρει πώς να βγει από το τέλμα που έχει βυθισθεί. Αναζητεί διέξοδο ώστε να διασώσει τουλάχιστον το γόητρό του. Γι' αυτό, λένε, είναι έτοιμος να δεχθεί παρά τις αρχικές διακηρύξεις του, και νέα παράταση του διακοινοτικού διαλόγου.

β. Ωστόσο, μπορεί να διατυπωθεί και άλλη εκδοχή. Είναι αυτή που υποστηρίζει και ο υπογράφων. Ο κ. Βασιλείου δηλαδή υιοθέτησε τη θεωρία του κ. Κληρίδη, την οποία πρώτοι δίδαξαν οι Βρετανοί και οι Αμερικανοί. Συνίσταται στην άποψη ότι οι Έλληνες δεν μπορούν να ανατρέψουν με δύναμη ή διπλωματικά μέσα τα τετελεσμένα. Κατά συνέπεια η λύση του κυπριακού προβλήματος πρέπει να αναζητηθεί με κριτήρια οικονομικά. Με άλλα λόγια οι Έλληνες στην ουσία θα αποδεχθούν τα τετελεσμένα της εισβολής και τις συναφείς τουρκικές απόψεις. Θα στέρξουν σε «ομαλοποίηση» τους STATUS QUO (είναι όρος που πριν από χρόνια παρουσιάσθηκε ως βρετανικό εύρημα). Έτσι, θα μπορέσει το κράτος να επαναλειτούργησει ως διακοινοτική οντότητα. Σε μια τέτοια περίπτωση, το ελληνικό επιχειρηματικό δαιμόνιο θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ευδαιμονίας για όλον τον Κυπριακό λαό, Τούρκους και Έλληνες. Θ' αναπτυχθεί τέτοια

ευημερία ώστε βαθμιαία θα λησμονηθούν και το προσφυγικό και η διχοτόμηση και τα τουρκοκυπριακά βέτο και η στρατιωτική εγγύηση της Τουρκίας και η παρουσία του τουρκικού στρατού. Όλα θα ανθοφορήσουν και πάλι. Και... θα ζήσουν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα! «Η Κύπρος θα γίνει το Λιχτενστάιν, ή η Σιγκαπούρη της Μεσογείου». Έτσι λέει ο κ. Βασιλείου. Και είναι ένα όραμα που επανειλημμένα εκμηστηρεύθηκε σε διάφορους συνομιλητές του, Κύπριους και Ελλαδίτες. Με άλλα λόγια, πρόκειται για παραλλαγή στο δόγμα του λεβαντινισμού, σύμφωνα με το οποίο σε ένα κράτος, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, δεν έχει σημασία τόσο η εθνικότητα ή το θρησκευμα του φορέα της κρατικής εξουσίας, ούτε η εξουσία καθ' εαυτήν. Εκείνο που μετράει είναι η οικονομική επιρροή. Ισχυρός είναι αυτός που τη διαθέτει. Αλλά και μόνο η κατάρρευση του Λιβάνου αποδεικνύει, και μάλιστα με τρόπο τόσο δραματικό, το αβάσιμο και ανιστόρητο αυτής της θεωρίας. Αν ποτέ μια τέτοια πολιτική εφαρμόζοταν στην Κύπρο, η επέκταση του τουρκικού ελέγχου θα ήταν ραγδαία και αποφασιστική. Και τραγική η μοίρα του ελληνικού πληθυσμού της. Γιατί στην Κύπρο δεν συγκροούνται απλώς συμφέροντα ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων. Αλλά αντιπαράτιθενται ο ελληνισμός και ο τουρκικός επεκτατισμός. Ο Γκιουνές, πρώην Τούρκος υπουργός Εξωτερικών, διακήρυττε, στη Γενεύη, το 1974, ότι στην Κύπρο πέραν των συμφερόντων των τουρκοκυπρίων διακυβεύονται πάγια γεωπολιτικά συμφέροντα της Τουρκίας. Και μόλις πριν λίγες εβδομάδες ο άλλοτε ισχυρός υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, κ. Τσαγλαγιανκίλ επανέλαμβανε την ίδια ιδέα. Είναι την Τουρκία που αντιμετωπίζει ο ελληνισμός στην Κύπρο. Και δεν εξαγοράζεται η Τουρκία με τον οποιοδήποτε πλούτο των Ελλήνων της Κύπρου. Είναι κράτος ισχυρό και εθνικά υπερήφανο. Και υπερηφάνεια και αξιοπρέπεια, με όλα τα πρακτικά συνακόλουθα, οφείλει να αντιτάξει ο ελληνισμός, αν θέλει να ανακόψει τον τουρκικό επεκτατισμό σε όλη την γραμμή της διεθνικής αντιπαράταξης. Δηλαδή στην Κύπρο αλλά και στο Αιγαίο και στην Δυτική Θράκη.

Ας τα 'χουν υπόψει τους αυτά όσοι οραματίζονται για την Κύπρο τα πρότυπα του Λιχτενστάιν ή της Σιγκαπούρης. Και ας τα σκεφθούν όσοι χύνουν κροκοδείλια δάκρυα για την επαναπροσέγγιση ελληνοκυπρίων και τουρκοκυπρίων, στόχος που έχει καταντήσει όργανο υπονόμησης του ελληνοκυπριακού φρονήματος.

Το συμπέρασμα είναι ότι ο κ. Βασιλείου δεν ακολουθεί από απειρία ή αφέλεια τη «συμβιβαστική» πολιτική. Δεν παραγνώνει τους κινδύνους της πολιτικής του. Τους συνειδητοποιεί πλήρως και τους αποδέχεται. Διότι έχει πιστέψει και αυτός, όπως και ο κ. Κληρίδης, στο «όραμα του Λιχτενστάιν». Η μόνη ευτυχής αναστολή του είναι η διαίσθηση ότι ο κυπριακός ελληνισμός δεν θα είναι διατεθειμένος να τον παρακολουθήσει

σε τέτοιους ανεδαφικούς, τυχοδιωκτισμούς. Μόνο ο φόβος λαϊκής αντίδρασης, τον σταματάει. Γι' αυτό και τότες, και από τότες πλευρές, καταβάλλονται προσπάθειες για τον παροπλισμό της αγωνιστικότητας των Ελλήνων της Κύπρου.

Το σημερινό δίλημμα

6 'Ετσι όπως εξελίχθηκαν τα πράγματα —λόγω της τουρκικής ισχύος, του δικού μας επιπέδου δύναμης και των δικών μας σφαλμάτων— ο ελληνισμός βρίσκεται σήμερα μπροστά στο εξής δίλημμα ως προς το κυπριακό:

α. Είτε να αποδεχθεί λύση που του προετοιμάζουν τα Ηνωμένα Έθνη, ως συνισταμένη της πολιτικής των ΗΠΑ, της Μεγάλης Βρετανίας και της Σοβιετικής Ένωσης. Δηλαδή την εδαφική διχοτόμηση στο πλαίσιο ισότιμης και εξ αδιαιρέτου, εφ' όλης της Κύπρου, διακοινοτικής συγκυριαρχίας, υπό τη στρατιωτική μάλιστα εγγύηση της Τουρκίας.

β. Είτε να επιμείνει στις βασικές θέσεις του με απώτερο κίνδυνο να παγιωθεί και ίσως αργότερα νομιμοποιηθεί το παρόν ντε φάκτο καθεστώς στην Κύπρο. Τούτο θα ήταν η χειρότερη δυνατή, αλλά όχι και οπωσδήποτε αναπόφευκτη, έκβαση τυχόν επιμονής μας σε μη περαιτέρω παραχωρήσεις στο πλαίσιο μιας πολιτικής δραστηριότητας αναμονής. Αλλά και η έκβαση αυτή θα ήταν σαφώς καλύτερη επιλογή από την κατάσταση που θα δημιουργηθεί αν αποδεχθούμε σχέδια όπως αυτό του Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών, του 1986, που, σε χειρότερη ακόμη μορφή πρέπει να θεωρείται βέβαιο ότι θα παρουσιασθεί τον προσεχή Ιούνιο στους δυο Κύπριους συνομιλητές. Γιατί τουλάχιστον ο ελληνισμός, αν δεν δεσμευθεί σε μια τέτοια ολέθρια συμφωνία θα μπορεί να επικαλείται τη νομιμότητα ως προς όλη την Κύπρο. Θα είναι κύριος de jure και de facto σε όσα του έχουν απομείνει και επιπλέον θα μπορεί να υπολογίζει σε μια καλύτερη συγκυρία που δεν θα είναι απλώς τύχη, αλλά συνάρτηση δικής μας πολύπλευρης —οικονομικής, διπλωματικής, αμυντικής— δραστηριότητας προπαρασκευής. Και κάτι ακόμη θα παραμείνει η δυνατότητα αποτελεσματικότερης βοήθειας της Ελλάδος. Γιατί αν υπογραφεί οποιαδήποτε συμφωνία του τύπου ντε Κουεγιάρ, τότε δεν είναι απλώς δύσκολη αλλά θα αποβεί εντελώς αδύνατη οποιαδήποτε ουσιαστική επέμβαση της Ελλάδος στην Κύπρο. Και μια παρένθεση. Για τους προσεχείς μήνες πρέπει να αντιμετωπίζουμε το Συμβούλιο Ασφαλείας με μεγάλη περισκεψη και επιφυλακτικότητα. Κυριαρχείται από τις Δυνάμεις που μας εξωθούν σε περαιτέρω υποχωρήσεις. Μέχρι τυχόν αλλαγής κλίματος ίσως η Γενική Συνέλευση προσφέρεται ευνοϊκότερη.

Στάση και ευθύνη της Ελλάδος

7 Το Κυπριακό έχει κουράσει, για πολλά χρόνια τώρα, τον πολιτικό κόσμο της Ελλάδος. Δεν είναι του παρόντος να αναζητήσουμε τους λόγους. Μεταξύ άλλων, ίσως, γιατί δεν συ-

νειδητοποιήθηκε επαρκώς ότι στην Κύπρο δεν διακυβεύεται μόνον το μέλλον ενός πανάρχαιου, σεβασμιού ελληνισμού, αλλά ταυτόχρονα και καιρία συμφέροντα του μείζονος Έθνους. Το Κυπριακό συναρτάται άμεσα, λειτουργικά, με τις τουρκικές βλέψεις στο Αιγαίο και στη Δυτική Θράκη. Είναι άρρηκτο τμήμα της γραμμής αντιπαράθεσης ελληνισμού και Τουρκίας. Τυχόν συμφωνία στην Κύπρο τύπου ντε Κουεγιάρ θα την εκμεταλλευτούν αμέσως οι Τούρκοι, για να επιδιώξουν προώθηση των θέσέων τους και στα άλλα σημεία της γραμμής αντιπαράθεσης και ιδίως στη Δυτική Θράκη. Κατά συνέπεια η Αθήνα έχει μείζονα λόγο να εξωθεί την Λευκωσία σε αντίσταση και όχι να ενθαρρύνει, ευθέως ή πλάγια, τον οποιονδήποτε ενδοτισμό. Συστάσεις, που άφθονα προσφέρονται από την κυβέρνηση αλλά και από την αξιωματική αντιπολίτευση, για διάλογο ισοδυναμούν, υπό τις περιστάσεις με υποκριτική παρότρυνση για περαιτέρω θυσίες. Γιατί ο διάλογος τροφοδοτείται με ελληνικές υποχωρήσεις. Αλλά δεν υπάρχουν άλλα περιθώρια. Εκτός αν δεχθούμε τουρκική λύση του Κυπριακού. Και είναι ατύχημα ότι ο κ. Παπανδρέου, μετά από μια περίοδο επιτυχών ελιγμών στο Κυπριακό και υιοθέτηση ενός σωστού ύφους πολιτικής στο θέμα αυτό υπαναχώρησε αιφνίδια και θεαματικά με το Νταβός αποδεχόμενος στην ουσία την πάγια πολιτική του κ. Μητσοτάκη. Ο πολιτικός κόσμος της Ελλάδος προσφέρει κακήν υπηρεσία όχι μόνο στην υπόθεση της Κύπρου, αλλά και ως προς τα γενικότερα συμφέροντα του ελληνισμού, όταν με τόση ευκολία και προθυμία είναι έτοιμος να δεχθεί ενδοτική γραμμή ως προς το Κυπριακό.

Οι ευθύνες του Κυπριακού ελληνισμού

8 Το κύριο βάρος της ευθύνης για την σωτηρία και τη μοίρα της Κύπρου πέφτει στους ώμους των Ελληνοκυπρίων. Επείγει, όσο ποτέ άλλοτε, να αντιδράσουν με όλα τα νόμιμα μέσα για να ανακόψουν την ορμή του ενδοτισμού. Ιδιαίτερα βαρυσήμαντη είναι η ευθύνη της Κυπριακής αντιπολίτευσης. Ασφαλώς δεν έχει εξαντλήσει όλα τα περιθώρια αντίδρασης και αντίστασης.

Τη χαρακτηρίζει κάποια πλαδαρότητα όχι λόγων αλλά ενεργειών. Και εκείνο που μετράει σήμερα είναι κυρίως το τι κάνουν και όχι το τι λες. Απαιτείται ομαδική κινητοποίηση και συστράτευση όλων των ηγετικών παραγόντων στην Κύπρο. Εκκλησία, κόμματα, συντεχνίες, πνευματικά ιδρύματα, νεολαία, προσωπικότητες, όλοι πρέπει να εκστρατεύσουν για να ενημερώσουν το λαό για τους επικείμενους κινδύνους. Πρέπει να διεγείρουν το φρόνημά του ελληνισμού. Ας μη θεωρηθεί ρομαντική, συναισθηματικά φορτισμένη, η διαπίστωση ότι εκεί που φθάσανε τα πράγματα χρειάζεται και πάλι να φυσήσει άνεμος απελευθέρωσης, όπως τότε με τον αγώνα του 1955. Είναι η μόνη ρεαλιστική επιλογή αν δεν θέλουμε ο ελληνισμός να θρηνήσει στην Κύπρο εθνική πανωλεθρία. □

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

ΣΕΙΡΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΣΚΕΨΗ

*Mendelssohn, Kant,
Hamann, Wieland, Riem, Herder,
Lessing, Erhard, Schiller*

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

Μετάφραση Ν. Μ. Σκουτερόπουλος

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν

Μαξ Χόρκχαϊμερ
Η έκλειψη του Λόγου

Γκέοργκ Λούκατς
*Αστική και σοσιαλιστική
Δημοκρατία*

**Ινστιτούτο Κοινωνικών Ερευνών
της Φραγκφούρτης**
*Κοινωνιολογία –
Εισαγωγικά Δοκίμια*

Καρλ Σμιτ
Η έννοια του Πολιτικού

Γιώργος Σταμάτης
*Σχέδιο και αγορά στις
σοσιαλιστικές οικονομίες*

Καρλ Μαρξ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΑ

Μετάφραση, εισαγωγή και σχόλια
Γιώργος Σταμάτης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ

Εκδόσεις Κριτική, Πατούσα 3
Αθήνα, Τηλ. 3639434

αντι δεσσεις στον κοσμο

KINA:

Το σύνδρομο της εξουσίας

Ενώ ο στρατιωτικός νόμος εξακολουθεί να παραμένει σε ισχύ στην Κίνα κι ενώ συνεχίζονται οι διαδηλώσεις και οι διαμαρτυρίες της σπουδάζουσας νεολαίας σε όλη τη χώρα, υπάρχουν ήδη τα πρώτα στοιχεία που δείχνουν ότι οι συντηρητικοί και σκληροπυρηνικοί του ΚΚ κερδίζουν σε αυτή τη φάση τη μάχη.

Αλλά οι φοιτητές δεν είπαν ίσως τον τελευταίο λόγο τους. Συνεχίζουν τη μάχη στο συμβολικό επίπεδο. Την Τρίτη έστησαν και έκαμαν τα αποκαλυπτήρια του αγάλματος της «Θεάς της Ελευθερίας» που πυρετωδώς ετοίμασαν τις προηγούμενες ημέρες οι φοιτητές της Σχολής Καλών Τεχνών. Θυμίζει το αγαλμα στην είσοδο του λιμανιού της Ν. Υόρκης αλλά αποτελεί την κινέζικη εκδοχή του. Το συμβολικό «οχυρό» μένει εκεί και δύσκολα θα γκρεμιστεί.

Η εμφάνιση του πρωθυπουργού Λι Πενγκ στην κρατική τηλεόραση την περασμένη εβδομάδα, η μείωση της μαζικότητας των εκδηλώσεων με εμφανή την απουσία ευρύτερης συμμετοχής πέραν των φοιτητών, η παραμονή των στρατιωτικών μονάδων στα περίξ του Πεκίνου, η υποστήριξη των στρατιωτικών διοικητών της επαρχίας προς την κομματική ηγεσία αποτελούν σοβαρά δείγματα της επικράτησης των συντηρητικών.

Από την άλλη μεριά, παρά τις αντιφατικές πληροφορίες από την κινεζική πρωτεύουσα, η τύχη του Ζάο Ζιγιάνγκ, του μετριοπαθούς μεταρρυθμιστή γενικού γραμματέα του ΚΚ και υποστηρικτή του διαλόγου με το δημοκρατικό κίνημα, φαίνεται να έχει κριθεί. Δεν απομένει παρά η σύγκληση κάποιου κομματικού οργάνου που σε αυτές τις περιπτώσεις είναι συνήθως η Κεντρική Επιτροπή του κόμματος για να επικυρώσει τις αλλαγές συσχετισμού δυνάμεων που ήδη θα έχουν γίνει στο Πολιτικό Γραφείο.

Μολονότι φαίνεται να αποκαθίσταται ο «νόμος και η τάξη» και να επανέρχεται η «σταθερότητα» και η «ομαλότητα» στη χώρα, οι επιπτώσεις του τεράστου κινήματος για δημοκρατία και ελευθερία που πυροδότησε η φοιτητική εξέγερση θα παραμείνουν.

Στη διάρκεια των περασμένων εβδομάδων σημειώθηκαν στην Κίνα δυο πα-

ράλληλες πολιτικές διαδικασίες: η μια στην πλατεία της «Θυράνιας Γαλήνης» στο κέντρο του Πεκίνου μπροστά στις κάμερες των ξένων τηλεοπτικών συνεργείων όπου φοιτητές, διανοούμενοι και εργαζόμενοι διαδήλωσαν την αντίθεσή τους απέναντι σε ένα καθεστώς που γνώριζαν ότι είναι αντιδημοκρατικό, διεφθαρμένο και απομονωμένο από το λαό. Λίγα μέτρα πιο πίσω από κλειστές πόρτες οξύνθηκε η εσωκομματική ηγετική διαπάλη.

Ακόμα κι αν η επικράτηση των συντηρητικών αποδειχθεί ολοσχερής σε αυτή τη φάση ορισμένα πράγματα στην Κίνα δεν θα παραμείνουν τα ίδια.

- Η «παλαιά φρουρά» του κόμματος αναπόφευκτα θα αποχωρήσει. Η μάχη γύρω από τη διαδοχή του Τενγκ ήδη μαίνεται και θα οξυνθεί ακόμα περισσότερο λόγω του χάσματος των γενεών που έφερε στην επιφάνεια το δυναμικό δημοκρατικό κίνημα. Το κύρος του ίδιου Τενγκ σαν μεταρρυθμιστού δέχτηκε ανεπανόρθωτο πλήγμα. Οι λαϊκές κινητοποιήσεις εκμηδένισαν τη γραμμή του ότι οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις είναι δυνατόν να συντελεστούν χωρίς βαθεϊές αλλαγές στο πολιτικό σύστημα της χώρας.

- Το Κομμουνιστικό Κόμμα δεν μπορεί πλέον να ισχυρίζεται ότι εκπροσωπεί τη λαϊκή βούληση τη στιγμή που προσέφυγε στην απειλή των όπλων ενάντια στο λαό. Η εξουσία του απογυμνώθηκε από το λαϊκό έρεισμα που παρέχει νομιμοποίηση σε κάθε θεσμοθετημένη πολιτική δύναμη.

- Το δημοκρατικό λαϊκό κίνημα που ήρ-

Το άγαλμα της «Θεάς της Ελευθερίας» αντιμετωπίζει τον Βλασούρο Μάο.

θε αντιμετώπιζε με την κομματική και στρατιωτική ηγεσία επέφερε ριζικές αλλαγές στην πολιτική συνείδηση του λαού, δημιουργώντας ένα πολιτικό ρεύμα για ριζικές πολιτικές μεταρρυθμίσεις το

οποίο είναι δύσκολο να αναστραφεί.

Υπάρχει πλέον ένα διαφορετικό σύστημα ιδεολογικής και πολιτικής αναφοράς απέναντι στο κατεστημένο και επίσημα.

- Η σημερινή φοιτητική γενιά αφήνει βαρεία κληρονομιά στις επερχόμενες και το κίνημά της καταγράφεται σαν ιστορικής σημασίας, ορόσημο στην πολιτική ιστορία της Κίνας. Οι μορφές οργάνωσης και πάλης των φοιτητών η λαϊκή συμπαράσταση, η πολυμορφία της τακτικής (κι εδώ σταματούν οι παραλληλισμοί με τον γαλλικό Μάη του '68) δημιούργησαν μια νέα γενιά πολιτικών στελεχών στη βάση, έξω από τα κομματικά φροντιστήρια. Οι εμπειρίες τους αυτές θα τους συνοδεύουν στον πολιτικό τους βίο.

Δεν αποκλείεται βέβαια, εν ευθέτω χρόνω, η κλονισμένη κομματική ηγεσία να προσπαθήσει να ανταποκριθεί εν όλω ή εν μέρει στα αιτήματα των μαζών με ένα ελεγχόμενο «από το πάνω» άνοιγμα του συστήματος. Η σοβιετική εμπειρία δείχνει ότι κάτι τέτοιο δεν μπορεί εξ ορισμού να αποκλειστεί. Και χωρίς να παραδίδεται κανείς στο τυχαίο της ιστορίας ή στις τυφλές δυνάμεις της, η ακόμα σε μια αντίληψη γραμμικής εξέλιξης πάντα προς το καλύτερο είναι λογικό να υποθέσει ότι η πίεση των υπόγειων πολιτικών και ιδεολογικών ρευμάτων θα είναι τέτοια ώστε οι αντιστάσεις θα καταρρεύσουν. Την επόμενη φορά η έκβαση θα μπορούσε να είναι διαφορετική.

ΕΣΣΔ:

Ένα «νιετ» κι ένα «ντα» για τον Γέλτσιν

Οι ριζοσπάστες σοβιετικοί μεταρρυθμιστές διαπίστωσαν πόσο μικρή πλειοψηφία αποτελούν στο νέο Σοβιετικό Κοινοβούλιο που συνήλθε την περασμένη εβδομάδα για να εκλέξει τα μέλη του Ανώτατου Σοβιέτ. Ο Μπόρις Γέλτσιν που εξέλεξε με συντριπτική πλειοψηφία από το λαό της Μόσχας τον περασμένο Μάρτιο μόλις κατάφερε να εκλεγεί μεταξύ των 542 μελών του νέου Σοβιέτ από τους 2.250 αντιπροσώπους. Στην αρχική ψηφοφορία αν και έλαβε 1185 ψήφους έναντι 964 κατά, ήρθε 12ος στη λίστα της Ρωσικής Σοβιετικής Δημοκρατίας με αποτέλεσμα να μείνει εκτός νυμφώνος επειδή οι εκλόγιμες θέσεις ήταν 11. Η σοβιετική τηλεόραση ωστόσο μετέδωσε οργισμένη διαδήλωση χιλιάδων πετώντας Μόσχας που εξέφρασαν έντονα τη δυσαρέσκεία τους για τον αποκλεισμό του Γέλτσιν.

Τελικά ο Γέλτσιν πήρε τη θέση του βουλευτή απ' την Σιβηρία Αλεξέι Καζάνικ που παραιτήθηκε. Ο ίδιος ο Γκορμπατσόφ πρότεινε την πλήρωση της κενής θέσης απ' τον Γέλτσιν που μετά την εκλογή του δήλωσε εν μέσω θερμών χειροκροτημάτων: «Το Κογκρέσο των αντιπροσώπων του λαού εναρμονίστηκε με τη θέληση του λαού».

Μολονότι το νέο Κοινοβούλιο δεν έχει

Ο Μπ. Γέλταιν με το βουλευτή Α. Καζάνικ.

καμιά σχέση με το παλιό αφού προήλθε μετά από ζωντανό προεκλογικό αγώνα όπου ηττήθηκαν αρκετοί κομματικοί υποψήφιοι, μετά από έντονο και πρωτοφανές ανοιχτό διάλογο στην προεκλογική εκστρατεία, φαίνεται ότι τελικά η συγκρότησή του γίνεται κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του Γκορμπατσόφ. Ο ίδιος σε μυστική ψηφοφορία εξέλεγή πρόεδρος της χώρας με 2.123 ψήφους. Συγκεντρώνει τώρα στα χέρια του όλες τις εξουσίες: του ηγέτη του κόμματος, του αρχηγού του κράτους, του ηγέτη της εκτελεστικής εξουσίας και του προέδρου της Βουλής. Η συγκέντρωση αυτή εξουσιών δικαιολογείται από την κομματική ηγεσία με προσφυγή σε πρακτικές πολιτικές ανάγκες καθώς η περεστρόικα, σε αυτή τη φάση, χρειάζεται συγκέντρωση εξουσιών για να επιβληθεί εκ των άνω.

Αλλά η δημιουργία αντιπολίτευσης παραμένει γεγονός αναμφισβήτητο, όπως αναμφισβήτητο παραμένει και το γεγονός ότι η πολιτική διαδικασία των ιστορικών αλλαγών που συντελούνται στη Σοβιετική Ένωση ελέγχεται και καθοδηγείται σταθερά από τον Γκορμπατσόφ.

Κι όπως συμβαίνει σε ανάλογες ιστορικές καταστάσεις, η διαμόρφωση πολιτικών απόψεων και ομάδων που υποστηρίζουν ότι οι μεταρρυθμίσεις για να αποδώσουν πρέπει να προχωρήσουν και να βαθύνουν είναι αναπόφευκτη. Και αργά ή γρήγορα έρχεται σε σύγκρουση με τους κομματικούς και κρατικούς μηχανισμούς που ελέγχουν τις διαδικασίες.

Η πραγματική εξουσία εξακολουθεί βέβαια να εκπορεύεται από το κόμμα. Αλλά ο νέος αντιπροσωπευτικός θεσμός του Κονγκρέσου των Αντιπροσώπων του Λαού είναι σίγουρο ότι προσφέρει ένα αναντικατάστατο βήμα για δημιουργικό πολιτικό διάλογο που θα απηχεί ποικίλα ρεύματα. Κι από αυτή την άποψη αποτελεί ουσιαστική κατάκτηση του σοβιετι-

κού λαού, ουσιαστικό βήμα εκδημοκρατισμού των πολιτικών θεσμών που πρέπει κανείς να χαιρετίσει ανεπιφύλακτα.

ΑΙΘΙΟΠΙΑ:

Τρίζει ο θρόνος του Μεγκίστου

Ο πρόεδρος της Αιθιοπίας, συνταγματάρχης Μεγκίστου Χαϊλέ Μαριάν, διέκοψε εσπευσμένα την επίσημη επίσκεψή του στην Ανατολική Γερμανία στα μέσα του περασμένου μήνα και γύρισε στη χώρα του για να καταστείλει την ανταρσία που εκδηλώθηκε στις γραμμές του στρατού. Μολονότι πολλές λεπτομέρειες δεν έγιναν γνωστές και το θέμα εξαφανίστηκε ταχέως από τις σελίδες του διεθνούς Τύπου, φαίνεται ότι η στρατιωτική εξέγερση πήρε τη μορφή πραξικοπήματος με επίκεντρο τη 2η στρατιά, δύναμη 150.000 ανδρών, που έχει έδρα την Α-σμάρα, πρωτεύουσα της επαρχίας της Ερυθραίας. Κι αυτό δεν είναι φυσικά τυχαίο. Μεταδίδεται ότι πρόσφατα οι κυβερνητικές δυνάμεις στην περιοχή της Ερυθραίας και της Τίγρης, όπου δρουν τα απελευθερωτικά κινήματα που επιδιώκουν την αυτονομία των περιοχών, έχουν περιοριστεί σε καθαρά αμυντικό ρόλο. Κι ενώ ο πληθυσμός της χώρας λιμοκτονεί, υποχρεώνεται σε βαρύτατο φόρο αίματος στον πόλεμο με τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα που δεν μπορεί να κερδίσει.

Απ' όσα έγιναν γνωστά συνάγεται ότι η εξέγερση των στρατιωτικών μονάδων είχε ερείσματα και μέσα στην κυβέρνηση της Αντίς Αμπέμπα. Πράγμα που δείχνει ευρύτερη δυσανεμία με το καθεστώς. Είναι η πρώτη φορά αφότου ο στρατός ανέντρεψε τον αυτοκράτορα Χαϊλέ Σελασιέ στις 12' Σεπτεμβρίου του 1974 και μετά

την επικράτηση του τότε ταγματάρχη Μεγκίστου το 1977, που η δυναμική βάση του «σοσιαλιστικού» καθεστώτος ο στρατός, στρέφεται εναντίον του σε τέτοια έκταση και με τέτοιο τρόπο. Κι από τη στιγμή που η εξουσία του Μεγκίστου αμειβήνεται δια των όπλων και εκ των ένδον το μέλλον του δεν προδιαγράφεται λαμπρό. Παρά τις εκτελέσεις ηγετών του στρατού και πολιτικών που προβαίνει και θα προβεί ο Μεγκίστου, παρά τις εκκαθαρίσεις που θα επακολουθήσουν ο απελευθερωτικός αγώνας φαίνεται να βρίσκει απήχηση μέσα στις τάξεις του στρατού που έχει εμπλακεί σε έναν άσκοπο και μάταιο αγώνα.

NATO:

Προσχωρεί στην Ελλάδα!

Με περισσή αυταρέσκεια ο Έλληνας πρωθυπουργός σε συνέντευξή του μετά τη λήξη των εργασιών της συνάντησης κορυφής του NATO στις Βρυξέλλες (29-30/5) παρατήρησε ότι υπήρξε προσέγγιση του Βορειοατλαντικού Συμφώνου προς τις θέσεις της Ελλάδας! Με άλλα λόγια, η πολιτική των υποσημειώσεων στα κοινά ανακοινωθέντα του NATO σ' όλα αυτά τα χρόνια βρήκε επιτέλους την τελική της δικαίωση και κατήγαγε θριαμβευτική νίκη!

Οι ισχυρισμοί βέβαια αυτοί απέχουν παρασάγγας από την αλήθεια και την πραγματικότητα. Στην τεσσαρακοστή επέτειο του NATO, σε συνθήκες ανακατατάξεων στις σχέσεις Ευρώπης και ΗΠΑ και γενικά ευνοϊκού κλίματος για τη μείωση των εξοπλισμών και συνεργασίας σε πολλούς τομείς μεταξύ των υπερδυνάμεων, ο Αμερικανός πρόεδρος Μπους δεν μπορούσε να αγνοήσει τη **σθεναρή** στάση του συντηρητικού Κολ στο θέμα των πυρηνικών πυραύλων μικρού βεληνεκούς. Η δε συμβιβαστική φόρμουλα που τελικά βρέθηκε αντανάκλασε σε μεγάλο βαθμό την πολιτική βαρύτητα που έχει πλέον η Δυτ. Γερμανία και τη μείωση του χάσματος μεταξύ της οικονομικής και πολιτικής της ισχύος.

Κατά τα άλλα ο Μπους επεδίωξε με αρκετή επιτυχία να αντισταθμίσει τις αλληλέλληλες διπλωματικές πρωτοβουλίες του Γκορμπατσόφ με τις προτάσεις του για τη μείωση των συμβατικών όπλων που δεν ήταν και τόσο αιφνίδιες, όπως έγραψε και ο ελληνικός Τύπος, μια και ο σκελετός τους είχε εκ των προτέρων διαρρεύσει στην εφημερίδα Washington Times.

Όσο για τη 12λεπτη συνάντηση Μπους-Παπανδρέου μόνο η ανόητη κυβερνητική προπαγάνδα μπορεί να της αποδώσει κάποια σημασία για να αντισταθμίσει —η ανόητη— την αναβολή της επίσκεψης Σεβερντνάντζε. Ταλαιπωρή Ελλάδα...

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ ΚΑΙ

Δημοσιεύουμε το δεύτερο μέρος της μελέτης του Τάκη Φωτόπουλου για το εξωτερικό χρέος. Στο πρώτο μέρος που δημοσιεύτηκε στο προηγούμενο τεύχος του ΑΝΤΙ (αρ. 403) ο Τ. Φωτόπουλος αναφέρθηκε στην ανοδική πορεία που εμφανίζει το εξωτερικό χρέος σε όλη τη μεταπολεμική περίοδο, στις πληρωμές για την εξυπηρέτησή του, στις σχέσεις οικονομικής δομής και χρέους και την εμπορική εξάρτηση της χώρας, στην πορεία του ισοζυγίου πληρωμών, στο άνοιγμα παραγωγής και δαπάνης στον εξαρτημένο χαρακτήρα της ελληνικής αναπτυξιακής διαδικασίας και στην οικονομική στρατηγική που ακολούθησαν οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις.

Στο Β' μέρος που ακολουθεί γίνεται αναφορά στην περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ όπου η κατάσταση δεν άλλαξε ούτε οριακά.

Αν το παραπάνω γεγονός συνδυασθεί με την απροθυμία του ελληνικού κεφαλαίου (συμπεριλαμβανομένου του εφοπλιστικού) να αναλάβει σημαντικές επενδύσεις στη μεταποίηση, τότε μπορούμε να εξηγήσουμε τον συγκεκριμένο χαρακτήρα που πήρε η διαδικασία «εκβιομηχάνισης» στη χώρα μας. Οι μεταποιητικές επενδύσεις, σε ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο, παρέμειναν σταθερές στο πολύ χαμηλό επίπεδο του 15% των συνολικών επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου. Η αναλογία των μεταποιητικών επενδύσεων στο ΑΕΠ είναι από τις χαμηλότερες μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ: το 1960-76, η αναλογία αυτή ήταν 3% στην Ελλάδα, έναντι ενός μέσου όρου 5% στις ήδη αναπτυγμένες χώρες της ΕΟΚ και 4,5% στις χώρες του ΟΟΣΑ.

Η συντριπτική πλειοψηφία των επενδύσεων, ιδιωτικών αλλά και δημοσίων (περίπου 28% των συνολικών επενδύσεων), συγκεντρωνόταν στο «κοινωνικό κεφάλαιο». Ειδικότερα, χαμηλής παραγωγικότητας επενδύσεις σε κατοικίες απορροφούν περίπου 42% των ιδιωτικών επενδύσεων, ενώ τα 2/3 των δημοσίων ε-

Β' ΜΕΡΟΣ:

Η οικονομική πολιτική του ΠΑΣΟΚ και το εξωτερικό χρέος

Το μεταπολεμικό κράτος στην Ελλάδα δεν έπαιξε ποτέ σημαντικό ρόλο σε σχέση με την αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής. Οι δημόσιες επενδύσεις στη μεταποίηση, για παράδειγμα, αντιπροσώπευαν μόνο 1,4% των συνολικών επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου στην περίοδο 1964-75. Η κατάσταση δεν άλλαξε ούτε οριακά επί ΠΑΣΟΚ, παρά τις δεσμεύσεις του για «δομικές αλλαγές». Στην περίοδο 1980-87, οι δημόσιες επενδύσεις στη μεταποίηση ήταν ακόμα 1,4% των συνολικών επενδύσεων!

πενδύσεων στρέφονται στα έργα υποδομής (ενέργεια, μεταφορές, επικοινωνίες κλπ.). Οι ιδιωτικές επενδυτικές προτιμήσεις μπορούν, βέβαια, να εξηγηθούν από τον κομπραδόρικο και κερδοσκοπικό χαρακτήρα που παίζει το κεφάλαιο σε μια ημι-περιφερειακή χώρα. Όσον αφορά τις προτιμήσεις του δημόσιου τομέα δεν αποτελούν παρά την υλοποίηση του μοντέλου εξαρτημένης ανάπτυξης που ανάφερα παραπάνω. Ο ρόλος του κράτους, σύμφωνα με το μοντέλο αυτό, περιορίζεται στην παροχή δημοσιονομικής και χρηματικής υποστήριξης στη δημιουργία ενός πλαισίου οικονομικής σταθερότητας, καθώς και στη δημιουργία εξωτερικών οικονομικών για το ιδιωτικό κεφάλαιο (δηλ. στην κάλυψη τμήματος των πάγιων εξόδων παραγωγής), ενώ η αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής αφήνεται στις δυνάμεις της αγοράς.

Έτσι, το κράτος ποτέ δεν επενέβη στη διαδικασία της ταχείας μετατροπής της χώρας σε μια οικονομία υπηρεσιών, (ο τριτογενής τομέας αυξανόταν με διπλάσιο ρυθμό στην Ελλάδα σε σχέση με τις ΑΚΧ στην περίοδο 1965-80), έστω με τον περιορισμένο στόχο της επιβράδυνσης της διαδικασίας αυτής. Αντίθετα, για οικονομικούς, αλλά και πολιτικούς λόγους, το κράτος υποστήριξε ενεργητικά τη διαδικασία αυτή. Πρώτον, με την πολιτική της ενθάρρυνσης της μαζικής μετανάστευσης και δεύτερον, με την ταχεία εξάπλωση του δημόσιου τομέα.

Τα οικονομικά κίνητρα πίσω από την πολιτική ενθάρρυνσης της μετανάστευσης απέβλεπαν, από τη μια μεριά, στη

δραστική μείωση της ανεργίας/υποαπασχόλησης και από την άλλη, στη δημιουργία μιας σταθεράς εισροής εισοδημάτων από το εξωτερικό που θα επέτρεπε τη συνεχή άνοδο του βιοτικού επιπέδου, χωρίς την ανάγκη διαρθρωτικών αλλαγών στο εσωτερικό. Η εξάπλωση του δημόσιου τομέα είχε, επίσης, ως στόχο τη διατήρηση της ενεργού ζήτησης σε υψηλά επίπεδα που θα εξασφάλιζαν ταχύρρυθμη ποσοτική ανάπτυξη¹, ενώ, συγχρόνως, η διευρυνόμενη απορρόφηση τμήματος του ενεργού πληθυσμού από το δημόσιο τομέα² θα εγγυόταν τον έλεγχο σημαντικού τμήματος του εκλογικού σώματος από τον κυβερνών κόμμα. Το απώτερο πολιτικό κίνητρο πίσω από αυτή την οικονομική πολιτική ήταν η, μέσω του συνδυασμού μιας πολιτικής καταπίεσης και ποσοτικής ανάπτυξης, απορριζοσπαστικοποίηση των μαζών που στη

1. Η εξάπλωση του ελληνικού δημόσιου τομέα ήταν από τις πιο επιτυχείς όσον αφορά τη συνεισφορά του στην ποσοτική ανάπτυξη. Περίπου 1/4 (από τη μεριά της ζήτησης) ή 1/5 (από τη μεριά της προσφοράς) των υψηλών ρυθμών ποσοτικής ανάπτυξης στις δεκαετίες του '60 και του '70 (μέσος ρυθμός ανάπτυξης του ΑΕΠ στην περίοδο 1965-80, 5,6%) οφειλόταν στην εξάπλωση του Δημοσίου τομέα.

2. Ο αριθμός των απασχολούμενων στο δημόσιο τομέα σχεδόν τετραπλασιάστηκε στην περίοδο 1956-81. Στην παρούσα δεκαετία η κατάσταση χειροτέρευσε αφού η απασχόληση στο δημόσιο τομέα και στις τράπεζες αυξάνεται με ένα μέσο ετήσιο ρυθμό 3% ενώ στη μεταποίηση μειώνεται σταθερά (Έκθεση ΟΟΣΑ 1985/6, σελ. 11).

Στο τχ. 404 δημοσιεύθηκε το Α' μέρος του άρθρου «Εθνική ανεξαρτησία και εξωτερικό χρέος». Στη σελ. 36, στήλη 3η, 2η παράγραφος και 7η παράγραφος από: «... πρώτες δεκαετίες σε 2,3% τις δύο...», να διαβαστεί ως εξής: «... πρώτες δεκαετίες σε 20,3% τις δύο...».

του Τάκη Φωτόπουλου

δεκαετία του '40, άμεσα ή έμμεσα, είχαν υποθετήσει το αίτημα μιας σοσιαλιστικής αναδιάρθρωσης.

Αναπόφευκτη συνέπεια των παραπάνω επιλογών ήταν ότι, όταν το μητροπολιτικό κεφάλαιο στη δεκαετία του '70 μετατόπισε δραστικά τις προτιμήσεις του, από τις άμεσες επενδύσεις στην περιφέρεια, στο δανεισμό, η διαδικασία της εξαρτημένης εκβιομηχάνισης στη χώρα μας ανακόπηκε και ο τομέας των υπηρεσιών έγινε ο κύριος φορέας της ποσοτικής ανάπτυξης. Έτσι ενώ ο τριτογενής τομέας συνεισέφερε μέχρι το 50% της αύξησης στο ΑΕΠ πριν από το 1975, από τότε και μέχρι την άνοδο του ΠΑΣΟΚ, η συνεισφορά του αυξήθηκε στα 3/4 της ποσοτικής ανάπτυξης. Στην παρούσα δεκαετία, η εξάρτηση από τον τομέα των υπηρεσιών έγινε ακόμα μεγαλύτερη. Ο τομέας αυτός ήταν ο μόνος που έδειχνε σημαντική αύξηση (2,4% μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης στην περίοδο 1981-6) ενώ οι άλλοι τομείς παρουσίαζαν, στην καλύτερη περίπτωση, στασιμότητα (0,6% στη γεωργία και 0,2% στη μεταποίηση), και στη χειρότερη, πτώση (-2,8% στις κατασκευές).

Το ΠΑΣΟΚ ήταν το πρώτο «κόμμα εξουσίας» στην μεταπολεμική ιστορία που άμεσα απέδωσε την ενδημική κρίση της ελληνικής κοινωνίας στην εξαρτημένη αναπτυξιακή διαδικασία. Όταν το κόμμα πήρε την εξουσία το 1981 ήταν ήδη δεσμευμένο σε ένα πρόγραμμα εκσυγχρονισμού της παραγωγικής δομής, μέσω μιας σημαντικής επέκτασης του οικονομικού ρόλου του κράτους στη διαδικασία ανάπτυξης. Ο στόχος ήταν η μετατροπή της χώρας από μια εξαρτημένη οικονομία υπηρεσιών σε μια ανεξάρτητη βιομηχανική οικονομία που στηρίζει την αυτοδύναμη διαδικασία ανάπτυξης της σε ένα εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό.

Στην πράξη, σημαντική εξάπλωση της Κρατικής δραστηριότητας πράγματι σημειώθηκε από το 1981 μέχρι σήμερα. Ό-

πως δείχνει και ο Πιν. 8, οι δαπάνες του δημόσιου τομέα, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκαν μέσα σε λίγα χρόνια (1980-86), όσο περίπου στη διάρκεια όλης της προηγούμενης εικοσαετίας. Εντούτοις, η επέκταση αυτή δεν είχε καμιά σχέση με οποιαδήποτε οικονομική αναδιάρθρωση.

Σημαντικό τμήμα της επέκτασης των κρατικών δαπανών οφειλόταν στον κυβερνητικό στόχο διατήρησης του βιοτικού επιπέδου στα προηγούμενα επίπεδα και κάποιας αναδιανομής του εισοδήματος. Όταν, το 1981, το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε την εξουσία είχε να αντιμετωπίσει όχι μόνο τη διεθνή ύφεση, που ακολούθησε τη δεύτερη κρίση του πετρελαίου και τις μονεταριστικές πολιτικές στο κέντρο, αλλά, (πέφτοντας θύμα των λόγων, όχι όμως και των έργων του) και την «απεργία των επενδυτών» στο εσωτερικό. Οι ακαθάριστες εγχώριες επενδύσεις, που αυ-

ξάνονταν με ένα μέσο ρυθμό 10% στη δεκαετία του '60 και 2% στη δεκαετία του '70, παρουσίασαν έναν αρνητικό ρυθμό μεταβολής στην περίοδο 1980-86 (-2,4%), ενώ στην ίδια περίοδο οι ΑΚΧ διπλασίαζαν τους ρυθμούς αύξησης των επενδύσεων τους (από 1,4% στη δεκαετία του '70, σε 2,8% στη δεκαετία του '80). Η συνέπεια ήταν η αναμενόμενη: ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ έπεσε από ένα μέσο όρο 6,5% στις δυο πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες και 5% στην τρίτη σε 1,5% στην παρούσα δεκαετία (1980-86).

Μολονότι, όμως, το ΠΑΣΟΚ αύξησε δραστικά τις δημόσιες δαπάνες, ο στόχος της αύξησης ήταν καθαρά καταναλωτικός και όχι η αναδιάρθρωση της παραγωγικής δομής. Όπως δείχνει ο Πιν. 9, η αναλογία των δημοσίων επενδύσεων στις συνολικές δημόσιες δαπάνες μειώνεται στην παρούσα δεκαετία προς όφελος των καταναλωτικών δαπανών. Επί-

ΠΙΝΑΚΑΣ 8

Η ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Έτος	1960	1970	1979	1981	1985	1986
Δαπάνες Δημοσίου Τομέα* ως % ΑΕΠ	27,0	33,6	39,1	48,2	58,4	56,9
Τρέχουσες Κρατικές δαπάνες ως % ΑΕΠ	20,5	26,4	31,8	38,2	48,7	47,8

* Περιλαμβάνονται οι κρατικές δαπάνες και οι δαπάνες Δημ. Επιχειρήσεων.

Πηγή: OECD survey on Greece 1986/7.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9

ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΩΣ % ΤΟΥ ΑΕΠ (αγοραίες τιμές)

Έτος	Δημόσια κατανάλ.	Μεταβιβ. Πληρωμές	Πάγιες (% επενδ. Επενδ.	Πάγιες (% επενδ. συνολ. δαπάνες	ΣΥΝΟΛΟ
1955	11,5	4,6	3,6	18,3	19,7
1960	12,4	5,3	6,2	25,9	23,9
1965	12,2	8,7	5,8	21,7	26,7
1970	13,2	9,5	6,7	22,8	29,4
1975	15,8	11,2	5,8	17,7	32,8
1980	17,4	13,8	5,6	15,2	36,8
1985	20,3	23,1	8,1	15,7	51,5
1986	19,4	23,0	6,7	13,6	49,1

Πηγή: Δελτίο Συνδέσμου Ελληνικών Βιομηχανιών, Μάρτιος 1988 και Εθνικοί Λογ/σμοί.

ΠΙΝΑΚΑΣ 10

ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ ΩΣ % ΤΟΥ ΑΕΠ

Χώρα/έτος	Ελλάδα		ΑΚΚ	
	1980	1985	1980	1985
Παιδεία/Υγεία	6,5	8,4	15,2	14,7
Συντάξεις	5,8	10,7	8,5	9,1
Ασφάλιση ανεργ.	0,3	0,4	1,1	1,6
ΣΥΝΟΛΟ	12,6	19,5	24,8	25,4

Πηγή: OECD in figures, Έκδοση 1988.

σης, όχι μόνο το ποσό των δημοσίων επενδύσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν αυξήθηκε, αλλά ούτε και η διάρθρωση των δημοσίων επενδύσεων δεν βελτιώθηκε, αφού τα 2/3 των επενδύσεων αυτών, ακόμα, στρέφεται, στην υποδομή (1985/6). Τη στιγμή δηλαδή που οι δυνάμεις της αγοράς είχαν καταδικάσει την ελληνική οικονομία σε στασιμότητα και το ιδιωτικό κεφάλαιο, λόγω, βασικά, της αβεβαιότητας που είχαν δημιουργήσει οι προεκλογικές υποσχέσεις του ΠΑΣΟΚ, «απεργούσε» η αναλογία των μεταποιητικών επενδύσεων στις συνολικές πάγιες επενδύσεις της κυβέρνησης της «Αλλαγής» ήταν ακριβώς η ίδια (σχεδόν μηδαμινή) αναλογία που χαρακτήριζε ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο.

Αν, όμως, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν ήταν διατεθειμένη να διακινδυνεύσει μια σύγκρουση με το ντόπιο και ξένο κεφάλαιο για να εκπληρώσει τις αναπτυξιακές υποσχέσεις της και, αντίθετα, υιοθέτησε, σιωπηρά στην πρώτη τετραετία και ρητά στη δεύτερη, το μοντέλο εξαρτημένης ανάπτυξης, αυτό δεν σημαίνει ότι τουλάχιστον ανέλαβε μια συστηματική προσπάθεια δημιουργίας ενός πραγματικού κράτους-πρόνοια. Η Ελλάδα, όπως και οι άλλες χώρες στην περιφέρεια/ημιπεριφέρεια, σε ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο, δεν διέθετε παρά ένα υποτυπώδες κράτος-πρόνοια, που χαρακτηριζόταν από ανεπαρκή, μέχρι μηδαμινή, κάλυψη βασικών αναγκών (υγεία, εκπαίδευση, οικισμός, κοιν. ασφάλιση άνεργων).

Μια ένδειξη του ρόλου του κράτους σε σχέση με την κάλυψη των παραπάνω α-

κλιση που παρατηρείται τελευταία μεταξύ των αντίστοιχων αναλογιών οφείλεται πολύ περισσότερο στη διαδικασία εξελώματος του κράτους - πρόνοια, που έφερε η άνοδος του νεο-φιλελευθερισμού στη Δύση, παρά στην κοινωνική πολιτική του ΠΑΣΟΚ.

Η χειροτέρευση της κατάστασης, σε σχέση με τα διαρθρωτικά προβλήματα που περιέγραφα παραπάνω, δεν είναι επομένως άσχετη με την πολιτική «ανάπτυξης μέσω δανεισμού» που υιοθέτησε το ΠΑΣΟΚ, ακολουθώντας την τακτική που ήδη είχαν υιοθετήσει, από την προηγούμενη δεκαετία, οι περιφερειακές χώρες. Η χειροτέρευση αυτή έγινε αναπόφευκτη αφότου τα ελλείμματα στο δημόσιο τομέα και η διεύρυνσή του χρέους που ακολούθησε δεν χρησιμοποιήθηκαν για την επέκταση και βελτίωση της παραγωγικής δομής (πράγμα που θα μπορούσε να δικαιώσει τόσο τα ελλείμματα όσο και ένα μεσοπρόθεσμο δανεισμό) μέσω, για παράδειγμα, της δημιουργίας αγροτο-βιομηχανικών συγκροτημάτων, σύγχρονων υψηλής τεχνολογίας μεταποιητικών μονάδων, αύξησης των δαπανών στο «ανθρώπινο κεφάλαιο» κλπ. Αντίθετα, τα ελλείμματα αυτά, όπως είδαμε, σπαταλήθηκαν για καθαρά καταναλωτικούς (και εκλογικούς) σκοπούς, με φυσική συνέπεια την παραπέρα επιτάχυνση του πληθωρισμού (από ένα μέσο όρο 14% στην προηγούμενη δεκαετία, σε 20% στην παρούσα δεκαετία - 1980-86).

Έτσι, τα ελλείμματα του δημόσιου τομέα είχαν μια αλματώδη αύξηση στην περίοδο 1981-82, από 40% του ΑΕΠ το 1981 (συμπεριλαμβανομένου του εσωτερικού

ελληνικής οικονομίας. Όπως δείχνει ο Πιν. 11, το έλλειμμα στον προϋπολογισμό, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκε πολύ ταχύτερα στην Ελλάδα σε σχέση με τις ΑΚΧ. Αυτό σημαίνει ότι οι κρατικές δαπάνες αυξήθηκαν ταχύτερα από τα δημόσια έσοδα στη χώρα μας, σε σχέση με τις μητροπόλεις. Επιβεβαιωτική ένδειξη του γεγονότος αυτού είναι ότι ο λόγος δημοσίων εσόδων/δαπανών έπεσε με πολύ ταχύτερο ρυθμό στην Ελλάδα σε σχέση με τις ΑΚΧ. Η κυριαρχία των μικρών παραγωγικών μονάδων στη χώρα μας, σε συνδυασμό με την πολύ υψηλή αναλογία των αυτο-απασχολούμενων και την αναπόφευκτη υπερ-μεγέθη παρα-οικονομία³ μπορούν να εξηγήσουν, τόσο τη μεγάλη αναλογία εμμέσων φόρων στην Ελλάδα (36% των συνολικών εσόδων έναντι ενός μέσου όρου 17% στις ΑΚΧ το 1986), όσο και τον σημαντικό βαθμό φοροδιαφυγής. Η απροθυμία, επομένως, της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να επιβάλλει έναν προοδευτικό φόρο περιουσίας, ο οποίος θα μπορούσε από τη μια μεριά, να μειώσει σημαντικά τη φοροδιαφυγή και, από την άλλη, να συγκεντρώσει το φορολογικό βάρος στα ανώτερα εισοδηματικά στρώματα, συνέβαλε αποφασιστικά στην έκρηξη του δημόσιου χρέους.

Οι επιπτώσεις του εξωτερικού χρέους

Είναι γνωστή η «παγίδα του χρέους» στην οποία βρίσκονται σήμερα πολλές περιφερειακές χώρες που είναι αναγκασμένες να αυξάνουν το δανεισμό τους για να εξυπηρετούν παλιά χρέη, αντιμετωπίζοντας, συγχρόνως, αρνητικές μεταβιβάσεις κεφαλαίου, δηλαδή, μεγαλύτερες εκροές παρά εισροές κεφαλαίου. Αν και η Ελλάδα δεν έχει ακόμα πιαστεί για καλά στην παγίδα αυτή, εντούτοις, όπως δείχνει ο Πιν. 12, είναι έτοιμη για κάτι τέτοιο. Αν αφαιρέσουμε τις καθαρές πληρωμές τόκων και κερδών από τις καθαρές εισροές κεφαλαίου, τότε, οι καθαρές μεταβιβάσεις κεφαλαίου προς την Ελλάδα φανερώνουν μια μακροπρόθεσμη φθίνουσα τάση. Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει από το λόγο των καθαρών μεταβιβάσεων κεφαλαίου προς τις εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ο οποίος έπεσε από ένα μέσο όρο πάνω από 25% στη δεκαετία του '60 και πάνω από 20% στην προηγούμενη δεκαετία σε ένα μέσο όρο 14% στην περίοδο 1981-87. Ακόμα πιο σημαντικό είναι το γεγονός ότι αν πάρουμε υπόψη μόνο τις αυτόνομες εισροές κεφαλαίου (έξαιρώντας δηλ. τις δανειακές εισροές-στήλη 6) τότε οι καθαρές μεταβιβάσεις έχουν ήδη γίνει αρνητικές, δηλαδή από το 1982 και μετά περισσότερα κεφάλαια φεύγουν από την χώρα παρά εισρέουν σε αυτή.

Ακόμα η προβλεπόμενη αύξηση στο

ΠΙΝΑΚΑΣ 11

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΕΣ ΩΣ % ΤΟΥ ΑΚΕΠ

	Ελλάδα			Αναπτ. Χώρες			Ελλάδα Έλλειμμα ως %	ΑΚΧ Προϋπ. ΑΕΠ
	έσοδα (1)	δαπάνες (2)	Λόγος (1):(2)	έσοδα (1)	δαπάνες (2)	Λόγος (1):(2)		
1972	25.4	27.5	0.92	21.6	22.2	0.97	- 1.7	- 1.8
1986	35.8	50.9	0.70	24.1	28.6	0.84	- 14.4	- 5.1

Πηγή: Στοιχεία από το 1988 World Development Report, World Bank.

ναγκών είναι οι κρατικές κοινωνικές δαπάνες ως ποσοστό του ΑΕΠ. Όπως γίνεται φανερό από τον Πιν. 10, αν και στην παρούσα δεκαετία σημειώνεται μια σημαντική αύξηση στην αναλογία των κοινωνικών δαπανών μέσα στο ΑΕΠ, εντούτοις πάνω από 70% αυτής της αύξησης οφείλεται στη δραστική αύξηση των πληρωμών για συντάξεις. Η αναλογία των κοινωνικών δαπανών για την εκπαίδευση, την υγεία και την ασφάλιση της ανεργίας, στο ΑΕΠ, μόλις αυξήθηκε κατά δυο εκατοστιαίες μονάδες, ενώ ακόμα αποτελεί μόλις το 54% της αντίστοιχης αναλογίας στις ΑΚΧ. Ακόμα και μια κάποια σύγ-

χρέους) σε 82% το 1985, και 97,6% το 1988 που ίσως αντιπροσωπεύει σήμερα τη μεγαλύτερη αναλογία δημόσιου χρέους προς ΑΕΠ στον ΟΟΣΑ. Ακόμα πιο σημαντική είναι η αύξουσα εξάρτηση από τον εξωτερικό δανεισμό για την κάλυψη των διευρυνόμενων ελλειμμάτων: η αναλογία του εξωτερικού δανεισμού στην κάλυψη των ελλειμμάτων αυξήθηκε από 13% του ΑΕΠ το 1981 σε 33% το 1986.

Θα πρέπει ακόμα να σημειωθεί ότι η μαζική επέκταση του δημόσιου χρέους, που ακολούθησε τη σημαντική αύξηση των δημοσίων δαπανών, συναρτάται άμεσα με τα διαρθρωτικά προβλήματα της

ΠΙΝΑΚΑΣ 12
ΚΑΘΑΡΕΣ ΕΙΣΡΟΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΕΣ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΙΣ
ΣΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ 1980-87 (εκ. δολ.)

(1) Έτος	(2) Καθαρή εισροή κεφαλαίου	(3) Καθαρή εισροή μακρο-προθ. ιδιωτ. κεφ.	(4) Καθαρές πληρωμές τόκων/ κέρδ.	(5) = (2) - (4)	(6) = (3) - (4)	(7) = (5) - (6)	(8) = (2) - (7)
Έτος	Καθαρή εισροή κεφαλαίου	Καθαρή εισροή μακρο-προθ. ιδιωτ. κεφ.	Καθαρές πληρωμές τόκων/ κέρδ.	Καθαρές μεταβ. Ποσόν % εξαγωγών	Καθαρές μεταβ. Ποσόν % εξαγωγών	Καθαρές μεταβ. Ποσόν % εξαγωγών	Καθαρές μεταβ. Ποσόν % εξαγωγών
1965	266	172	5	261	167	18,5	
1969	344	141	29	315	112	10,7	
1970	395	222	44	351	178	14,6	
1975	915	433	100	815	333	8,4	
1979	2037	973	158	1879	815	9,7	
1980	2311	1059	267	2044	792	8,6	
1981	2265	829	590	1675	239	2,4	
1982	1767	629	648	1119	-19	-0,2	
1983	2004	649	793	1211	-144	-1,8	
1984	2228	646	1082	1146	-436	-5,4	
1985	3107	641	1116	1991	-475	-6,0	
1986	2015	701	1271	744	-570	-6,6	
1987	2035	982	1426	609	-444	-4,0	

Πηγή: Στοιχεία υπολογισθέντα με βάση το Μην. Στατ. Δελτ. της Τρ. Ελλ.

μέλλον των πληρωμών τόκων για την εξυπηρέτηση του ήδη συσσωρευμένου δημόσιου χρέους σημαίνει ότι οι δανειακές ανάγκες του δημοσίου θα αυξάνουν αντίστοιχα, ακόμα και αν οι δημόσιες δαπάνες διατηρηθούν σταθερές. Για παράδειγμα, οι δανειακές ανάγκες του δημοσίου, ως ποσοστό του ΑΕΠ, αυξήθηκαν από 14,3% το 1981 σε 17,7% το 1985, σχεδόν αποκλειστικά λόγω των υψηλότερων πληρωμών τόκων.

Εξαιτίας των παραπάνω ανησυχητικών εξελίξεων στο ελληνικό χρέος, οι πιστωτές μας (μέσω του ΔΝΤ και της ΕΟΚ) επέβαλαν στην κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ το Σταθεροποιητικό Πρόγραμμα του 1985-7. Ο δηλωθείς στόχος του προγράμματος ήταν η μείωση των ελλειμμάτων στον προϋπολογισμό και το ισοζύγιο πληρωμών και η αντίστοιχη μείωση των δανειακών αναγκών του δημοσίου. Ο μη δηλωθείς στόχος όμως, όπως πάντα σε αντίστοιχες περιπτώσεις, ήταν η μείωση των δημοσίων δαπανών που δεν σχετίζονται με την εξυπηρέτηση του χρέους και η αύξηση των καθαρών εξαγωγών, μέσω της συμπίεσης των εισοδημάτων και δαπανών των μαζών, ώστε να εξασφαλισθεί η εξυπηρέτηση του χρέους στο μέλλον. Τέλος, ο απώτερος στόχος ήταν ο εξαναγκασμός της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ να εγκαταλείψει, ακόμα και στις διακηρύξεις της, την «τριτοκοσμική» ιδεολογία περί εξάρτησης από το ξένο κεφάλαιο, την ξένη αγορά και τεχνολογία κλπ. (για χάρη της δημιουργίας ευνοϊκού κλίματος που τόσο χρειάζεται το ξένο και ντόπιο κεφάλαιο) και να προσχωρήσει στη συναινεση του νεο-φιλελευθερισμού, όπως αυτή εκδηλώνεται στην περιφέρεια/ημι-περιφέρεια. Στην υιοθέτηση, δηλαδή, μιας στρατηγικής ανάπτυξης που βασίζεται στην «αναδιάρθρωση μέσω των δυνάμεων της αγοράς», με άλλα λόγια, στο

μοντέλο εξαρτημένης ανάπτυξης. Το Πασοκικό Μανιφέστο του 1988 υλοποιεί, την επίσημη πια, στροφή στην ιδεολογία του κόμματος.

Η οικονομική πολιτική που υιοθετήθηκε μέσω του Σταθεροποιητικού Προγράμματος (υποτίμηση, συμπίεση μισθών, μείωση του ρυθμού αύξησης των δημοσίων δαπανών κλπ.) είχε το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα. Η μέση πραγματική αμοιβή έπεσε περίπου 10% μεταξύ 1985 και 1987, ενώ τα κέρδη στη μεταποίηση αυξήθηκαν κατά 50% το 1986 και το μπουμ των κερδών συνεχίζεται από τότε⁴. Η αναδιανομή εισοδήματος σε βάρος των εργαζομένων φαίνεται ακόμα και από τα τελευταία στοιχεία των Εθνικών Λογισμών. Η μερίδα του μη αγροτικού εισοδήματος που προέρχεται από επιχειρηματική δραστηριότητα και περιουσιακές προσόδους αυξήθηκε κατά 6 εκατοστιαίες μονάδες μέσα σε δυο χρόνια (από 30,7% το 1985 σε 36,6% το 1987). Αν σημειώσουμε εδώ πως σύμφωνα με μόλις δημοσιευθέντα στοιχεία (EEC Poverty in Europe, 1989), η Ελλάδα το 1984-85 είχε τη μεγαλύτερη ανισοκατανομή εισοδήματος στην ΕΟΚ μετά από την Πορτογαλία με 1/4 σχεδόν του πληθυσμού να έχει διαθέσιμο εισόδημα κάτω από το μισό του μέσου ελληνικού τότε τα αποτελέσματα της σοσιαλιστικής διαχείρισης της οικονομίας γίνονται ανάγλυφα.

Ανάλογα πραγματοποιήθηκαν και οι φανεροί στόχοι του προγράμματος. Τόσο το δημοσιονομικό όσο και το έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών μειώθηκαν σημαντικά στην περίοδο 1985-7, ενώ η επιχειρηματική εμπιστοσύνη φαίνεται ότι αποκαταστάθηκε πλήρως μετά την ιδεολογική στροφή του ΠΑΣΟΚ και την ικανότητα που έδειξε να ρίξει το βάρος της «σταθεροποίησης» στους εργαζόμενους.

Το επενδυτικό μπουμ και η αναστροφή της φυγής κεφαλαίου που σημειώθηκαν μέσα στο 1988 είναι ενδείξεις της αποκατάστασης του ευνοϊκού κλίματος για το κεφάλαιο. Εντούτοις, μόλις τα σκληρά δημοσιονομικά και μονεταριστικά μέτρα που υιοθέτησε το πρόγραμμα χαλαρώθηκαν το 1988/89 (ενόψει εκλογών), τα δημοσιονομικά ελλείμματα, αναπόφευκτα, άρχισαν πάλι να διευρύνονται, τόσο απόλυτα, όσο και σε σχέση με το ΑΕΠ⁵. Αναπόφευκτα, γιατί τίποτα δεν έγινε σε σχέση με τα διαρθρωτικά προβλήματα της χώρας που, όσο αφήνονται για την επίλυση τους στις δυνάμεις της αγοράς, τόσο θα χειροτερεύουν, όπως χειροτέρευαν σε ολόκληρη τη μεταπολεμική περίοδο.

Στο μεταξύ, το άνοιγμα μεταξύ της Ελλάδας και των ΑΚΧ έγινε ακόμα μεγαλύτερο στη δεκαετία αυτή. Αν χρησιμοποιήσουμε ως μέτρο του ανοίγματος το συννηθισμένο δείκτη του κατά κεφαλήν εισοδήματος, τότε, παρά το ότι ο δείκτης αυτός στην περίοδο 1960-79 είχε σημαντικά ταχύτερο ρυθμό αύξησης στην Ελλάδα σε σχέση με τις ΑΚΧ (6% έναντι 4%), εντούτοις, το ελληνικό κατά κεφαλήν εισόδημα, το 1979 ήταν μόλις το 42% (σε τρέχουσες τιμές συναλλάγματος) του αντίστοιχου μέσου εισοδήματος στις ΑΚΧ. Από τότε το άνοιγμα διευρύνθηκε ακόμα περισσότερο. Το 1987, το ελληνικό κατά κεφαλήν εισόδημα είχε πέσει στο 30% (σε τρέχουσες τιμές συναλλάγματος) ή στο 50% (με βάση τους δείκτες αγοραστικής δύναμης), του μέσου εισοδήματος των ΑΚΧ. Σε σχέση με την Κοινότητα, το ελληνικό κατά κεφαλήν εισόδημα ήταν 58% του κοινοτικού το 1981 και μετά από μια σταθερά φθίνουσα πορεία έφθασε το 53% το 1988⁶.

Αυτά, σε δόξα της «πορείας προς την εθνική ανεξαρτησία» και της «ακμαιοτήτας» της οικονομίας μας. □

3. Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα το πραγματικό ΑΕΠ στην Ελλάδα είναι περίπου 30% υψηλότερο από το επίσημο ενώ το μέγεθος της παρα-οικονομίας είναι ιδιαίτερα υψηλό στις υπηρεσίες όπου κυμαίνεται μεταξύ 30% και 65% της πραγματικής δραστηριότητας (Π. Παυλόπουλος, Η παρα-οικονομία στην Ελλάδα, ΙΟΒΕ, 1987). Συγκριτικά με τις ΑΚΧ αναφέρω ενδεικτικά ότι στην Αγγλία, το μέγεθος της παρα-οικονομίας υπολογίζεται μεταξύ 7% και 15% το 1979/80 (E. L. Feige, "The UK's unobserved economy", Journal of Econ. Affairs, July 1981).

4. 1986/7 OECD Report on Greece, σελ. 15.

5. Το έλλειμμα του κράτους (εκτός ΔΕΚΟ) ως ποσοστό του ΑΕΠ από 13,6% το 1985 έπεσε σε 10,8% και 9,5% το 1986 και 1987 αντίστοιχα για να αρχίσει πάλι την ανοδική του πορεία το 1988 (12%) με προβλεπόμενο έλλειμμα για το 1989 13,25% (EEC, Annual Economic Report 1988-89).

6. Στοιχεία υπολογισθέντα με βάση το World Development Report (1981 και 1988) για τις συγκρίσεις με τις ΑΚΧ και στοιχεία Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις συγκρίσεις με ΕΟΚ.

ΕΠΙ
σημαί
νουμε

Η Μελίνα στο ΠΡΟ-ΠΟ...

Η υπουργός Πολιτισμού κ. Μελίνα Μερκούρη ανακοίνωσε τη Δευτέρα 29 Μαΐου, «ύστερα από την ομόφωνη θέληση όλων των ενδιαφερόμενων φορέων» την παράταση του ποδοσφαίρου όλων των κατηγοριών Α', Β', Γ' και Δ' Εθνικής.

Ματς-μπαράζ θα διεξάγονται κάθε Τετάρτη και Κυριακή, σε ουδέτερα γήπεδα, τον Ιούνιο, μεταξύ 20 ομάδων— τελευταίων σε κάθε κατηγορία και «επιλαχουσών»— για τη συμπλήρωση του αριθμού των ομάδων στις 4 κατηγορίες αφού από του χρόνου στην Α' Εθνική και τη Β' θα έχουμε 18 ομάδες στην Γ' 2 ομίλους των 18 και στην Δ' μάλλον 6 ομίλους των 18 ομάδων.

Η υπουργός Πολιτισμού προτίμησε να θυσιάσει μπροστά στις σκοπιμότητες της αύξησης του αριθμού των ομάδων οποιαδήποτε άλλη ασχολία της αυτή την περίοδο και να ασχοληθεί αποκλειστικά και μόνο με τα μπαράζ και φυσικά τις ψήφους των απογοητευμένων οπαδών των ομάδων της επικίνδυνης ζώνης.

Δεν ενδιαφέρει εδώ μόνο η σκοπιμότητα της πολιτικής, οι συσχετισμοί, οι παραγοντισμοί, τα ρουσφέτια, οι κλίκες, οι δηλώσεις περί «κάλπικου πρωταθλήματος», νοθείας του από τον Κοσκωτά— αυτός είναι παντού, έτσι κι αλλιώς— και η χρήση του ποδοσφαίρου στην πολιτική. Ενδιαφέρει η στάση της Μελίνας, της υπουργού Πολιτισμού στη συγκεκριμένη περίοδο ως έκφραση πολιτιστικής πολιτικής της Πολιτείας απέναντι στα όσα συμβαίνουν στη χώρα.

Η υπουργός Πολιτισμού υποτάχθηκε σε ένα μηχανισμό που λίγο ακόμα θέλει για να την βάλει στο δελτίο ΠΡΟ-ΠΟ, στο 1-Χ-2 της κυριακάτικης μιζέριας του τζόγου όλων μας, με στόχο να υπηρετηθούν στη συγκεκριμένη περίπτωση το σύνολο των μηχανισμών της ποδοσφαιρικής συναλλαγής στο όνομα της εκλογικοψηφοθηρικής σκοπιμότητας.

Άραγε γι' αυτούς που δεν ήθελαν και δεν θέλουν τη Μελίνα στο ΠΡΟ-ΠΟ η υπουργός Πολιτισμού της Ελλάδας έχει κάποια απάντηση;

Συντελεστές δόμησης και προστασία του Περιβάλλοντος

Όπως διαβάζουμε στις εφημερίδες και όπως εξαγγέλθηκε από τα δελτία ειδήσεων της κρατικής ΕΡΤ: με απόφαση που υπέγραψε την περασμένη εβδομάδα ο υπουργός ΠΕΧΩΔΕ Μανώλης Παπαστεφανάκης τροποποιούνται οι συντελεστές δόμησης συν-

τριπτικού ποσοστού οικοπέδων, που βρίσκονται εντός σχεδίου, στο όνομα της στήριξης της αγίας μικρομεσαίας οικογένειας.

Συγκεκριμένα μπορεί να χορηγείται ειδική άδεια οικογενειακής στέγης με απόφαση της ΕΠΑΕ. Με την άδεια αυτή ο ιδιοκτήτης μπορεί να χτίζει περισσότερα από τα επιτρεπόμενα στην περιοχή τετραγωνικά μέτρα, εφόσον καλύπτει ανάγκες δικές του, της συζύγου, των παιδιών ή των γονέων του.

Τα οικοπέδα που ορίζονται σε «μικρά» για την περίπτωση αυτή είναι όλα εκείνα που έχουν έκταση μικρότερη των 300 μ²! Αποτελούν δηλαδή το 70% των οικοπέδων που βρίσκονται στις εντός σχεδίου περιοχές και στις περιφέρειες των οικισμών προ του 1923.

Βέβαια στην απόφαση αυτή ορίζονται και κάποιες προϋποθέσεις: όπως λόγου χάριν ότι:

● Ο νέος συντελεστής του οικοπέδου δεν μπορεί να υπερβαίνει τον ανώτατο επι-

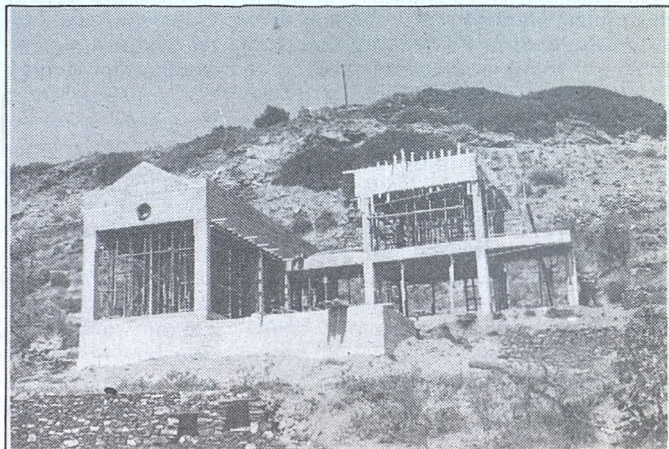
ση που υπάρχει, δηλαδή, τους ελεύθερους χώρους, την πυκνότητα κατοίκησης και δόμησης, τις συνθήκες περιβάλλοντος και ρύπανσης οι οποίες επικρατούν εκεί.

Ας είμαστε δίκαιοι.

Οι ασκοί του Αιόλου δεν άνοιξαν τώρα. Είναι παλιά αμαρτία— της ίδιας κυβερνητικής παράταξης— η οικογενειακή στέγη θεσπίστηκε από το «μεταβατικό» νόμο— αυτόν που μας έμεινε έως σήμερα δηλαδή— 1337/83! και μάλιστα επί υπουργίας του ηγέτη του ριζοσπαστικού κόμματος, που σήμερα καταγγέλλει το λαϊκισμό! Τι θράσος...

Βέβαια οι επίγονοι του στις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, απέδειξαν την πολιτεία του χρυσό! Τότε είχαν προβλεφθεί και ορισμένες ασφαλιστικές δικλείδες: ποιες ήταν; Η απαγόρευση μεταβίβασης του ακινήτου που είχε κτιστεί με τις διατάξεις της οικογενειακής στέγης επί μια πενταετία.

Επιτρεπόταν δηλαδή η σπέκουλα στη γη! Μόνο με ρυθμούς πενταετίας τώρα καταρ-

τρέπόμενο συντελεστή της δόμησης για όλη τη χώρα, που είναι 2,4 από το 1979.

Με την έννοια αυτή η οικογενειακή κατοικία δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη από 240,0 μ².

Να το αναλύσουμε:

Σε μια περιοχή που κρίθηκε από το νομοθέτη, τους μελετητές, τα δημοτικά Συμβούλια και τα συμβούλια χωροταξίας του νομού ότι η εκμετάλλευση της αντέχει 80,0 μ² κτιστό χώρο, για κάθε 100,0 μ² οικόπεδο, έρχεται η χαριστική διάταξη και επιτρέπει— δυνητικά βέβαια— 240,0 μ² κτιστό χώρο για κάθε 100,0 μ² οικόπεδο! Τρεις φορές επάνω!

Ποια είναι αυτή η έννοια της «αντοχής» μιας περιοχής. Ο καθένας το καταλαβαίνει πως προσδιορίζεται από την ήδη διαμορφωμένη κατάστα-

γήθηκε και αυτό!

Προσέξτε το μηχανισμό:

● Η πολιτεία αναγνωρίζει ότι υπάρχουν φτωχοί πολίτες δίχως στέγη.

Αντί λοιπόν να φροντίζει να τους την παράσχει σε περιοχές κατάλληλες και όχι βεβαρυμένες οικιστικά, πολεοδομικά, περιβαλλοντικά:

● δίνει τη δυνατότητα σ' αυτούς που έχουν οικόπεδα, να χτίσουν διαμερίσματα με υπερβάλλοντα— κατά πολύ μάλιστα— συντελεστή και αμέσως μετά να τα πουλήσουν.

Στο φτωχό; Ποιος ξέρει; Αν κατόρθωσε στο μεταξύ διάστημα να βρει λεφτά, πληρώνοντας μάλιστα το κέρδος και του ιδιοκτήτη και του εργολάβου, ίσως το κατορθώσει.

Τελευταίες έρχονται οι ηχηρές τυμπανοκρουσίες που αναγγέλλουν:

αρχι
ΤΕΚΤΟ
νίκη

Εξυγιάνσεις αστικού κέντρου.

Αναβαθμίσεις οικιστικών ιστών και συνόλου και όλοι οι οργανισμοί που δημιουργούνται για τέτοιους υψηλούς στόχους και κάποιους άλλους: να δημιουργούνται θέσεις και να προετοιμάζονται καρέκλες για τη δική τους οικογενειακή στέγη:

του υιού, του γαμπρού, του πρώην και του νυν και των εκλεκτών τους φίλων!

Ράνια Κλουτσινιώτη

Στη χώρα της μπουλντόζας

Έγκλημα σε βάρος του Μυκονιάτικου τοπίου χαρακτηρίζει σε δημόσια καταγγελία του ο Νορβηγός Πολεοδόμος BJORN ROE, την επέλαση της μπουλντόζας στην περιοχή του Πλατύ Γιαλού στη Μύκονο. Ολόκληρη κορυφογραμμή, «εκτός σχεδίου», βλέπετε, έπεσε θύμα επίδοξων προφανώς οικοπεδοφάγων με ισοπεδωτικές ανατινάξεις και επιχειρήσεις μπουλντόζας.

«Ως καθηγητής και επαγγελματίας πολεοδόμος», «αλλά και σαν φίλος, θαυμαστής και υποστηρικτής της Μυκόνου και της Ελλάδας γενικότερα για 30 χρόνια, έχω το καθήκον και την υποχρέωση να εναντιωθώ σε τέτοιες εγκληματικές ενέργειες σε βάρος της ομορφιάς της Μυ-

κόνου, σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος», γράφει σε σχετική επιστολή του της 6-5-89.

Και επανέρχεται δριμύτερος με νέα επιστολή - καταγγελία (20-5-89), την οποία δημοσιεύουμε αυτούσια, προς τη Νομαρχία Κυκλάδων, με φωτογραφικό - αποδεικτικό υλικό.

Μετά την καταγγελία μου της 6.5.89, Έγκλημα σε βάρος του Μυκονιάτικου τοπίου, επανέρχομαι με αυτές τις φωτογραφίες για πληρέστερη πληροφόρηση. Πρόκειται για την κορυφογραμμή πάνω από την αμμουδιά του Πλατύ Γιαλού, περιοχή της νήσου Μυκόνου η οποία έχει καταστραφεί από τον Μυκονιάτη Γεώργιο Δακτυλίδη.

Οι φωτογραφίες αυτές μπορούν να δείξουν το βαθμό της καταστροφής.

Οι ασπρόμαυρες —σε φωτοτυπία— είναι από το 1979 ενώ οι έγχρωμες από το 1989, και δείχνουν το ίδιο τοπίο πριν και μετά την επέμβαση η οποία, δεν είναι μόνο καταστρεπτική αλλά, και παράνομη για τους εξής λόγους: το οικόπεδο βρίσκεται εκτός σχεδίου πόλεως όπως φαίνεται από το τοπογραφικό που επισυνάπτω. Η σχετική νομοθεσία απαγορεύει την οικοδόμηση κτιρίου εκτός σχεδίου πόλεως σε περιπτώσεις:

1. δάσους
2. κορυφογραμμής
3. βραχότοπου

Το συγκεκριμένο οικόπεδο είναι κορυφογραμμή και βραχότοπος άρα η προετοιμασία οικοδόμησής του είναι τελείως παράνομη.

Σαν επαγγελματίας πολεοδόμος επιμένω στο ότι αυτή η ενέργεια όχι μόνο παραβιάζει το νόμο, αλλά καταστρέφει και μία από τις ωραιότερες περιοχές του νησιού. Η σειρά αυτή των βουνών ξεκινάει από την τοποθεσία —αρ-

ματήσσει αμέσως οποιαδήποτε περαιτέρω αλλοίωση του χώρου και να βρεθούν τρόποι αποκατάστασής του. Η αποκατάσταση αυτή θα είναι βέβαια πάρα πολύ δύσκολη τώρα πια, αλλά οι υπεύθυνοι πρέπει να την απαιτήσουν από τον παραβάτη. Απαραίτητη είναι η εξέταση του χώρου από ειδικούς αρχιτέκτονες περιβάλλοντος για σωστότερη αποκατάστασή του.

Ο βραχότοπος πριν από την καταστροφή.

Μετά την επέμβαση της μπουλντόζας.

Τοπογραφικό του τόπου του εγκλήματος.

χαιολογικής αξίας— Πόρτες, κόβεται από τις δύο κοιλάδες του Πλατύ Γιαλού και συνεχίζει ως την θάλασσα περιγράφοντας μια αρκετά μεγάλη περιοχή.

Είμαστε υποχρεωμένοι να τη διατηρήσουμε όπως είναι χωρίς κτίσματα ή επεμβάσεις που χαλούν την καθαρότητα του τοπίου. Αυτήν την υποχρέωση πρέπει όλοι να την μοιραστούν, όλοι όσοι θέλουν να χαρούν και στο μέλλον την ομορφιά αυτού του τόπου που κινδυνεύει καθημερινά.

Γι' αυτά όλα πρέπει να στα-

Θα περιμένω απάντησής σας σχετικά με το όλο θέμα και τον τρόπο με τον οποίο θα ενεργήσετε το συντομότερο δυνατό.

Bjorn Roe
Καθηγητής

Εκεί που καταντήσαμε δε μας απέμεινε παρά η εγρήγορση των ξένων φίλων μας για την προστασία του δικού μας περιβάλλοντος. Αλλά εδώ καράβια χάνονται... κι ο Ανδρέας αρμενίζει. Με τέτοια θα ασχολούμαστε τώρα;

Θεατρο

Για το αρχαίο δράμα...

Ιούλιος και όπως κάθε χρόνο τέτοια εποχή, οι παραστάσεις αρχαίου δράματος βρίσκονται επί θήραις: Σοφοκλής, Ευριπίδης και τιμητική του Αριστοφάνη (εκλογές γαρ) ενώ ο Αισχύλος εφέτος απουσιάζει. Είκοσι συνολικά σκηνοθεσίες εκ των οποίων επτά είναι επαναλήψεις (ο αριθμός αυτός αναφέρεται μόνο στο φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου).

Κανείς δεν αναρωτιέται πλέον για την αναγκαιότητα που υπαγόρευσε όλες αυτές τις παραστάσεις, για την προβληματική που ακολουθήθηκε στη σύσταση του συγκεκριμένου ρεπερτορίου, για τη λογική των επαναλήψεων.

Τις χρηματοδοτήσεις του ΕΟΤ και την άσκηση πολιτικής δια των επιδοτήσεων, τον κορεσμό, τη ρουτίνα, την αμηχανία, τις αναφομοιώτες επιδράσεις, τα αποδεχόμαστε πια ως σημεία των καιρών.

Παρ' όλα αυτά υπάρχουν και φέτος ορισμένοι συντελεστές αυτών των θεαμάτων που δικαιολογούν μια κάποια αναμονή. Σ' αυτούς συγκαταλέγονται σίγουρα οι τελευταίες αναμετρήσεις ενός θηρίου της υποκριτικής με το τραγικό είδος (Οιδίπους επί Κολωνών από τον Αλέξη Μινωτή - Εθνικό Θέατρο), η νέα μετάφραση του Ιππόλυτου από τον Δημήτρη Δημητριάδη (Εθνικό Θέατρο, σκηνοθεσία Γιάννη Χουβαρδά) καθώς και

η πρώτη δουλειά σε τραγωδία ενός ταλαντούχου νέου σκηνογράφου, του Αθανάσιου Σουντουλίδη, και η εμφάνιση της Μπέτης Αρβανίτη ως Φαίδρας μετά την επιτυχία της Πέτρα Φον Καντ (στην παραπάνω παράσταση). Με ιδιαίτερο ενδιαφέρον αναμένεται και η σκηνοθεσία του Οιδίποδα Τυράννου (Θίασος Καρέζη - Καζάκου) από τον Γεωργιανό Στούρουα, καθώς και η πιθανή σκηνοθεσία ("Τρώαδες" του Πήτερ Χολ) τον Σεπτέμβριο στην Επιδαύρο.

Όμως κυρίαρχη παραμένει η αίσθηση ότι οι πιθανότητες για την έκπληξη στενεύουν, ότι τα οράματα δεν περισσεύουν, ότι ο χρόνος προετοιμασίας είναι τόσο λίγος για τόσο μεγάλα πράγματα.

Δεν διακατέχομαι από κανενός είδους προγονοπληξία. Η συμπεριφορά μας απέναντι στον τραγικό ήρωα είναι που με απασχολεί.

Πώς είναι δυνατόν να προσεγγίζουμε χωρίς δέος αυτά «τα περιπλανώμενα και ιπτάμενα όντα, αυτά που έτσι ή αλλιώς δεν αντέχουν στο καθεστώς των ανθρωπινων πραγμάτων» και να προσγειώνουμε βάνουσα μέσα στο ρυθμό της καθημερινότητάς μας; Πώς γίνεται να προετοιμάζουμε και να παρακολουθούμε στο πόδι, αυτή την μεγάλη πορεία τους «εξ ευτυχίας εις δυστυχίαν» (Αυτή είναι η απάντησή μας στην Πρώτη ύβρι;). Χωρίς να το θέλω ξαναζωντανεύει στη μνήμη μου το ακραίο παράδειγμα της Εύας Σικελιανού που άρχισε τη μελέτη του Προμηθέα Δεσμώτη τρία χρόνια πριν να τον σκηνοθετήσει στους Δελφούς, ενώ δύο χρόνια πριν είχε αναθέσει το σκηνικό σε Γερμανό ζωγράφο και άρχισε τη διδασκαλία του χορού και την ύφανση. Και ο προβληματισμός του Φώτου Πολίτη για το κεφάλαιο χώρος και αρχαία τραγωδία (σήμερα που τόσο αβασάνιστα δανιζόμα-

στε τις καρέκλες του Στάιν αλλά ουδόλως μας απασχολεί γιατί εκείνος δεν τις τοποθέτησε στο αρχαίο Θέατρο της Επιδαύρου). Τέλος η χορογράφος Λουκία Σακελαρίου, που μου έλεγε ότι ο Ροντήρης προετοιμάζε σκηνοθεσία Αριστοφάνη, αλλά δεν πρόλαβε και οι «Πέρσες» του Κουν.

Νοσταλγία... Ούτως ή άλλως το «αληθινό» θέατρο είναι πάντα «αλλού»...

Δηώ Καγγελάρη

Μια πρόταση ποιότητας από τα παιδιά της Αφρικής

Ποδήλατα και αυτοκινητάκια φτιαγμένα από σύρμα και παλιά τενεκεδένια κουτάκια, ζωάκια από πηλό που θυμίζουν αρχαιολογικά ευρήματα της προϊστορικής εποχής, ξύλινα αεροπλανάκια βαμμένα με τα έντονα χρώματα των παραδείσιων πουλιών ήταν μερικά από τα αντικείμενα που συνέθεσαν την εικόνα της έκθεσης «Το 'φτιαξα για να παίζω, η δημιουργικότητα των παιδιών της Αφρικής».

Αυτοσχέδια και χειροποίητα παιχνίδια παιδιών από αγροτικές περιοχές έξι συνολικά χωρών της Αφρικής (Κένυα, Σενεγάλη, Μπουρκίνα Φάσο, Ρουάντα, Μπουρούντι, Ακτή του Ελεφαντοστού), που ξύπνησαν τουλάχιστον στους μεγαλύτερους σε ηλικία επισκέπτες, αναμνήσεις από τα παιδικά τους χρόνια, όταν τα κατασκευασμένα παιχνίδια στην Ελλάδα ήταν ακόμα είδος πολυτελείας.

Η έκθεση διοργανώθηκε στη Δημοτική Πινακοθήκη του Πειραιά, από το ελληνικό τμήμα Διεθνούς Οργάνωσης «Σώστε τα παιδιά», μιας μη κερδοσκοπικής οργάνωσης με κύριο στόχο τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των παιδιών σε υποβαθμισμένες περιοχές και έγινε παράλληλα στη Γαλλία, την Ιταλία, την Πορτογαλία και την Ισπανία.

Σε μια εποχή, όπου η πολιτιστική βιομηχανία έχει κατα-

κτήσει όλους σχεδόν τους κλάδους της πνευματικής ζωής του Δυτικού κόσμου, και τα προϊόντα της καθορίζονται πλέον αποκλειστικά από το στοιχείο της εμπορικότητας, τα εκθέματα αυτά προβάλλουν μέσα από την αμεσότητα της μορφής τους και την πρωτοτυπία της σύνθεσής τους, μιαν ποιότητα δυσεύρετη στις μέρες μας.

Το παιχνίδι ως μέσο ελεύθερης έκφρασης και προώθησης της δημιουργικότητας στο παιδί τείνει σήμερα στις ανεπτυγμένες τεχνολογικά κοινωνίες να εκλείψει. Με βάση το υψηλό επίπεδο τεχνολογίας η βιομηχανία και οι εκπαιδευτικοί της επιδιώκουν να μετατρέψουν τους πολίτες των χωρών αυτών από τα πρώτα ήδη χρόνια της ζωής τους σε άτομα άβουλα, χωρίς δική τους προσωπικότητα, σε άτομα κατευθυνόμενα.

Τα παιχνίδια των παιδιών της Αφρικής, δροσερό αποτέλεσμα των βιωμένων εμπειριών τους όπως και τα αληθινά «αποφθέγματα» του εκάστοτε πολιτισμού - θα μπορούσαν να αποτελέσουν και μια πρόταση για εναντίωση στη μαζικοποίησή μας, μια πρόταση για αληθινή ποιότητα.

Λήδα Καζαντζάκη

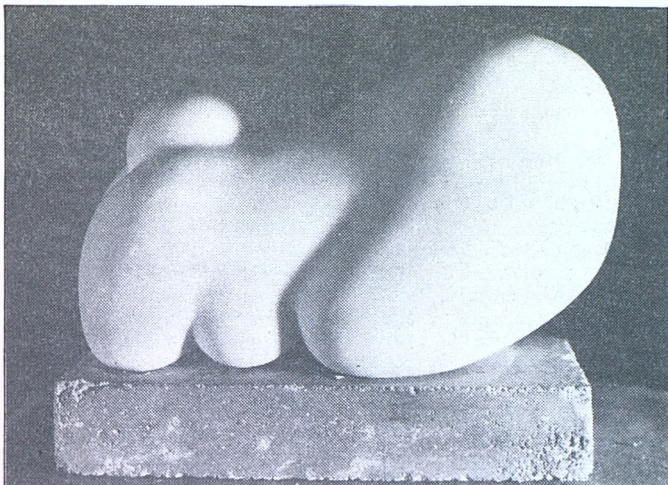
Ο γλύπτης Αντρέας Παπαχρήστου

Ο Αντρέας Παπαχρήστου που ζει και εργάζεται σήμερα στην Ουγγαρία γεννήθηκε στη Λυθία Καστοριάς το 1937. Οι γονείς του εντάχθηκαν και οι δυο στην αντίσταση και ο πατέρας του, αντάρτης του Δημοκρατικού Στρατού, σκοτώθηκε στις μάχες το 1948.

Ο 11χρονος μαθητής ήταν ένα από εκείνα τα παιδιά που μεταφέρθηκαν στις σοσιαλιστικές χώρες, ένα παιδί δηλαδή του λεγόμενου «παιδομαζώματος». Το ταλέντο του τον βοήθησε να βρει τελικά το

Η τραγωδία του Σοφοκλή «Οιδίπους Τύραννος» στο Θέατρο Ολύμπια σε σκηνοθεσία Φώτου Πολίτη (Μάιος 1919)

Γονατιστή γυναίκα, μάρμαρο (1968)

δρόμο του. Μπήκε με εξετάσεις στο καλλιτεχνικό Γυμνάσιο, στη Βουδαπέστη, και αφιερώθηκε στη Γλυπτική. Στη συνέχεια σπούδασε στη Σχολή Καλών Τεχνών της Βουδαπέστης —για 5 χρόνια— και τέλειωσε με επιτυχία τις διπλωματικές του εξετάσεις παρουσιάζοντας μια σειρά μελέτες για τον Όμηρο.

Όσο κι αν αυτό φαίνεται αρχικά παράδοξο, ο Ανδρέας Παπαχρήστου, δηλώνει ότι: «απέκτησα μια αίσθηση της γλυπτικής και μια αίσθηση της ελληνικότητας στην Ουγγαρία».

Η πολιτική ενίσχυσης των καλλιτεχνών στην Ουγγαρία και οι κρατικές παραγγελίες του επιτρέπουν να συνεχίσει την προσωπική του έρευνα και να εργαστεί μέσα σε συνθήκες ελευθερίας.

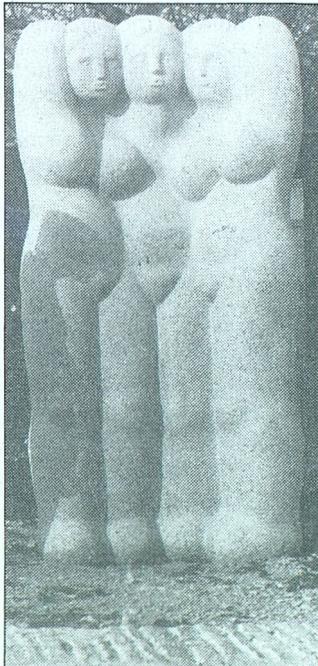
Τα βασικά υλικά του είναι το μάρμαρο και η πέτρα. Όπως λέει ο ίδιος:

«...Το μάρμαρο χρειάζεται μεγάλη ευαισθησία. Είναι υλικό που σου ζητά να του δώσεις ζωή. Γι' αυτό και ποτέ δεν δούλεψα με μηχανήματα. Μόνο η ευαισθησία του χεριού είναι ικανή να πραγματοποιήσει τις ιδέες του νου. Δεν έχω φτάσει στο στάδιο εκείνο που να αναγκαστώ να δουλέψω με μηχανήματα. Νοιώθω αρκετά έφηβος ακόμη. Όταν αρχίσω να γερνώ μπορεί να τα χρησιμοποιήσω. Τα χέρια μου είναι ακόμη σταθερά. Υπάρχει ενέργεια μέσα μου. Ο χαρακτήρας μου είναι τέτοιος που αυτό που κάνω, θέλω να το δω το συντομότερο. Όταν πλάθω ένα άγαλμα, βιώνω την έμπνευση. Τον μπρούτζο όταν τον παίρνεις από το χυτήριο, πρέπει να τον πλάσεις να του δώσεις ζωή. Είναι απλά ένα μέταλλο, δηλαδή με διάφορα εργαλεία πρέπει να τον ρετουσάρεis.

Εμένα αυτή η δουλειά δεν μου πηγαίνει, γιατί την βρίσκω ανιαρή. Δηλαδή το ίδιο άγαλμα το ξανακάνω κι αυτή η πορεία είναι μηχανική».

Με αυτά τα υλικά και με αυτές τις τεχνικές, οικοδομεί το προσωπικό του ύφος. Ένα ύφος πρωτότυπο που χαρακτηρίζεται από το πάντρεμα τριών τρόπων να κάνει γλυπτά.

«Για τις φόρμες που κάνω το ελληνικό μάρμαρο είναι το υλικό που πηγαίνει καλύτερα. Μπορώ να πω ότι δουλεύω σε τρία στιλ. Αυτό μην το πάρετε στραβά, μπορεί να είναι διαφορετικά, όμως και τα τρία είμαι εγώ. Το ένα είναι στρογγυλές φυσικές φόρμες σαν βότσαλα που βρέθηκαν στη φύση. Το σχήμα τους είναι γεμάτο ερωτισμό. Αν

«Οι τρεις χάριτες» 1970

δεν αποπνέει ερωτισμό δεν είναι άγαλμα, αν δεν έχει ευαισθησία δεν είναι έργο τέχνης, είναι απλώς μια πέτρα. Βέβαια δεν εννοώ ότι η ευαισθησία είναι χρήσιμη μόνο για τα έργα τέχνης, αντίθετα χρειάζεται παντού. Το δεύτερο είναι κονστρουκτιβισμός. Και το τρίτο είναι το κλασσικό. Αυτά τα τρία στιλ δεν είναι βέβαια ξέχωρα. Υπάρχουν το ένα μέσα στο άλλο. Παίρνω τα στοιχεία που είναι σημαντικά για μένα από αυτά τα τρία στιλ, και φτιάχνω το δικό μου προσωπικό ύφος. Αυτός είναι ο κόσμος μου. Έτσι δημιουργήθηκε ο κόσμος που υπάρχει στο ατελιέ μου, στον κήπο μου, στις παραγγελίες μου».

Ο Αντρέας Παπαχρήστου είναι σήμερα 52 χρονών. Έχει πίσω του έναν τεράστιο όγκο εργασίας και μια ευρύτερη αναγνώριση.

Κι όμως η επιστροφή στην Ελλάδα τον τρομάζει. Προτιμά να ζει εδώ κι εκεί. Έτσι αισθάνεται ότι παραμένει ελεύθερος από τους οικονομικούς καταναγκασμούς και τη λειτουργία της τέχνης μέσα από τα εμπορικά κυκλώματα.

Χ.Λ.

● Την Τρίτη 6 Ιουνίου στις 9 μ.μ., οι φίλοι του θεάτρου και καλοί γνώστες της γαλλικής (!) θα έχουν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν στο **Θέατρο του Λυκαβητού**, το έργο του Jean-Paul Bernard «Mirabeau et le Delassement Comique», σε σκηνοθεσία του Michel de Maulne.

Η παράσταση δίνεται στα πλαίσια του εορτασμού των Διακοσίων Χρόνων από τη Γαλλική Επανάσταση. Θέμα της τα ιστορικά γεγονότα που έλαβαν χώρα και οδήγησαν στην Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

● Έκθεση υδατογραφιών του Ιωάννη Β. Κανέλη με θέμα: «Μετά Είκοσι έτη πριν» παρουσιάζει το **Ανοικτό Ψυχοθεραπευτικό Κέντρο** (Σ. Χαραλάμπη 9-11 και Χαριλάου Τρικούπη) από τις 29 Μαΐου. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Ιουνίου.

● Ομαδική έκθεση ζωγραφικής με θέμα τον «Πειραιά» εγκαινιάζεται την Δευτέρα 5 Ιουνίου στις 8 το βράδυ στην αίθουσα Τέχνης «**Αστρολάβος**» (Ανδρούτσου 138) στον Πειραιά.

Συμμετέχουν οι καλλιτέχνες: Μ. Γεωργιάς, Κ. Γραμματόπουλος, Γ. Μανουσάκης, Γ. Μιγάδης, Δ. Μυταράς, Μαρία Πωπ, Π. Ζετής, Γ. Τσαρούχης.

Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Ιουνίου.

● Εγκαινιάστηκε χθες στο «**Σπίτι της Κύπρου**» (Ηρακλείτου 10, Κολωνάκι) έκθεση έργων του **Αδαμόντιου Διαμαντή**. Η έκθεση οργανώνεται στα πλαίσια του Β' τριμήνου της Φιλοσοφικής Σχολής για την Κύπρο και θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Ιουνίου.

Κυπριακό Πανεπιστήμιο

Τη διακήρυξη που ακολουθεί υπέγραψαν 89 πανεπιστημιακοί δάσκαλοι υπερασπιζόμενοι την καθιέρωση της ελληνικής γλώσσας στο υπό ίδρυση Κυπριακό Πανεπιστήμιο.

«Οι υπογράφωντες πανεπιστημιακοί δάσκαλοι επιθυμούμε να εκφράσουμε την ανησυχία μας για την παρατεινόμενη ασάφεια γύρω από το θέμα της γλώσσας διδασκαλίας στο υπό ίδρυση Πανεπιστήμιο της Κύπρου. Πολύ περισσότερο διότι γνωρίζουμε τις εντεινόμενες πιέσεις στην Κυπριακή κυβέρνηση για την καθιέρωση της Αγγλικής ή και της Αγγλικής ως επίσημης γλώσσας.

Απορρίπτουμε το επιχείρημα ότι η καθιέρωση της Αγγλικής θα είναι εγγύηση ενός ανεβασμένου επιπέδου σπουδών. Η χαμηλή στάθμη πολλών Αγγλόφωνων Αραβικών και μη Πανεπιστημίων, δείχνει ότι η γλώσσα δεν αρκεί να εγγυηθεί τη στάθμη σπουδών. Ειδικά επισημαίνουμε τη δυσκολία της Αγγλικής να αποδώσει λεκτικά καινούργιες έννοιες και φαινόμενα που αναδύει καθημερινά η επιστημονική έρευνα. Δυσκολία στην οποία η Αγγλική ανταποκρίνεται μόνο μετά από τεράστιο εκδανεισμό από την Ελληνική γλώσσα, της οποίας μάλιστα συχνά κάνει ανωρθόδοξη χρήση.

Πέραν τούτου, πιστεύουμε πως η Παιδεία πρέπει να είναι εναρμονισμένη με το κυρίαρχο πρόβλημα, στο συγκεκριμένο τόπο και χρόνο. Και το μέγα ζήτημα σήμερα στην Κύπρο, είναι η απελευθέρωση της από την τουρκική κατοχή. Καμιά υλική αμυντική θωράκιση δεν είναι αποτελεσματική αν δεν συμβαδίζει με την ενίσχυση του αγωνιστικού φρονήματος. Κανένας αγώνας δεν μπορεί να γίνει με κοσμοπολιτικό πνεύμα και ξενομανή τρόπο ζωής, αλλά, αντίθετα, με αυτογνωσία και εθνική συνείδηση. Στη σημερινή κρίσιμη φάση του Κυπριακού είναι απαραίτητος ο τονισμός της ελληνικής ταυτότητας των Κυπρίων και η σύσφιξη των πολιτιστικών σχέσεων με την Ελλάδα ως εθνικό κέντρο. Και η υπονόμευση της Ελληνικής γλώσσας, η υποταγή στο γλωσσικό ιμπεριαλισμό της Αγγλικής, υπονομεύει ακριβώς αυτό το εθνικό στοιχείο στον αντικατοχικό αγώνα. Γιατί η γλώσσα συνδέει με τα πρόσωπα και με τους τόπους, εκφράζει σχέσεις, συντηρεί μνήμες και εξασφαλίζει τη διαχρονική επιβίωση των λαών».

ΠΟΙΟΙ ΔΙΑΛΕΓΟΥΝ ΠΡΙΝ ΑΠΟ Μ

Απέναντι στη Λερναία
Υδρα των αμερικάνικων
πολιτιστικών
υποπροϊόντων, που ένα
κεφάλι της μόνο είναι ο
κυρίαρχος εμπορικός
κινηματογράφος, οι
Έλληνες Ηρακλειδείς δεν
φαίνονται να διαθέτουν,
προς το παρόν
τουλάχιστον, ούτε ξίφος
ούτε πυρσό...

«Λειτουργούσα άναρχα, παρορμητικά» έπαιζα ό,τι μου άρεσε». Αυτή είναι μια ρήση του σοφού Σωκράτη, όχι εκείνου του πεισματάρη που ήπια το κώνιο άπαξ, αλλά του Σωκράτη Καψάσκη, παλαιμάχου κινηματογραφιστή και αϊθουσάρχη, που επί είκοσι συναπτά έτη δοκίμαζε το κώνιο της ελληνικής κινηματογραφικής πραγματικότητας.

Με το γραφείο του διανομής ταινιών, το «Στούντιο», και την ομώνυμη αίθουσα προβολών, η οποία από το 1985 ανήκει στην εταιρεία «Προοπτική», ο άνθρωπος αυτός στόχευε στο να γίνει «η οθόνη του Στούντιο εκφραστής μιας συνισταμένης της Αριστεράς, να διακινεί όσο το δυνατόν περισσότερες ταινίες του Τρίτου Κόσμου, και να βγαίνουν όλες οι εικόνες που λειτουργούσαν ενάντια και υπονομευτικά, όπως π.χ. του Άντυ Γουόρχολ».

Οι πολύτιμες εμπειρίες του Σωκράτη Καψάσκη και η πορεία του προς την έντιμη... ήττα, εφόσον απεχώρησε, τελικώς, από το κύκλωμα διανομής - εκμετάλλευσης ταινιών, καταγράφονται παραστατικά στη συνέντευξη του, που δημοσιεύθηκε στο ειδικό «κινηματογραφικό» τεύχος του «ΑΝΤΙ» το Μάιο του 1988.

Ο λόγος, βεβαίως, για τις εταιρείες διανομής κινηματογραφικών ταινιών στην Ελλάδα, τη λειτουργία τους και το ρόλο τους στη διαμόρφωση του κινηματογραφικού αισθητηρίου των θεατών.

Οι μεγάλες αμερικάνικες κινηματογραφικές εταιρείες Canon και Columbia αντιπροσωπεύονται από την «Προοπτική», οι 20th Century Fox και Orion από την «Σπέντζος Φιλμ», οι MGM, Paramount, United Artists και Universal από την UIP και οι Walt Disney - Touchstone και Warner Brothers από την «ΕΛΚΕ». Η «Νέα Κίνηση» δεν αντιπροσωπεύει μεγάλες αμερικανικές εταιρείες, αλλά συνεργάζεται αποκλειστικά ή όχι με διάφορες μικρότερες.

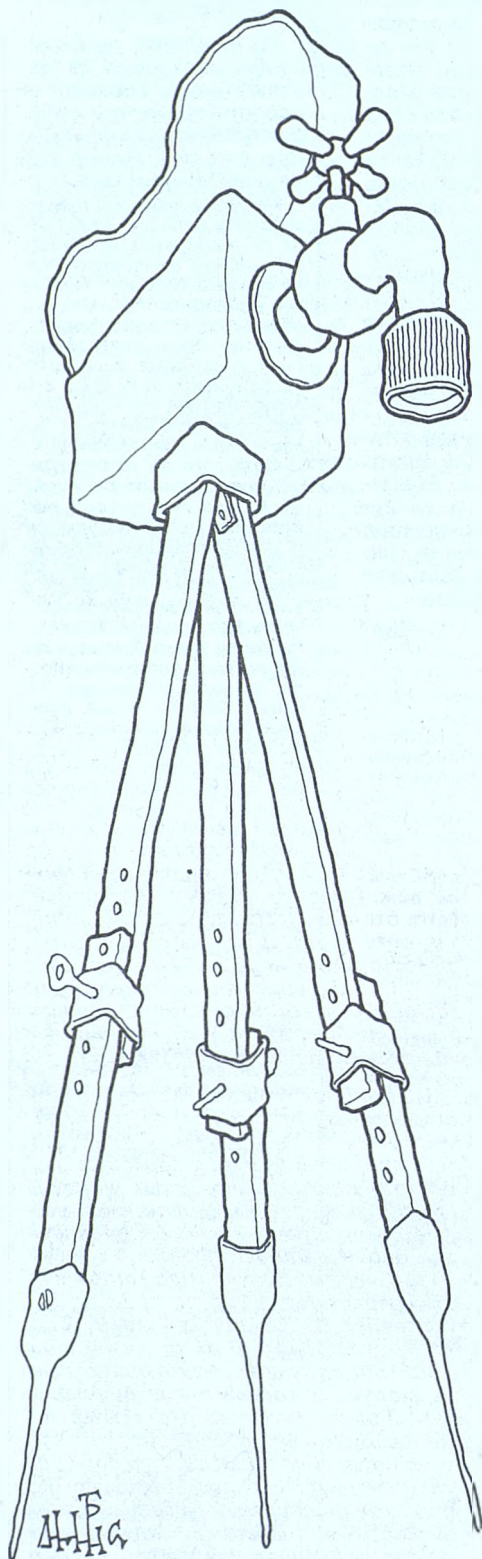
Ποιοι είναι λοιπόν αυτοί που διαλέγουν πριν από μας και για μας, τις ταινίες που βλέπουμε;

Σε αναζήτηση των διαστάσεων αυτού του προβλήματος το ΑΝΤΙ συζήτησε με τον κ. Γιώργο Σπέντζο, υπεύθυνο της «Σπέντζος Φιλμ», και τους κ. Γιώργο Τζιώτζιο και Ζήνο Παναγιωτίδη, υπεύθυνους αντίστοιχα των εταιρειών «Προοπτική» και «Νέα Κίνηση». Δεν έγινε δυνατόν να καταχωρηθούν οι απόψεις των εταιρειών «ΕΛΚΕ», που είναι ελληνική, και «UIP», που είναι υποκατάστημα στην Ελλάδα αμερικανικών εταιρειών παραγωγής.

Ζήτησαμε επίσης τις απόψεις των αιθουσάρχων και των σκηνοθετών. Εκ μέρους των πρώτων μιλάει ο κ. Θεόδωρος Ρίγγας, πρόεδρος της Πανελληνίας Ένωσης Επαγγελματιών Θερινών Κινηματογράφων, ο οποίος, όμως, είναι και ιδιοκτήτης χειμερινής αίθουσας. Μιλούν επίσης, οι σκηνοθέτες κ. Γιώργος Καρυπίδης και Γιώργος Πανουσόπουλος.

«Υπάρχουν σήμερα πέντε εταιρείες διανομής στην Ελλάδα. Παλαιότερα υπήρχαν περισσότερες από τριάντα, αλλά με την κρίση συρρικνώθηκαν. Μία κατηγορία ταινιών είναι αυτές οι οποίες ανήκουν στις «μεγάλες» αμερικανικές εταιρείες παραγωγής που αντιπροσωπεύονται, και είτε μας αρέσουν είτε όχι τις προβάλλουμε στις αίθουσες, εφόσον μας δεσμεύει η σχέση πρακτόρευσης που έχουμε με αυτές», τονίζει ο κ. Σπέντζος. Και προσθέτει: «Η άλλη κατηγορία είναι των ανεξάρτητων ταινιών που αγοράζουμε μόνοι μας στα διάφορα διεθνή φεστιβάλ και τις διαθέτουμε, όπως θέλουμε. Το 20% των ταινιών της «Σπέντζος Φιλμ» καλύπτεται από την ευρωπαϊκή παραγωγή. Πρόκειται για ταινίες ποιοτικές. Αλλά, όπως και να το κάνουμε, η αμερικάνικη ταινία είναι το οξυγόνο του κινηματογράφου. Αν για ένα χρόνο οι Αμερικάνοι δεν μας έστελναν ταινίες, οι ευρωπαϊκές και οι ελληνικές δεν θα έφταναν να γεμίσουν το πρόγραμμα μιας αίθουσας. Όσο για τον ελληνικό κινηματογράφο είναι γενικά δυσνόητος και γι' αυτό αντιεμπορικός. Ωστόσο, ταινίες όπως η «Λούφα και παραλλαγή», ο «Βίος και πολιτεία» και ο «Ξαφνικός Έρωτας» είναι ταινίες που αξίζει να υποστηρίζονται και με χαρά το κάναμε, όποτε είχαμε την ευκαιρία».

Η ασφυκτική όμως επικράτηση των αμερικανικών ταινιών αμβλύνει το αισθητήριο ενός μεγάλου τμήματος του «καταναλωτικού» κοινού, κατακλύζοντάς το με ταινίες-βιομηχανικά προϊόντα και αποπροσανατολίζοντάς το από μία εθνική και εναλλακτική κινηματογραφία. Χαρακτηριστικό είναι, ότι τα συμβόλαια που υπογράφουν οι μεγάλες αμερικανικές εταιρείες παραγωγής με τις ντόπιες εταιρείες διανομής δεν επιτρέπουν παρά μόνον την απόρριψη ενός ποσοστού πέντε έως δέκα τοις εκατό επί της ετήσιας παραγωγής.

ΑΣ ΓΙΑ ΜΑΣ

της Κατερίνας Καπερναράκου

Για το λεπτό αυτό ζήτημα, δηλαδή τις οικονομικές σχέσεις των ελληνικών με τις αμερικανικές εταιρείες («μεγάλες» και μη), μας μιλάει ο υπεύθυνος της «Νέας Κίνησης» κ. Ζ. Παναγιωτίδης. «Όλες οι ελληνικές εταιρείες διανομής πληρώνουν τους Αμερικανούς με ποσοστά επί των εισπράξεων, δηλαδή των εισιτηρίων. Αφού αποσβεσθούν τα αναπόφευκτα έξοδα που βαρύνουν την ταινία (διαφήμιση, φωτογραφίες κτλ.) και αφού επιπλέον κρατήσει το 35 με 65 τοις εκατό από τα εισιτήρια ο αιθουσάρχης, το υπόλοιπο το μοιράζονται, μισό μισό συνήθως, ο Έλληνας διανομέας και ο παραγωγός οίκος. Κατά κανόνα, οι ανεξάρτητες παραγωγές και δη οι ευρωπαϊκές αγοράζονται εφάπαξ με την καταβολή ενός συγκεκριμένου χρηματικού ποσού από τους εδώ διανομείς. Από τη στιγμή εκείνη και μετά, ο παραγωγός δεν συμμετέχει στα κέρδη ή στη ζημία».

Εύκολα διαπιστώνει κανείς ότι πέρα από έβδομη τέχνη ο κινηματογράφος σήμερα είναι, ασφέστατα, και εμπόριο. Η διαφορά της μαζικής αμερικανικής κινηματογραφίας με την ανεξάρτητη έγκειται στο εξής: οι πέραν του Ατλαντικού εταιρείες πρακτορεύονται από ένα πυκνό και αποτελεσματικό δίκτυο διανομών, σε όλο τον κόσμο, άρτια οργανωμένο.

Πρόκειται για την εμποροφυλακή της ισχυρότερης δύναμης κρούσης που διαθέτει ο πολιτιστικός ιμπεριαλισμός των ΗΠΑ, δηλαδή του θεάματος. Ταινίες όπως η «Αποκάλυψη τώρα» του Φράνσις Φορντ Κόπολα και η «Γουάλ Στρητ» του Όλιβερ Στόουν αποτελούν τις σπάνιες εξαιρέσεις που, απλώς, επιβεβαιώνουν τον κανόνα.

Αντιθέτως, οι ευρωπαϊκές, τριτοκοσμικές, λατινοαμερικανικές, κτλ. ταινίες — αλλά και οι ανεξάρτητες αμερικανικές — έχοντας αρνηθεί για προφανείς οικονομικούς λόγους την παραπάνω διαδικασία, υποχρεώνουν τους διανομείς να ριψοκινδυνεύουν οικονομικά για να τις προβάλλουν και λειτουργούν μεμονωμένα. Έτσι οι εθνικές κινηματογραφίες ούτε αντιστέκονται σταθερά στην αμερικανική διείσδυση ούτε και επικοινωνούν ενδο- και δια-ηπειρωτικά, προκειμένου να αρθρωθεί επαρκώς ένας εναλλακτικός κινηματογραφικός λόγος (βλ. Πίνακα 1).

Απο τις εταιρείες που υπάρχουν στη χώρα μας δύο, κυρίως, η «Προοπτική» και η «Νέα Κίνηση», διακινούν αρκετές ανεξάρτητες παραγωγές. Τα κριτήρια που υπαγορεύουν αυτή την επιλογή, τα παραθέτει ο υπεύθυνος της «Προοπτικής» κ. Γ. Τζιωτζιός: «Στην επιλογή των ανε-

ξάρτητων ταινιών τα κριτήρια είναι και ταρχάς υποκειμενικά. Προφανώς, θα πρέπει να υπάρχει και ένα κριτήριο επιχειρηματικού ρίσκου. Δεν έχει νόημα να φέρνεις ταινίες με παθητικό, αλλά, αν θέλεις να κάνεις κάποια πολιτική, επιτρέπεται να έχεις και τέτοιου είδους απώλειες για να κρατήσεις το προϊόν ζωντανό στην αγορά. Όσο για τον ελληνικό κινηματογράφο, προσωπικά νομίζω ότι δεν έχει προβλήματα σε επίπεδο διανομής, απλώς οι Έλληνες σκηνοθέτες βρήκαν κάπου να αποδώσουν την κακοδαιμονία τους. Τα προβλήματα η ελληνική ταινία τα συναντά σε επίπεδο παραγωγής και αιθουσών».

Αντίθετη φαίνεται να είναι η άποψη ενός κατεξοχήν ενδιαφερόμενου για το θέμα, του σκηνοθέτη κ. Γ. Καρυπίδη: «Υπάρχει μία γενικότερη προκατάληψη εναντίον των ελληνικών ταινιών. Στο κάτω κάτω, οι περισσότεροι νεοέλληνες προσπαθούν με κάθε τρόπο να γίνουν Αμερικάνοι. Ο ελληνικός κινηματογράφος αντιμετωπίζει δυσκολίες με τις εταιρείες διανομής. Μόνον εάν κάποια εταιρεία έχει συμμετοχή στην παραγωγή της ταινίας, ενδιαφέρεται να την προωθήσει, προκειμένου να αποσβέσει τα έξοδά της. Ποιος να ενδιαφερθεί για την ελληνική ταινία, όταν από αυτήν οι διανομείς εισπράττουν μόνον το 20% των εσόδων, ενώ από τις ανεξάρτητες ξένες ταινίες μπορούν να εισπράξουν ακόμα και το 100%;»...

Ωστόσο, είναι μάλλον άχαρο να επιφυλάσσουν οι Έλληνες σκηνοθέτες για τον εαυτό τους το ρόλο του Πόντιου Πιλάτου. «Είναι αλήθεια, ότι γενικότερα δεν υποστηρίζονται τα ελληνικά προϊόντα στην Ελλάδα, και κατά συνέπεια και οι ελληνικές ταινίες», επισημαίνει ο σκηνοθέτης κ. Γ. Πανουσόπουλος. Και ισχυρίζεται ότι «δεν φταίνε τόσο οι αιθουσάρχες ούτε οι διανομείς, αλλά περισσότερο εμείς οι ίδιοι οι σκηνοθέτες. Δεν πρέπει να φτιάχνουμε ταινίες ερήμην του κοινού. Πρέπει οι ταινίες μας να αποσκοπούν, ακριβώς, στην επιστροφή του κοινού στον ελληνικό κινηματογράφο».

Ποιοτική αναβάθμιση λοιπόν... Γιατί διαφορετικά: «Από τη στιγμή που δεν κάνουν οι Έλληνες σκηνοθέτες ταινίες για το κοινό, αλλά για τους εαυτούς τους, πάντα η απόσταση μεταξύ μας θα μεγαλώνει...», όπως — σκληρότατα, είναι αλήθεια... — υπογραμμίζει ο κ. Ζ. Παναγιωτίδης από την εταιρεία διανομής ταινιών «Νέα Κίνηση». «Αναγκαστικά λοιπόν κι εμείς στρεφόμαστε κυρίως προς τις ξένες ταινίες. Η «Νέα Κίνηση» επιλέγει τις ταινίες της σύμφωνα με τη γνώμη μίας τριμελούς επιτροπής. Ασχολούμαστε με τις εισαγωγές ταινιών, μελετάμε, παρακολουθούμε τι γίνεται στο εξωτερικό, ταξιδεύουμε, διαβάζουμε τις κριτικές και είμαστε πάντοτε μέσα στην καινούργια παραγωγή. Κακά τα ψέματα, μερικές φορές αγοράζουμε και "σέρα", γιατί οι ανεξάρτητες ευρωπαϊκές ταινίες, που κυρίως φέρνουμε, έχουν πολύ μεγάλο ρίσκο».

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΑΙΝΙΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1984-85

ΧΩΡΑ	ΕΘΝΙΚΕΣ	ΑΛΛΩΝ ΧΩΡΩΝ ΕΟΚ	ΗΠΑ	ΣΥΝΟΛΟ
Μεγ. Βρετανία	48 (16,60%)	13 (4,49%)	(78,89%) 228	289
Ολλανδία	16 (5,6 %)	77 (27,01%)	(67,36%) 192	285
Ισπανία	80 (19 %)	150 (35,62%)	(95,36%) 191	421
Δυτ. Γερμανία	64 (28,82%)	80 (36,03%)	(65,76%) 146	222
Ελβετία	—	182 (51,53%)	(49,30%) 177	359
Φινλανδία	15 (1,91%)	200 (25,57%)	(72,5%) 567	782
Γαλλία	159 (41,19%)	67 (17,35%)	(41,45%) 160	386
Ελλάδα	40 (13,20%)	72 (23,76%)	(63,03%) 191	303

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΧΩΡΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΙΘΟΥΣΩΝ				Μείωση αιθουσών από το 1956-1985
	1956	1980	1984	1985	
Μεγ. Βρετανία	4483	1533	1226	1271	71,64%
Ισπανία	5000	4200	3510	3109	37,82%
Γαλλία	5732	4540	5135	5190	9,45%
Ιταλία	10629	8453	—	4885	54,04%
Ολλανδία	513	507	486	—	5,26%
Δυτ. Γερμανία	6438	3530	—	3418	46,90%
Δανία	430	465	—	—	(8,13%-αύξηση)
Βέλγιο	1554	500	—	440	71,68%
Ελβετία	—	—	—	441	—
Πορτογαλία	—	200	200	—	—
Ιρλανδία	—	163	—	—	—
Ελλάδα	—	1500	—	—	—

Τα στοιχεία των Πινάκων 1,2 από το περιοδικό «Επιχειρήματα» τευχ. 3, Δεκέμβριος 1987.

Ο τελευταίος κρικός της... «βαρείας» αλυσίδας που εξετάζουμε είναι ο τόπος συνάντησης του θεατή με την κινηματογραφική ταινία, οι αίθουσες προβολής. Κατηγορηματικός ήταν στην εκτίμηση του για τους αιθουσάρχες ο κ. Γ. Τζιωτζιος από την «Προοπτική»: «Οι ιδιοκτήτες των χειμερινών αιθουσών είναι κάποιοι λεφτάδες που το μόνο που θέλουν είναι κάθε βδομάδα να παίρνουν τα φράγκα. Δεν καταλαβαίνουν ούτε τι είναι σινεμά ούτε τι είναι ταινία ούτε ότι πρέπει να βελτιώσουν τις συνθήκες προβολής. Γι' αυτό άφησαν τις αίθουσες και ρήμαξαν. Αντίθετα, τα φτωχαδάκια των θερινών σινεμά με τις μάντρες καταλαβαίνουν πολύ περισσότερα...».

Είναι όμως έτσι ακριβώς τα πράγματα. Ο λόγος στον κ. Θ. Ρίγγα, ιδιοκτήτη τόσο χειμερινής όσο και θερινών αιθουσών, ο οποίος μας λέει: «Κάθε χειμερινή αίθουσα κλείνει αποκλειστικό ετήσιο συμβόλαιο με μία ή περισσότερες εταιρείες διανομής ταινιών. Συνεπώς είμαστε δέσμιοι των εταιρειών, υποχρεωμένοι να παίζουμε τις ταινίες τους για όλο το χρόνο, χωρίς να έχουμε δυνατότητα επιλογής. Τέτοια περιθώρια υπάρχουν μόνο για τους θερινούς κινηματογράφους, όπου οι ιδιοκτήτες διαμορφώνουν μόνοι τους το πρόγραμμα προβολών. Τα τε-

λευταία χρόνια τόσο οι χειμερινές όσο και οι θερινές αίθουσες κλείνουν η μία μετά την άλλη. Το επάγγελμα περνάει μία σοβαρή οικονομική κρίση. Είναι απαραίτητη η ανακαίνιση των αιθουσών προβολής, αλλά ελάχιστοι συνάδελφοι μπορούν να αντέξουν το οικονομικό βάρος αυτού του εγχειρήματος».

Το «μικρομεσαίο» (αρα και προβληματικό...) κύκλωμα των Ελλήνων διανομέων, που χαρακτηρίστηκε και «Συνασπισμός» από τον σκηνοθέτη κ. Φώτο Λαμπρινό, για ευνόητους λόγους, δεν είναι ο καταλληλότερος στόχος για να στραφούν τα πυρά μιας κινηματογραφικής έρευνας. Άλλωστε, έχουν ήδη στραφεί επάνω του όλα τα φλογοβόλα της πανδαμάτορας αμερικανικής βιομηχανίας του θεάματος, με αποτέλεσμα να καταστεί διάτρητο. Αρκεί να επισημάνουμε τηλεγραφικά τα βασικά χαρακτηριστικά της κρίσης του συγκεκριμένου χώρου:

- Ο παροπλισμός του ελληνικού κινηματογράφου με τα εγγενή προβλήματα που αντιμετωπίζει (χρηματοδότησης, παραγωγής, θεματικής, διαφήμισης) και ο σκεπτικισμός —ή, ακόμη περισσότερο, η αποστροφή— των θεατών για τα προϊόντα του.
- Η κατακόρυφη πτώση του αριθμού των θεατών (μέχρι και 60% για το 1988)

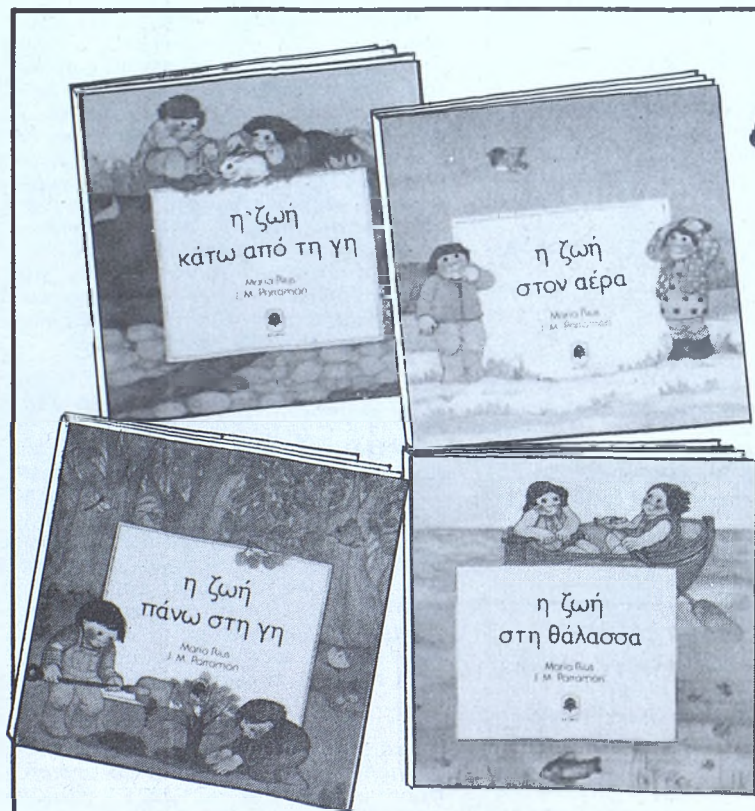
κάθε είδους ταινιών, όχι μόνο ελληνικών αλλά και ξένων.

● Ο μαρasmus των κινηματογραφικών αιθουσών (βλέπε πίνακα 2) που καταδικάζει τη συμπαθή τάξη των αιθουσαρχών σε ανίατη απραξία και όσους επαγγελματίες «επιζούν» τους οδηγεί στη σωτήρια (;) λύση της ανακαίνισης. Γιατί η κοινωνία του θεάματος απαιτεί να βλέπει μια οποιαδήποτε, τελικά, ταινία σε «καθωσπρέπει» αίθουσα.

● Η εύκολη και φτηνή λύση του βίντεο, που και οι ίδιες οι εταιρείες διανομής προωθούν, για να καλύψουν το έλλειμμα μιας παθητικής, συνηθώς καλλιτεχνικής, ταινίας.

● Η ατελέστατη οργάνωση, τόσο σε ελληνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο του δικτύου διανομής ανεξάρτητων κινηματογραφικών παραγωγών.

Τα συμπεράσματα είναι αναπόφευκτα και θλιβερά. Σε μια εποχή που το κέρδος και η τέχνη συγχέονται καταλυτικά, τείνει να εξαλειφθεί η εθνική πολιτιστική ταυτότητα. Και το χειρότερο: απέναντι στη Λερναία Ύδρα των αμερικανικών αλλά και άλλων πολιτιστικών υποπροϊόντων, που ένα κεφάλι της μόνο είναι ο κυρίαρχος εμπορικός κινηματογράφος, οι Έλληνες Ηρακλείδεις δεν φαίνονται να διαθέτουν, προς το παρόν τουλάχιστον, ούτε ξίφος ούτε πυρσό...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3 ΤΗΛ. 36.02.007

Τέσσερα πολύχρωμα εκπαιδευτικά βιβλία γραμμένα με απλό τρόπο για να φέρουν σ' επαφή τις νεαρές συνειδήσεις με το θαύμα του κόσμου που βρίσκεται γύρω τους. Όλη η σειρά περιλαμβάνει ένα «επιστημονικό» κεφάλαιο που θα βοηθήσει τους μεγάλους ν' απαντήσουν στις ερωτήσεις των παιδιών.

για την προσχολική και πρωτοσχολική ηλικία

Οι Εκδόσεις «Δωδώνη»

μετά από 8 χρόνια παρουσίας τους στα Γιάννινα
ως βιβλιοπωλείο – χαρτοπωλείο,
μεταφέρονται λόγω ιδιοχρησίας.

- Στο καινούργιο κατάστημα **ΜΙΧΑΗΛ ΑΓΓΕΛΟΥ 27**, σ' έναν τριόροφο, φωτεινό και άνετο χώρο, θα βρείτε πάλι το δικό σας ζεστό περιβάλλον και την ίδια φιλική διάθεση που γνωρίσατε 8 χρόνια τώρα.
- Λόγω της μεταφοράς μας, θα λειτουργούν τμήματα με μεγάλες προσφορές, στο κατάστημα της οδού **Βλαχλείδη 8**, μέχρι τον Ιούνιο. Επισκεφθείτε μας. Θα έχετε την ευκαιρία να κάνετε αξιόλογες αγορές από το στοκ που διαθέτουμε.
- Ουδεμία σχέση έχουμε με άλλο βιβλιοπωλείο το οποίο χρησιμοποιεί τον ίδιο τίτλο.

Εκδόσεις – Βιβλιοπωλείο «Δωδώνη»
Ασκληπιού 3, Αθήνα

Εκδόσεις – Βιβλιοπωλείο «Δωδώνη»
Μιχαήλ Αγγέλου 27, Γιάννινα

Τα δικά σας βιβλιοπωλεία
28 χρόνια κοντά σας

ΒΙΒΛΙΟ

‘Η ράχη του σκυλόψαρου

Ο Ν. Δ.

**Τριανταφυλλόπουλος
γράφει για την ποιητική
σύνθεση του Ζήση
Οικονόμου, «Μαύρο
χιούμορ γι’ αυτά που μας
συμβαίνουν», Πολύτυπο,
Αθήνα, 1988 σσ. 106.**

«Ακούγεται ό παφλασμός κι ό συρμός τής θάλασσας μέσα στο σκάφος... έλεγείο τών πραγμάτων τής άβύσσου μας.» Μέ τούτα ό Ζήσης Οικονόμου τελείωνε τό 1948 τό θεατρικό του «Τό μακρινό ταξίδι», έργο μέ άλληγορία διαφανέστατη: ό κόσμος μας, μέ τή ρότα πού τού δώσαμε, άναπόφευκτα θά ναυαγήσει αϋτανδρός, μήτε ή Καλυψώ μήτε ό μάλλον έλιωτικός Εϋγενίδης μήτε αϋτή ή ‘Ελπίδα θά γλιτώσουν. ‘Η ύφαλος όπου «έσυρε» τό πλοίο είναι ό άλαζονικός καί αϋτάρκης μηχανικός πολιτισμός, γιά τούτο καί δυσκολεύομαι νά καταλάβω δσα γράφει ό Κ. Θ. Δημαράς στην ‘Ιστορία του μόλις ένα χρόνο άργότερα: «Τό ίδιο καί ό Ζήσης Οικονόμου.» ‘Ιδιο μέ τί; Μέ «τό ύμνολόγημα τού μηχανικού πολιτισμού» από τόν Νικήτα Ράντο ή τόν Ρίτσο πού έπίσης «κινήθηκε επιδεικτικά στο κλίμα τού μηχανικού πολιτισμού», όπως λέγεται στην ίδια παράγραφο; ‘Αν αϋτό έννοει ό Ιστορικός τής λογοτεχνίας μας, τότε κακή γραμματολογική μόιρα κατατρέχει τήν Σκιάθο.

Δέν έχω τίς πρώτες ποιητικές συλλογές τού Οικονόμου, αλλά στα ‘Ποιήματα 1934-1953» (1977) οϋτε μισός στίχος δέν ύμνει τόν μηχανικό πολιτισμό. ‘Απεναντίας, πολλά ποιήματα μκκτηρίζουν

σκληρά τή μηχανή, τό πετρέλαιο, τόν Ford. ‘Ανάμεσα στίς συλλογές τής δεκαετίας τού 1930 καί τίς δύο τής δεκαετίας τού 1980 ύπάρχει διαφορά έντασης —καί ποιητικών τρόπων, ως ένα σημείο— όχι όμως καί όράματος.

Χρησιμοποιώ τήν τελευταία λέξη παρακινήμένος καί πάλι από τόν Κ. Θ. Δημαρά, πού χαρακτηρίζει τήν έμπνευση τού Οικονόμου «όραματική, δυνατή καί γενναία». ‘Αν τό «όραματική» σημαίνει ότι ή ποίηση τού Οικονόμου αισιοδοξεί δσο καί τού Οϋίτμαν, π.χ., θά διαφωνήσω καί πάλι, γιati ό ποιητής τής Σκιάθου έχει άποκλειστικά όράσεις καταστροφής. ‘Αρκετά ωρίς, γιά τήν ‘Ελλάδα τουλάχιστο, βλέπει νά φαρμακώνεται τό χώμα από τίς χημείες καί λέξεις όπως «άγαπώ» καί «λογίζομαι» νά σαπίζουν στόν άφρό άκαθάρτου πετρελαίου. ‘Αν ύπάρχει ένα σωτήριο φώς, αϋτό λάμπει στο τελευταίο μονόπρακτο τού «Μακρινού ταξιδιού», πού έχει τόν πατρογονικό τίτλο «Φτωχός ‘Αγιος».

Γνωρίζω έλλιπώς τό έργο τού Οικονόμου, άγνωσά τό δόκίμια τής δεκαετίας τού 1938-1948 καί δέν ξέρω έπίσης γιά ποιό λόγο σίωπησε ποιητικά σχεδόν «τέταρτον αιώνας». ‘Ελπίζω όμως πώς δέν πέφτω έξω, αν πω ότι τό πρωτεύον αισθημά του είναι ή άπόγνωση γιά τήν άπώλεια τού επιγείου παραδείσου. Νά τος, προτού χαθεί: *Αϋρα τής μεσογείου τό μήναν Αϋγουστο’ ώρίμασαν τά σύκα κι άστράφτ’ ή άμμουδιά. Ρηχά νερά χαρούμενα στο έρημικό τοπίο.*

Παρ’ όλη όμως τήν αϋρα καί παρ’ όλο ότι ή ποιητική σιωπή διακόπτεται τό 1976 μέ τήν «Αίθρια Σιγή» (όπου πάντως ανακαλείται ή παρελθούσα Σκιάθος καί ό παρελθών παράδεισος), αναδύεται καί χαράζει άπειλητική τά νερά ή ράχη τού σκυλόψαρου: ή ολόμαυρη άπελπισιά τών ποιητικών συλλογών «Καί επί γής ειρήνη» καί «Τό μαύρο χιούμορ...».

‘Όταν διάβασα τήν πρώτη, πού κυκλοφόρησε τό 1984, βρέθηκα σέ άπόλυτη άμηχανία: γιati αϋτή ή «σάτιρα γιά τήν τραγική έποχή μας», μο-

λονότι προερχόταν εκ βαθέων, ήταν γραμμένη σέ στίχους έντελώς άτεχνους; ‘Ο Οικονόμου, είναι άλήθεια, άκόμη καί στούς καιρούς τής ψυχικής εϋφορίας, άδιαφορούσε συχνά γιά τήν ποιητική τεχνική, έδω όμως τό πράγμα έφτανε στα άκρα, στην καταστροφή ή κατάργηση τής ποιήσης. Γιά ποιό λόγον όμως; Γιά νά κηρυχτεί ότι τό μέγα καλό καί πρώτο είναι ή σωτηρία τού κόσμου πού πάει θεόστραβος κατ’ άγρεμου, καί ό τι κατ’ συνέπεια ή ποιητική τέχνη «δέ φελάει»;

Τώρα πού διαβάζω τό «Μαύρο χιούμορ γι’ αϋτά πού μας συμβαίνουν», λιγότερο άφελές στην έκφραση καί πολύ έπιθετικότερο καί άπεγνωσμένο, πώ νά πιστέψω πώς ναι, ό Οικονόμου υιοθετεί ένα είδος αντι-τεχνικής καί αντι-αισθητικής, γιά νά μας βεβαιώσει μέ τραντάγματα πώς τό καράβι βουλιάζει, καί λοιπόν άς μήν παρηγοριάσαστε μέ τήν άψογη ποίηση.

‘Όποιον στίχο καί αν πάρεis στην τύχη, θά ακούσεις τήν άπελπισία γιά τίς θανάσιμες δραστηριότητες τών «κούφιων ανθρώπων», όπως τούς έλεγε ό έντελής ποιητικά προφήτης.

Κι αν άκόμα τύχει νά αρχίσει ό Κατακλυσμός ‘Υδάτων καί Πυρός, έσεις εϋθαρσείς άς μήν φοβηθείτε: συναχθείτε πέντ’-έξι, άγωνιστές κουφιοκεφαλάκηδες αρχικλωστητές - πρωταθλητές άγώνων...

Είναι ίσως έντελώς παράλογο, ώστόσο μέ τό πάθος του κατ’ του κακού, μέ τούς έκτεταμένους στίχους, μέ τά άρχικά κεφαλαία σέ άμπολ-λες λέξεις καί, προπάντων, μέ τήν άγαπητική του θεολογία, μού θυμίζει συχνά τόν Παπατσώνη: *‘Ο Σατανάς ως χωριστής, ‘Αρχιεγιστής καί ‘Αρχιπατεώνας.*

Σέ όλα τά ποιήματα τής συλλογής ό Σατανάς έρχεται καί ξανάρχεται στή μέση, πάντα ως καταστροφέας τής άληθινής ζωής, καί γιά τούς ακούσιους ή έκούσιους συνεργάτες του ό ποιητής επιφυλάσσει σύνθετα πρωτάκουστα καί έξωδηκτά:

ύπερσατανίζουν, ύπερ-γκουρουρίζουν, ύλοεαϋλω-

τές, αϋλοϋλίζοντες, μαγνητο-ταινιωμένοι, ‘Οφεις μεγαμνήμονες, αϊθεροναρκωτικά τής ψευτοαλημίας, γιά νά μείνω στα μετριοπαθέστερα. ‘Ενδέχεται νά ύποφέρει μέ τέτοια ή ποίηση, περισσότερο πάντως πάσχει ό ίδιος ό ποιητής, γιά τούτο μού φαίνεται άδικία μεγάλη νά άποκαλούνται τά βιβλία του «μουτρωμένα». Τό «μουτρωμα» είναι πόζα, κι αν στόν Οικονόμου ό καλοθελητής φιλόλογος μπορεί ίσως νά βρει πολλά κουσούρια, δέ γίνεται νά τού καταλογίσει καί κάλπηκα αισθήματα.

‘Από τήν «‘Εποποιία τών άγενών μετállων» (1934) λοιπόν ως τό «Μαύρο χιούμορ...» (1988) ή μαύρη γραμμή τής άβύσσου. ‘Αλλά καθώς στή φρίκη τού αναπόφευκτου ναυαγίου («Τό μακρινό ταξίδι») ό Οικονόμου αντιπαράθεσε ως έλπίδα τήν ταπεινώση τού «Φτωχού ‘Αγίου» (ό τίτλος καί τό ήθος παπαδιαμαντικά, τά περιστατικά καί τά πρόσωπα διαφορετικά), έτσι καί στο άπόλυτο μαύρο τών τελευταίων ποιημάτων του ρίχνει, μέ τήν πρώτη γραμμή τού πεζού επιλόγου, έτούτο τό καθαρήριο φώς: «πάσα φυτεία ήν οϋκ έφύτευσεν ό Πατήρ μου ό οϋράνιος έκκρι-ζωθήσεται» (Ματθ. 15.13).

Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος

NTANY KON-MPENTIT
Την αγαπήσαμε τόσο την επανάσταση
Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1989

Ο Ντάνυ Κον-Μπεντίτ, ή Κόκκινος Ντάνυ ένας από τους ηγέτες του παρισινού Μάη του ‘68, είκοσι χρόνια μετά τα γεγονότα που σημάδευσαν τη δεκαετία του ‘60 και του ‘70, ταξίδευε επί δυο χρόνια με ένα τηλεοπτικό συνεργείο από το Παρίσι στη Νέα Υόρκη, από το ‘Αμστερνταμ στο Ρίο κι από την Φραγκφούρτη στη χώρα των Βάσκων: Στόχος του η αναζήτηση των συντρόφων από τα κινήματα αμφισβήτησης της δεκαετίας του ‘60 που συντάραξαν τότε τον κόσμο.

Στο βιβλίο αϋτό, ξαναπαίρνουν τό λόγο οι πρωταγωνιστές και οι αγωνιστές αϋτής της γενιάς διαγράφοντας τις μέχρι σήμερα πορείες τους.

η Ζάλη των Τάξεων

ΣΑΛΜΑΝ ΡΑΖΝΤΙ

Ντροπή

Μετάφραση: Αντιγόνη Λύτρα
Εκδόσεις Νέα Σύνορα, Αθήνα
1989

Στο βιβλίο αυτό, ο συγγραφέας παρουσιάζει με το δικό του τρόπο το Πακιστάν, χώρα η οποία δημιουργήθηκε το 1947, ενώ ήταν 300 χρόνια αποικία της Μ. Βρετανίας, και είναι χωρισμένη σήμερα στο Δυτικό Πακιστάν και το Μπανγκλαντές.

Οι πολιτικές αντιζηλίες, οι εξτρεμισμοί, η βία της δημόσιας ζωής, ο θρησκευτικός φανατισμός τα ήθη και τα έθιμα των διαφόρων φυλών δίνουν την εικόνα μιας χώρας άλλης από αυτή που γνωρίζουμε από τη γεωγραφία και τις εφημερίδες.

Φ. Κ. ΒΩΡΟΥ

Τρόποι σπουδής και διδασκαλίας της ιστορίας
Εκδόσεις Δημ. Μ. Παπαδήμα,
Αθήνα 1989

Το βιβλίο του Φ. Κ. Βώρου χωρίζεται σε δύο μέρη:

α. Θεωρητικά και πρακτικά προβλήματα της διδασκαλίας.

β. Παράρτημα στο οποίο παρουσιάζει ιστορικά θέματα σε συνδυασμό με τον τρόπο αντιμετώπισης τους από το δάσκαλο - ιστορικό.

Οι «τρόποι σπουδής και διδασκαλίας της Ιστορίας» δεν αποτελούν μελέτη λίγων ή πολλών βιβλίων, αλλά, κυρίως, συμπύκνωση της μακρόχρονης διδασκαλικής εμπειρίας του συγγραφέα.

Η σημασία του βιβλίου συνίσταται στο αξίωμα ότι «όποιος σπουδάζει τα περασμένα έχει μεγαλύτερη πιθανότητα, πιο αναπτυγμένη ικανότητα, να κατανοεί τα τωρινά και να ρυθμίζει πιο σωστά τη δράση του μέσα στον κόσμο του».

ANDRE MALRAUX

Σχεδίασμα μιας ψυχολογίας του κινηματογράφου
Μετάφραση: Αλέξης Ζήρας
Εκδόσεις Ρόμπρον, Αθήνα 1988

Σκέψεις για τον κινηματογράφο που απεκόμισε ο συγγραφέας κατά το γύρισμα των επεισοδίων της «Ελπίδας». Γράφτηκαν το 1939 και δημοσιεύτηκαν για πρώτη φορά σε εκτός εμπορίου έκδοση, με την ευκαιρία της 30ης επετείου του Διεθνούς Κινηματογραφικού Φεστιβάλ των Καννών.

ΚΑΜΙΛΟ ΜΠΟΪΤΟ

Αίσθημα (Senso)
Μετάφρ.: Σ. Θεοδωροπούλου
Εκδ. «Εστία», Αθήνα 1989

Ο Καμίλο Μπόιτο στο έργο του «Senso» χρησιμοποιεί ιδιωτισμούς της Τοσκάνης και του Βένετο κι έναν μεσοαστικό τρόπο ομιλίας. Η κοντέσα Λίβια μιλάει σε πρώτο πρόσωπο, πρωταγωνίστρια μιας ερωτικής έξαψης που φτάνει στην υστερία. Μοιρασμένη ανάμεσα στην ανάμνηση του τρελού πάθους της για τον υπολοχαγό Ρεμίτζιο και τον θαυμασμό του δικηγόρου Τζίνο, εκπροσωπεί την εριστικότητα και τις φιλοδοξίες ενός κόσμου που διεκδικεί την

αναγνώριση της αξίας του, ενώ όλα —πόθοι, ανάγκες, εκδικήσεις— πνίγονται μέσα σε φλυαρίες.

Το «Senso» γυρίστηκε ταινία απ' τον Λουκίνο Βισκόντι.

Ο Μπόιτο γεννήθηκε στη Ρώμη το 1836 και πέθανε στο Μιλάνο το 1914.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΡΑΒΑΣΙΛΗΣ

ΖΑΪ ΤΕΚ COMPUTER-RE
Εκδ. Ορίζοντες, Αθήνα 1989

Συλλογή ποιημάτων. Μέσα από τους στίχους διακρίνεται η έκφραση μιας ζωντανής φωνής διαμαρτυρίας για την αδιαφορία της σύγχρονης κοινωνίας απέναντι στον άνθρωπο και τις μορφές εξουσίας που διαμορφώνονται στον αιώνα της πληροφορικής και των ρομπότ. Κραυγή ταυτόχρονα διαμαρτυρίας για τη σιωπή και τη συναίνεση απέναντι στους σύγχρονους μηχανισμούς εξουσίας, αλλά και έκφραση από την άλλη ελπίδας για τις αντιστάσεις της τέχνης.

ΤΑΡΠΑΓΚΟΣ ΑΝ., ΓΡΟΛΛΙΟΣ Γ., ΓΕΡΟΤΖΙΑΦΑΣ ΓΡ., ΡΑΔΙΣΗΣ Π., ΤΣΑΚΟΣ ΣΠ.

Τι μπορεί και τι πρέπει να κάνει η Αριστερά
Θεσσαλονίκη, Μάρτιος 1989

Συλλογή κειμένων που επιχειρούν να καταθέσουν κατευθύνσεις πάνω στα κεντρικά ζητήματα που μπαίνουν στο ελληνικό λαϊκό εργατικό κίνημα και να διαγράψουν προοπτικές συγκεκριμένης παρέμβασης συνολικού χαρακτήρα των αριστερών αντικα-

πιταλιστικών δυνάμεων.

Τα κείμενα είναι προϊόν συλλογικής διαδικασίας και ταυτόχρονα καρπός εμπειριών από το αριστερό κίνημα ιδιαίτερα της τελευταίας τριετίας.

Ο Γρ. Γεροτζιάφας αναλύει τα χαρακτηριστικά της εξέλιξης του μαζικού κινήματος στην πρόσφατη περίοδο.

Ο Γ. Γρόλλιος αναφέρεται στην συμπάρταξη της Αριστεράς και στην πολιτική γραμμή του Συνασπισμού.

Ο Σπ. Τσάκος παρουσιάζει την πορεία των εν δυνάμει αντικαπιταλιστικών πολιτικών και κοινωνικών σχημάτων.

Ο Π. Ραδίσης κάνει αναφορά στην πολιτική και κοινωνική συγκυρία και σκιαγραφεί τα χαρακτηριστικά της συγκρότησης και του τρόπου δράσης της Αντικαπιταλιστικής Αντιιμπεριαλιστικής Αριστεράς.

Τέλος στο κείμενο του Αν. Ταρπάγκου που αποτελεί και πολιτική διακήρυξη για τη «συγκρότηση και παρέμβαση ενός Αριστερού Αντικαπιταλιστικού Μετώπου των Δυνάμεων της Εργασίας, της Νεολαίας και της Διανόησης» καταγράφονται βασικοί άξονες και κατευθύνσεις —κατά τη γνώμη του συγγραφέα— της πολιτικής και κοινωνικής ένωσης των αγωνιστών της Αντικαπιταλιστικής Αριστεράς.

Στο βιβλίο αυτό ο αναγνώστης μπορεί να δει τις ιδέες, τις σκέψεις και τις απόψεις μιας τάσης στο χώρο της Αντικαπιταλιστικής Αριστεράς.

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ

Οι ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ είναι η πυξίδα για όποια χώρα ταξιδεύετε σε όποια εποχή και για όποιο λόγο.

Είναι οι πιο έγκυροι ταξιδιωτικοί οδηγοί στον κόσμο. Περιέχουν στοιχεία Γεωγραφίας, Αρχαιολογίας, Ιστορίας, Φιλολογίας, Γλώσσας, Πολιτισμού και καθημερινής ζωής.

Είναι οι οδηγοί ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ για κάθε χώρα και κάθε πόλη και αποτελεί πολύτιμη πηγή γνώσεων ακόμα και όταν δεν ταξιδεύετε.

Οι ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ σας ξεναγούν υπεύθυνα και μεθοδικά ώστε να αξιοποιείτε καλύτερα το χρόνο σας. Περιέχουν χάρτες, σχεδιαγράμματα, αναλυτικά δρομολόγια, πίνακες και ΜΙΚΡΟ ΛΕΞΙΚΟ για κάθε χώρα.

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ

οι προσωπικοί σας ξεναγοί

Εκδόσεις ΓΙΑΛΛΕΛΗ. Αποκλειστική διάθεση ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΥΡΙΟΠΟΥΛΟΣ & ΣΙΑ Ο.Ε.

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 3. ΤΗΛ.: 36.41.249, 36.41.120

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΟΙ ΤΟΜΟΙ
ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΟΙ ΜΠΛΕ ΟΔΗΓΟΙ
(Les Guides Bleus)
του Γαλλικού οίκου
Hachette

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

ΣΕΙΡΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΨΗΦΙΔΕΣ

Μ.Ζ. ΚΟΠΙΔΑΚΗΣ
«ΑΡΙΑΔΝΗ». ΜΙΑ ΣΠΟΥΔΗ ΣΤΟΝ
ΕΡΩΤΙΚΟ ΣΕΦΕΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 115 21, τηλ. 72.49.300

Μην ξεχνάτε τα περιοδικά...

Νέα και παλιά περιοδικά. Προσπάθειες με μεράκι, με γούστο, με ιδέες. Άλλα με φιλοδοξίες τοπικές και άλλα με φιλοδοξίες ευρύτερες. Ανεξάρτητα με το πόσο πλησιάζουν ή όχι στους στόχους τους δείχνουν ότι υπάρχει εγρήγορση, αντιστάσεις και προσπάθειες για έκφραση έξω από τα καθιερωμένα.

Γνωρίζουμε ότι βγαίνουν με λίγες δυνάμεις και πολύ κόπο. Με επίπονη εργασία και κυρίως με αγάπη για τον έντυπο λόγο. Φίλοι αναγνώστες μην τα ξεχνάτε. Υπάρχουν ίσως σε κάποια άκρη ή και στη βιτρίνα των βιβλιοπωλείων. Άλλα στον τόπο σας και άλλα πανελλαδικά. Ανοίξτε τα και θα τα αγαπήσετε... Να μερικά από αυτά.

Δυο ενδιαφέρουσες θεματικές ενότητες περιέχονται στο τελευταίο (αρ. 6 Απρίλιος 1989) τεύχος του περιοδικού «**Εντευκτήριο**». Η πρώτη αναφέρεται στον ποιητή Μανόλη Αναγνωστάκη και περιλαμβάνει κείμενα των Δ. Μαρωνίτη, Ν. Μπακόλα, Κλείτου Κύρου και του ίδιου του Αναγνωστάκη. Η δεύτερη ενότητα αναφέρεται στη λογοτεχνία των μαύρων Αμερικανών και περιλαμβάνει ένα πεζογράφημα του Τζέιμς Μπάντονιου και δυο μελέτες του Γ. Καλογερά και του Σάββη Πατσαλίδη. Στο ίδιο τεύχος μπορείτε να διαβάσετε ακόμη μια φιλολογική έρευνα του Χ.Λ. Καράογλου για την καθιέρωση της σκηνοθεσίας στην Ελλάδα (1890-1930) καθώς και ένα κείμενο του σκηνοθέτη και ηθοποιού Β. Παπαβασιλείου με τίτλο «Σκηνοθετώ / Παίζω».

Ο «**Φωνόγραφος**» βγαίνει

στην Τρίπολη και εκδίδεται από την Τοπική Χορωδία. Με ενδιαφέροντα κείμενα για τη μουσική, τις παιδικές χορωδίες, τη λαϊκή μουσική παράδοση της Ζακύνθου αλλά και τον κινηματογράφο κ.ά. κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος του 1989. «Τσακιστή δεκάρα από πουθενά» γράφει η Συντακτική Επιτροπή. «Οι «υψηλά ιστάμενοι» δεν μας βλέπουν, δεν μας ακούνε, κι ακόμη — ακόμη αμφιβάλλουμε αν μας διαβάζουν... Εμείς προς το παρόν συνεχίζουμε. Και συνεχίζουμε γιατί οι φίλοι είναι συντριπτικά πολυπληθεστεροι των εχθρών». Μεταφέρουμε την έκκλησή τους. Δεν είναι άλλωστε πολλά τα αντίστοιχα περιοδικά που κυκλοφορούν. Μπορείτε όσοι θέλετε να γνωρίσετε το περιοδικό ή να το βοηθήσετε, να επικοινωνήσετε μαζί του. Γράψτε στη Χορωδία Τρίπολης, Μητροπολίτη Δανιήλ 2γ, 22 100 Τρίπολη ή τηλεφωνήστε στο 071-232052.

Ο «**Πόρφυρας**» τριμηνιαίο λογοτεχνικό περιοδικό βγαίνει στην Κέρκυρα. Στο τελευταίο τεύχος του (Γενάρης - Μάρτης '89 Νο 48) θα βρείτε τις εισηγήσεις των Φ. Δρακονταειδή, Π. Ζάννα και Τ. Κόρφη από το «Ε' Διήμερο Λόγου» που είχε πραγματοποιηθεί από το Δήμο Κερκυραίων και τον «Πόρφυρα» στην Κέρκυρα το περασμένο καλοκαίρι με θέμα «Λογοτεχνική μετάφραση - Σχέση δυο γλωσσών και δυο προσώπων». Στο ίδιο τεύχος περιλαμβάνονται ποιήματα της Άντειας Φραντζή, Γ. Κάρτερ, Σπ. Μαρτίνου, Ιβάν Λάλιτς και Άρτο Μέλλερι, πεζογραφήματα του Ρίτσαρντ Πράις και Ντίνο Μπουζάτι και ακόμη σχόλια, κριτική κ.ά.

Από την Κέρκυρα στη Ζάκυνθο. Ο «**Περίπλους**», τετράδιο για τα γράμματα και τις Τέχνες, τρίμηνη κι αυτή έκδοση. Στο τεύχος 20 περιέχονται ένα μικρό αφιέρωμα για τα εκατό χρόνια από τη γέννηση του Τ.Σ. Έλιοτ, ποιήματα των Αλ. Αρβανιτάκη, Γ. Γκούμα, Θ. Καναρέλη, Τσικα-

γιά Ου Ταμσι, Π. Νερούδα, πεζογραφία του Μ. Καλπανδάκη, της Ρίτσας Φράγκου - Κικιλιά, κείμενα για το θέατρο, τη μουσική και σχόλια.

Το «**Γιατί**» βγαίνει στις Σέρρες. Είναι μηνιαίο και μπορείτε να το βρείτε σε όλη την Ελλάδα. Στο τελευταίο τεύχος του (186) θα βρείτε το 18ο επεισόδιο από τον «Οδυσσέα» του Τζαίμς Τζόυς («Πηνελόπη») σε μετάφραση του Σ. Καψάσκη. Ακόμη ένα ντοκουμέντο για τα γεγονότα της Δράμας το φθινόπωρο του 1941, σχόλια, πεζογραφήματα κ.ά.

Και ένα νέο ενδιαφέρον περιοδικό. Η «**Κοινοβουλευτική Επιθεώρηση**». Περιοδική επισημονική έκδοση. Κυκλοφόρησε ήδη το πρώτο τεύχος. Βγαίνει στην Αθήνα και υπεύθυνος για την έκδοση ο Αθ. Δ. Θεοδωράκης.

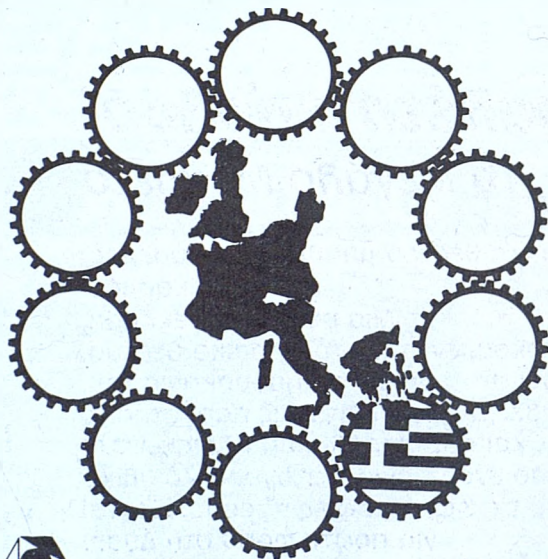
Στόχος της έκδοσης είναι η μελέτη, ανάλυση και προβολή όλων των θεμάτων που σχετίζονται με το Κοινοβούλιο, καθώς και η παρουσίαση των επιστημονικών ερευνών που αφορούν στις εξελίξεις του θεσμού του Κοινοβουλίου στις σύγχρονες δημοκρατίες και η ενημέρωση του ελληνικού κοινού.

Στο πρώτο τεύχος περιέχονται μια έρευνα του λέκτορα της Παντείου Α.Ν. Λοβέρδου για τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων (1984-1989), μια έρευνα του Α. Θεοδωράκη για τις προτιμήσεις των Ελλήνων βουλευτών μέσα από την οποία σκιαγραφείται το «πορτραίτο» του Έλληνα βουλευτή και οι αξίες στις οποίες πιστεύει. Ένα άρθρο - ανάλυση του επικουρου καθηγητή της Παντείου Π. Καλογεράτου για την εθνική ιδεολογία ως παράγοντα διαμόρφωσης των κοινοβουλευτικών θεσμών. Ένα αφιέρωμα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων άρθρα του Γ. Ρωμαίου, Κ. Φιλίνη, Γ. Πάνταλη, Λ. Αντωνακόπουλου, τους εκλογικούς νόμους για τις ευρωπαϊκές εκλογές κ.ά.

□

1992:

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ (Νομικές ρυθμίσεις, Θεσμοί)

ΕΛΚΕΠΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΠΑΡΑΓΓΙΟΤΗΤΑΣ

Προσφορά του **ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.** στην προετοιμασία για την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Διατίθεται ΔΩΡΕΑΝ στις επιχειρήσεις.

Πληρ.: Δημόσιες Σχέσεις **ΕΛ.ΚΕ.ΠΑ.**
Καποδιστρίου 28 - τηλ. 3600.411

ΕΚΔΟΣΗ

ΒΙΒΛΙΟΠΛΕΙΟ

καρσολη & δημητρίου 12

152 32 χαλανδρι

τηλεφ. 68.13.222

ΚΩΝΣΤ. ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

δια λογος

ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΗ

● Ορμώμενος από τη γνωστή φράση της Μ. Ρεζάν «φτου σας» ο Ζήσης Λιάσκος γράφει:

Στο «φτου σας» μονολεκτικά, απέρριτα δωρικά (ρ. πτύω (φτύνω), σας φτύνω και λαϊκά φτου σας) περικλείεται όλη η αγανάκτηση, για τις ρεμούλες, τις αθλιότητες για τη διάλυση των πάντων στον τόπο αυτό.

Και η λέξη αυτή που ειπώθηκε απ' τη γνωστή δημοσιογράφο Μαρία Ρεζάν καταγράφηκε στην ιστορία της Ελλάδος.

Ήταν και «ξεκίνησε» σαν απάντηση σ' αυτούς που διαλύ-

ουν το συνδικαλισμό (βλέπε Τόμπρα, Ραυτόπουλο κ.ά.) ό-που θέλουν, ξεδιάντροπα πα-ρά τα «Σοσιαλιστικά» τους ι-δεώδη και ενεργούν απεργο-σπαστικά καταργώντας τους θεσμούς της Δημοκρατίας στους χώρους εργασίας.

Ήταν μια αποστομωτική απάντηση σ' όσους ευθύνονται για την κακοποίηση, το βια-σμό των ηθών και αξιών αυ-τού του λαού.

Ήταν μια απάντηση όλου του τίμιου λαού στις οσφυσ-κάμπτες, τους συμφεροντο-λόγους, ρουσφετολόγους, στους «έρποντας, γλύφοντας και με τα κέρατά τους», σ' ό-σους προσπαθούν να μας ε-παναφέρουν στα χρόνια των «Μπαξίς» και των «Προσκυνη-μάτων».

Ήταν απάντηση σ' αυτούς που χειροκροτούν τους υ-πουργούς που για «τόσα» και «τόσα» κατηγορούνται κι ό-μως αν παραιτούνται και που αμέσως την επομένη κάπου «κάποιοι» τους ανακαλύ-πτουν, την κρυμμένη «ευθι-ξία» τους, «ευαισθητοποιούν-ται» κι αμέσως «παραιτού-νται».

Διερωτάται όμως κανείς γιατί μόλις την προτεραία οι εκλεκτοί του λαού τους χειρο-κροτούσαν με τόσο πάθος ε-νώ γνώριζαν; Γιατί δεν σιω-πούσαν;

Μήπως σε πείσμα όλων των πτερύγων της αντιπολίτευ-σης; Μήπως για «γινάτι» τον είχε δίπλα του εκ δεξιών ο προκαθήμενος; Μήπως γι' αυ-τό και μόνο για να «φανούν» τον χειροκροτούσαν και πολ-λοί του έδιναν και τα θερμά τους συγχαρητήρια ευχόμε-νοι κι ανώτερες επιδόσεις; Και τα συμφέροντα του λαού που υποτίθεται που προστα-τεύουν πού πάνε; Τόσο λοι-πόν αυτοί οι αυτοαναγορευό-μενοι «προοδευτικοί», «σοσια-λιστές» της διακήρυξης της 3ης του Σεπτεμβρίου, πολλοί του 114, της Νεολαίας Λαμ-πράκη, του Πολυτεχνείου χά-σανε τον εαυτό τους; Και πώς αύριο σίγουρα σαν πολίτες κι όχι σαν εκπρόσωποι του λαού στη Βουλή θ' αντιμετωπίσουν την περιφρόνηση του κό-σμου; Το φτου σας;

Όχι! δεν πάει άλλο... Θα 'πρεπε να είχαν παραιτηθεί α-πό καιρό οι υπεύθυνοι, οι συ-

νένοχοι στην υπόθεση Κο-σκωτά, στις μπιζνες και μίζες της ΕΒΟ στις διάφορες προμή-θειες κτλ. κτλ. Θα 'πρεπε να 'χει παραιτηθεί η κυβέρνηση αν υπήρχε στάλα φιλότιμο που έχει όμως ο λαοεχτικός. Το αποτέλεσμα του «φτου σας» που δεν είναι άλλο από καθάρισμα, ξεβρώμισμα, γρή-γορα θα φανεί.

Ευχαριστώ
Ζήσης Λιάσκος

ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ

● Σχετικά με την κριτική αναφορά του συνεργάτη μας Αλ. Ξύδη είναι οι επιστολές που ακολουθούν.

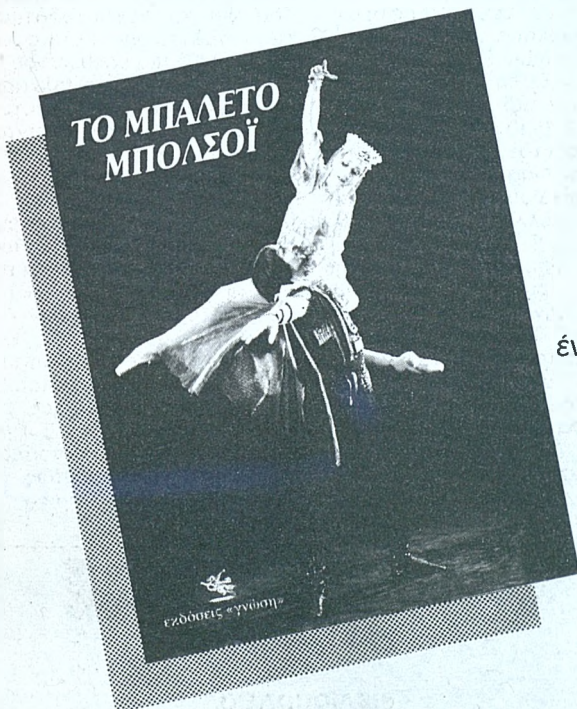
● Πρώτα η επιστολή της Μαριλένας Κασσιμάτη:

Αγαπητό ANTI

Μέσα από τις στήλες σου θα ήθελα να ευχαριστήσω τον ει-καστικό σου κριτικό κ. Α. Ξύ-δη που αφιέρωσε αρκετόν α-

Τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
βιβλία που ξεχωρίζουν

Το Μπαλέτο Μπολσόι

Το Μεγάλο Μπαλέτο

Ένα από τα πρώτα θέατρα μπαλέτου και όπερας, όλου του κόσμου.
Μία πολυτελής έκδοση, ένα μοναδικό ντοκουμέντο για το ιστορικό θέατρο, που μας εισάγει στη ζωή και τα παρασκήνια του, τις πρόβες, τα μαθήματα, τις παραστάσεις και που παράλληλα ηλαιοιώνεται από ένα σπάνιο φωτογραφικό υλικό (πολλές από τις φωτογραφίες παρουσιάζονται για πρώτη φορά στη Δύση) και που μ' ένα μαγευτικό τρόπο μας μεταφέρει στην ατμόσφαιρα του μεγάλου αυτού ιερού της τέχνης.

εκδόσεις «γνώση»

Ζωοδόχου Πηγής 29, 106 81 Αθήνα, Τηλ. 3620941 - 3621194 - 7786441

Μόλις
Κυκλοφόρησε

πό τον άφθονο χρόνο του για να καταπιαστεί με τη μεταγραφή και μετάφρασή μου από τα γερμανικά των «Αφορισμών» του Μπουζιάνη και να αναφέρει μάλιστα και μερικά θετικά σχόλια. (ΑΝΤΙ ΤΧ. 403).

Είναι κρίμα που παρά τον δαπανηθέντα χρόνο ο ανυποψίαστος αναγνώστης δεν θα αποκομήσει τελικά σωστή εικόνα του βιβλίου. Οι λόγοι είναι πολλοί, αλλά επειδή δεν θέλω να σε κουράσω θα αναφερθώ στους κυριότερους, και πρώτα από όλα στον θεμελιακό: Ο κ. Ξύδης, πράγμα που δεν υποψιάζομαι, αλλά που φαίνεται ξεκάθαρα από το κείμενό του, φαίνεται να έχει παρασυρθεί από απόψεις γερμανομαθών γνωστών του που τον βοήθησαν στην σύνθεση του πονήματός του. Η ταπεινότητά μου από την άλλη, δεν δίστασε να προστρέξει στα φώτα διευθύντριας του Ινστιτούτου Γκαίτε (αναφέρεται και στο εισαγωγικό μου σχόλιο), η οποία μάλιστα είχε ιδιαίτερη δυσκολία στην αποκρυπτογράφηση —και όχι απλή μεταγραφή— ενός πολύ δυσανάγνωστου γραφικού χαρακτήρα ενός Έλληνα που δεν έμαθε ποτέ σωστά γερμανικά! Τα κροκοδείλια δάκρυα λοιπόν που χύνει ο κ. Ξύδης

για την απώλεια τριών γραμμών (πρόκειται για στίχους ποιήματος!) που δεν μετέφρασα και που κατά τον κ. Ξύδη είναι «πραγματικά σημαντικές», εμφανίζονται για όσους μπορούν να τις διαβάσουν στον επόμενο αφορισμό πιο καλογραμμένες. Όσο για την απώλεια των 10 αράδων στη σ. 12 του χφ. για την οποία επίσης πονά ο κ. Ξύδης, θα πρέπει να ρωτήσει τον Δ. Δεληγιάννη, επιμελητή έκδοσης και «εντοπιστή χειρογράφου» που μου παρέδωσε το χειρόγραφο φωτοτυπημένο από φωτοτυπία (!) του πρωτότυπου, που του παρέδωσε με τη σειρά του ο επιζών γιος του Μπουζιάνη στη Βαυαρία, πώς ξαφνικά και ως εκ θαύματος εμφανίστηκαν αυτές επικολημένες ή δεν γνωρίζω πως αλλιώς επί του κειμένου που δεν είχα στα χέρια μου! Αλλά θέματα όπως αυτό και άλλα παρόμοια που επικαλείται ο κ. Ξύδης αφορούν εκδοτικές αρμοδιότητες για τις οποίες εγώ δεν ευθύνομαι.

Ως ταλαντούχος ερασιτέχνης ο κ. Ξύδης θεωρεί φυσικά υποχρέωσή του να «μεταφράζει» και κύρια ονόματα της Ιστορίας της Τέχνης, όπως τον MATTHIESEN που τον κάνει MATISSE. Στη θέση του

δεν θα ήμουν τόσο σίγουρη...

Τελικά επαληθεύεται για άλλη μια φορά η ρήση του Ντισράελι, ότι «είναι ευκολότερο να ασκείς κριτική, παρά να αποδίδεις τα πράγματα όπως ακριβώς έχουν».

Δρ. Μαριλένα Ζ. Κασσιμάτη

Επιμελήτρια Εθν.

Πινακοθήκης

Ειδ. Επιστημων Παν/μίου Κρήτης

● Ακολουθεί επιστολή του Χάρη Καμπουρίδη:

Φίλτατο ΑΝΤΙ,
Ο συνεργάτης σου και αγαπητός μου κ. Αλέκος Ξύδης φαίνεται πως δεν λυπάται τις (πολύτιμες, τέτοιον καιρό!) σελίδες σου. Έτσι, κριτικάρε το πρόσφατο πόνημά μου («Η ελληνική ζωγραφική του 20ού αιώνα στη Δημοτική Πινακοθήκη Ρόδου»), με υπερβάλλοντα ζήλο, φοβάμαι, αφού το θεωρεί κατάλληλη αφορμή για να μακρυνορήσει περί του ορθού τρόπου ιστορικής περιολόγησης της νεοελληνικής τέχνης. Τον ευχαριστώ βέβαια για την τιμή αυτή, πλην όμως ο νενομισμένος της παραλήπτης είναι ο καθηγητής μου Χρυσάνθος Χρήστου και το βασικό (για όλους μας, όπως φαίνεται!) σύγ-

γραμμά του: «Η ελληνική ζωγραφική 1832-1922», Αθήνα 1981. Αν ο κ. Ξύδης θέλει ν' αμφισβητήσει το χωρισμό του υλικού της νεοελληνικής τέχνης σε γενιές, (με βάση δηλαδή τη γέννηση των καλλιτεχνών και τα όρια κρίσιμων ιστορικών περιόδων του τόπου— όχι βέβαια ανθρωπολογικές γενιές 30 ετών, όπως παραδόξως εννόησε!) ας ασχοληθεί εκτενώς μ' αυτό το βιβλίο ή με τη χαώδη διεθνή βιβλιογραφία για το ζήτημα— όχι με τη δική μου χρηστική αξιοποίηση δεδομένων συμβάσεων από την ιστορία της τέχνης σ' έναν Οδηγό Μουσείου, όπως κάνω, και όπως προειδοποιώ στην εισαγωγή και σε ειδικό κεφάλαιο του βιβλίου («Οι ζωγραφικές γενιές και η πραγματικότητα της σύγχρονης Ελλάδας», σελ. 30-31). Αυτός ο χωρισμός, εν πάση περιπτώσει, είναι ο αποδεκτός εδώ και δεκαετίας στη διεθνή βιβλιογραφία και η βάση για κάθε περαιτέρω προσθετική βελτίωση. Απορώ, ειλικρινέστατα, πώς ξαφνιάζεται ο κ. Ξύδης, πώς τον αποδι-δει σ' εμένα (θα τρέμουν τα οστά του Πίντερ*...) και πώς τολμά και τον χαρακτηρίζει αντι-επιστημονικό, όταν μάλλον υπερκανονιστική και

Έκδόσεις Στιγμή

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93, ΑΘΗΝΑ 114 73

τηλ. 36.44.064

Γεωργίου Χορτάτση

ΕΡΩΦΙΛΗ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Στυλιανός 'Αλεξίου - Μάρθα 'Αποσκήτη

'Ιωάννη 'Ανδρέα Τρωίλου

ΡΟΔΟΛΙΝΟΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στυλιανός 'Αλεξίου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Μάρθα 'Αποσκήτη

Στυλιανοῦ 'Αλεξίου

**Η ΚΡΗΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ**

Μελέτη φιλολογική και ιστορική

Οδύλλιαμ Σαίξπηρ

ΣΟΝΕΤΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ-ΕΠΙΛΟΓΗ-ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Στυλιανός 'Αλεξίου

Επιστημονικοί διάλογοι

ΝΕΟ ΒΙΒΛΙΟ από τη
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ

Γιώργος Ρούσης
**ΑΣΙΑΤΙΚΟΣ ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΙ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ**

Τι είναι, τι σημαίνει, πώς και πού εμφανίστηκε ο ασιατικός τρόπος παραγωγής; Γιατί ο σοσιαλισμός δεν ταυτίζεται με τις «υδραυλικές» αυτές κοινωνίες, πράγμα που επιχειρούν να κάνουν ορισμένοι αστοί ιδεολόγοι;

Εκδόσεις

Τηλ. 3640 713, 3623 649

πραγματοστική μέθοδος θεωρείται απ' όλους τους μελετητές.

Αν πάντως νοιάζεται ο κ. Ξύδης για την πολύ προσωπική μου θεωρητική άποψη στο πώς θα πρέπει να μελετάμε ιστορικά τη νεοελληνική τέχνη, ας κάνει λίγη υπομονή. Σε λίγο θα κυκλοφορήσει από τη «Νεφέλη» το βιβλίο μου «Σημειωτική και Ιστορία της Τέχνης», και ίσως τότε να μπορέσουμε, αν παραμένει τόσο πρόθυμος, να συζητήσουμε το θέμα βάσει εμπράκτου και επαρκούς αφορμής.

Με φιλικούς χαιρετισμούς

Χάρης Καμπουρίδης

* Wilhelm Pinder: *Das Problem der Generation in der Kunstgeschichte Europas*. Λειψία 1926, Δ' έκδοση: Κολωνία 1949.

● Ο Αλ. Ξύδης στον οποίο γνωστοποιήσαμε τις επιστολές αυτές, απαντά στη συνέχεια:

Φίλο ANTI,
Και οι δυο σου επιστολογράφοι κρίνουν ότι αφιέρωσα «αρκετόν από τον άφθονο χρόνο μου» ή πως δε λυπήθηκα «τις πολύτιμες τέτοιον καιρό σελίδες σου» κρίνοντας τα πρόσφατα βιβλία τους. Σ' ευ-

χαριστώ που εσύ δεν φειδωλεύθηκες το χώρο σου, γιατί κατάλαβες πως ο Μπουζιάνης κι η ιστορία της νεοελληνικής τέχνης είναι θέματα τόσο σημαντικά και τόσο σπάνια απασχολούν τους Έλληνες ειδικούς, ώστε να αξίζει θερμό κριτικό χαιρετισμό κάθε προσπάθεια νεότερων συναδέλφων για την πραγμάτευσή τους. Για τον ίδιο λόγο αφιέρωσα κι εγώ λίγο από το υστέρημα του χρόνου μου σε μια σοβαρή και θετική, πιστεύω, εκτίμηση της προσπάθειάς τους. Λυπούμαι που παρανόησαν την πρόθεσή μου κι οι δυο, χωρίς όμως και να παραδέχονται τις μικρές αδυναμίες των κειμένων τους που επεσήμανα με κάθε καλή πίστη, και μεταθέτουν τις ευθύνες σε άλλους, στους Καθηγητές Βίλχελμ Πίντερ και Χρυσάνθο Χρήστου ο κ. Χάρης Καμπουρίδης, στο συνάδελφό της Δημήτρη Δεληγιάννη η κυρία Μαριλένα Κασσιμάτη. Πολύ σύντομα τώρα και στον καθένα χωριστά:

Χ. Καμπουρίδης: Ο Πίντερ μιλάει για «γενιές» σε χώρες της Δυτ. Ευρώπης που είχαν μακρές περιόδους «ομαλίας», ας πούμε, από κοινωνιολογική άποψη, πορείας της τέχνης. Ο Χρήστου τον ακολου-

θεί, προσπαθώντας να εφαρμόσει τη μέθοδο του στη νεοελληνική τέχνη. Δεν αποκλείεται ότι θα αμφισβητούσα αυτή την επιλογή του Χρήστου, αν έκρινα το δικό του βιβλίο. Αλλά έκρινα το πόνημα νεότερου επιστήμονα, που ξεκινάει να εφαρμόσει τη «μέθοδο Πίντερ-Χρήστου» σε περίπτωση που δεν καλούσε μια τόσο λεπτομερή χρήση της, σε μια σύντομη εισαγωγή στην ιστορία της νεοελληνικής τέχνης. Ένας νεότερος επιστήμονας έχει όχι μόνο δικαίωμα αλλά και υποχρέωση να ελέγχει το κύρος παλιότερων μεθόδων στην περίπτωση που εξετάζει, αν κρίνει καν σκόπιμο να αναφερθεί σε αυτές. Πιστεύω ότι στο υπό κρίση κείμενο του κ. Χ.Κ. δεν χρειαζόταν η τόσο λεπτομερής εφαρμογή της μεθόδου των γενιών. Λάθος μου που δεν το διατύπωσα έτσι, πιο ευθέως. Βέβαια με ενδιαφέρει η «πολύ προσωπική θεωρητική άποψή του» και θα αναμείνω υπονομετικά την έκδοσή της. Ελπίζω τότε να μας δοθεί η ευκαιρία να τη συζητήσουμε όχι μόνο από τις φιλόξενες τούτες στήλες.

Μαριλένα Ζ. Κασσιμάτη: Η Δόκτωρ Μ.Ζ.Κ. «Επιμελήτρια

της Εθνικής Πινακοθήκης, Ειδική Επιστήμων του Πανεπιστημίου Κρήτης» ενοχλείται που στηρίζω με ορισμένα παραδείγματα την απογοητευσή μου ότι η μεταγραφή της από το χφ. του Μπουζιάνη «δεν είναι όσο μεθοδική θα περίμενε κανείς από επιστήμονα». Αποπειράται να ανασκευάσει ένα μόνο από τα παραδείγματά μου. Για τα υπόλοιπα με παραπέμπει στο συνάδελφο και συνεκδότη της κ. Δημ. Δεληγιάννη. Ας τα βρούν λοιπόν μεταξύ τους —οι παρατηρήσεις μου εξακολουθούν φυσικά να ισχύουν και για τον κ. Δεληγιάννη. Είχα διαβάσει, από το 1964, χωρίς ενδιάμεσο, και χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία, τα «γοθικά» γερμανικά του Μπουζιάνη, σε φωτογραφίες από το αρχείο των «Φίλων του Μπουζιάνη». Είχα κάνει μια μόνο παρανόηση που διορθώνει η κυρία Κασσιμάτη: τα «σάνδαλα του ντε Κίρικο τα είχα διαβάσει σκάνδαλα». Κατά τα άλλα εμμένω στη γνώμη μου ότι το βιβλίο των Δ. Δεληγιάννη - Μ. Κασσιμάτη «αποτελεί ουσιαστική συμβολή στη γνώση της ζωής και του έργου ενός από τους πιο μεγάλους Έλληνες ζωγράφους του αιώνα μας». Τέλος θα παρακαλούσα την κυρία Κασσιμά-

ΙΣΠΑΝΙΚΟ ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ

ΕΝΤΑΤΙΚΑ ΘΕΡΙΝΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΑΘΗΝΑ
1 Ιουνίου — 31 Ιουλίου

ΙΣΠΑΝΙΑ
1 Ιουλίου — 31 Ιουλίου

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ

Σόλωνος 34 • Τηλ. 3608055 - 3606882
(Καθημερινά 9.00 - 12.00 και 17.00 - 20.00)

ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΛΑΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Πτυχιακές σπουδές -
Μάστερς - διδακτορικό

Οι διεθνώς αναγνωρισμένες ανώτερες και ανώτατες σχολές της ΓΛΔ είναι εγγύηση για επίπεδο σπουδών.

Ακόμα υπάρχει δυνατότητα εκμάθησης της γερμανικής γλώσσας (10 μήνες ή σεμινάρια το καλοκαίρι) καθώς και επαγγελματική ειδικευση.

Ντι Μα Κα S.A.
Τηλ. 01 - 32.44.431,2,3
Τέλεξ 21 - 0779 RENI GR
Τέλεφαξ 01 - 32.44.430

Δεχόμαστε:
Δευτέρα και Τετάρτη 4 - 7 μ.μ.
Απόλλωνος 5 - 6ος όρ.
(Σύνταγμα) - 105 57 Αθήνα

τη να μου υποδείξει ποιος είναι ο «Matthiesse» που παρεμβάλλει θαυμαστικά ο Μπουζιάνης μεταξύ Μποννάρι και Βλαμένκ ως «πραγματικά κάποιος» αν δεν πρόκειται για τον Matis.

Ευχαριστώ για την φιλοξενία, φίλο ANTI, και μένω δικός σου.

Αλέξανδρος Ξύδης
Μη-Δόκτωρ, αλλά έστω
«ταλαντούχος ερασιτέχνης»

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΕΝΑΡΙΑ

● Η Αντουανέττα Αγγελίδη μας γράφει τις παρατηρήσεις της για το κείμενο του Ηλία Κανέλλη σχετικά με τα φετινά βραβεία κινηματογραφικών σεναρίων του Ε.Κ.Κ.

Στο κείμενο του Ηλία Κανέλλη, που γράφτηκε στο Επιστημονικό του Ηλίου Κανέλλη του ANTI της 19ης Μαΐου, έχω να διευκρινίσω τα εξής:

1. Πράγματι έμεινα έκπληκτη όταν έμαθα πως τα σενάρια ξεχνιούνται, από το Δ.Σ. του Ε.Κ.Κ. όταν δεν θυμίζονται με επισκέψεις και τηλεφωνήματα.
2. Εξακολουθώ να πιστεύω πως η μόνη δυνατή συμμετοχή σε έναν διαγωνισμό είναι η κατάθεση της πρότασης και η ανάγνωση των αποτελεσμάτων από τον Τύπο, (προϋπόθεση βέβαια η ύπαρξη και η εφαρμογή αρχών και κριτηρίων).
3. Στην προσωπική μου αντίληψη το διαφορετικό είναι πληθυντικό.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία

Αντουανέττα Αγγελίδη

Η «ΔΙΑΧΩΡΙΣΤΙΚΗ»

● Από τον κ. Κ. Ταβουλάρη λάβαμε την ακόλουθη επιστολή:

Αγαπητό «ANTI»,
Την «ιδανική λύση κυβέρνησης εθνικής σωτηρίας» θα επέλεγε ο κ. Λάζαρης, όπως αναφέρει στη συνέντευξη του στο τεύχος 403 του «ANTI». Αν το επέτρεπε το πολιτικό κλίμα, γιατί έτσι θα λύνονταν καλύτερα τα κρίσιμα προβλήματα που αντιμετωπίζει σήμερα η χώρα. Επειδή όμως, προφανώς, δεν το επιτρέπει, λόγω κυρίως της προσωποποιημέ-

νης διαμάχης Παπανδρέου - Μητσοτάκη, στρέφεται σε «ρεαλιστικότερες» λύσεις. Με βάση τη διαχωριστική γραμμή που χαράζει μεταξύ συντηρητικής και προοδευτικής παράταξης (στη δεύτερη συνωθούνται το ΠΑΣΟΚ —το καλό, το κακό και το άσχημο— και ο Συνασπισμός της Αριστεράς και της Προόδου, γενικά η Αριστερά) ο κ. Λάζαρης προτείνει τη μετεκλογική συνεργασία της προοδευτικής παράταξης. Απεύχεται τη διεξαγωγή νέων εκλογών που κατά τη γνώμη του θα αναπαράγουν τις ίδιες καταστάσεις και τα ίδια διλήμματα.

Σ' όλα του δηλαδή τα σενάρια, στα «ιδανικά» και τα «ρεαλιστικά», στα οποία φαίνεται να παραγωνρίζει τα ποικίλα Πασοκο-δεξιά, ο Συνασπισμός βγαίνει χαμένος: στα «ιδανικά» γιατί καταργείται de facto η περίφημη διαχωριστική γραμμή του μεταξύ του σκότους και του φωτός, στα «ρεαλιστικά» γιατί η Αριστερά καλείται να στηρίξει ετεροβαρώς το ΠΑΣΟΚ ως έχει. Με τα χάλια και τα προβλήματα της προοδευτικής παράταξης, όπως λέγει, ας πάμε λοιπόν για κυβέρνηση συνεργασίας ΠΑΣΟΚ - Συνασπισμού. Όσο για το μέλλον κι αυτό διαγράφεται ανύπαρκτο για το Συνασπισμό απ' τη «νηφάλα» σκέψη του κ. Λάζαρη.

Και να σκεφτεί κανείς ότι ο κ. Λάζαρης παραμένει στον Συνασπισμό, τον οποίο μάλιστα διακαώς υποστηρίζει ευχόμενος κάθε ευτυχία! Αν έχεις τέτοιους φίλους...

Κ. Ταβουλάρης

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΑΤΥΧΗΜΑΤΑ

Στρατιώτες από το στρατόπεδο Πετροχωρίου αναφέρονται στο πρόσφατο τραγικό γεγονός δίνοντας τη δική τους ερμηνεία:

Ένα ακόμη στρατιωτικό «ατύχημα» προστέθηκε κοντά στα τόσα άλλα. Αυτή τη φορά στοίχισε τη ζωή τεσσάρων φαντάρων, τον τραυματισμό δέκα ακόμη, μεταξύ των οποίων τουλάχιστον τρεις ακρωτηριασμένοι.

Εμείς μια ομάδα φαντάρων από το στρατόπεδο Πετροχωρίου, που ζούμε από κοντά και ξέρουμε την «ασφάλεια» του φημολογούμενου καλύτε-

ρου πεδίου βολής, θα θέλαμε κι από τη δική μας τη μεριά να θέσουμε την άποψή μας γύρω από αυτό το γεγονός.

Ένα από τα μεγαλύτερα στρατιωτικά «ατυχήματα» των τελευταίων χρόνων που συντάραξε τον κόσμο της Ξάνθης αλλά και της υπόλοιπης Ελλάδας γεννά ερωτήματα που δεν απαντιούνται από τα επίσημα χείλη ενώ οι απαντήσεις είναι φανερές.

Πρώτο. Πώς ανυποψίαστοι στρατιώτες που διατάχθηκαν για την εκτέλεση μιας δουλειάς ρουτίνας, δηλαδή αγγαρείας, όπως είναι σε τελευταία ανάλυση το στήσιμο στόχων, συνάντησαν στο δρόμο τους μη εκραγέν βλήμα.

Δεύτερον. Πόσο καιρό έχει να ελεγχθεί το πεδίο βολής, όταν και από τους ελλείψεις κανόνες ασφάλειας προβλέπεται η άμεση καταστροφή κάθε μη εκρηγνυόμενου βλήματος, πολύ περισσότερο όταν η διαταχθείσα στις 25/5, δυο μέρες μετά το «ατύχημα», περισυστοιχία ασκαστών βλημάτων από στρατιώτες των μονάδων του στρατοπέδου Πετροχωρίου, κοκκίνησε τον τόπο με δεκάδες σημαϊκία επισημάνσεις ασκαστών βλημάτων.

Τρίτον. Πόσο στοιχίζει η περισυλλογή και η καταστροφή των ασκαστών βλημάτων, ώστε να κοστολογείται ακριβότερα από τη ζωή και την αρτιμέλεια των στρατιωτών.

Μετά από αυτά πρέπει να απαντήσουμε και στο ερώτημα, που προσπαθούν να μας επιβάλουν οι στρατοκράτες, το υπουργείο Εθνικής Άμυνας, η κυβέρνηση, οι διάφοροι «υπεύθυνοι» όσο και ο Τύπος. Ήταν μήπως απερίσκεπτοι όσοι μπλέχτηκαν στο τραγικό γεγονός της 23/5. Η απάντηση είναι όχι.

Οι νεκροί δολοφονήθηκαν, καταστράφηκε η ζωή των ακρωτηριασμένων από την εγκληματική αδιαφορία όλων αυτών των υπευθύνων που προς χάριν του «αξιόμαχου» του στρατεύματος επιβάλουν τους πιεστικούς ρυθμούς της στρατιωτικής θητείας παραβλέποντας τους βασικούς όρους ασφάλειας και ζωής των στρατευμένων.

Να πού βρίσκονται τα αίτια αυτής της τραγωδίας και γι' αυτό προσπαθούν να τα συγκαλύψουν όταν μάλιστα αυτό συνέβη στην «ευαίσθητη» παραμεθώριο περιοχή και μέσα σε προεκλογική περίοδο.

Στρατιώτες
από το στρατόπεδο
του Πετροχωρίου

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.49.300
72.48.240

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμς:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Θέση Μαρίδα Μαντρίγκο
Παλλήνη Αττικής
Τηλ. 66.65.081-66.68.424

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει τις απόψεις του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.650 δρχ. -
Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αφ. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 23
ετήσια: δολ. 45

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ANTI»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.48.240
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Κέντρο του βιβλίου.
Α. Πουλουκτή και Σία Ε.Ε.
Λαοσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
54 622 Θεσσαλονίκη

CAMEL

ΑΦΙΛΤΡΟ

MCCANN-ERICKSON

© R. J. Reynolds Tobacco International

Ανακαλύψτε τη γεύση του.

Η εταιρία των πέντε ηπείρων

 ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ